

ÂŞIK KARA MUSA KÜLLİYATI

Prof. Dr. Caner IŞIK
Ali ONAR

Bu çalışma “gerçek” âşıklara adanmıştır.

Birinci Baskı

Aralık 2025

Bu kitabın bütün hakları Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu gereğince yazarına aittir. İzinsiz çoğaltılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. Ancak sanatsal amaçlı etkinliklerle tanıtım amaçlı kullanımlarda yazar, yapıt adı belirtilerek alıntı yapılabilir.

Baskı Cilt

Salmat Basım Yayım Ambalaj San. ve Tic. Ltd. Şti.
Büyük Sanayi 1. Cadde 95/1 İskitler/Altındağ/ANKARA
Tel: (+90-312) 341 10 20 www.salmat.com.tr
Sertifika No: 47771

Grafik Tasarım

Bir Medya Grafik Tasarım Ltd. Şti.
Yeniyol Mh. Gazi 12. Sk. No:12/B Merkez / Çorum
www.birmedya.net

ISBN: 978-625-98945-7-7

Yayına Hazırlayan

Çorum Belediyesi Kent Arşivi

İsteme Adresi

Çorum Belediyesi Kent Arşivi
Kunduzhan Mah. Farabi Cad. No:22 Çorum Belediyesi B Blok
Zemin Kat No:20 ÇORUM
Tel: 0364 319 1759

Çorum Belediyesi

Kütüphane ve Müzeler Müdürlüğü

Bu Eser Çorum Belediyesi'nin Kültür Yayınıdır.

PARA İLE SATILMAZ

Yazarlar Hakkında

CANER IŞIK: 1973 Amasya Gümüşhacıköy doğumludur. Lisans ve Yüksek Lisans eğitimini Sosyoloji alanında Uzman Sosyolog olarak tamamlamış, doktorasını Halk Edebiyatı alanında Alevi Erenleri ve Derviş Işık Ruhan üzerine yapmıştır. Doçentliğini Sosyal ve Kültürel Antropoloji alanında almış olup disiplinler arası çalışan bir akademisyendir. Çalışma konuları, Kadim bilgelik kaynakları, Hermes ve Hermetik metinler; Dinler tarihi ve ezoterik ekollerdir. Alevilik, erenler ve ruhsalılık başta olmak üzere kültür sosyolojisi, sözlü gelenek ve deyiş çözümlemeleri üzerine birçok kitap ve makale yazmıştır. Halen Aydın Adnan Menderes Üniversitesinde Prof. Dr. olarak çalışmaktadır. Prof.Dr. Nuran Erol Işık ile evli olup Ali Özden Işık'ın babasıdır.

ALİ ONAR: 1990 Çorum doğumludur. Lisans ve Yüksek Lisans eğitimini Aydın Adnan Menderes Üniversitesi'nde Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde tamamlamış, halen Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk İlkeleri ve Anabilim Dalında doktora yapmaktadır. Erenlik, sözlü gelenek ve deyiş üzerine çalışmıştır. Ezgi Aydın Onar ile evli olup Eliz Onar 'ın babasıdır.

İÇİNDEKİLER

Yazarlar Hakkında	III
TEŞEKKÜR	IX
TAKDİM	XI
ÖNSÖZ	XIII
GİRİŞ	1
KARA MUSA VE ALEVİ ÂŞIKLIK GELENEĞİ.....	5
KARA MUSA'NIN HAYATI.....	13
DÜŞÜNCE DÜNYASI.....	23
Âşık Kara Musa'ya Göre Âşık, Ozan, Sadık	23
Kara Musa'ya Göre Hurufilik.....	24
KARA MUSA'NIN HAFIZASINDAKİ DEYİŞLER.....	27
Ali Haydar	27
Ali İzzet Özkan	32
Ali Yılmaz	33
Arabi.....	34
Âşık Hüseyin	36
Âşık İsmail.....	38
Âşık Süleyman.....	40
Azmi	41
Balım Nihan	43
Ballı	45
Bosnevi	46
Budala	47
Cemali.....	48
Dedemoğl	50
Deli Boran	52
Dertli	56
Dertli Kamber	57
Derviş Ali.....	58
Derviş Musa	64
Derviş Süleyman	65
Derviş Yunus/Yunus Emre	66
Fakir Pervane	68

Fedayi	69
Fehmi	131
Fevzi	32
Feyzullah	139
Fuzuli.....	140
Genci/Genci Abdal/Genç Abdal	148
Gucani	151
Güzide/Katibî	152
Hamdullah/ Hasretî	163
Harabi	171
Hasan Dedem	176
Hasreti/Hamdullah	177
Hüdayi.....	188
Hürremi.....	189
Hüseyin	192
Hüseyin Feyzi.....	194
Hüsni Baba.....	197
Işık Ruhan198 İbrahim.....	202
İbreti.....	209
İsmail.....	210
İsmail Hakkı.....	212
Katibi	213
Kaygusuz	214
Kul Fakir.....	217
Kul Hasan.....	231
Kul Himmet.....	232
Kul Hüseyin.....	242
Kul Mustafa.....	243
Kul Pervane/Pervane/ Sıtkı.....	245
Kul Veli.....	249
Kumru, Kumru-yu Gülizar.....	250
Mahzuni	252
Meluli	253
Nesimi	255
Noksanî	266

Pervane/Kul Pervane/Sıtkı.....	268
Pir Mehmet	271
Pir Sultan.....	272
Rıza.....	282
Sefil Ahmet.....	284
Sefil Al	292
Sefil Hasan	308
Sefil Necmi	309
Sefil Sadık.....	311
Serssem Köle.....	313
Seyfi	314
Seyit Nizamoglu	316
Seyrani.....	317
Sıtkı/Pervane/Kul Pervane.....	319
Süleyman.....	332
Hatay	335
Tacettin	372
Teslim Abdal	373
Turabi.....	375
Veli.....	377
Veysel	380
Viran Abdal/ Virani/ Verani.....	383
Yemini	420
Zefil Abda	427
Zefil Geda	428
Zefili.....	429
MAHLASSIZ KELAMLAR.....	431
SONUÇ.....	433
ŞAİR VE ŞİİR DİZİNİ.....	435

TEŞEKKÜR

Bu çalışma Hak yolunda karşılıksız hizmet etmiş, sadece Hakk'ı talep etmiş seytlere, pirlere, taliplere, âşıklara, sadıklara ve gerçeklere bir nişandır.

Binlerce yıldır yaşayan Horasan erenleri geleneğinin âşıklık bağlamında yaşayan örneği Âşık Kara Musa'ya ne kadar teşekkür etsek azdır. Böyle bir külliyyatı zihninde taşımak olağanüstüdür. Sadece Türkiye'de değil belki de dünyada eşine az rastlanır bir durumdur. Hafızasını ve yol bilgilerini hilafsız bizlerle paylaştığı için Musa Yıldız'a teşekkür ederiz.

Âşık Kara Musa'nın hafızasında olan ve Hak kelamı söylemiş olan *Ali Haydar, Ali İzzet Özkan, Ali Yılmaz, Arabi, Âşık Hüseyin, Âşık İsmail, Âşık Süleyman, Azmi, Balım Nihan, Balı, Bosnevi, Bosnevi Ednaya, Cemali, Dedemoğlu, Deli Boran, Dertli, Dertli Kamber, Derviş, Derviş Ali, Derviş Musa, Derviş Süleyman, Fakir Pervane, Fedayi, Fehmi, Fevzi, Feyzullah, Fuzuli, Genci, Genci Abdal, Genç Abdal, Gucani, Güzide, Hamdullah, Harabi, Hasan Dedem, Hasreti, Hüdayi, Hürremi, Hüseyin, Hüseyin Feyzi, Hüsnü Baba, Işık Ruhan, İbrahim, İbreti, İsmail, İsmail Hakkı, Katibim, Kaygusuz, Kul Fakir, Kul Hasan, Kul Himmet, Kul Hüseyin, Kul Mustafa, Kul Pervane, Kul Veli, Kumru, Kumru-yu Gülizar, Melulim, Nesimi, Noksani, Pervane, Pir Mehmed, Pir Sultan Abdal, Rıza, Sefil Ahmet, Sersem Köle, Seyfi, Seyit Nizamoğlu, Seyrani, Sıtkı, Süleyman, Şah Hatayi (İsmail), Tacettin, Teslim Abdal, Turabi, Veli, Veysel, Viran Abdal, Virani, Yemini, Derviş Yunus/Yunus Emre, Zefil Abdal, Zefil Ahmet, Zefil Ali, Zefil Geda, Zefil Hasan, Zefil Nezmi, Zefil Sadık, Zefili* gerçeklerimize niyaz eder ve himmetlerinin daim olmasını dileriz.

Kitabın son halini vermekte emeklerini esirgemeyen Ezgi Aydın Onar'a editoryal desteği için teşekkür ederiz.

Kitabın basım sürecinde Dedegarkın Ocağı dedesi Hüseyin Dedekargınoğlu, Kureyşan Ocağı dedesi Mesut Yıldırım, Celal Abbas Ocağı Dedesi Ali Şar, Prof. Dr. Ahmet Taşkın ve Prof. Dr. Zekeriya Işık hocalarımıza katkıları için teşekkürü bir borç bilirim.

Çorum belediye Başkanı Dr. Halil İbrahim Aşgın'ın Çorum'um sözlü kültür değerine verdiği önem ve bu irfan kaynağını halk ile buluşturma niyetine şükranlarımızı sunarız.

“*Yol incelir ama üzülmez*” bilinciyle, Hak olanın gerçekleşmesi için mücadele eden irfan kaynaklarına olan muhabbetle Hakk'ın rızalığından başka bir şey gözetmeyen, tüm katkı sunan canlardan Hak razı olsun, hak olan ne ise o olsun.

Caner IŞIK – Ali ONAR
Aydın-İzmir 2025

TAKDİM

Anadolu, binlerce yıllık medeniyetlerin kavşağında yoğrulmuş bir bölge olduğu kadar inançların, dillerin, ezgilerin, türkülerin, ilahilerin bir anlamda sözün de toprağıdır. Bu kadim coğrafyada yaşayan insanların hayatıyla bütünleşen sözlü kültür, bir anlatım biçimi olmaktan öte bir direnç, bir hafıza ve bir kimlik oluşturmıştır. Bugün bu hafıza ve kimlik, Anadolu'yu dünyanın en eşsiz noktalarından biri kılmaktadır.

Yunus Emre'den Pir Sultan Abdal'a, Nesimi'den Karacaoğlan'a, Âşık Sümmâni'den Aşık Veysel'e, Derviş Süleyman'dan Fedai'ye, Kul Mustafa'dan Aşık Kara Musa'ya (daha binlerce ozana) uzanan sözlü kültür geleneğı Anadolu insanının dünya görüşünün bir tezahürü ve kendini ifade ediş biçimi olmuştur. Ozanlarımızın dilinden ve telinden yankılanan deyişler, koşmalar, gazeller, kasideler bir yandan ilahi aşkı anlatmış bir yandan da erdemi, ahlakı, hakikati, adaleti dile getirmiştir.

Sözlü anlatım geleneğimiz kuşaktan kuşağı aktarılmış ve âşıklık geleneğı içerisinde söylenen şiirler, hikâyeler günümüze kadar ulaşmıştır. Günümüz âşıkları bu geleneğı Türkiye'nin dört bir yanında icra etmekte ve bu kültür devam ettirmektedirler. Dünya mirasının kıymetli hazinelerinden biri olan 'Âşıklık Geleneğı', 2009 yılı itibariyle UNESCO tarafından da **'İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Listesine'** kaydedilmiştir. Aslında bütün şehirlerimiz bu kültürel mirasın izleriyle doludur.

Tarihteki ilk yazılı barış antlaşmasına ev sahipliğı yapmasından ilhamla barışın ve kardeşliğın şehri olarak anılan Çorum, âşıklık geleneğıyle birlikte sözlü kültürümüzün mümbit bölgelerinden biridir. Çorum'da yetişen ozanlar, şairler geçmişte olduğu gibi eserleriyle insanlığın ihtiyacı olan güzel hasletleri telkin etmeye devam ediyor...

Kültürel Belediyecilik alanında şehrimizde yaptığımız çalışmalar neticesinde Çorum; meydanlarıyla, restore edilerek ayağı kaldırılan hanlarıyla, hamamlarıyla, tarihi çarşıları – kütüphaneleri – müzeleri – konaklarıyla, sokak ve caddeleriyle Anadolu'nun incisi bir şehre dönüştü. Bu dönüşüm yapısal çalışmaların yanında şehrimizin sözlü kültürüne, somut olmayan kültürel mirasına, bu mirası taşıyan kültür insanlarına, onların eserlerinin basım – yayımına yönelik çalışmalarımızla kalıcı ve ulaşılabilir hale geliyor. Şehrimizin tarihine, insanına, geleneklerine ve yaşam tarzına

dair belgelerle gelecek nesillere bir hafıza oluşturmayı istiyoruz. Bu amaçla şehir müzesi kuruyor, yerel sanatçıları destekliyor, somut ve somut olmayan kültürel mirası belgelenmesi için özel çalışmalar yapıyor, festivaller, anma günleri, sergiler düzenliyoruz. şehrimiz kültür hayatına katkı sunacağına inandığımız kitaplar neşrediyoruz.

Bu eserlerden biri de şık Kara Musa'nın hafızasında yer edinen ve Hakk sözü söylemiş olan seyitlerin, pirlerin, taliplerin, âşıkların, sadıkların – Anadolu Erenleri geleneğine mensup ozanların- kelimından mürekkep 'şık Kara Musa Külliyesi' adlı eserdir. Acıpınarlı şık Kara Musa olarak bilinen Musa Yıldız, şehrimizde şıklık geleneği denildiğinde akla gelen önemli isimlerden. Yaşayan bir kültür kaynağı aynı zamanda zakir olan Musa Yıldız'ın hafızasındaki şiirler Prof. Dr. Caner Işık ve Ali Onar Hocalarımız tarafından derlenerek, eser haline getirildi. Sayın Musa Yıldız'a, Prof. Dr. Caner Işık ve Ali Onar Beylere bu güzide eser için teşekkür ediyorum.

orum'umuzun ve Türkiye'mizin kültür ve sanat hayatına katkı sunan herkese şükranlarımı sunuyorum.

Dr. Halil İbrahim AşGIN
orum Belediye Başkanı

ÖNSÖZ

Bu kitap, 2017 yılında Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde Doç. Dr. Caner IŞIK ve Ali ONAR tarafından hazırlanmış bir yüksek lisans tezinden yola çıkılarak oluşturulmuştur. Akademik bir çalışmanın Kara Musa özelinde kitap formatına dönüştürülmesinin nedeni ise sözlü kültür hazinesi olan Kara Musa'nın hafızasındaki sözlü kültüre dair olan tüm bilgileri, Kara Musa'nın anlatımına sadık kalarak, o bilgileri sözlü kültür kaynağı olarak ona özgüleyerek anlatmak ve açıklamaktır. Çünkü şu an sözlü kültür üzerine yapılan çalışmalarda kelimelerin bozulması, bağlamından kopması yapılan çalışmalardaki önemli sıkıntılardan biri olarak karşımızda durmaktadır. Sözlü kültür hazineleri yaşayan kültürü besleyen temel aktarıcılardır.

Akademik çalışmalar, kaynak kişinin hassasiyetlerini göz önüne aldığını iddia etse de yaşayan kültür kaynağının ifadelerini akademik bir üslupla sınıflandırmakta ve kendi akademik beklentilerine göre kaynak kişiyi yönlendirmektedir. Âşık Kara Musa Çorum ve çevresinde araştırma yapan birçok amatör ve profesyonel araştırmacı tarafından kaynak olarak başvurulmuş kişidir. Lakin kaynaklarda Kara Musa'dan derlendiği belirtilmemekte, kişisel arşiv veya başka kaynakların üzerine atfedilerek yansıtılmaktadır. Bu durum Kara Musa'nın göz önüne çıkmasına engel olduğu gibi sözlü kültür kaynağı olarak tanınmasını da geciktirmiştir. Ali ONAR'ın çalışması bu manada ona sözlü kültür kaynağı olarak bakabilmek hususunda özel bir dikkat geliştirmiş ve Kara Musa gibi kaynak değerlerin kültür için ne kadar önemli olduğunu gözler önüne sermiştir.

Bu çalışma, 2017'den 2021 yılına kadar bir demlenme süresi geçirmiştir. Yazılan çalışma, yüksek lisans çalışmasının boyutlarını fazlasıyla aşmıştır. Söz konusu süreçte Âşık Kara Musa'dan derlenen değişlerin tek bir kitap halinde tüm kamuoyuna tanıtılmasının gerekliliği ortaya çıkmıştır. Kendisinde mevcut defterlerin de ortadan kalkmasıyla, bu çalışma sözlü kültür alanının gerçek kaynaklarının belirlenmesi ve korunması amacıyla kitaplaştırılmıştır. Söz konusu süreçte Âşık Kara Musa ile dostluk devam etmiş zaman zaman evine gidilerek derlemeler yapılmış, muhabbetin demine varıp daha derin bilgiler elde

edilmeye çalışılmış, özellikle Kara Musa'nın halk irfanı temelinde deyiş yorumlamalarından ibretle yararlanılmıştır. Çalışma kendi hacmini aşmış ve fotoğraflık hafızaya sahip Kara Musa'nın hafızasındaki deyişlerin çoğu bu çalışmaya yansıtılmaya çalışılmıştır.

Âşık Kara Musa, Alevi erenler geleneği ve bu geleneğin “gerçek olarak adlandırılan usta malı üreten erenlerinin bilgilerinin aktarılmasında çok önemli görevler üstlenmiştir. Bu önemli görev zakirlik görevidir. Yaşayan bir kültür kaynağı ve geleneğin içinde bir zakir olarak yeri doldurulamaz bir kimlik olarak karşımızda durmaktadır. Alevilik üzerine çalışma yapanların, erenlik üzerine düşünenlerin ve Türk halk şiir geleneğinin yaşayan kaynaklarını arayanların vazgeçilmez bir başvuru kaynağı olarak söz konusu kitap düzenlenmeye çalışılmıştır. Çalışmanın en önemli yanı yaşayan bir kültür kaynağı olan Kara Musa'nın kitap vasıtasıyla aracısız tanıştırılması ve inanç temelli kültürün nasıl aktarıldığının Kara Musa üzerinden gösterilmesidir.

Ezgi AYDIN ONAR
Editör

GİRİŞ

Musa YILDIZ, Acıpınarlı Âşık Kara Musa günümüzde Alevi âşıklık geleneği denildiğinde akla gelecek en önemli isimlerdendir. Yaşadığı süre içinde kendisine hak ettiği değer maalesef verilememiştir bu çalışma az da olsa bir halini hatrını sorma ve o muhteşem hafızasındaki deyişleri külliyat olarak yayınlama gayretidir.

Çorum Aleviliği üzerine Ali Onar ile birlikte başladığımız Yüksek lisans çalışması Âşık Kara Musa'yı keşfedince onun üzerine yönelmemize sebep oldu. Çünkü Âşık Kara Musa bir dağ köyünde yaşayan kültür hazinesi olarak eşi ile birlikte hem yolunu sürüyor hem de hafızasındaki deyişlerle birlikte bir hazineyi taşıyordu. Bu hazine yüzlerce yıl öteden gelen, sadece söz değil irfan da kokan ve halini deyişlere göre düzenleyen bir yaşam ve hazine idi. İlk karşılaşmayı Ali Onar yaklaşık 8 saat video kaydı ile yaptı daha sonra danışmanı olarak birlikte ziyaret ettik. 8 saat daha kayıt ve derin bir muhabbet yaşadık. Sonra şahsım birkaç kere daha ziyaret etti ama Ali Onar yüzlerce kez ziyaret etti, evinin bir oğlu oldu; gündüz iş gece muhabbet ve kayıt yaptı. Yaklaşık 200 saati aşkın, görüntü ve ses kaydı ile bu olağanüstü kültür hazinesi kaydedildi. Âşık Kara Musa'nın hem eski yazıyı bilmesi ve Hurufiliğe yatkın olması hem de Latin harflerine hakimiyeti Cumhuriyet Dönemi Aleviliğin kültürel durumu hakkında da çok önemli bilgiler verdi.

Âşık Kara Musa yörede herkes tarafından bilinen, ödevlerin tezlerin konusu olan ve birçok araştırmacı tarafından da kaynak kişi olduğu belirtilmeden özel arşiv olarak adlandırılan bir şahıstır. Kara Musa, Hak keliması diye bildiği sözlerin hiçbir noktasına “zarar” vermeden belleğinde tutmuş ve erenlerden nasıl aldıysa öyle aktarmıştır. Alevi âşıklık geleneğinin günümüze nasıl geldiğinin en önemli kanıtıdır. Üzerine yapılacak bir doktora çalışması düşünmekteyiz. Bu çalışmada elimizdeki kayıtlara dayanarak, onun verdiği manalarla süslenerek, bir sözlü hafızanın günümüze sadece metin boyutuyla değil anlam boyutuyla da nasıl geldiğini kanıtlamaya yönelik olacaktır.

Sanırım bu çalışma bir ön hazırlık olacak diğer yapılacak çalışma ise gelenek ve inancın nasıl günümüze geldiği ve bunun temel kodlarını anlamaya yönelik olacaktır.

Aleviliğin içeriğinin İslam olduğu, Hak-Muhammed-Ali yolu olduğu, İslam'ın batını ve gerçeklere dayalı bir yorumu olduğu Âşık Kara Musa'nın her hafızasında tuttuğu kelimada ve verdiği açıklamalarda gün gibi âşikardır. Alevilik içindeki tartışmalar, özellikle siyaset temelli yapılan belirlemeler Kara Musa için “yoha” (zayıf) muhabbetlerdir, gerçek daha derinde ve içrek, batını haledir. Kişi edebiyatı kendini bildikçe ona hazinelerin kapıları açılacaktır. Kara Musa'ya göre “*muhabbet Muhammed'in hasıl olduğu, meydana geldiği*” ortamdır. Onun için Hak olan yolda *gerçeğin izinde* yürümek ana hedeftir.

Âşık Kara Musa üzerine yüksek lisans tezimiz tamamlandıktan sonra bir uluslararası dergide makale olarak yayınladık lakin asıl başkaları tarafından da kullanılıp kaynak kişi olarak gösterilmeyen Kara Musa'nın deyişlerini yazılı hale getirmek amacımız oldu ve o günden sonra kayıtlar çözülüp deyişlerin kaydını tutmaya başladık. Sonuçta yüze yakın şairden, Kara Musa'nın tabiriyle “gerçekten” dört yüze yakın şiir derledik. Bunları alfabetik sıraya göre dizdik. *Ali Haydar, Ali İzzet Özkan, Ali Yılmaz, Arabi, Âşık Hüseyin, Âşık İsmail, Âşık Süleyman, Azmi, Balım Nihan, Ballı, Bosnevi, Bosnevi Ednaya, Cemali, Dedemoğlu, Deli Boran, Dertli, Dertli Kamber, Derviş, Derviş Ali, Derviş Musa, Derviş Süleyman, Fakir Pervane, Fedayi, Fehmi, Fevzi, Feyzullah, Fuzuli, Genci, Genci Abdal, Genç Abdal, Gucani, Güzide, Hamdullah, Harabi, Hasan Dedem, Hasreti, Hüdayi, Hürremi, Hüseyin, Hüseyin Feyzi, Hüsnü Baba, Işık Ruhan, İbrahim, İbreti, İsmail, İsmail Hakkı, Katibim, Kaygusuz, Kul Fakir, Kul Hasan, Kul Himmet, Kul Hüseyin, Kul Mustafa, Kul Pervane, Kul Veli, Kumru, Kumru-yu Gülizar, Melulim, Nesimi, Noksani, Pervane, Pir Mehmed, Pir Sultan Abdal, Rıza, Sevil Ahmet, Sersem Köle, Seyfi, Seyit Nizamoğlu, Seyrani, Sıtkı, Süleyman, Şah Hatayi (İsmail), Tacettin, Teslim Abdal, Turabi, Veli, Veysel, Viran Abdal, Virani, Yemini, Derviş Yunus/Yunus Emre, Zefil Abdal, Zefil Ahmet, Zefil Ali, Zefil Geda, Zefil Hasan, Zefil Nezmi, Zefil Sadık, Zefili.* Bulması kolay olsun diye şiirleri de alfabetik olarak sıraladık. Bunun yanında Alevi Âşıklık Geleneği başlığında bilgilendirici kısa bir yazı kaleme aldık. Nasıl bir hazine ile karşı karşıya olduğunun farkına vardırma istedik. Bizim burada yazılı olarak zikrettiğimiz her bir kelamın Âşık Kara Musa'nın hafızasında olduğunu unutmadan kitabı okumanızı tavsiye ederim. Bütün deyişler görüntü ve ses kayıtlarından çözümlenmiştir. Bazı deyişlere böyle değil de böyle

olması gerekir mi diye müdahale etmeye çalıştığımızda Âşık Kara Musa tarafından durdurulduk “*gerçeğin kelamını ezmen, ben böyle tuttum*” diye düzeltmeye izin alamadık. Bu sebeple onun kelama gösterdiği özen, dikkat bizi büyüledi ve nasıl bir gelenek içinde olduğumuzu bize bir kez daha hatırlattı. Her daim Hakk’ın zikredildiği ve Hak olanın arandığı bu yolda zihninde yüzlerce deyişle yaşayan bir kültür ve inanç hazinesi ile karşılaşmanın onuru ile bu çalışmayı tamamladık.

Daha sonra kitap basımı için destek aradık ve o süreçte Dedegarkın Ocağı dedesi Hüseyin Dedekargınoğlu, Kureyşan Ocağı dedesi Mesut Yıldırım ve Prof. Dr. Ahmet Taşkın Hoca ile Çorum’da Nadik cemevinde Sultan Ana’nın mihmanı olarak, Dr. Serdar Savaş’ın önderliğinde “Alevi İrfanı ve Erdem” konulu bir panel yaptık. Panel sonunda Âşık Kara Musa’dan bahsedip, kitabının Çorum’da basılmasının uygun olduğunu dile getirdim. Sağ olsun dedelerim ve hocam, Prof. Dr. Zekeriya IŞIK Hoca’mı haberdar edip konunun öneminden bahsetti ve Çorum belediye Başkanı Dr. Halil İbrahim Aşgın’ın bu hizmeti ihmal etmeden yerine getireceğini söyledi ve biz de bu hizmet anlayışına şükranlarımızı ilettik. Elinizdeki kitap başta Âşık Kara Musa’nın varlığına, Ali Onar’ın yoğun derlemeleri ve çözümlemelerine, Ezgi Aydın Onar’ın editoryal desteğine ve naçizane bizim danışmanlığımızla son halini almıştır. Hizmet Hakk’a olsun, Hak hizmet eden, katkı sunan bütün canlardan razı olsun, hak olan ne ise o olsun.

Prof. Dr. Caner IŞIK
Aydın -İzmir 2025

KARA MUSA VE ALEVİ ÂŞIKLIK GELENEĞİ

Âşıklık geleneği, kökleri sözlü şiir söyleme zamanlarına dayanan, hece ile kurulan dizelerin koşma olarak meydana gelmesi ile somutlaşan ve kamlardan günümüz âşıklarına kadar uzanan bir gelenektir. Türkçe, hece ile söylemeye müsait, yabancı kavramları hemen ses uyumu vasıtasıyla kendisine ait kılan bir dildir. Dolayısıyla Türkler göç ettikleri her coğrafyadan, içine girdikleri her inançtan bir şeyler almış ve bunu töresi ile bütünleştirerek günümüze kadar getirmiştir. Töre temelli bir kültürü ve bu kültürü töresine sadık dil ustalarının ifadeleri ile yaşatmıştır. Korkut Ata'dan günümüze bu özlü söyleyiş, özden dile getiriş yaşamış ve yaşamaktadır.

Âşıklık geleneği tarihsel süreç içinde kamlardan ozanlara, ozanlardan tekke âşıklarına, tekke âşıklarından, kahvehane âşıklarına ve oradan da günümüz âşıklarına doğru bir değişim, dönüşüm geçirmiştir. Kamların kutsal olanla kurduğu bağ sonucu ortaya çıkan dualar ilk şiirlerin kökleridir. Daha sonra sözlü gelenek içinde oluşan sözlü yapılar, şiir kalıpları, söyleyiş ortaklıkları ile söyleyiş formelleri, hece yapısı, durakları ortaya çıkmış ve son halini ozanların koşmalarında bulmuştur. Koşma olmadan önce söz ve ses tekrarlarına çoklukla başvurulmuş destan yapısı içinde destancılar tarafından aktarılan sözlü anlatım koşma ile daha ayrı bir gelişim alanı bulabilmiştir. Ozanlar gündelik olaylar, hayatın muhtelif safhalarına ait durumlar ve ilahi olanla irtibat sonucu ortaya çıkan bilgiler temelinde koşmalar söylemiştir. Ozanlarla muhatap olan toplumlar da hem onları beslemiş hem de onların aktardıklarıyla beslenerek geniş coğrafyalarda kültür dünyasının varlığını sürdürmüştür.

Türklerin İslam ile karşılaşması ilk çıktığı andan itibaren olmuş, ilk zamanlar Emevi Devleti'nin "mevali" anlayışından dolayı Müslümanlık kabul edilmemiş hatta Türkistan'a giriş uzun yıllar başarılamamış, Türkler etten duvar olmuştur. Zaman içinde Emevi iktidarının baskısından kaçan ehlibeyit evlatları ve sahabelerin Horasan'da yurt tutması ve orada töre temelli İslam anlayışını şekillendirmeleri sayesinde Türkler gönüllü

bir biçimde, ahlak temelinde, ehlibeyit sevgisi mayasında birleşerek Müslümanlaşmıştır. Bu sebeptendir ki Türkler ehlibeyit mayası ile mayalanmış bir İslam anlayışına sahiptir. Bu anlayışta toplumsal birlik, adalet, barış, ahlak ve bunları bütünleyen töre başat roldedir. Türkler, Müslümanlığı ahlaklı olmak ve töreye uygun yaşamak olarak almıştır. Bunun da en güzel örneğini “*güzel ahlakın tamamlayıcısı olarak*” İslam’ı tebliği eden Hz. Muhammed ve “*Devletin dini adalettir.*” diyerek bu ahlakın uygulanmasını örnekleyen Hz. Ali ile onun takipçilerinde görmüştür. Türkler bu ahlak ve töre birleşmesi sonucunda İslam’ı almış ve kabul etmişlerdir.

Horasan erenleri dini bilgiyi daha çok şiir vasıtasıyla erenlerin deyişleri, ariflerin hikmetleri vasıtasıyla aktarmışlardır. Bu sebeple Türk kültüründe deyiş, koşma, nefes dini anlayış ve kavrayışın en önemli unsurlarındandır. Bu anlamıyla ozanlar, dervişler ve daha sonra âşıklar hikmetli bilginin aktarıcısı konumunda olmuş hatta mistik şahsiyetlerden kalam yazmaları, söz söylemeleri beklenmiş ve bu da hikmetli olmanın bir işareti kabul edilmiştir. Şiir ve şiirin ruhsal yolculuğu hakkında bir şeylerden bahsetmek cem zakiri olan ve âşık olarak bilinen Kara Musa’nın anlaşılmasını kolaylaştıracaktır.

Sözlü geleneğin şiirle aktarılmasında en etkili unsur kamlardır. Kamlar Tengricilik inancının ruhsal şahsiyetleridir. Olağanüstü özellikleri olduğuna inanılan kamların, toplumun inanç ve doğa ile denge kurma hakkındaki bilgilere sahip olduğuna inanılır. Kamlar hece ölçüsüne dayanan şiirlerle dualar eder, şifalar yapar ve olaylar anlatırdı. Zamanla toplumun karmaşılaşmasıyla şaman din adamına, ozanlar da şiir söyleyenlere dönüşmüştür. Ozanların toplum içinde daha inanç dışı konular anlatması Türklerin Müslümanlaşması sürecine kadar da devam etmiştir.

Türklerin Müslümanlaşması ile ozan eski etki ve gücünü yavaş yavaş kaybetmiştir. Ozanların arasında ilahi niteliğin vurgusunu yapan, aşk gündeme gelmeye başlamıştır. Âşık; tanrısal olana tutkun, seven derviş anlamında yaygınlık kazanmıştır. Âşıklık, söz konusu derviş ve ozanların hali idi ama toplumda âşık olarak değil daha çok derviş veya ermiş olarak bilinmişlerdir.

Anadolu’ya göç eden Türkmen Bâtîni dervişler bütün anlamıyla şamanların ve Anadolu mistiklerinin işlevlerini üstlenmişlerdir.

Tekke dervişleri sadece şamanların işlevlerini üstlenmemiş, Anadolu kökenli farklı inançlara bağlı mistiklerin aktarım mekanizmalarını da öğretilerinin içine almışlardır. Başka bir ifade ile Anadolu mistiklerinin tecrübeleri, şamanın yetenekleri ve Horasan geleneğinin Bâtını sentezlemesinin birleşmesi ile çok özel bir yapı oluşturmuştur. Bu yapının üstlendiği ana görev, şiir söyleyerek ruhsal dünyaya dair aracılık yapmak ve ruhsal olanın beklentilerine uygun rızalık temelinde toplumsal organizasyon oluşturmaktır. Bu anlamıyla ruhsallıkla kurulan irtibat sosyal alanın organize edilmesi bilgisinin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Söz konusu dervişlerin konuştuğu dil, yazdığı şiir vasıtasıyla bilgi dünyasını ve inanç dünyasını şekillendiren halk, zaman içinde kültürel dönüşüme uğramıştır. Sonuçta derviş âşıklar Anadolu'nun Bâtını karakterli Müslümanlaşmasına ön ayak olmuşlardır. Bu ruhsal etkiyi yaygınlaştırmanın bir diğer sonucu da Anadolu'nun Türkçe konuşur hale gelerek Türkleşmesi olmuştur.

Horasan erenlerinin bağdaştırmacı, mistik ve uyuma çağırان inanç evreni gerek Anadolu'ya yeni gelen gruplar gerekse Anadolu'da yaşayan halklar için bir umut ışığı olmuştur. Horasan erenlerinin çoğunlukla Türk olması ve Horasan erenlerinin dinsel evreninin İslam'ın Türklerce yorumlanmış biçimi olması da daha sonra Horasan erenlerinin sağladığı uyumlu zemin sayesinde Anadolu'ya Türklerin hâkim olmasını sağlamıştır.

Horasan erenleri Anadolu'ya geldiğinde Diyar-ı Rum'da bulunan ve yerli mistikler olan Rum erenleri ile birlik olarak senkretik Bâtını tekkeler oluşturmuşlardır. Bu tekkelerde dinî, mistik, kültürel ve teknik bilgi üretilip halk uzlaştırmacı bir evrende birleştirilmiştir. Daha sonra gerek Selçuklu gerekse Osmanlı İmparatorluğu, tekkelerin bu uzlaştırmacı evreninin gücünden yararlanarak halkı kendi etrafında birleştirmiştir. Özetle söyleyecek olursak Bâtını düşünceler kargaşa anlarında derleyici, uzlaştırmacı olup toplumda güvenilir ana kaynak olmuştur fakat devletler güçlenince bu adil düşüncenin kendinden daha etkili olmasına “*devletin devlet olma hasleti sebebiyle*” müsaade etmemiştir.

Horasan geleneği olarak tanımlayabileceğimiz, tekke geleneğini tekkelerle sınırlı tutmamak gerekir. Tekke edebiyatı gibi ayrı bir kategoride şiirlerin incelenmesi sanki Bâtını tekke etkisinin kesintiye uğramasını çağırıştır ki kanaatimizce bu anlayış konuyu farklı bir

noktaya götürür. Tekke edebiyatı yaklaşımı ozanların dervişlere dönüşümünü ortaya koymasıyla anlamlı bir çerçeve sunar fakat sadece kurumsal yapı olan tekkelerle sınırlandırması ile alanı daraltır.

Türkmen Bâtını geleneği sadece tekkelerde üretilmemiştir. Bâtını bilgi sadece tekkelerin elinde değildir. Anlatılan bilgi Bâtınidir ve insanın iç dünyasına özgüdür. Bâtını bilginin kurumsal yapılar içine hapsedilmesi zordur. Örnek vermek gerekirse Hallac-ı Mansur, Esterabatlı Fad'allah, Şemsi Tebrizi veya Şeyh Bedreddin gibi Bâtıniler belirli bir tekkenin takipçisi değillerdir. Bu şahsiyetlerin hepsinin Bâtını tekkelerle ilişkileri vardır ama sadece bir tekkenin kontrolünde hiçbirisi değildir. Hatta işleyişe uygun olarak bu erenlerin hepsi Bâtını tekkelerin geneli için baş tacı edilen kişiler olmuşlardır. Horasan erenlerinin kurumsal bir örgütlenişi vardır, ama asıl gücünü mistik karakterinden alır. Mistik karakter ise kurumsal güce değil iç (bâtın) güce doğru yönünü çevirmiştir

Ozanlardan âşıklara direk geçiş olmadığı, arada derviş şairlerin olduğu bu derviş şairlerle ilgili bölümün edebiyat tarihçilerince tekke edebiyatı başlığı altında incelendiği ama tekke edebiyatının aslında günümüze kadar izinin sürülebildiği yani bir geçiş dönemi değil bir devamlılık arz ettiği görülmelidir. Bununla birlikte âşık edebiyatının da tekke edebiyatından arınmış olduğunu söylemenin mümkün olmadığı da tekrar belirtilmelidir. Önemle vurgulamak gerekirse âşık edebiyatı olsun halk şairleri geleneği olsun bunun başlangıcı Bâtını tekkelerdir. Söz konusu tekkelerin Osmanlı İmparatorluğu'nun gözünden düşmesi demek halkın da gözünden düşmesi anlamına gelmez. Halk, Bâtını görüşü Alevi ve Bektaşî zümreleri içinde yaşatmış ve derviş şairler vasıtasıyla bu görüşü devam ettirmiştir.

Horasan erenleri geleneğinden günümüze kadar şiir ile bilgi aktarmak bir süreklilik içinde gelmiştir. Bunun yanında iktidara sahip olanların yönlendirmesi ve kentleşmenin etkisiyle şiir aktarım mekanizmalarında çeşitlenmeler olmuştur. Bu çeşitlenmeler kahvelerde âşık şiirinin, derviş şiirinin bir devamı gibi icra edilmesi ve Aleviler arasında âşık, zakir ve dervişlerin şiir geleneğini daha geleneksel yöntemlerle devam ettirmesi şeklindedir. Bununla birlikte kahvelerde olduğu söylenen âşıklık geleneği içindeki âşıklar da büyük oranda bir tarikata bağlıdır. Öyle ki bunlardan asker olanlar Bektaşî tarikatına bağlıyken diğerlerinin ise başka tarikatlarla ilişkisi olmuştur.

Âşıkların böyle bir bağlantıları olsa da tekkelerdeki dervişlere göre daha dünyevi konularla ilgilenmişlerdir fakat âşıklığın bir gereği olarak ruhsal etki ve arayışlarını bırakmamışlardır. Söz konusu ayırım toplum içinde değişim ve farklılaşma ile başka başka biçimde görünmüştür. Horasan geleneğinin bir devamı olan Alevi ve Bektaşî dervişlerde bu âşık ve tekke şiiri ayırımını yapmak bir zorlama olurken, kentlerde oluşan âşık şiiri ladini bir görünüm içinde olarak tekkelerdeki şairlerden farklı konular içermiştir. Söz konusu şiir iki farklı alana ayrılmıştır. Bu anlamıyla halk için şiir söyleme geleneği toplumsal farklılaşmalar sonucunda değişik görünümlere bürünmüştür. Söz konusu değişimler belli bir tarihsellik içinde düşünüldüğünde anlamlı ve açıklayıcıdır.

Halk şairliğinin ozandan âşığa dönüşünceye kadar bir süre Bâtîni dervişlerin aracılığına ihtiyaç duyduğunu yukarıda belirttik. XV. yy. dan sonra âşık tanımlayıcı bir kavram olarak kullanılmıştır. Âşık kavramı iki ana kolda anlam değişimine uğramıştır. İlki bâtnî dervişler tarafından kabul edilerek günümüze kadar gelmiş ve kendisini cem zakirleri ile veya Alevi eren, gerçek dediğimiz şahsiyetlerle somutlaştırmış. İkincisi ise özellikle 16. yüzyıldan sonra destan ve hikâye anlatan, atışma yapan, doğaçlama söyleyen başka bir âşık tipidir. Bu ayırım daha sonra halk kültürü araştırmacılarının da kafasını karıştırmış her koşma yazanı âşık kabul edip âşıklık kıstasları oluşturup birilerinin âşık birilerinin âşık olmadığına karar verilmiştir. Kültürel süreklilik açısından Horasan erenleri geleneğine bağlı olan ve kesintisiz günümüze kadar gelen âşıklık geleneği Kara Musa'nın da içinde bulunduğu Alevi âşıklık geleneğidir. Diğer gelenek ise 16. yüzyıldan sonra başka bir dönüşüm geçirerek günümüze kadar zengin bir biçimde gelen ve günümüzde de devam eden daha çok Erzurum-Kars çevresinde yaygın olan gelenektir.

Sözlü halk edebiyatı sözle gerçekleşen iletişim üzerine kuruludur. Başka bir ifade ile eseri dinleyen de üreten de sözlü iletişim mekanizmaları ile hareket eder. Bu şiirler yazılı olmadığı hâlde sözlü olarak yani ezbere bilinirler. Bunun temel sebebi ait oldukları kültürün bir kısmının veya tümünün okuryazar olmamasıdır. Bunun yanında günümüzde okuryazar oranı yüksek olsa da ağızdan ağıza dolaşan şiirlerin kıymet ve kabul görmesi sebebiyle ezberlenmesidir. Alevi âşıklar “*aktan okurum karayı bilmem*” diyerek deyişin yazılma kaynağı konusunda iki bölüm açarlar. Aktan okumak nurdan, ışıktan okumaktır ve ilahi niteliklidir gerçeklerin, erenlerin, dervişlerin okumasıdır; karadan okumak ise

beyaz sayfa üzerine yazılan yazıdan okumaktır bu da taşıyıcı âşıkların işidir. Taşıyıcı âşıklar “*usta malı alıp satarlar*” kendilerinden bir söz deme hakkını kendilerinde bulmazlar. Onlar için noktayı noktasına, değiştirmeden usta malını yani sözünü doğru aktarmak marifet ve görevdir. Bu anlamıyla Âşık Kara Musa taşıyıcı, karadan okuyan bir âşıktır. Aslında hafızasındaki şiirler ve o şiir kalıplarıyla kendine ait şiir yazması çok kolaydır. Lakin Kara Musa’nın gelenek içindeki önemi ve özelliği burada devreye girer. Âşık Kara Musa Hak kelimini diye dinlediği sözleri Hak dostlarının izleri ve malları olarak kabul etmiş, kendisini Hakk’a ermiş biri olarak görmemiş ve yolun “edna” bir hizmetçisi olarak kabul etmiştir. Böyle yüksek bir zekanın, böyle fotografik hafızaya sahip bir şahsiyetin tevazusu karşısında yolun büyüklüğü ve geleneğin Hak olan doğrultudaki bağlayıcılığı etkileyicidir.

Âşık Kara Musa Horasan erenleri geleneğinden günümüze aktarılan âşıklık geleneğinin yaşayan en kıymetli değerlerindendir. Hafızasında tuttuğu şiirler onun için erenlerin Hak kelimidir ve noktasına zarar vermemek gerekir. Taşıyıcılık görevini neredeyse Kur’an-ı Kerim hafızlarının titizliğinde yapmıştır. Buradan anlaşılan yolun nasıl bir dikkat ve özenle günümüze geldiğidir. Kara Musa gibi âşıklar “*gerçeğin kelimini ezmemiş, korumuştur*” dolayısıyla Hak tecellisinin hem sözü hem yazılı hali günümüzde yaşayan insanlara ulaşmıştır. Sözlü gelenek aslında inançla beslenince toplumsal birliği çok yüksek düzeyde gerçekleştiren bir gelenektir. Bilgi malumat değil bizzat uygulanacak ve edele korunacak bir şeydir. Bu anlamıyla inancın hafızada tutulması aynı zamanda inancın sözlü olarak güncellenerek yaşanması demektir.

Âşık Kara Musa, Alevi âşıklar geleneği üzerinden görüldüğü üzere Hak kelimini taşıyan, bu kelimeleri cemlerde zakir olarak, muhabbetlerde gerçeğin kelimini taşıyan olarak icra etmektedir. Sadece icra ederek görevi tamamlanmış olmaz. Âşık Kara Musa’ya göre manası bilinmeyen kelimeler âşığa yüküdür. Bu sebeple Kara Musa söz konusu zihnindeki kelimelerin manasını da bilmekte ve bir sözlü kültür hazinesi olarak hizmet etmektedir. Manaları nasıl öğrendiği sorulduğunda her bir deyişi, duvazı veya hurufatı öğrendiği yerden, öğrendiği erenden bellediğini, öğrendiğini belirtmiştir. Tabi bunlar arasında Âşık Bağrıyanık özel bir yer tutmaktadır. Lakin bir Kerbela mersiyesi için bir ay İbrahim ağaya hizmet ettiğini ve bu süreçte hem kelimini hem de manasının çözümünü ondan öğrendiğini, belirtmiştir.

Eskilerin deyimi ile “*insan olmak dile kolay*” Âşık Musa’da insan olma yolunda, insan olma hedefinde bir ömür tüketmiş, Alevi âşıklık geleneğinin yaşayan en önemli delillerinden biri olarak günümüze ışık tutmuştur. Alevi geleneğinde vücut bulan kelimaların olması ve bunların böyle sadık âşıklar tarafından korunması herhalde geleneğin en büyük kerametlerinden biridir. Yolun incelikleri, edebi her ne kadar dedeler tarafından dede-talip ilişkisi içinde cem erkanlarında ve gündelik hayatta aktarılsa da âşıklar ve sadıklar vasıtasıyla yüksel bir bilgi ve anlayış günümüze kadar gerçeğin keliması, Hak keliması olarak taşınmıştır. Kelamlar şiir olarak taşınmanın ötesinde, manaları da söz konusu âşıklar tarafından taşınıp günümüze güçlü bir inanç geleneğinin bilgi derinliğini sunmuştur.

Âşık Kara Musa Alevi âşıklık geleneğinin yaşayan ve hafızasında iki binden fazla kıta barındırdığını bildiğimiz tek şahsiyettir. “*Doğuda bir bilge göçse (ölse) bir kütüphane yanmış gibi olur*” derler, Âşık Kara Musa hafızasındakilerle korunması gereken, yaşarken kaydedilip kıymeti meydana verilmeye çalışılan bir temiz kaynak, bir kütüphanedir. Alevi âşıklık geleneği içinde olan ve cemlerde zakirlik yapan bütün canların söz konusu süreci anlayıp Kara Musa ile ve onun zihnindeki külliyyatla karşılaşması yolun inceliği ve derinliğini kavramak için şarttır. Günümüzde deyiş sözlerinin telefonlar ve dosyalardan okunarak icra etmesi yaygınken gerçekler yolunda, erenler yolunda olan zakirlerin keliması hak keliması olarak kabul edip zihnine kazınması ve bu kelimaların manalarına uygun bir hayat yaşaması ile bu gelenek ve inanç günümüze kadar gelmiştir. İnancın günümüze gelmesinde ve korunmasında olağanüstü bir gayreti olan Âşık Kara Musa Çorum’da yaşamış erenlere hizmet etmiş, Hak olanı hayatının her aşamasında gözetmiş gerçek bir âşıktır. Hak Hizmetlerini dergah-ı izzetinde kabul eylesin.

KARA MUSA’NIN HAYATI

Asıl adı Musa Yıldız olan Âşık Kara Musa, 1934 yılında Çorum ili merkez köylerinden Acıpınar adlı bir Alevi köyünde dünyaya gelmiştir. Baba adı Kaygısız, ana adı ise Sultan’dır. Ancak annesi Sultan Hanım eşkiyalar tarafından kaçırılmıştır ve bu nedenle Kara Musa’yı dört yaşına kadar babası büyütmiştir. Daha sonra babası bir çocukla tek başına daha fazla devam edemeyince yeniden evlenmiş ve üvey anne ile yaşamak zorunda kalan Kara Musa’nın çocukluğu sıkıntılı geçmiştir. Babasının, yeni eşinden altı çocuğu daha olmuştur. Kara Musa toplam yedi çocuğun en büyüğüdür. Kara Musa’yı bu özlük üveylik durumundan dolayı daha çok babasının amcası Mahmut Yıldız isimli dedesi büyütmiştir. Köy yerinde işlere birilerinin bakması gerektiği için Kara Musa, çok küçük yaşlarda çobanlık yapmaya başlamıştır, hiç okula gidememiştir. Fakat bu durum onun okumayı öğrenmesini engellememiş, dedesinin zorlamalarıyla ve yardımıyla okumayı öğrenmiştir. Dedesi ona Arap alfabesini öğretmiştir. Daha sonra çevresinin yardımı ve kendi azmiyle okumayı ilerleten Kara Musa, köydeki diğer büyüklerden de yardım alarak Kur’an-ı Kerim’i Arapça halinden okuyup hatmetmiştir.

Kara Musa’nın deyişlere olan ilgisi dedesine dayanmaktadır. Dedesi Mahmut Kâhya, Kara Musa’ya sürekli deyişler getirir, okur ve anlatır. Sonrasında ise bunları ezberlemesini ister. Hatta yaşı itibarıyla zor geldiği için ezberlemek istemeyen Kara Musa’ya zorla ezberletir. Yani Kara Musa’nın hafızasının temelleri çok küçük yaşlarda atılır.

Alevi geleneğinde deyişler halk arasında Kur’an-ı nâtık, yani konuşan Kur’an kelimeleri olarak değerlendirilir. Bunun sebebi ise deyişlerde birçok dinî bilginin işlenmiş olmasıdır (Onar, 2017: 47)¹. Bu deyişleri yazan dervişler, Kur’an ayetlerini deyişlerine işlerler, kimi zaman ise menkıbelerde ve kerametlerde geçen olayları, deyişler yoluyla aktarırlar. Halk arasında aktarımın ve ezberlemenin kolay olduğu bu deyişler vasıtasıyla dini bilgiler de Âşık Kara Musa’nın kafasında oluşmaya başlar. Bu deyişleri bağlama eşliğinde icra eden âşıklara ve âşıklığa heveslenmeye başlayan Kara Musa, ikinci iş olarak da bağlama

1 Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, TDE-YL 2017-061, “Sözlü Kültür Hazinesi Acıpınar’lı Âşık Kara Musa” Haz: Ali Onar, Tez Danış. Doç. Dr. Caner IŞIK Aydın 2017

öğrenmeye karar verir. Önceleri amatör olarak kendi kendine çalmaya başlayan Kara Musa, çevresindeki âşıklardan da aldığı destekle âşıklıktaki becerisini ilerletir. Köyde veya yakın köylerde cem ibadeti icra edileceği zamanlar Kara Musa da gider, âşıklarla saz çalar. Çünkü Kara Musa diğer âşıkların aksine deyişleri deftere veya herhangi bir yazılı kaynağa bağlı kalmaksızın okur. Sonraları Kara Musa'yı sözlü kültür hazinesi yapan önemli noktalardan birisi de bu olmuştur. Ayrıca o, bu cemlerde okuduğu deyişlerin hepsinin açıklamasını da yapabilmektedir. Kara Musa'ya göre anlamı verilmeyen bir deyiş geçersiz sayılır (Onar, 2017: 47). Çünkü onun da bağlı olduğu inanca göre deyişlerin hepsi insanlara hakikati anlatmaktadır.

Kara Musa'nın yaşı ilerler, askerlik çağı gelir. Askerliği, Konya'ya çıkar ve orada Kara Musa muharebe çavuşu olarak seçilir. Eğitim görmemiş olmasına rağmen muharebe çavuşu seçilmesini ise köyündeki Selman Baba'ya bağlamaktadır. Selman Baba köyde önemli bir zat olarak bilinmektedir ve köyün çıkışında oturmaktadır. Askere gitmek için yola düşen Kara Musa'nın sırtına vurup ona "Yolun açık olsun Musa!" demiştir. Kara Musa da bu olaydan dolayı askeriyede seçildiği sınıfı Selman Baba'nın kerametine bağlamaktadır.

Askerlikte okuma yazmaya heveslenen Kara Musa, asker arkadaşlarının da yardımıyla yeni harfler ile okuma yazmayı öğrenir. Eline geçen eski ve yeni harflerle yazılmış metinleri kolaylıkla okuyabilen Kara Musa bilgisini ilerletir. Böylelikle zihninde İslamiyet, Alevilik, âşıklık gibi kavramlar şekil bulmaya başlar. Duyduğu deyişleri küçük kâğıtlara veya defter sayfalarına yazmaya, sonrasında da bunları ezberlemeye başlar. Fakat küçük kâğıtlara yazdığı deyişleri, hafızasına güvendiği için ezberledikten sonra da yırtıp atar. Bu yüzden kaydettiği defterlerden yalnızca bir tanesi günümüze ulaşmıştır. Bu defterin ihtivasında ise "Yedi Ulu Ozan" olarak tanımlanan kişilere ait deyişler bulunmaktadır. Bu deyişler tez çalışması esnasında bilgisayar ortamına aktarılmış ve sonraki süreçte Kara Musa ile beraber okuma yanlışlıkları düzeltilmiştir.

Askerden geldikten sonra üvey annesi ile anlaşmazlıkları devam ettiği için kendisine öncelikle avlunun bir köşesine küçük bir ev yapmış daha sonra da zaten 1957 yılında eşi Ayşe ile evlenip tamamen oradan ayrılmıştır. Yaptığı evlilikten hiç çocuğu olmayan Kara Musa'nın yüzü, kayınpederinden yana gülmüştür. Kayınbabası da tıpkı kendisi gibi deyişleri seven itikatlî bir insandır. Fakat Kara Musa gibi bir hafızaya sahip değildir. Kara Musa kayınbabasının çok itikatlî bir adam olduğunu söyler.

Değiş ve menkıbe dinlemeyi çok sevmektedir. Okuma-yazma bilmediği halde değişleri kulaktan duyma bir şekilde ezberleyebilmektedir. Kendisi de Kumbabalı İpek Dede'nin (İbrahim) yanında çobanlık yapmış ve onun yanında Alevilik hakkında bilgiler öğrenmiş, ondan duyduğu değişleri ezberlemiştir. Bu değişlerden en önemlisi Kara Musa'nın da ezberinde olan ve Büyük İbrahim Ağa'ya -İpek Dede'nin babası- ait olduğu bilinen Kerbela mersiyesidir. Mersiye toplamda 38 kıtadan oluşmaktadır. 38 kıtalık bir değişin Kara Musa'nın belleğinde olması ona dair anlatmak istediklerimizi özetler biçimdedir. Söz konusu değiş çalışmamızın değişler bölümünde yer alacağı için burada yalnızca örnek amaçlı 10 kıtasını vermeyi uygun gördük.

Kalktı Küfe şehrinde sükün eyledi
Şehitler serdarı ol kerem kani
Duramazdı o Yezid'in kahrından
Seferim var diye gelirdi ünü

İmam Ehlibeyt'i yanına aldı
Kerimesi Zeynep Küfe'den geldi
Ağlayarak gözlerine kan doldu
Feryadı yükseldi arttı fuğaan (figan)

Çekilir gülbengler ötüşür naylar
Al yeşil sancak da gün gibi parlar
Gülbengin çekiyor ulular pirler
Hepisi de yola oldu revani

Vardı Kerbela'ya otağın kurdu
Ceng erbabı olanı başına derdi
Gülbengin çekip de nasihat verdi
Hiç kimseye baki değil bu dünya

Şam içinde otururdu ol Yezid
Düzerdi kendine kendine kamıt
Şimîr'e dedi ki askerini çek git
Gamı gayretinen seversen beni

Ol Yezid'in bir evladı varıdı
Gayet pehlivandı ismi Har'ıdı
Her manada imamları görürdü
Hiç kimseye irşat etmezdi oğlu

Babasına dedi ki ey namdar
Asker çektiğin o nasıl bir yar
Dedi oğlum turabılardan sorgu sal
Kara yerden kaldıracığım onları

Oğlan babasına dedi sen körsün
Hem körsün hem de münkürsün
Yarın şefaati kimden umarsın
Hiç mi düşünmüyon ulu divanı

Babası oğluna gayet kahıdı
Oğlu babasına lanet okudu
O oğlanın ervah-ı ezel pak ıdı
Bir demde düşündü ordu hümanı

Oğlan der ki ben giderim o yana
Hak için bir kılıç çalarım sana
Ahrette şefaate ederler bana
Öyle dedi oğlan dönderdi dümanı

...

Deyişin tamamını paylaşmamamıza rağmen Kara Musa'nın zihninde yukarıdaki örnekte olduğu gibi 10 kıtalık bir sürü deyiş olması ona dair söylemek istediklerimizi açıklamaktadır. Bir yandan bu şekilde deyişler ezberleyip yol ve inanç temelli hizmetler gerçekleştiren Kara Musa, bir yandan da hayatını idam ettirebilmek için on üç yıl boyunca tuğla ocaklarında çalışmıştır. Bu on üç yılın sonrasında da köye gelip çobanlık ile hayatını sürdürmüştür. O dönemler sosyal güvence yaygın olmadığı için Kara Musa'ya herhangi bir sigorta yapılmamış ve haliyle de emekli olamamıştır.

Köyüne geldikten sonra yol ve hizmet konusunda farklı açılımlar yaşayan Kara Musa'yı etkileyen, onun fikir ve inanç dünyasının oluşmasında önemli katkılar sunmuş bazı önemli şahsiyetler olduğunu belirtmemiz gerekmektedir. Kara Musa'nın hayatını şekillendiren iki önemli isim vardır: Bu iki isimden biri Çorum'a bağlı Öksüzler köyünden Sefil Mehmet diğeri ise Çorum'un Alaca ilçesine bağlı Tarhan köyünden Bağrıyanık'tır. Sefil Mehmet, yörede eren olarak kabul edilen herkes tarafından saygı duyulan ve keramet sahibi olduğuna inanılan birdir. Aynı zamanda Sefil Mehmet Acıpınar köyüne sık sık gelip gidermiş. Bu ziyaretlerinde ise Kara Musa'nın dedesi Mahmut Kâhya, Sefil Mehmet'i

muhakkak evinde misafir edermiş. Eve gelen Sefil Mehmet, menkıbeler anlatır, dini bilgiler öğretirmiş. Kara Musa böylelikle Sefil Mehmet ile tanışmıştır. Dört yaşlarında iken tanıdığı bu zat, Kara Musa'nın hayatını şekillendirmede önemli rol oynamıştır. İslamiyet, Alevilik, yol, deyiş gibi bilgileri Sefil Mehmet'ten öğrenmiştir. Aynı zamanda Sefil Mehmet'in göstermiş olduğu bir keramet Kara Musa'nın ona olan bakış açısını da etkilemiştir.

Kara Musa'nın eşi guatr ameliyatı olduğu zaman çok şiddetli baş ağrısı yaşamıştır. O sırada köye Sefil Mehmet'in geldiğini duyunca hemen yanına gitmiş ve ona derdini anlatmıştır. Sefil Mehmet de yöredeki erenlerin evliyaların ismini zikrederek dua etmiştir ve bunun üzerine Ayşe Yıldız'ın başının ağrısı geçmiştir. Bu da Kara Musa ve eşinin Sefil Mehmet'ti ulvileştirmeleri için yeterli olmuştur.

Kara Musa'nın anlatımına göre Sefil Mehmet, başka köylerde de dolaşır, cem ibadetlerine katılır, halka önemli bilgiler verirmiş. Okur-yazar olmamasına rağmen oldukça bilgili olduğu anlatılır. Kara Musa'nın tabiriyle *“karadan değil aktan okumuştur”*. Saz çalma konusunda çok usta olmamasına rağmen ezberinde çok fazla deyiş vardır. Saz çalıp deyiş söylemek için de mutlaka dem aldığı söylenir. Kara Musa, Sefil Mehmet ile bir hafta boyunca civar köylerde gezip, cem yapıp, muhabbet etmiştir. Girdikleri ortamlarda bulunan isimler: Kumbaba köyünden İpek Dede, Ortaköyden Aşır Baba, Acıpınar köyünden Şeker Hasan'dır. Kara Musa'nın bu süreçte İpek Dede'den Hurufilik bilgileri almış olduğu bilinmektedir (Onar, 2017:49).

Kara Musa'nın etkilendiği diğer isim on yedi yaşında tanıştığı Bağrıyanık'tır. Bağrıyanık, 1916 yılında Tarhan köyünde doğmuştur. Döneminin önemli âşıklarından biridir. Bağrıyanık, Kara Musa'nın bağlama çalmayı geliştirmesine, deyişlerin anlamlarını öğrenmesine önemli katkıda bulunmuştur. Sefil Mehmet'in aksine okuryazardır ve kitabî bilgilere hâkimdir. Özellikle Hurufilik konusunda çok bilgilidir. Kara Musa, Bağrıyanık'ın bu bilgiyi Cemalettin Çelebi'nin kızı olan ve Çorum Sungurlu'da yaşayan Cemile Ana sayesinde öğrenmiş olduğunu belirtmiştir. Kara Musa'nın aktarımına göre Cemile Ana, babasının Hurufilik ile ilgili kitaplarını Bağrıyanık'a vermiştir. Bağrıyanık'ın bilgilerine çok az kişi talip olmuştur. Ne kendi evlatları ne de köylüleri ondan bu bilgileri öğrenmeyi talep etmemiştir. Onun, Hurufilikle ilgili bilgileri aktardığı iki isim olmuştur. Bunlardan biri

Kızılpınar köyünden Âşık Sadık diğeri ise Kara Musa'dır. Âşık Sadık genç yaşta vefat edince tek öğrencisi Kara Musa kalmıştır. Kara Musa, Bağrıyanık'ın âşıklığa giriş hikâyesi için şunları söylemiştir: Bağrıyanık âşıklığa giriş sürecinde otuz dokuz gün uyuyamamıştır, otuz dokuzuncu gün uykuya dalan Bağrıyanık, rüyasında Mehmet Dede Ocağı'nın kurucusu olan Mehmet Dede'yi horoz donunda görmüştür ve Dede, ona âşıklığa başlamasını söylemiştir. O günden sonra âşıklık yolunda hizmet ettiğini söylemiştir (Onar, 2017: 50). O, Kara Musa'ya Hurufiliği öğretip sevdiren bir isimdir. Hurufilik; harflerin anlamları ve işaret ettiği seslerle ilgili şiirlerdir. Bilginin rumuzlarla aktarılmasına imkân sağlar. İçinde şifreler barındırır. Bu şifrelerle insan suretini tanımlamaya ve inançla ilgili önemli bilgiler aktarmaya imkân sağlar. Bağrıyanık, bildiği bu bilgileri menkıbe ve olaylar üzerinden Kara Musa'ya anlatarak onun bilgi dağarcığını genişletir. Değişleri beraber yorumlarlar ve Kara Musa'nın deyimini ile *“deyişin demek istediğini sökerler.”* Kara Musa'nın saz çalma yeteneğinin gelişmesine de yardımcı olan Bağrıyanık, onun eğitiminin tamamlayıcısı olmuştur.

Verilen isimlere ek olarak Kara Musa'nın yörede etkilendiği başka âşıklar da vardır. Öksüzler köyünden Süleyman Boyalı, kendi köyünden Ali Derviş ve Âşık Ahmet bu kişiler arasındadır. Kara Musa kendi köyünün sınırları içerisinde kalmayıp başka yerlerdeki âşıklardan da çok şey öğrenir. Amasya'nın Gümüşhacıköy ilçesine bağlı Keçiköy'de bulunan Âşık Mehmet Ali'den yörede deyişleri bulunan kişilerin kelimelerini öğrenir. Yine Çorum'a bağlı Araphacı köyünden Âşık Satılmış'ın oğlu Ali'den de deyişler öğrenmiştir. Bu deyişleri sözlü kültür ortamında, cemlerde icra edilirken muhabbet esnasında ezberlediği gibi kimi zaman da bunları not almıştır.

Çok iyi bir hafızaya sahip olan Kara Musa'yı sözlü kültür hazinesi yapan bu ezber yeteneğidir. Hafızasında iki bin kıta olan Kara Musa'nın ezberi çok güçlüdür ve şiiri duyduğu an ezberlemeye başlar, bir daha unutmaz. Derleme esnasında Kara Musa'ya verilen bir şiirin âşık tarafından anında ezberlendiği ve daha sonra unutmadığı gözlenmiştir.

Yaşının doksana ulaşması, ezberinde hiçbir eksikliğe sebebiyet vermemiştir. Ezberlediği dini içerikli şiirlerde ise kelime hatalarına dahi izin vermemiştir. Bu şiirleri kendisine bir emanet olarak görüp bu emanete namusu gibi sahip çıkmıştır. Herkesten de hiçbir kelime hatası yapılmamasını özellikle istemiştir. Derleme esnasında deyişlerin

bazılarının hece veya aruza uymadığını belirtmiş olsak da *“Ben dervişten onu öyle aldım, uymuyorsa da doğrusu öyledir.”* diyerek söz konusu mistik kişilerden aldığı bu emanetlerin doğruluğundan şüphe etmediğini, bizim de şüpheye düşmememiz gerektiği vurgulamıştır. Kara Musa’dan derlediğimiz şiirler içinde yöredeki erenlere ve dervişlere ait deyişler ve Alevi inancı için önemli yer tutan Yedi Ulu Ozan’ın şiirleri bulunmaktadır. Elbette bu şiirler de yöredeki dervişlerin deyişleri gibi Kara Musa’nın ezber dünyasının birer parçası olarak yer almaktadır.

Âşık Kara Musa nevi şahsına münhasır bir kişidir. Yaşadığı hayat, eğitimi, aktardığı bilgiler rasyonel açıklamaların yetersiz kalmasına sebep olmaktadır. Aslında geleneksel kültürün, sözlü geleneğin bilge şahsiyetlerinden biri olarak modern zamanlarda karşımızda duran bir sözlü kütüphanedir. Kendisi üzerine çalışma yaparken gelenek adına nelerin görmezden gelindiği suratımıza tokat gibi çarpmıştır. Kara Musa aktif bir sözlü gelenek içinde sosyalleşmiş, inancını bu gelenek içinde öğrenmiş ve ona bağlı bir edep geliştirmiştir. Bilgisini özellikle muhabbet dediğimiz ortamlarda edinmiştir.

Âşık Kara Musa’nın kendi deyimiyle “piştiği” ortam muhabbet ortamlarıdır. Bu ortamlar sözlü geleneğin yaşatıldığı ve inancın deneyimlendiği ortamlardır. Âşıklık kavramı da söz konusu gelenek için farklı anlamlara bürünmektedir. Daha çok şehirlerde oluşan âşıklık kültüründe âşıklık kahveleri, köy odalarında yapılan âşık atışmaları ve âşık şenlikleri etkilidir. Bu âşıklar arasında leb-değmez, atışma, muamma, askı gibi uygulamalar yapılır. Becerilere dayalı bu uygulamalarla âşıklar birbirlerine karşı üstünlük gösterirler ve aralarında bir hiyerarşi meydana gelir. Şiir yazıp iyi saz çalan kişiler âşık olarak adlandırılmaktadır. Bu kişilerin icralarında da dini bir nitelik yoktur. Bu âşıklar bir usta-çırak ilişkisi içinde yetişirler ve ustalarından el alırlar. Mahlasları, rüyalarında ya da ustaları tarafından verilir ve âşıklar sonraki dönemlerde şiirlerini bu mahlasla yazarlar.

Alevilik geleneği içerisinde aşığın görevleri ve konumu çok farklıdır. Alevilik içinde zakirlik yapan kişiler âşık olarak adlandırılmıştır. Bu âşıklar, cem ibadeti boyunca genellikle kendine ait olmayan ve usta malı diye adlandırdıkları deyişleri söylerler. Bu deyişler çoğunlukla Yedi Ulu Ozan’a ait deyişlerdir. Ayrıca Alevilik geleneği içinde âşıklar, halkı bilgilendirme görevi de üstlenirler. Söyledikleri deyişler ile cem ibadetinin daha doyurucu ve bilgilendirici olmasını sağlarlar. Bu âşıklar arasında kendi deyişleri olanlara âşık değil; eren, gerçek veya derviş gibi

isimler verilmiştir. Bu makam ise Aleviler için insan-ı kâmil mertebesidir. Aleviler, deyişin kutsal kelim olduğunu inanmış ve bunları yazan kişiyi de kutsal olarak kabul etmiştir.

Âşıklık geleneğindeki âşıklık ile Alevilik geleneğindeki âşıklık birbirinden farklıdır. Âşıklık geleneğinde yarışmalarla birbirinden üstünlük önemliken Alevilikte dini bir boyut olduğu için diğer âşıklardan üstünlük ya da onu yerme mevzu bahis değildir. Ayrıca Alevilik geleneğinde âşıklar, genellikle şiir yazmayıp usta malı şiir taşırken âşıklık geleneğindeki âşıklar, yazdıkları şiirle ve saz çalma yeteneğiyle önem kazanır. Söyledikleri şiirler yönünden ise âşıklar daha çok din dışı konular işlerken Alevilikte âşıklar dini, hatta konuşan Kur'an ismini verdikleri şiirleri söylerler. Ayrıca âşıklık geleneğinde çalgı aleti olarak saz kullanılsa da Alevilik geleneği içinde ağırlıklı saz tercih edilmekle beraber keman da kullanıldığı görülmüştür. Görüldüğü üzere Alevilikteki âşıklık ile âşıklık geleneğindeki âşıklık farklı olmasına rağmen iki gelenekte de icra eden kişilere âşık denmiştir.

Sözlü kültür kaynağı Kara Musa da yörede zakirlik yapmakta ve âşık olarak adlandırılmaktadır. Cemlere katılıp bu cemlerde saziyla beraber deyişler söylemekte, halkı bilgilendirmektedir. Kara Musa'yı diğer âşıklardan ayıran temel özellik ezberinde çok deyiş olmasıdır. Bu sayede cem ibadetinde ve muhabbet esnasında konuşulan konuya göre ezberinden deyişler seçip okuyabilmektedir. Ayrıca bu deyişlerde geçen ifadeleri, Arapça kelimeleri ve anlaşılamayan kısımları da açıklamaktadır. Yörede Âşık Kara Musa olarak bilinmektedir. Âşık olarak bilinmesinin sebebi de yukarıda belirttiğimiz üzere Alevilik geleneği içerisinde zakirlik yapan kişilere âşık lakabı verilmesinden ileri gelmektedir. Ancak Kamberlik geleneğinin anlatıldığı ve Kara Musa'nın isminin de geçtiği bir yüksek lisans tezinde "*Altıyaşında iken Eşençay Köyünde Muhammed Derviş adında bir dededen İslamiyet ve Alevilik ile ilgili ders almaya başlamıştır. Daha sonra yine Çorum'un Tahran Köyünde "BağrıYanık" denilen bir âşıktan Arapça ve Farsçayı öğrendi. Yine Osmancık'ın Kumbaba Köyünde yetişmiş "İpek Baba" isimli bir dervişten tasavvuf eğitimi aldı.*" (ÖZDEMİR, 2012: 87-88) ifadeleri yer alsa da gerçeklikle alakası yoktur. Bu bilgiler, kendisiyle yaptığımız derleme görüşmelerinde kayda aktardığımız bilgilerle çelişmektedir. Bu çelişen noktaları tek tek belirtecek olursak şunları söyleyebiliriz:

- Eşençay köyünde Muhammed Derviş diye bir dede bilinmemektedir.
- İslamiyet ve Alevilik ile ilgili bilgileri öğrendiği kişi Eşençay köyünden değil Öksüzler köyündendir ve ismi de Muhammet değil, Mehmet'tir.
- Mehmet Derviş dede değildir, yörede eren olarak bilinir. Dede, cem erkânlarını yöneten ve evlad-ı Resul olarak tanımladığımız Hz. Muhammet ve on iki imamların soyundan gelen, cem erkânları yöneten kişidir. Eren ise, halk belleğini ruhsallık yönünden yeniden şekillendiren kişilerdir (Işık, 2013: 67) Hatta dede olmadığını Kara Musa'nın kendisi de dile getirmiştir. Zaten kullanılan ifadede de yanlışlık anlaşılmaktadır. "Muhammet Derviş Dede" denmiştir ki dedelik ayrı bir makam, dervişlik ayrı bir makamdır.
- Bağrıyanık'tan Arapça ve Farsça öğrendiği ifade edilmiştir ama Kara Musa Arapça veya Farsça bilmez, eski yazı diye ifade ettiği Osmanlı Türkçesi'ni bilir ve bazı Arapça ve Farsça kelimelere hâkimdir. Bunun sebebi de kelimelerin değişiminde geçmesidir.
- Osmancık'ın Kumbaba köyünde "İpek Baba" isimli bir dervişten tasavvuf eğitimi aldığı ibaresi de yanlıştır. Çünkü İpek Baba değil, İpek Dede'dir ve dedelik yapar. Babalık daha farklı bir kavramdır. Ayrıca tasavvufi eğitiminin büyük kısmını yine Sefil Mehmet'ten almıştır.
- Aynı zamanda Kamber Âşık Kara Musa ifadesi de yanlış bir ifadedir. Kamberlik ve âşıklık iki farklı terimdir ve yaptıkları da yine farklıdır. Kara Musa ise kamber değil âşık sınıfına girmektedir. (Onar, 2017:51-52).

Verilen bu bilgiler ve düzeltilmesi gerektiğini düşündüğümüz yanlış bilgilerden sonra nevi şahsına münhasır bir insan olduğunu defalarca belirttiğimiz Kara Musa'nın fikir dünyası, zihnindeki kavramlar ve karşılıkları onu anlamamız için son derece önemlidir. Özellikle ona atfedilen "kamberlik" unvanından sonra onun, bu konulardaki görüşlerinin incelenmesi daha da önemli hale gelmiştir. Çalışmamızın bu bölümünde Kara Musa'nın fikir dünyası işlenmiştir.

DÜŞÜNCE DÜNYASI

Âşık Kara Musa zihninde taşıdığı iki bine yakın kıta ve bunları değerli bir hazine olarak görmesiyle yol içinde önemli bir insandır. Onun dünyaya bakış açısı, insanları algılayışı hem küçük yaşından beri içinde bulunduğu ortam hem de yukarıda belirtilen özellikleri nedeniyle daha farklıdır. O, geleneğin içinde itikat ve inançla yetişen bir âşık olması sebebiyle her kavramı özel olarak gelenek doğrultusunda tanımlamakta ve açıklamaktadır.

Âşık Kara Musa'ya Göre Âşık, Ozan, Sadık

Kara Musa'ya göre ozan, şuara, şair ve Hak aşığı birbirinden farklı şeylerdir. Ozan, zamanın zalimine karşı mazlumu savunan, halkın sesini duyuran, devrimci nitelikli şairlerdir. Bunlara örnek olarak Mahsuni Şerif'i gösterir. Şuara olarak günümüz şair ve âşıklarını gösterir.

Kendiliğinden şiirler düzen ve sadece kulağa hoş gelen şeyleri söyleyen kişiler olarak nitelendirir. Şair; kendi şiirleri olan, eskiden kıraathanelerde çalan, yöre yöre gezen âşıklardır. Bunlara örnek olarak Karacaoğlu, Şeref Taşhova gibi isimleri sıralar. Hak aşığı ise Hak yolunda olup eren-evliya'yı bilen, Kuran'ı okuyan ve Kur'an ayetlerini açıklayabilen, dinini bilen kişilerdir. Âşıklığı da yiğit âşıklık ve "yoha (yufka)" âşıklık olarak ikiye ayırır. Yiğit âşık; yerden gökten haber söyleyebilen, hakikati söyleyebilen âşıklardır. Yoha âşıklar ise birkaç ozanın şiirini öğrenip bağlama eşliğinde kendi kendine söyleyen kişilerdir. Kendisinin de hiç şiiri yoktur ama âşıklık geleneği içinde önemli bir yere sahiptir. Hep usta malı söyler. Kendi tabiriyle "aşığın malını satar".

Gelenek içinde bizlerin farklı anlamlar yüklediği kavramları Kara Musa bu şekilde izah etmiştir. Daha önce de değindiğimiz gibi o, bu bilgileri sözlü kültür içinde öğrenmiş ve bu şekilde bizlere aktarmıştır.

Kara Musa'ya Göre Hurufilik

Kara Musa herhangi bir örgün eğitimden geçmemiştir buna rağmen İslam felsefesi kürsülerinde öğrencilerin anlamakta güçlük çektiği birçok konu hakkında -gelenek içinde öğrendiği- detaylı bilgisi

vardır. Buna örnek olarak Hurufilik hakkında derlenen bazı bilgiler aşağıda aktarılmıştır.

Hurufilik, Fazlullah-ı Hurufî tarafından İran coğrafyasında kurulmuştur. Kendine has bir dinî akım haline gelen Hurufilik, geniş coğrafyalara yayılmıştır. Yayıldığı bu coğrafyalardan biri de Anadolu'dur. Harflere batınî anlamlar yüklenerek sistematik bir anlatım çabası güdülen Hurufilikte esas olan insandır ve evrendeki her şeyin insanda olduğu ifade edilir. Tabiatta bulunan her şeyin bir anlamı olduğu ama bunların sadece “âdemde” anlam bulduğu söylenir. Huruf; Arapça harf kelimesinden türemiştir ve harfler anlamına gelir. Hurufî ise bu akımla ilgilenen kişilere verilen isimdir. Hurufilik, Anadolu dervişlerince geniş bir coğrafyaya yayılmıştır. Dergâhlarda yetişen bu dervişler, dergâh büyüklerinin ya da kendilerinin yazdıkları Hurufî şiirleri halk arasında okuyarak daha geniş kitlelere duyurmuşlardır. Dergâhlarda aldıkları tasavvufî eğitim sonrasında bildiklerini harflere işleyerek şiirler yazmışlardır. Yazdıkları şiirlerin her dizesini, Arap alfabesinde bulunan harflerle başlatırlar. Bu esnada harf sırasına dikkat edilir, harflerin sırası değiştirilmez ve hepsi birer defa kullanılır. Bu anlatılan deyişler içerisinde Âdem, yaratılış, Hak, Hz. Muhammed, Hz. Ali, vahded-i vücud gibi konular işlenir (Usluer 2014). Kitabî olarak böyle tanımlanan ve açıklanan Hurufilik Kara Musa tarafından şöyle örneklenir:

Vücudum şehrini seyrane eyledim / Bir köşenin yetmiş yedi kolu var

Evvel altmışaltısına uğradım / On birinin türlü türlü hali var

Şiirdeki bu dörtlükte bahsedilen insan vücududur. Hurufilikte de genelde insan vücudu şehir olarak geçer. Yetmiş yedi kol ise insan vücudunun üst kısmındaki damarlardır. On bir tanesi ise beyne giden damarlardır.

Yedi kapı açılır arşın katında / Dördü zahirinde üçü batında

Ol birisinin kendi iryatında / Güher satar sermayeli malı var

Bir bedesteni var, kırk da dükkânı

Burada bahsedilen arşın katı ise insan başıdır. Yedi kapı ise başta bulunan yedi deliktir. Dördünün açık üçünün ise kapalı olduğunu söyler. Açık olanlar göz ve burun delikleridir. Göz; ileriye görür. Burun ise her

taraftan kokuyu alır. Ama batını kısımda ne ağız söyler ne de kulak duyar. “Birisinin kendi iryatında” dediğinde de yine bu deliklerden birini, yani ağızı ifade eder. Ağızın içindeki dilin söylediklerini de kıymetli mal olarak niteler. Bedesten diye ifade ettiği beyindir, çünkü her şey beynin içindedir. Kırk dükkân ise insan boğazıdır. İnsan boğazı kırk boğumdan oluşmaktadır. Kara Musa şiiri daha uzun açıklamıştır ancak biz burada sadece örnek vermek babında bir kesit aldık. Örnekte de görüldüğü gibi Hurufi şiirleri özel bir yorumlama ve bilgi gerektirmektedir. Kara Musa engin bilgisiyle bu ilme sahip önemli bir şahsiyettir.

KARA MUSA’NIN HAFIZASINDAKİ DEYİŞLER

Ali Haydar

Ali Haydar isimli bir şaire ait olduğu tahmin edilen şiir defteri nerede ve ne zaman kaleme alındığı bilinmeyen eser, her ne kadar kütüphane kayıtlarına “mecnû’a-i eş’âr” olarak geçmiş olsa da içindeki şiirlerin konu bütünlüğü ve dil ve üslup özellikleri göz önünde bulundurularak tamamının bir kişiye ait olma ihtimalinin yüksek olması sebebiyle “çeşitli şairlere ait şiirlerin toplandığı eser” anlamında kullanılan “mecnua”dan ziyade, bir kişiye ait şiirlerin toplandığı defter hüviyeti sergilemektedir. Detaylı bilgi için Bkz.<https://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/siir-defteri-mecmu-a-i-es-ar-ali-haydar> Kara Musa’nın hafızasında şaire ait üç kelim vardır.

1. Bu Bir Sırr-ı Hikmet Aslın Bilen Var²

Evvel kudretinden bahr-i hüdadan
Bu bir sırr-ı hikmet aslın bilen var
Muhammet Ali’de gel enbiyadan³
Cihanın binasını ilmi kuran var

Üç nokta yedi ruh yazıldı hitap
Yedi kat gök, yeri ettiler hesap
Arştan ileride yetmiş bin hicap
Ondan ilerisin inip gezen var

Ol dört ferîştahı yarattı sırdan
Kum kuma laf deme derya ciferden
İsm-(i) azam duası okur ezelden
Elif bir noktadır yazıp salan var

2 **Nefes/Hurufatname/Miraçlama, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**18 **Hece Ölçü-**
sü: 6+5 duraklı 11’li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

3 **Enbiya:** Nebi kelimesinin çoğulu

Be deyince yedi derya eğleşti
Te dedi Cebrail cara ulaştı
Se şefa'at kanım müşkülüm seçti
Uçup derya yüz(ün)de dala konan var

Cim deyince hak cemalin gördüler
Ha deyince haktan nida duydular
Hı deyince aşka karar kıldılar
Arifler sözüne mühür basan var

Dal deyince arş u rahman kuruldu
Zel deyince cümle ayet bilindi
Rı dır kaşlarım hem ze de göründü
Sin karar eylemiş şın da Kuran var

Sat deyip yarattı hak-i türabı
Dat deyip yazdırdı yüz dört kitabı
Tı zı dır yaradanın da cevabı
Hayali gönlümde kalpte Kuran var

Ayın kayın bir noktanın dalından
Fe Muhammet Ali gülbe varından
Kaf ke'fe erişti miraç yolunda
Lem mim'e uğradı nun'da Kuran var

Vav belin bağladı miraç yolunda
He deyince her sure var dilinde
Hak Muhammet Ali kırklar ceminde
Lam elif ye dillerimdir diyen var

Ya Resul habibi davet eyledi
Şah-ı merdan Ali özür diledi
Ya ata delilin Cebrail dedi
Binip ol burağa arşa giden var

Yedi zulumat deryasından geçti
Nice hikmet yaradan kapı açtı
Görünce bir arslan tebdili şaştı
Hatemini nişan verip geçen var

Doksan bin kelamı dilde dediler
Kuduretten lokma geldi yediler
O mübarek yeşil eli gördüler
Ali'ye tercüman elma sunan var

Muhammet Mustafa'ya geldi burak
Ol zaman uyandı delili چراغ
Selman'a bir üzüm ver dedi hak
Engür şerbetini elde sunan var

Muhammet girince kırklar da kalktı
Cennette ırmaklar hep coşkun aktı
Şah-ı merdan Ali'm elmaya baktı
Pirinç tanesini elde gören var

Ali'm hatemini habibe verdi
Kırklar Mürvet deyip secdeye indi
Herkes mucizatın ol zaman bildi
Sensin resul-ı Allah saddak diyen var

Muhammet Ali kırklara girince
Kırklar destur deyip dara durunca
Muhammed'e hemen engür sununca
Bakıp hatemini elde gören var

Ali'm de kılardı bunca keramet
Ol dem melunlara düştü edavet
Aslı inanmadı ezelden elbet
Şah-ı merdan Ali yalan diyen var

İsterse sözüme kimse kanmasın
Yezide tabiyse hiç inanmasın
Ali Haydar doğru sözden dönmesin
Evvel Ali ahir veli diyen var

2. Gönülüm Bir Kuştur Uçtu da Gitti⁴

Bir bahr-i hüdan ki imdat olursa
Gönülüm bir kuştur uçtu da gitti
Gül yüzlü pirim de halden bilirse
Kuran'ı heceden seçti de gitti

İlahi bu garip gönlüme derman
İsmi şeriflerin okunur her dem
Turaptan halloldu hazret-i Âdem
Hinde serendibe⁵ vardı da gitti

Âdem halk olunca illallah derdi
Melekler Âdem'e secde ederdi
Âdem'i cennetten iblis azdırdı
Cennette buğdayı yedi de gitti

Âdem'den halk oldu hazret-i Havva
Melekler Âdem'e kıldı dua
Kuran'ın vasfıdır bai bismilla
Âdem'i cennetten kovdu da gitti

Kuran'da gördüm de nuru cemali
Anla çektiğimiz Mansur'un darı
Seven unutmasın **Ali Haydar**'ı
Beni bir sahrada kodu da gitti

3. On İki Ruh Üstüne Kurulmadı mı?⁶

Yedi kat yer yedi kat gök durmadan
On iki ruh üstüne kurulmadı mı
Kum kuma lef deme sual sormadan
Esmâ-i hüsnâ var olmadı mı?

4 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

5 **Serendip:** Hindistan güneyindeki Seylan (Sri Lanka) adasına Ortaçağ İslam coğrafyacılarının verdiği efsanevi isim. Hint Okyanusu'nda bir ada devleti

6 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**11 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

On iki huruftur on iki imam
Aslı bir eliften süzüldü Kur'an
Veinname yen küsü bina buyurdu süphan
Dünya bir kalemde bölünmedi mi?

Rabbil alemine yazıldı iman
Errahmanirrahim hatm oldu Kuran
Maliki yevmiddin habiptir ayan
Ali Kamber Döldün var olmadı mı?

Ve iyyake nabüdü ol nur u ziya
Ve iyyake nestağine okundu dua
Doksan bin melake durunca safa
Ademi dört şeyden yağurmadı mı?

İhtinas sıratel müstakim biliriz mahı
Sıratellezine severiz şahı
Enamte aleyhim buyurdu Ali
Dört kapı kırk makam var olmadı mı?

Gayrıl madubi aleyhim şahı şehidan
Veledallin amin açıldı meydan
Âşıklar üstaza ol şah-i merdan
İçip katresinden coş olmadı mı?

Külhü vallahu ahat buyurdu kulu
Allahüssemettir hem aşkın yolu
Resulüm Muhammet şefaati kani
Ümmetine nasihat buyurmadı mı?

Lem yelit şanına nazildir ayet
Dört kitap okundu her gün her saat
Göster cemalin istemem cennet
Müminler gönlünde hoş olmadı mı?

Velem yelüt budur aşkın mimarı
Veleyya şah keremler kani
Didar ehl-i beytin ol hanedanı
Hak Muhammet Ali bir olmadı mı?

Külle hü kühüzen ahet ayete'l-kürsü
Biliriz ezelden nurdandır aslı
Dünyada kesilmez Muhammet nesli
Helata ayetini buyurmadı mı?

İsterse bulsunlar yüz bin bahane
Ali Haydar yalvar nuru cemale
Sene bin üç yüz elli dörtte ismim cihana
Yazılmış defterimize var olmadı mı?

Ali İzzet Özkan

1900 Sivas'ın Şarkışla ilçesine bağlı Höyük köyünde dünyaya gelmiştir. Annesinin adı Kamer, babasının adı ise Musa Ağa'dır. Baba tarafından dedesi Palabıyık Mustafa da âşık olup ayrıca anne tarafından da İğdecikli Âşık Veli akrabalarıdır. Emlek Yöresi Aşıklarındandır. 1924 yılından itibaren Alevi inancı ve bu inanç etrafında gelişen âşıklık/zâkirlik geleneği çerçevesinde köy köy gezmeye başlayan Ali İzzet, Hacıbektaş Dergâhı postnişini Hüseyin Fevzi Çelebi'ye intisap etmiş ve ondan "İzzeti" mahlasını almıştır. Köy köy Alevi-Bektaşî yerleşim yerlerini gezip dolaşan İzzeti, bu köylerde cemlere iştirak ederek zâkirlik yapmıştır. Ömrünü yola adanmış bir âşıktır. 1981 yılında Ankara'da vefat etmiştir. Detaylı bilgi için Bkz. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ali-izzet-izzeti-nefreti-ali-izzet>. Kara Musa'nın hafızasında şaire ait bir kelim vardır.

4. Davut Oğlu Mührü Süleyman da Öldü⁷

Kaftan kafa hükmederdin bir zaman
Davut oğlu mührü Süleyman da öldü
Omuz verip Kaf dağımı kaldıran
Hamza-yi kahraman pehlivan da öldü

Hani noldu dünya benim diyenler
Geldi geçti milyar altın sayanlar
Görünmüyor âdem eti yiyenler
Koca devler öldü şahmeran öldü

7 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**6 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Dünya kalsa Muhammet'e kalırdın
Can satın alsaydım nemrut alırdın
Çıkmadık canlara çare bulurdum
Tabibler tabibi lokman da öldü

Felek değirmene koymuş öğütür
Şahları öldürür bizi avutur
Güzellerin efendisi beyidir
Mısır'lı Kenan'ı Yusuf da öldü

Türk oğluna ladün harfi okutan
Düşmanları uzaklardan bakıtan
Saltanat köşkünü yıkıp dağıtan
Atatürk gibi kahraman da öldü

Şu dünyaya gelen hepimiz bir gül
Hep ahir gideriz hiç kalmaz bir gün
Bu günde yarın da günlerden birgün
Derler ki **Ali İzzet** Özkan da öldü

Ali Yılmaz

Yazar hakkında net bilgiler yoktur. Teyfit Otyam'ın Bektaşiliğin içyüzü kitabının 128-129. Sayfalarında bu şiir vardır. Şiirin şairinden Eskişehirli bir baktâşi olarak söz edilir. Bunun yanında Ali Yılmaz adlı başka bir şairden de aşağıda söz edilir. Ayrıntılı bilgi için Bkz. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ali-ali-yilmaz>. Kara Musa'nın hafızasında şaire ait bir kelam vardır.

5. Cümle Muratları Verici Sensin⁸

Pirim Hünkâr Hacı Bektaş Veli'sin
Cümle muratları verici sensin
Gümanım yok şek getirmem Ali'sin
Müminin namazı niyazı sensin

8 Nefes, Nazım Şekli: Koşma **Kıta Sayısı:**6 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Kızı oğlan eden yüce nebisin
İsmin âlemlerde gezer dolusun
Abdal Musa sultan Kızıl Delisin
Münkiri kahredip kırıcı sensin

Muhammed'in nuru alnında ayan
Ali'nin sırrını eyledi beyan
Ser çeşme olduğun gün gibi ayan
Âlimlere sual sorucu sensin

Sa(a)dettin Mollanın kibrini kırdın
Nurettin hocayı zindana verdin
Vilayet elinde taşları deldin
Çoban(ı) frengistana atıcı sensin

Vilayetin şarkı gelmez kâleme
Şöhretin yayılmış bütün âleme
Zahidi düşürdün hüznü eleme
Kadıyı kara taş edici sensin

Ali Yılmaz durmaz metini eder
Münkir ne söylese hiç etmez keder
Doğru sözler hakka pirimden gelir
Mümini vilayet edici sensin

Arabi

Şair hakkında bilgiye ulaşılammıştır. Kullandığı kelimelerden Urfa ağzına özgü söyleyişlere rastlanmıştır. Ehlibeyt muhipbi Alevi bir zakir olduğu anlaşılmaktadır. Kara Musa'nın hafızasında şaire ait iki kelam vardır.

6. Ağlayarak Al Kan Oldu Baksana⁹

Hüseyn-i Kerbela'dan haber sorarsan
Ağlayarak al kan oldu baksana
Güzel Muhammed'in nazlı torunu
Susuzluktan büryan oldu baksana

9 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Müminler aşkına verdi başını
Unutma aşure ayda aşını
Hüseyin aşkına gözler yaşını
Kevn-i mekan kan ağlar baksana

Kavm-i kafır Fırat yolun bağladı
Abbas şehit oldu Ekber ağladı
Fadim'anam karaları bağladı
Kumlu çöller kan ağlıyor baksana

Kerbela sonrası kızıl kan oldu
Otlar matem tuttu çiçekler soldu
Bir damla kandan da ifagat buldu
Bedişgamşah Müslüman oldu baksana

Arabi müminin abdest farzı
Tutarsak matem kurtarır bizi
Kalbinden çıkarma Hüseyin'in nazı
Mermer taşta damla kana baksana

7. Akar Gözlerimden Yaş Bölük Bölük¹⁰

Kerbela çölüne giden sultanım
Akar gözlerimden yaş bölük bölük
Son deminde bizi koydu bu derde
Yürekte yarası var bölük bölük

Has bahçede bitmiş kırmızı güller
Güllerin dalında öter bülbüller
Ali imran okur sure-i diller
Vechinde ebceti ders bölük bölük

Olur kumru öter şafak yüzünde
Yavrularım heç görünmez gözüne
Çık etmiş göçünü sahra düzüne
Kurmuş çadırını yar bölük bölük

10 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:** 7 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü
Kafiye Şeması: abab/cccb/dddb...

Çekilmiş oturmuş ol kerem kani
Bakar dört yanına sıkılır canı
Dedi şehirliğin bu gündür günü
Hakkında da lanet var bölük bölük

Lanet yezit sıkılcıma uğradı
Bunu böyle etmekten neydi muradı
Kim şehit ederse Ali evladı
Şişedeki toprak kan bölük bölük

Bendi Zülcenahı sürdü meydana
Dedi şimdi garip kaldım çih anda
Kerbela'yı boyadı orda al kana
Akar çağlayarak kan bölük bölük

Arabi ah etti yürekten ağla
Kimsesiz kalınca ne çıvan böyle
Şehriban anneyi aldı bir tayla
İşte burasında dert bölük bölük

Âşık Hüseyin

Şair hakkında net bilgiler bulunmamaktadır. Mersiye'nin içeriğinden Hz. Hüseyin'in ağzından dillendirilme yapılmıştır. Bu tarz gerçek kelimeleri tecelli olarak kabul edilir. Hz. Hüseyin'in ruhaniyetinden meydana gelen bir kelam olarak da kabul edilmiş olduğundan Mahlasına Hüseyin tapşırması kullanılmış olabilir. Söz konusu mersiye Kara Musa'nın belleğinden aynen aktarılmıştır. Kara Musa'nın hafızasında şaire ait bir kelam vardır.

8. Toza Toprağa Karıştı Hem Sakalım Hem Saçım¹¹

Yezide biat etmedim bu mudur benim suçum
Toza toprağa karıştı hem sakalım hem saçım
Ehl-i beytimle beraber hem susuzum hem açım
Ben Muhammet'in torunu gelin beni öldürün
Şah Hüseyin'im hiç durmayın hemen beni öldürün

11 Nefes/Mersiye, Nazım Şekli: Koşma **Kıta Sayısı:**13 **Hece Ölçüsü:** 8+7 duraklı 15'li
hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** aaabb/ccbb/dddbb...

Hilafette gözüm yoktur bağladınız yolumu
Ordularla çevirdiniz hem sağım hem solumu
Allah'ım şahit olsun ki bilir benim halımı
Ben Muhammet'in torunu gelin beni öldürün
Şah Hüseyin'im hiç durmayın hemen beni öldürün

Küfeliler mektup yazmış Şah Hüseyin gel diye
Ceddine ikrar vermişiz bunu böyle bil diye
Bütün biata hazırız bize imam ol diye
Ben Muhammet'in torunu gelin beni öldürün
Şah Hüseyin'im hiç durmayın hemen beni öldürün

Atlar ayağı altında şehitlerin her biri
Gökyüzünde melaikler ağlaşır zari zari
Pare pare eylediniz oğlum Ali Ekber'i
Ben Muhammet'in torunu gelin beni öldürün
Şah Hüseyin'im hiç durmayın hemen beni öldürün

Bir su verin masumum Ali Asker'im ne bakar
Dili damağı kurumuş gözlerinden yaş döker
Yahu ben Eyüp müyüm ki bunca derdi kim çeker
Ben Muhammet'in torunu gelin beni öldürün
Şah Hüseyin'im hiç durmayın hemen beni öldürün

Kardeşim Hasan oğlu Kasım'ın düğünü kaldı
Abbas'ın kolları düştü içerime dert oldu
Yetiş baba imdadıma oğlun perişan kaldı
Ben Muhammet'in torunu gelin beni öldürün
Şah Hüseyin'im hiç durmayın hemen beni öldürün

Bize haram eylediniz akıp giden Fırat'ı
Kararmış Yezid'in kalbi şol kara taştan katı
Şehitlerin başlarında gezdirirsiniz atı
Ben Muhammet'in torunu gelin beni öldürün
Şah Hüseyin'im hiç durmayın hemen beni öldürün

Ok atarak vücuduma dört bin yâre açtınız
Üç günlük dünya için ne yapmaya şaştınız
Uydunuz hain Yezid'e bizden arayı açtınız
Ben Muhammet'in torunu gelin beni öldürün
Şah Hüseyin'im hiç durmayın hemen beni öldürün

Çağ(1)rın nazlı Sekine'mi ne haledir göreyim
Belalı bacım Zeynep'in ahvalini sorayım
Son olarak yek başıma şu meydana gireyim
Ben Muhammet'in torunu gelin beni öldürün
Şah Hüseyin'im hiç durmayın hemen beni öldürün

Şehribanım Zülcenahla durmayıp evdat eyle
Ravza-yi Resulallaha dedeme selam söyle
Hangi peygamber ümmeti cefalar kılar böyle
Ben Muhammet'in torunu gelin beni öldürün
Şah Hüseyin'im hiç durmayın hemen beni öldürün

Ceddim Muhammed Mustafa anam Fatıma bilin
Atam Aliyye'l-Murtaza doğru tarafa gelin
Susuzluktan bitap oldum bana merhamet kılın
Ben Muhammet'in torunu gelin beni öldürün
Şah Hüseyin'im hiç durmayın hemen beni öldürün

Yetmiş yedi par(e) etseniz Yezid'e biat kılmam
Beni dostum ısmarlamış giderim size kalmam
Yarın ruz u mahşeride sizlerden razı olmam
Ben Muhammet'in torunu gelin beni öldürün
Şah Hüseyin'im hiç durmayın hemen beni öldürün

Âşık **Hüseyin**'im dergâh(1)na yüz sürüp oldum agâh
Nasıl gözüm ağlamasın çünkü şehit oldu şah
Bu sözümde hilaf yoktur ancak şahidim Allah
Ben Muhammet'in torunu gelin beni öldürün
Şah Hüseyin'im hiç durmayın hemen beni öldürün

Âşık İsmail

Şair hakkında net bilgiler bulunmamaktadır. Mersiye'nin içeriğinden Hz. Hüseyin'in uğradığı zulüm ve Müslümanların halinin sorgulanması dile getirilmiştir. Söz konusu mersiye Kara Musa'nın belleğinden aynen aktarılmıştır. Kara Musa'nın hafızasında şaire ait bir kelimedir.

9. Kiminiz Helallik Edip Pire Fani Kıldınız¹²

Peygamberin yamacında dün Müslüman oldunuz
Kiminiz helallik edip pire fani kıldınız
Sağlığında peygambere çok hürmetler kıldınız
Yalanımış hürmetiniz Hazreti Peygambere
Bir içim su vermediniz nuru çeşmim haydara

Şah Hüseyin'in sinesine türlü yara açtınız
Hak peygamber göçer göçmez hilafete düştünüz
Güvenilmez ahdinize o surette geçtiniz
Böyle midir ümmet olmak Hazreti Peygambere
Bir içim su vermediniz nuru çeşmim haydara

Asker çekip geldiniz de Kerbela meydanına
Bastınız parmağınızı şah Hüseyin'in kanına
Güvenilir mi Yezidin ahbine peymanına
Böyle midir ümmet olmak Hazreti Peygambere
Bir içim su vermediniz nuru çeşmim haydara

Yerle göğü arşla kürşü ak edip kıldı figan
Elinizden ne zahmetle Şam'a gitti Şehriban
Hüseyin'e kast ettiniz nerenizdir Müslüman
Böyle midir ümmet olmak Hazreti Peygambere
Bir içim su vermediniz nuru çeşmim haydara

Sizler düşünmediniz ulu mahşer divanını
Üryan büryan edip Şam'a gönderip Şehriban'ı
Küfe'ye fitne koparıp fethettiniz cihanı
Böyle midir ümmet olmak Hazreti Peygambere
Bir içim su vermediniz nuru çeşmim haydara

Siz Aliyye'l Murtaza'nın ol vasfını bastınız
Edip Hüseyin'i şehit başın(ı) meydanda astınız
Kiminiz elini tutup bileklerin(i) kestiniz
Böyle midir ümmet olmak Hazreti Peygambere
Bir içim su vermediniz nuru çeşmim haydara

12 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**11 **Hece Ölçüsü:** 8+7 duraklı 15'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Susuzluktan bar bağlamış mazlumun dudakları
Ağız içinde kurumuş yapışmış damakları
Susuzluktan siyahlaşmış gül gibi yanakları
Böyle midir ümmet olmak Hazreti Peygambere
Bir içim su vermediniz nuru çeşmim haydara

Sat hezaren lanet olsun Şimir-i Mervanlara
Yamacında içtiniz de vermediniz onlara
N'olurdu bir içim su verseydiniz masumlara
Böyle midir ümmet olmak Hazreti Peygambere
Bir içim su vermediniz nuru çeşmim haydara

Ehl-i beyt adüleri bilmedi hiç hallerini
Fırat'a suya giderken gözlermiş yollarını
Geçip ön(e) deldiniz kıprasın(ı) kesip kollarını
Böyle midir ümmet olmak Hazreti Peygambere
Bir içim su vermediniz nuru çeşmim haydara

Şah Hüseyin Ali Askeri kucağına aldı
Bir içim su ver şu masuma be hey kâfir dedi
Kâfir zehirli okla masumu ağzından vurdu
Böyle midir ümmet olmak Hazreti Peygambere
Bir içim su vermediniz nuru çeşmim haydara

Gel ha gel ey Âşık İsmail'im her kim Yezide
Lanet okur görmez ruzu cehennem azabını
Şimir bin kez hançer vurdu kesmedi boğazını
Dedem öptü ey lanet diye verdi avazını
Böyle midir ümmet olmak Hazreti Peygambere
Bir içim su vermediniz nuru çeşmim haydara

Âşık Süleyman

Şair hakkında net bilgiler bulunmamaktadır. Deyişin içeriğinden Çorum'un Dodurga, Tekke köyünde bulunan Mehmet dede ocağına bağlı bir âşık olduğu anlaşılmaktadır. Kara Musa'nın hafızasında şaire ait bir kelam vardır.

10. Ver Benim Muradım Mehemmet Dede¹³

Çekili çekili geldim hanene
Ver benim muradım Mehemmet dede
Cümlelerin muradın verici sensin
Ver benim muradım Mehemmet Dede

Peyik numelerin dolmuş balkıyıp akar
Renge boyanmış gül gibi kokar
Gaip erenlerin gülbengin çeker
Ver benim muradım Mehemmet Dede

Nice hublarınan dolaştım gezdim
Hocamdan sabah aldım okudum yazdım
Pirim senin için divane gezdim
Ver benim muradım Mehemmet Dede

Yine nurlar yağar senin köşküne
Ali'yinen Muhammed'in aşkına
Pirim senden yardım olur düşküne
Ver benim muradım Mehemmet Dede

Âşık Süleyman'ım sende var gine
Aşılmadık gülene konmasın hane
Gönül gider ayak gitmez her yere
Ver benim muradım Mehemmet Dede

Azmi

Hayatı hakkında kesin bilgiye ulaşamamıştır. Azmî'nin yaşadığı yüzyıl konusunda farklı görüşler vardır. Azmi Baba, 16. asrın sonlarında yaşadığı tahmin edilen bir Bektaşî şairi olarak kabul edilir. Etkili şathiyelerin yazarıdır bu nefesi üzerine çokça farklı görüş vardır. Ayrıntılı bilgi için Bkz. <https://teis.yesevi.edu.tr/%2520madde-detay/azmi-azmi-baba> Kara Musa'nın hafızasında şaire ait bir kelam vardır.

13 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

11. Sen Ey Mimar Baş Eyvanımsın¹⁴

Yeri göğü insi cinsi yarattım
Sen ey mimar başı eyvanımsın
Ayı günü çarhı burcu var ettin
Ey mekan sahibi rüş ana mısın

Bir iken bin ettin kendi adını
Görmedim senin gibi üsdadını
Yeşertirsin kurutursun adını
Sen bahçivancı ormancı mısın

Cebraile perd'ardından söylersin
İner beytullaha kendin dinlersin
Bu ateşi cehennemi neylersin
Hamamın mı vardır külhancı mısın

Havaya çekilip seyrana durdum
Akıl ermezlerin aklım verdim
Kıldan ince köprüyü yaptırdım durdum
Akar suyun mu var bostancı mısın

Bu kışlara bedel bu yazı yaptım
Evvel bahara karşı güzü de yaptım
Mizana iki göz terazi yaptım
Bakkal mısın yoksa tikancı mısın

Kazanlarda katranın kaynarmış
Yer altında balıkların oynarmış
Üç yüz altmış altı ağızlı bir ..daran varmış
Şerbet mi satarsın yılanı mısın

Esirci misin cehenneme koydun arabı
Hoca mısın okur yazarsın kitabı
Aslın katip midir verin hesabı
İhtizabın mı var sen hancı mısın

14 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**13 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Yüz bin tamın olsa korkmam birinden
Rahman ismi nazil değil mi sende
Kaffarı zünebine demedin mi sen
Affetsen olmaz mı yalancı mısın

Beni affeylersen düşen mi sondan
Şah bile geçer böyle isyandan
Ne eksilir ne dökülür haznenden
Affet günahımı yalancı mısın

Şanına düşer mi noksan görürsün
Ver gönülde oturursun durursun
Bunca canı alıp geri verirsin
Götürüp getiren kervancı mısın

Bilirsin ben kulum sen de sultansın
Kalpte zikir dilde teramanımsın
Sen benim canımda can mihmanımsın
Gönlümün yerimi yabancı mısın

Denizleri sen yarattın kapaksız
Suları yürüttün elsiz ayaksız
Yerin temek yok göğü direksiz
Olur durusun acap ihvancı mısın

Beni delil eder kendin söylersin
İçeriden **Azmi'yi** pazar eylersin
Yücelerden yüce seyran eylersin
İşin seyran kendin seyrancı mısın

Balım Nihan

Balım Sultan'a izafe edilen bir şiirdir. Balım Sultan; 15. yüzyılın sonu ile 16. yüzyılın başlarında yaşamış, Hünkar Hacı Bektaş-ı Velî'nin yolunu sistemleştirip bir ekol haline getirmiş, bu yolda pek çok zat yetiştiren mutasavvıfın asıl adı kaynaklarda Hızır Bali olarak geçmektedir. Bektaşiliğin kurucusu Hacı Bektaşî Velî'den sonra ikinci pir kabul

edilip zamanımıza kadar gelen şiirlerinde “Balım,” “Balım Sultan” “Balım Nihan” mahlaslarını kullanmıştır. Hayatı hakkındaki bilgiler rivayetlerden ibarettir. Ayrıntılı Bilgi için Bkz: <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/balim-sultan-hizir-bali> Kara Musa’nın hafızasında şaire ait bir kelim vardı.

12. Maksudumuz Yardır Bizim¹⁵

Biz urum abdalarınız
Maksudumuz yardı bizim
Geçtik ziyaret kapısından
Gencinemiz erdir bizim

Daim kılarız biz zarı
Har eyleriz elden varı
Dost yoluna verdik seri
Münkirimiz hardır bizim

Aşk bülbülüüz öteriz
Rahi hakka yüz tutarız
Mana güferin satarız
Mürşidimiz vardır bizim

İsdirayı gözler gözüm
Sebbe’l-mesanidir yüzüm
Enel’l-hakkı söyler sözüm
Miracımız dardır bizim

Haber aldık muhkemetten
Geçmeyiz zattan sıfattan
Balım Nihan söyler haktan
İrşadımız serdir bizim

15 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 8’li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Ballı

Şairin hayatı hakkında yeterli bilgi bulunmamakla birlikte Filibe'ye yakın bir yerde Ballı Baba isminde bir erenin yaşamış olduğundan bahsedilmektedir. Saadettin Nüzhet Ergun'un aktardığına göre; Ballı Baba'nın Filibe yakınlarındaki bir tekkenin babasıdır. 18. yüzyılda yaşamıştır. Hakkında bir menkıbe anlatılmaktadır: Bir gün geçen bir kervana yüklerinde ne olduğunu sormuş, onlar da pekmez olduğunu söylemişler. Ballı Baba da "yükünüz baldan daha kıymetli olsun" diye dua etmiş. Dediği gibi de olmuştur. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/balli-baba> Kara Musa'nın hafızasında şaire ait bir kelimedir.

13. Dört Kapıyı Kırk Makamı Bilmeli¹⁶

Muhammet Ali postunda oturan
Dört kapıyı kırk makamı bilmeli
Muhammet Ali'ye talibim diyen
Evvel farzdır mürşidini bulmalı

Bir bina yap dört duvarın üstüne
Bir selam ver dört kapının dostuna
Üç sünnetin yedi farzın aslına
Gizli gizi vuralara ermeli

Mürşidini bulup müşkülün ara
Yine mürşidinden bulunur çare
Kavuşturur mürşit seni o yâre
Ol şardaki pazarbaşın tutmalı

Ol şar ola iki pazarbaşı Ali'dir
Orda açılan muhabbetin gülüdür
Bu yolun evveli Bektaş Veli'dir
İsteyenin muradını vermeli

Hiç bina gördün mü duvar üçlü
Nice sırlar vardır sırlardan içli
Cihanda var mıdır **Ballı**'dan suçlu
Herkes vücudunda hakkı bulmalı

16 Nefes, Nazım Şekli: Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Bosnevi

Şair hakkında yeterli bilgiye ulaşılammıştır. Bosnevi hakkında bilgiler olsa da elimizdeki nefes Bosnevi Abdullah Rumi'ye ait gibi görünmemektedir. Aynı adı kullanan farklı bir kişi olduğu düşünülmektedir. Buna karşın söz konusu diğer mutasavvuf hakkında detaylı bilgi için Bkz. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/bosnevi-abdullah-rumi> Kara Musa'nın hafızasında şaire ait iki kelim vardır.

14. Erenler Ceminde Birdir Muhabbet¹⁷

Muhabbet neydiğin bileyim dersin
Erenler ceminde birdir muhabbet
Bu aşkın sırrına ereyim dersin
Gönül deryasında dürdür muhabbet

Muhabbet bağında münafık kalmaz
Bu bir sırrullahtır aşikâr olmaz
Ateş bülbülleri gülleri salmaz
Kudret hazinesinde sırdır muhabbet

Hadis-i kutside buyurdu Mevla
Muhabbet hilatım giydi Mustafa
Melekler miraçta kıldılar nida
Haşrolan ruhlarla sürdür¹⁸ muhabbet

Muhammet Ali'den sakın çekme baş
Ne derlerse sana desinler kardaş
Niyazı Musa'dır fehmeyle sırdaş
Bosnevi ednaya dedirtir muhabbet

15. Yanıp Kan Ağlayın Matem Ayında¹⁹

Deyin Hüseyin'i seven canlara
Yanıp kan ağlayın matem ayında
Kerbela'da şehitlerin halini
Bilin kan ağlayın matem ayında

17 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**4 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

18 İsrafilin üflediği sür'dur

19 **Mersiye, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Sakın bu ayda olma şad-i hürrem
Bilmez misin bu ay mah-i muharrem
İste Hüseyin'den yarana melhem
Sarın kan ağlayın matem ayında

Ah eyleyip arşa çıkar ününü
Kara giyin yas bağlayın donunu
Kerbela'da şehitlerin halini
Bilin kan ağlayın matem ayında

İrşat eder bu kelimada her ferdi
Mümin kullar çeker daim bu derdi
Hüseyin hak için canını verdi
Verin kan ağlayın matem ayında

Bosnevi muhabbetle bildir özünü
Ağla bu günlerde silme gözünü
Gece gündüz türaplara yüzünü
Sürün kan ağlayın matem ayında

Budala

Şair hakkında yeterince bilgi bulunmamıştır. Deyişin içeriğinden cem zakiri ve yol ehli olduğu anlaşılmaktadır. Kara Musa'nın hafızasında şaire ait bir kelam vardır.

16. İblis de Bu Cemden Sürülsün Gitsin²⁰

Hak nefesin inkâr eyleyen talip
İblis de bu cemden sürülsün gitsin
Hakk'ın divanında yüzü kızarıp
Esvelden alyazdım sürülsün girsin

Ya kişi kalbinde muhabbet sırdır
Yıkıktı gönlümde Allah'ım engi
Özümdesin habesi olmayan dişi
Söyleyen yabana yorulsun gitsin

20 Nefes, Nazım Şekli: Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Halimiz kafeste saklıdır ruzu
Kanınla söyleyiş olmayan eşi
Günahın meydana sürmeyen kişi
Yüzünün eğsinde ayzılı getir

Canını cellata teslim etmeyen
Rehberin gittiği yola gitmeyen
Mürşide ihsanın kâmil etmeyen
Çürüktür yuları kırılсын gitsin

Budala'm kudrete erişti elim
Ayan oldu hakka sır cümle halim
Biz olalım kul mazlum olanlar zalim
Ali divanında sorulsun gitsin

Cemali

Ahmet Cemalettin Çelebi (1862-1921), Feyzullah Çelebi'nin büyük oğludur. Babasının ölümü üzerine 1878 tarihinde Hacı Bektaş Veli Dergahı'na postnişin olmuştur. Cemalettin Çelebi 1912 yıllarında “Müdafaa” adlı bir kitap yayınlamıştır. Ulusal kurtuluş savaşında Atatürk ile yakın ilişki içinde bulunmuş, Amasya toplantısına katılmış, Atatürk'ün desteklenmesi için ülke çapında çalışmalar yapmıştır. Birinci Büyük Millet Meclisinde “birinci reis vekili” olan Cemalettin Çelebi 1921'de ölmüş, Kırklar Meydanı'nda toprağa verilmiştir. Bkz: https://www.deyisler-nefesler.com/ahmet-cemalettin-celebi/#google_vignette Kara Musa'nın hafızasında şaire ait iki kelam vardır.

17. Akar Derelerden Sel Yavaş Yavaş²¹

Evvel bahar yaz ayları gelince
Akar derelerden sel yavaş yavaş
Ötüşür bülbüller hür avaz ile
Aslı bir asi gül yavaş yavaş

21 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Gönüle dokunur sözü meramin
Muhammet babına basma kâdemin
Emsaliyle konuşmayan âdemin
Olur altın adı pul yavaş yavaş

Çaresiz garibi zemin-nuş ettin
Feryat figan kıldı gönlüm coş ettin
Münkir bizden zehir aldın nuş ettin
Oradan balkıyor bal yavaş yavaş

Çok sitem etti mecnuna leyla
Gönül eğlencesi şu yalan dünya
Cümlelerin muradın verici Mevla
Orada nasibin bul yavaş yavaş

Kişinin çektiği kendi ameli
Hulusi pak olan bulur kemali
Bu dervişin işi bitmiş **Cemali**
Başına bir çare bul yavaş yavaş

18. İnandığım Nur-i Kuran'a Düştüm²²

Zeynel hak lütfüyle geldim cihana
İnandığım nur-i Kuran'a düştüm
Şükür olsun yetiştim bezm-i irfana
Dert hâsıl eyledim dumana düştüm

Derdimin dermanın olduğum bildim
Dil eyler babından içeri girdim
Yettim muradıma maksuda erdim
Bir keremsiz kani sultana düştüm

Bir katreden nişan koydu âleme
Kün deyince kâdem bastı bu deme
Melek haktan niyaz etti âdeme
Deyince erişti yezdana düştüm

22 Nefes, Nazım Şekli: Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

İlm-i ledünden seyyüdü'l enam
İblisin ilminden aldık intikam
Seba huruf ile tevhid-i burhan
Vech-i veçhinde kurana düştüm

Cemali bende-i hana don eder
Niyazı Muhammet Mustafa'dır
Aşkı ile gönü ol intifazdır
Ayne'l-yakin şah-i merdana geldim

Dedemoğlu

Çorumlu bir erendir. Cahit Öztelli'nin Bektaşî Gülleri adlı eserine göre, Dedemoğlu bilinmeyen bir tarihte Çorum'un Sungurlu ilçesine bağlı Araf köyünde dünyaya gelmiştir. 17. yüzyılın sonu ile 18.yüzyılın ilk yarısında yaşamış olan ve Dedemoğlu mahlasını kullanan şair, Âşık Alioğlu'nun dervişlerindendir. Abdullah Ercan'ın *XIV. Yüzyıldan Günümüze Çorumlu Şairler* adlı çalışmasında, Osmanlı Devleti'ne karşı üçüncü Abbas unvanıyla şahlığını ilan eden ve sonunda Osmanlı birliklerine yenilerek öldürülen Abbas'ın çıkardığı olaylara karıştığı ifade edilmiştir. Öztelli, Osmanlı Devleti'ni Safeviler karşısında zayıflatan bu olaylara karışan şairin yakalanarak idam edilmiş olabileceği ihtimali üzerinde durmaktadır. Kara Musa'nın hafızasında şaire ait üç kelam vardır.

19. Cemalinde Neler Gördüm Neler Var²³

Vahdet âleminde bir güzel gördüm
Cemalinde neler gördüm neler var
Okudum anladım kara heceyi
Kelam-ı şerifte Kuranîler var

Kaf ile sin lam ile re yazılmış²⁴
Be ile vav re ile nun çözülmüş
Kef ile zel hemi de re düzülmüş
Beyanı kaf ider nuranîler var

23 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**4 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

24 Hameyli, bir muska imiş. Murtaza çavuş. Abdalbodulu köyünde

Ye ile kef ve kaf haslar hasıdır
Kef ile lam anın rehanesidir
Elif ayın ze de meyhanesidir
Kandurur aşkını zübaniler var

Dedemoğlu hasretini görmeye
Evvel hak-i pay(ı)na yüzler sürmeye
Her şarına pazarına girmeye
Dükkânında nice sermayeler var

20. Gökte Melek Yerde İnsan Ağladı²⁵

Hasan Hüseyin'e olan zulümü
Gökte melek yerde insan ağladı
Zulüm etti bir Allah'ın zalimi
Gökte melek yerde insan ağladı

Allah'tan korkmadı kesti elini
Bela bilmedi niye verdi hal(i)ni
Ay tutuldu gün düşürdü nurunu
Gökte melek yerde insan ağladı

Kesik başı orta yere kodular
Ah Hüseyin vah Hüseyin dediler
Siyah saçın al kan ile yudular
Gökte melek yerde insan ağladı

Dedemoğlu bak Yezidin kastine
Askerini almış gelir üstüne
Böyle gazez mi olur Ali nesline
Gökte melek yerde insan ağladı

25 **Nefes/Mersiye, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**4 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li
hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

21. On İk(i) İmamların Kurbanıyım Ben²⁶

Erenler evliyalar kırklar yediler
On ik(i) imamların kurbanıyım ben
Sakalak kaş ile bile yazıldım
On iki imamların kurbanıyım ben

Cebrail çalındı bendin sayıldı
Yerde göğün alasında duyuldu
Tekbir oldu derilerim soyuldu
On iki imamların kurbanıyım ben

Anam kısır koyun atam Cebrail
Nefesten hâkim oldu emrine kail
Bilmedi be çağını kalk imdi soyul
On iki imamların kurbanıyım ben

Kaşların aslında yazılı Kuran
Mahsun kalmaz bu sülemler pakın
Yârin ahirette şefaât uman
On iki imamların kurbanıyım ben

Yedi kere yüncağızım kırktılar
Etimi de pare pare ettiler
On iki imam sürüsüne kattılar
On iki imamların kurbanıyım ben

Dedemoğlu²⁷ görmüş idi düşünü
Eğildi secdeye koydu başını
Ali'ye pay çıkardılar düşünü
On iki imamların kurbanıyım ben

Deli Boran

Çorumlu âşıklardan olan Deli Boran 1845-1910 yılları arasında yaşadığı iddia edilmektedir. Çorum ile Amasya sınırları içinde Gaziler ovacığı diye bilinen yere, Hacı Bektaş Veli Evladı Hamdüllah Çelebi'nin sürgün

26 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma Kıta Sayısı:6 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

27 Mirati

olarak gelmesiyle hareketlenen coğrafyada etkin bolan bir derviş olduğuna inanılır. Yörede eren olarak bilinen Deli Boran'ın bir çok deyişi hafızalarda yer etmiştir. Aynı zamanda Deli Boran'ın Dede Kargın Ocağı talibi olduğu yönünde iddialar da vardır. Farklı bilgiler için Bkz: <https://www.deyisler-nefesler.com/deli-boran/> Kara Musa'nın hafızasında şaire ait üç kelimedir.

22. Can u Baş Yoluna Kurban Haydarın Evladının²⁸

Murtaza'dan elhak oldu çünkü kürretülayın
Can u baş yoluna kurban haydarın evladının
Nokta-i nuri nübüvvet ya emirü'l-müminin
Can u baş yoluna kurban haydarın evladının
Mehdi bildim şehribanı mecnuniyem adının

Rahmeten lil-âlemin rızk-ı âlem ey cetda
Sen vilayet madenisin evlad-ı Ali aba
Mazhar-ı sırr-ı hüda rahnumasın merhaba
Can u baş yoluna kurban haydarın evladının
Mehdi bildim şehribanı mecnuniyem adının

Mustafa'dan icat oldu sure-i taha
La ilahe illallah şanına muin oldu vetdua
Ya emirü'l-mümin ey Hüda nesli pişüva
Can u baş yoluna kurban haydarın evladının
Mehdi bildim şehribanı mecnuniyem adının

Vilayetten Âşıkârdır oku elhamdülillah
Hak tealla böyle buyurdu müminin kalbi beytullah
Yüz dört kitabın delili la ilahe illallah
Can u baş yoluna kurban haydarın evladının
Mehdi bildim şehribanı mecnuniyem adının

Errahmanirrahim gibi âlem içinde vilayet
Zayidane Azrail beşeriyete ab u hayat
Bilmedi al-i abayı şimr-i melun-u lanet
Can u baş yoluna kurban haydarın evladının
Mehdi bildim şehribanı mecnuniyem adının

28 Nefes/Duvaz-ı imam, Nazım Şekli: Koşma Kıta Sayısı:7 Hece Ölçüsü: 8+7 duraklı
15'li hece ölçüsü Kafiye Şeması: abab/cccb/dddb...

Muhammet Ali Hasan Hüseyin la feta Zeynel aba
İmam Bakır imam Cafer Kazım Musa Rıza
Taki Naki Hasan Ali Askeri sahibi liva
Can u baş yoluna kurban haydarın evladının
Mehdi bildim şehribanı mecnuniyem adının

Delî Boran dost yolunda ölmeyi ar eyleme
Gel imarı baş feyline zar eyleme
Ey Hüda Ali Ali'den cümlemizi dur eyleme
Can u baş yoluna kurban haydarın evladının
Mehdi bildim şehribanı mecnuniyem adının

23. Çok Şükür Dest ile Deman Bizimdir²⁹

Hak Muhammed Ali Haydar-ı kerrar
Çok şükür dest ile deman bizimdir
On sekiz bin âlem içeri bir can
İlla bu kaşları keman bizimdir

Aman medet mürvet yaradan gani
Ser kurban yoluna koymuşum canı
Halilullah İsmail'in kurbanı
Arafat'a inen kurban bizimdir

Ahsen-i takvimde yazımız yazar
Gönül seyahatte cihanı gezer
Beni Mecnun etti bir hüsn ü güzel
Ona medet Mürvet aman bizimdir

Arzum kaldı erenlerin merdinde
Şehitlerin şühedanın derdinde
Ali imran dört kitabın dördünde
Dest-i girim sahip zaman bizimdir

Gönül arzuluıyor didar-ı zarı
Kerbela bekçisi gül yüzlü yâri
Nuru necef imam Ali'den beri
Hakk'a doğru giden kervan bizimdir

29 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**6 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Deli Boran derman ister Ali'den
Hasan Dedem Hacı Bektaş Veli'den
Demanım Haydardır kalû beladan
Sürelim bu demi devran bizimdir

24. Medet Balım Sultan Hünkar Efendim³⁰

Gül yüzlüm aşkına leyli vennehar
Medet Balım Sultan hünkar efendim
Güzel methin eylemek kısmiyle karım
Medet Balım Sultan hünkar efendim

İlm-i kudurette gördüm yazarak
Ahiri şerdedip böyle yazarak
Kul olana kimya içi nazarın (yazarak)
Medet Balım Sultan hünkar efendim

Sırrı sır babında bir sırrullahsın
Cümlelerin mabudu kani Allah'sın
Mülkün Süleyman'ı hatemullahsın
Medet Balım Sultan hünkar efendim

Özü hüplerin damarında kanında
Kula azat eylemek sultan şanında
Şu benim çilede gayret seninde
Medet Balım Sultan hünkar efendim

Yaralı sineme kenzurdur Zakinem
Asumana erişti şu benim ol kim
Cümlemizi mahrum eyleme şahım
Medet Balım Sultan hünkar efendim

Deli Boran Balım Sultandır putam
Lütfeyle serimi meydana atam
Cihanın gürcüsü el hatem hatem
Medet Balım Sultan hünkar efendim

30 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**6 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Dertli

Dertli isminde birçok âşık olmasına rağmen deyişin söyleniş içeriği dikkate alındığında asıl adı İbrahim olan âşık öne çıkmaktadır. Birçok dertli şiiri de gelenek içinde bu âşığa mal edilmiştir. Bolu'nun Gerede ilçesinin Şahnalar köyünde 1772 yılında dünyaya gelmiştir. 1845 yılında vefat etmiştir. 19. Yüzyıla damgasını vuran âşıklardandır. Dertli, kendisinden sonra gelen saz şairlerine üstat olmuş ve kendi ismiyle bilinen bir âşık kolunun oluşmasına öncülük etmiştir. Bu kol Bolu, Kastamonu, Çankırı, Çorum yörelerinde etkili olmuştur. Ayrıntılı bilgi için Bkz: <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/dertli-ibrahim> Kara Musa'nın hafızasında şaire ait bir kelim vardır.

25. Azat Alsak da Bir Almasak da Bir³¹

Haraba kul olduk bezm-i âlemde
Azat alsak da bir almasak da bir
Düştük çare nedir demi âlemde
Azat alsak da bir almasak da bir

Aşk oduna yanmış eğer kebabız
Hecirle büryanız dida pür abız
Yapılmış yıkılmış hane harabız
Azat alsak da bir almasak da bir

Biz şirin elinden aşk meyin içtik
Hak ile batılı fark edip seçtik
Varlık dağlarını deldik de geçtik
Ferhat olsak da bir olmasak da bir

Ey **Dertli**³² âlemde şahidi diliz
Haktan hakikatten egahi diliz
Talihi esrara hem rahi diliz
İrşat alsak da bir almasak da bir

31 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**4 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü
Kafiye Şeması: abab/cccb/dddb...

32 Bolulu

Dertli Kamber

Abdal geleneğinden geldiği deyişlerinden belli olan ve kendisi hakkında bilgiye ulaşamadığımız bir zakirdir. Kullandığı ifade ve kavramlar abdallık geleneğine bağlı olduğunu gösterir. Kara Musa'nın hafızasında şaire ait bir kelam vardır.

26. Allah Bir Muhammet Ali Abdaldır³³

Abdallığın binasını sorarsan
Allah bir Muhammet Ali abdaldır
Hakikat ilminin kündün ararsan
Cümle ululardan ulu abdaldır

Muhammet ruhlara girdi perdedi
Ali'yi görünce Allah dost dedi
Muhammet'te abdal olmak istedi
Üçler beşler kırklar yolu abdaldır

Muhammet kırklardan bir hayat gördü
Bu hayal müminin veçhine erdi
Firdevs-i âlâdan içeri girdi
Gördü bülbüllerin gülü abdaldır

Ben bu abdallıktan geri kalamam
Abdallığı tuttum elden salamam
Kemer bağlamışım sunner alamam
Kemberbestlerin beli abdaldır

Dertli Kamber anladın mı hesabı
Seyit Battal Gazi abdal vehabı
Erenler imamı hakkın mihrabı
Hünkâr Hacı Bektaş Veli abdaldır

33 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Derviş Ali

Asıl ismi bilinmemekle birlikte sözlü gelenekte birçok deyişi hafızalarda yer etmiştir. 19. yüzyılın ikinci yarısında yaşamış olduğu kabul edilen Alevi ve Bektaşî erenlerindendir. Deyişlerinde 19.yüzyılın ikinci yarısına dair izler vardır. Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılmasının ardından birçok Bektaşî tekke ve dergâhının kapatılmasından duyduğu üzüntüyü işlediği deyişi önemlidir. Alevi Bektaşî antolojisini hazırlayan İsmail Özmen, şiirlerinden Orta Anadolu'lu olduğunu söyler. Derviş Ali çağdaşı Sefil Ali gibi Hacı Bektaş Veli Dergâhı Postnişini Feyzullah Çelebi'nin aşığıdır. Hakkında birçok rivayet anlatılan Derviş Ali halk arasında kerametli bir eren olarak bilinir. Kara Musa'nın hafızasında şaire ait beş kelam vardır.

27. Ay ile Güneşi Görmüş Gibidir ³⁴

Bir kişi pirinin yüzünü görse
Ay ile güneşi görmüş gibidir
Eğilse ayağın yüzünü sürse
Yetmiş kez Kâbe'ye varmış gibidir

Az az olsa baksa baksa yürüse
Kalbinde kin ile kibir varısa
Bir kişi ikrarı inkâr olursa
İblise temaşa vermiş gibidir

Bu yola gidemez asla naaşı
Onun dostu ondan ayrılmaz başı
İkrarına laf eylese bir kişi
Hakkın hazinesin yarmış gibidir

Biz de varsak imamların yoluna
Karışalım gerçeklerin sırrına
Kişi günahın almazsa eline
Şeytanın darına durmuş gibidir

34 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Derviş Ali'm eder Rıza'ya gelse
Gerçekler babını arasa bulsa
Bir mümin kızını yezide verse
Yetmiş bin evliya kırmış gibidir

28. Ben Ali'den Başka Tanrı Görmedim³⁵

Yeri göğü arşı kürşü yaradan
Ben Ali'den başka Tanrı görmedim
Yaratıp kulunun kısmetin veren
Ben Ali'den başka Tanrı görmedim

Binbir ismi vardır bir ismi Allah
Eğer inanmazsan hem vallah billah
Âdemi görmüşüm elhamdülillah
Ben Ali'den başka Tanrı görmedim

Cennet-i âlânın altındır taşı
Her ne görür isen hikmettir işi
Yüz yirmi dört bin nebinin başı
Ben Ali'den başka Tanrı görmedim

Ali gibi er gelmedi cihana
Ona da buldular türlü mahana³⁶
Yedi kez uğradım ulu divana
Ben Ali'den başka Tanrı görmedim

Derviş Ali'm bu ikrara belidir
Dilim söyler ama kendim delidir
Allah bir Muhammet Tanrı Ali'dir
Ben Ali'den başka Tanrı görmedim

35 Derviş Ali marifet makamından hakikat kapısına yönelince ve oradan nasip alınca o kapının Ali olduğundan bahsedip, o makamda olduğunu işaret etmektedir. Şeriat uleması tarafından eksik değerlendirilen böyle kelimeler dört kapı düsturu içinde ancak anlaşılabilir ve yazanın hali hakkında bilgi verir. Kara Musa bu kelamı zihnindeki hali ile aktardı ve gerçek kelamı olarak belirtti, bu sebeple biz de noktasına dokunmadan buraya aldık.

Nefes/Faziletname, Nazım Şekli: Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı
11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

36 **Mahana:** Bahane

29. Gönül Muradına Erdi Sonradan³⁷

Şu âlemde ıslak kalayım dedim
Gönül muradına erdi sonradan
Zamane halkına sırrımı verdim
Sermayeden zarar ettim sonradan

Şu beri cahilin kara yüzleri
İyi olmayan yaramaz gözleri
İki dinni hercainin sözleri
Durdukça kar etti cana sonradan

Geldin benim ile kondun konuştu
Kadehi ver dedin doldurdun içtin
Bir hak lokmasıydın müşteri düştün
Kalbin çürük imiş bildim sonradan

Geçti münafıklar girdi kanıma
Cefa etti cesedime canıma
Hangi nebi girdi deve donuna
Ah ettikçe bendi bildim sonradan

Yol bir olunca erkân bir olur
Yalancılar bu meydandan sürülür
İçi çürük olan bir gün üzüdür
Sürme ile temel tutmaz sonradan

Derviş Ali'm eder bir kar edelim
On ik(i) imam meclisine gidelim
Sufyan oğlu Mavyay(a)³⁸ lanet edelim
Dönme ile talip olmaz sonradan

37 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**6 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

38 **Mavya:** Muaviye

30. Hakikat İlmine Hü Demedi Mi?³⁹

Horasan şehrinde ilm-i sır iken
Hakikat ilmine hü demedi mi?
Kuduret ilmine okuryazarken
Ezeli okumuş bu demedi mi?

Çırpınıp da kanatların düzerken
Dalgalanıp deryalarda yüzerken
Aşkın kitabına dalıp yazarken
Elif okumadan be demedi mi

Ali'm celallandı semaya uçtu
Tüylerinden binbir rahmeti seçti
İsmin(e) Âşık olan suyundan içti
Hem ha hem hı hem de dal demedi mi?

Erler kadıncığa hele kalk dedi
Lokmamızı pişir altın(ı) yak dedi
Gözcü Kara Ahmed'(e) cihan(a) bak dedi
Göz perde tutunup dal demedi mi?

Tekliydiler çiftlediler dünyayı
Urum ülkesinde gördü bir hacı
Şikâr⁴⁰ mısın dedi sundu pençeyi
Diz altına alıp zel demedi mi

Havadan süzüldü pençeyi taktı
Gözleri ağrıdı kanlı yaş döktü
Doğruldu Ali'nin yüzüne baktı
Hem rı hem ze hem de sin demedi mi?

Danışık dağında erler var idi
Kimi sağır kimi bakar kör idi
Postların altından kalktı yürüdü
Postların nişanı şın demedi mi?

39 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**19 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

40 **Şikar:** Av

İmam İrıza'nın kızı varidi
Suya gitmek için kalktı yürüdü
Ali'm su başında yanına geldi
Kız bana bir niyaz sat demedi mi?

Doğruldu Ali'nin yüzüne baktı
Baktı ki orada Ali yok idi
Bir goncagül olup burnuna koktu
Hakikat balıdır dat demedi mi?

Gül kıza sır oldu benzi bozuldu
Kıza şelve vurdu hayli gezindi
Erenler de kızdı hep hile sezdi
Üstün(e) iki bekçi tı demedi mi?

İki bekçi geldi kızı bekledi
Ellerin koynuna soktu yokladı
Kızı söylediler bu söz hak dedi
Hele zuhur etsen zı demedi mi?

Kız bir gün oturup ekmek ederdi
Bekçiler yanına gelip giderdi
Kız ağzını açtı bir oğlan geldi
Hel ata suresi ayın gayın fe demedi mi?

Oğlan dil olunca gitti hocaya
Oğlan kudureten çıktı heceye
Yeşil pençe indi güruh (u) naciye
Kaf Kuran azamdır kef demedi mi?

Hoca da oğlana gel otur dedi
Postunu altına al otur dedi
Ben söyleyim sen mana yetir dedi
Hem lam hem mim hem de nun demedi mi?

Hoca dedi oğlan(a) elif desene
Kudret lokmasını dolup yesene
Hocaya dedi elif manası ne?
Orada vav ile he demedi mi?

Hoca der sen ezeli okumuşsun
Kudret lokmasını yemiş yutmuşsun
Meğer ben bilmedim sen hak imişsin
Ahiri lam elif ye demedi mi?

Hak Muhammet Ali aradı hale
Hasan da intizar bir gonca güle
Hüseyin göcünü çekmiş bir çöle
Deşti Kerbela bu demedi mi?

İmam Zeynal Bakır kaynadı coştı
İmam-ı Cafer'in serili postu
Musa Kazım Rıza hülle don biçti
Müşkül kaldırayım gül demedi mi?

Taki'nin Naki'nin yareni dostu
Hasan Al(i) Askeri serili postu
Muhammet Mehdi de mühürün bastı
Derviş Ali'm Mevla'y(a) kul demedi mi?

31. On İk(i) İmam Dergâhına Varamaz⁴¹

Musahip sırrını açan musahip
On ik(i) imam dergâhına varamaz
Musahibe özün saçan musahip
On ik(i) imam dergâhına varamaz

İki musahip etseler gümanı
Yoktur onların hiç dini imanı
Şeyh Safi bendinde bulunmaz yeri
On ik(i) imam dergâhına varamaz

İki musahip kazan(a) olsa ayrı
İmam Cafer erkânında yok yeri
Onu kabul etmez erlerin eri
On ik(i) imam dergâhına varamaz

41 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**7 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

İki musahip etse muhabbeti
Ne şefaât olur bil ne rahmeti
Yer gök onlara ederler laneti
On ik(i) imam dergâhına varamaz

Musahipten biri gider dışarı
Bir daha giremez kapı içeri
Kabul etmez on iki imam Ali
On ik(i) imam dergâhına varamaz

İki musahip düşerse dillere
Onların önü de gider sellere
Zebaniler dahi koşar zarlara
On ik(i) imam dergâhına varamaz

Derviş Ali'm kem işlerden bezgindir
İhlâşlı talip kateri düzgündür
İki musahip birinden bir gündür
On ik(i) imam dergâhına varamaz

Derviş Musa

Viraniye'de nispet edilen deyiş, Kara Musa'da derviş Musa mahlasıyla kaydedilmiştir. Derviş Musa hakkında birçok kaydolsa da deyişin içeriğiyle uygun bir Batını Derviş Musa bulunamamıştır. Kara Musa'nın hafızasında şaire ait bir kelam vardır.

32. Fehmedersen Aziz Mihman Sendedir⁴²

Gafil durma cümle cihan bir vücut
Fehmedersen aziz mihman sendedir
Secde ademe kılındı sücut
Eğer ki bil arş u rahman sendedir

42 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Adem haddi üstüva Adem esmadır
Adem beytullahtır Adem kabedir
Mimberde Muhammet ol Mustafa'dır
Eğer kul olursan sultan sendedir

Adem haktır hak Adem'e sır oldu
Elbabı kelamı kalbine yar oldu
Ali cümle evliyaya ser oldu
İmam Cafer Kur'an ilmi sendedir

Adem'i don etti giyindi Allah
Günah etmeyin diye buyurdu Allah
Kamu cümlemizi kayırdı Allah
Sen seni bilmezsen bilen sendedir

Derviş Musa'm emir ferman Allah'tan
Derdine düşersen derman Allah'tan
Edepsizlik etmez korkar Allah'tan
Sen hakkı görmezsen gören sendedir

Derviş Süleyman

Derviş Süleyman'ın hayatı hakkında, nerede doğduğu, nerede öldüğü ve hangi tarihlerde yaşadığı hakkında herhangi bir bilgi yoktur. Cahit Öztelli'ye göre 19. yüzyıl Alevi ozanlarından olduğu 1899 yılına ait bir nefesinden anlaşılmaktadır. Bkz: <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/dervis-suleyman>. Kara Musa'nın hafızasında şaire ait bir kelam vardır.

33. Merhaba Sevdiğim Sefa Geldiniz⁴³

Gine dost bağının geldi bülbülü
Merhaba sevdiğim sefa geldiniz
Lütfünden açıldı ednanın gülü
Merhaba sevdiğim sefa geldiniz

43 **Nefes/Faziletname, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**4 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı
11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

İçip katresinden kananım gelmiş
Güferin meydana sunanım gelmiş
Dört kitaptan dersin verenim gelmiş
Merhaba sevdiğim sefa geldiniz

Şeriatta şu senindir bu benim
Tarikatta ne senindir ne benim
Erdik hakikata yoktur gümanım
Merhaba sevdiğim sefa geldiniz

Derviş Süleyman'ım yel nerden attı
Halis üstaz atam güferin sattı
Gökte ararkene yerde eline geçti
Merhaba sevdiğim sefa geldiniz

Derviş Yunus/Yunus Emre

Yunus Emre, Yunus, Derviş Yunus adları ile çağrılan aslında bir erenlik geleneğinin de adı olan şahsiyettir. Anadolu erenler geleneğinin Türkçe düşünen Türkmen kocasıdır. 13. yy. Anadolu'sunda halkın sığınağı ve dili olmuştur. Yunus Emre, Hakk Muhammed Ali yolunun 13. yy.daki duru akan kaynağıdır. Hoca Ahmet Yesevi ile gün yüzüne çıkan Horasan bâtını geleneği Anadolu'da Yunus Emre'nin şiirlerinde devam etmiştir. Hoca Ahmet Yesevi'nin "hikmetleri" Anadolu'da Yunus Emre adı ile yaşamıştır. Anadolu'da Hoca Ahmet Yesevi'nin hikmetlerine rastlanmaz. Çünkü birçok hikmet, Yesevi adlandırması yerine Yunus adlandırması ile halkın belleğinde yaşamıştır. Bu sebeple Yunus Emre'nin bir Enel Hak şairi, bir bâtını derviş olduğu deyişlerini dikkatlice inceleyener tarafından rahatlıkla görülecektir. Bu deyiş Fatıma Ana hakkında olup Yunus Emre'yi anlamak açısından da başka bir öneme haizdir. Yunus Emre hakkında Bkz: https://tr.wikipedia.org/wiki/Yunus_Emre. Kara Musa'nın hafızasında şaire ait toplam iki kelam vardır. Biri Derviş Yunus mahlaslı diğeri ise Yunus Emre mahlaslıdır.

34. Yeşil Berat ile Gelir Fatıma⁴⁴

Kıyamet gününde mahşer yerinde
Yeşil berat ile gelir Fatıma
Sağında Hatice solunda Havva
Yeşil berat ile gelir Fatıma

Nurdan beratını almış eline
Seğirdüken⁴⁵ gelir mahşer yerine
Müminler müjdeler biri birine
Yeşil berat ile gelir Fatıma

Mahşer meydanında feryat ediyor
Ümmetlerim diye niyaz ediyor
Alıp cehennemden azat ediyor
Yeşil berat ile gelir Fatıma

Yedikleri arpadandır tanesi
Habibullah imiş onun babası
Odur Hasan Hüseyin'in anası
Yeşil berat ile gelir Fatıma

Yedi kat göklerden iner melekler
Arş altında kabul olur dilekler
Huriler gılmanlar yolunu bekler
Yeşil berat ile gelir Fatıma

Derviş Yunus'da kıyamet olacak
Kişi ettiğini onda bulacak
Bail ümmetinin şefi olacak
Yeşil berat ile gelir Fatıma

35. Ol Ebu Sufyan'ın Dölü Değil mi?

Nar-ı cehennemdir yeri Nakir'in
Ol Ebu Sufyan'ın dölü değil mi?
Doğrusun demezse yüze tükürün
Ol Muaviye'nin dölü değil mi

44 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**6 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

45 **Seğirtmek:** Koşarken

İkinci adü de ol lanet Namer
Sırtına vurmali nakışlı semer
Âlem böylelerden ne iy(i)lik bekler
Ol Cüda lanetin dölü değil mi?

Üçüncü adü de şu nalet Nasman
Aklınız var ise mürveti basman
Bunların üstünden laneti kesmen
İbn-i adü Milcan dölü değil mi?

Allah'tan gelir ki kulun enveri
İnsafa getirir taşı demiri
Yüzün(e) it işesin lanet Şimiri
Hindi karısının dölü değil mi?

Gönülleri indirelim ovaya
Emekleri vermeyelim havaya
Eşeğin büyüğü lanet Muvaya
Helada yatanın dölü değil mi?

Yunus Emre bunu böyle görmeyen
Er olamaz uzağını görmeyen
Bu eşekleri de böyle görmeyen
İnanmayan iblis dölü değil mi?

Fakir Pervane

Şair hakkında yeterli bilgi bulunamamıştır. Deyişinden yol aşığı ve ikrarlı bir talip olduğu anlaşılmaktadır. Söyleyiş özelliklerine dikkat edecek olursak yörenin aşıklarından olma ihtimali yüksektir. Kara Musa'nın hafızasında şaire ait bir kelim vardır.

36. Serimi Sevdaya Salar Baktıkça⁴⁶

Bir yar sevdim nevcivandır bekayet
Serimi sevdaya salar baktıkça
Perişan halime etmez inayet
Bağrımı bin pare böler baktıkça

46 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**3 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Nurundan halketmiş yaradan Allah
Bulunmaz akranı hasbeten lillah
Söyle bir adilhan neslidir vallah
Ciğerin kan ile dolar baktıkça

Severim o yâri asil handeyi
Tarikat mülkünde hem sultan deyi
Niçin aşğın gözü kan deyi
Fakir Pervane'ye güler baktıkça

Fedayi

Fedaî Baba 1855 yılında Amasya Yassıçal'da doğmuş ve 1940 yılında ölmüştür. Mistik bir tabiatı olan Fedai baba Tokat ili Erbaa ilçesinde medfun Şeyh Mahmut Veli'nin soyundan gelen Derunî Dede'den ilmi cavidanı öğrenmiştir. Yörede birçok deyişi aşıklar tarafından bilinir ve söylenir. Keramet sahibi bir gerçek olduğuna inanılır. Kara Musa'nın belleğinde en çok onun deyişleri vardır. Bu da onunla nasıl bir manevi bağ kurduğunun delilidir. Fedaî Baba özgün bir üslûba sahiptir. “İlmi ledün, ilmi cavidan, dört kapı, ilahi aşk, tevhit, Hz. Ali, Ehli Beyt, on iki imamlar, Kerbelâ” gibi konulara deyişlerinde sıkça rastlarız. Bunun yanında Atatürk ve Amasya konulu şiirleri de vardır. Fedaî Baba Kur'an-ı Kerim'e, tasavvufa ve dini ilimlere hâkimdir. Amasya'nın Alevi Bektaşî kültüründe önemli bir yeri vardır. Bu önemli yer Fedai baba'nın eserleriyle daha da aşikâr görünmektedir. Ayrıntılı bilgi için, Bkz: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tkhcbva/issue/71937/1157386> Kara Musa'nın hafızasında şaire ait altmış dokuz kelam vardır.

37. Ağlayıp Yandığım Yâr Senin İçin⁴⁷

Nedir benim melül mahzun gezdiğim
Ağlayıp yandığım yâr senin için
Ciğrimi delik delik deldiğim
Ağlayıp yandığım yâr senin için

47 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**4 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Yandırdın odlara düşürdün nara
Sinem büryan olmuş ciğerim pare
Lokman ele geçse bulsa bir çare
Yanıp yakıldığım yâr senin için

Canım intizarda gözüm yollarda
Mecnun ettin beni koydun çöllerde
Diyar-ı gurbette garip ellerde
Ağlayıp yandığım yâr senin için

Fedayi der böyle imiş kaderim
Dünya benim olsa şad olmaz gönlüm
Ehl-i beyt aşkına lağnedir boynum
Yanıp tutuştuğum yâr senin için

38. Ali Fatıma Hasan’la Hüseyin⁴⁸

Bil resulüllahdır car-ı yareni
Ali Fatıma Hasan’la Hüseyin
İtrah⁴⁹ ile şemsi kamer nurunu
Ali Fatıma hasan ile Hüseyin

Ay Ali’dir gün Muhammet fehmeyle
Bu iki enverin aslını anla
Sana vasf edeyim kulak ver dinle
Ali Fatıma Hasan’la Hüseyin

Âdem’i yarattı sahibü’l-cabbar
Alnına nur koydu halis mücevher
Dedi bu emanet sana yadigâr
Ali Fatıma Hasan’la Hüseyin

Âdem’deki o nur Şit’e nakloldu
Sulptan sulba o kul müddelib(i) buldu
Müddebipen talip Abdullah geldi
Ali Fatıma Hasan’la Hüseyin

48 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**9 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11’li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

49 Dışarı çıkarmak, bedenden uzaklaştırmak.

Nur iki bölündü hikmetle kudret
Abdullah'tan zuhur etti nübüvvet
Eb(u) Talip'ten geldi şah-i velayet
Ali Fatıma Hasan'la Hüseyin

Muhammet'in kızı Fatımatü'l-Zehra
Ona tecvit şah Aliyye'l-Murtaza
Fatma'dan geldi Hasan Hüsey(i)n rahm(u)na
Ali Fatıma Hasan'la Hüseyin

Evliyanın emri yanın serveri
Dü cihanın afitabı evceri
Dört kitabın kırk makamın rehberi
Ali Fatıma Hasan'la Hüseyin

Onların nesli pak-i on ik(i) imam
Bu hesaptan gayri mesep ne tamam
Allah bir Muhammet Ali vesselam
Ali Fatıma Hasan'la Hüseyin

Ey **Fedayi** kâinatın ey hası
On ik(i) imam dinimizin binası
Çar dai masumun ceddi boğası
Ali Fatıma Hasan'la Hüseyin

39. Ali'dir Bai Bismillah⁵⁰

Hasan Hüsey(i)n ilim baki
Ali'dir bai bismillah

...

İmam Zeynel sırr-ı Kuran
İmam Bakır sahip irfan
Her vakit tahtında sultan
Cafer derkündü kenzüallah

50 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 4+4 duraklı 8'li hece ölçüsü
Kafiye Şeması: abab/cccb/dddb... (Kelamın ilk dörtlüğü eksiktir)

Dün kenası imam Kazım
Rıza'yı hem sevmek lazım
Şah Taki Naki cetazim
Askeri Mehdi hatmullah

Çar dai masum u paklar
Kazadan beladan saklar
Zikret zayi olmaz haklar
Her gönülde muradullah

Cümle âlem hak tapusun
Haymayı ilat yapısın
Şah-i vilayet kapısın
Fedayi eyler şeydullah

40. Ali'yi Sevmeyen Kuldan Hazar Et⁵¹

Lanet eyle havarinin canına
Ali'yi sevmeyen kuldan hazar et
Esenlik eyleyip varma yanıma
Kov gıybet eyleyen dilden hazar et

Yolcu isen refiğini⁵² bul ol dem
Erersin menzile her saat her dem
Getirir başına yüz bin serercem
Haram izi alan belden hazar et

Zerrece gönlünde küsü küs tutma
Kötülük edene buğuz kar(ez) etme
Kaptan ol gemini girdaba atma
Ezdeze al(ın)madık gölden hazar et

Akıl isen bu manadan ibret al
Af ülfet et halka bul sahip kemal
Sefiye(i) gönülünü sen engine sal
Cengi cedal geyle kaldan hazar et

51 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

52 **Refik:** Arkadaş

Ey **Fedayi** destin hayıra uzat
Allah'ım emrini tut nehini gözet
Ehl-i kanaat ol tamahı azat
Zekâtı çıkmadık maldan hazar et

41. Âlim Olsa İlmin Kündün Bilemez⁵³

İlm-i cavidandan haber almayan
Âlim olsa ilmin kündün bilemez
Arayıp bir mürşit üsdad bulmayan
İdrak edip kimse kendin bilemez

İlim deryasına dalıp boylasa
Bin kitap okuyup manasın verse
Arabi Farisi lügat söylese
Bu laden ilminin fendin bilemez

Fedayi cihanda lenan bulmayan
Vücudunun mahyetini bilmeyen
Hadd(i) üsduva sırrın(a) agâh olmayan
İkrar-ı peymanın andın bilemez

42. Ancak Bu Rumuzu Arifler Bilir⁵⁴

Allah ismi zattır harfi de beştir
Ancak bu rumuzu arifler bilir
Bu laden ilmini anlamak güçtür
Ancak bu rumuzu arifler bilir

İlim bir noktadır bai bismillah
Muhammet şehridir Ali babullah
Bir günde on yedi salavat farzullah
Ancak bu rumuzu arifler bilir

53 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**3 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

54 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**11 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Yedi ayet Fatiha'nın kitabı
Hatdi üsdüvadır mi ol mihrabı
Şanun(a) selat hacca zekât hesabı
Ancak bu rumuzu arifler bilir

Bişt ü heşt hurufu sırr-ı muhkemet
Yüz on dört sureyi hepsin tamam et
Altı bin altı yüz altmışaltı(1) ayet
Ancak bu rumuzu arifler bilir

Bir günün miktarı yirmi dört saat
Yüz on dört surenin aslı tamam et
Altı bin altı yüz altmışaltı ayet
Ancak bu rumuzu arifler bilir

Yedi kat gök yedi kat yer ne demek
Yedi derya yedi seyyar ne demek
Çar köşede yedi deyyar ne demek
Ancak bu rumuzu arifler bilir

Âdemdir manada bu sırr-ı milat
Sırta erem dersin eyleme inat
Hakikat kutbundan ala gör irşat
Ancak bu rumuzu arifler bilir

Bağlanma cihanın mülk ü malına
Sakın el uzatma tamah dalına
Ermek için kudretimiz balına
Ancak bu rumuzu arifler bilir

Gerçek erenlerin nutkunu dinle
Dünya ve ukbanın halini anla
Pişman olmak fayda eylemez sonra
Ancak bu rumuzu arifler bilir

Gün gelir de bir mürşidi bulursun
Ondan her hesabı anlar bilirsin
Sende bir arif-i dane olursun
Ancak bu rumuzu arifler bilir

Ey **Fedayi** arif kimdir de bize
Arif değil isim karışma söze
Cihanı dolaşan alır endaze
Ancak bu rumuzu arifler bilir

43. Arayıp Ustazın Bulmak Gayretin⁵⁵

Halk etmiş yaradan satmış cihana
Arayıp ustazın bulmak gayretin
Her can kim müştaktır vahi Kuran'a
Dört kitabı hatmiyle dolmak gayretin

Evvela özüme bir mürşit gerek
Şekli şirkten kalbim evin pak gerek
Men araf sırrını edem iştirek
Hakla hak bahrine dalmak gayretin

Bai bismillahtır misetayı Kuran
Fatihatü'l-kitap delil-i bürhan
Böyle tevhül etmiş fazl-ı yezdan
Cavidandan haber almak gayretin

Okuyan hududun hattir kitabın
Onlar bilir yerin göğün hesabın
Sorulduk da verir sende cevabın
Mematında hayat olmak gayretin

Ey **Fedayi** esma hilay bürünür
Kahi zehir olur duvar dolunur
Her nereye baksan ablak görünür
Kadim bu nazarda kalmak gayretin

55 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

44. Arif Okur Eyler Hesap⁵⁶

Veşin harfî ümmü'l-kitap
Arif okur eyler hesap
Dü çeşmim Hasan Hüseyin
Lekin Zeynel Bakır hübab

İki entin Cafer Kazım
Kaşın Rıza Taki mihrap
Kaşların Naki Askeri
Alnın Mehdi-i afitap

Feday(i) budur ümmü'l-Kuran
Allah (ü) âlem bismi sevap
Fatiha kitabı hakkın
Yüz on dört suredir hesab

45. Aslı Muhammet'tir Başına Gelir⁵⁷

Muhammet Ali'nin aslın sorarsan
Aslı Muhammet'tir başına gelir
Eyle öz kalbine hakkı bilersen
Hatice Fatıma kaşıyla gelir

Gözde bir nokta var Ali bilesin
Fehmeyledip kendin âdem olasın
İlm-i cevahirden dersin alasın
Hasan'la Hüseyin küşüyle geldi

Kirpikler Zeynel'dir secdeyle inan
Burnun hem Bakır'dır kokuyu alan
Yüz Cafer'dir bil ki balkıyıp duran
Yedi hat içinde beşiyle gelir

56 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**3 **Hece Ölçüsü:** 8'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

57 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**7 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Sakal Kazım bıyık Rıza man(a) sezen
Muhammet Taki'dir dersini düzen
Ağız Ali Naki açmıyor süzen
Hasanü'l-Askeri dişiyle gelir

Dillerde söylenen Mehtidir meğer
Mecnun olanların kalbine doğar
Mümin müslim onun vasfını söyler
Ak edip didesi yaşıyla gelir

Münkir münafık bu sırra ermez
Aldanır karaya fehmine varmaz
Hakkı gaip bilir kendinde görmez
Dolaşır camiler boşuna gelir

Âdem değil miydi hatemü'l-mühür
Buna inanmayan mutlaka kâfir
Fedayi âlemde hellaga gafur
Bu sende serime cuşuna gelir

46. Aşgın Halinde Canan Habersiz⁵⁸

Aşkın ateşine düşen âşıklar
Aşgın halinde canan habersiz
İkrarım gözedir kavlı-i sadıklar
Âdem olmaz ahd-i Peyman habersiz

Guvaş olup ilm-i hikmete daldım
Şah necef bahsinden cefayir aldım
Neyleyim tabibi habibi buldum
Yarını em veren lokman habersiz

Derununda yüz bin leşger doludur
Nesfe rahman nesfe iblis kuludur
Vücudum şeklinde beş kale vardır
Her dem cenge girer insan habersiz

58 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Akıl sultanını kılın havale
İman mülkün nefsin elinden ola
Şah-i vilayetten hüsn ü himmet ola
Fet almaz ol kale sultan habersiz

Ey **Fedayi** bu meşayik⁵⁹ kavlidir
Kelamı muhteser vehem doğrudur
İman hazinedir iblis uğrudur
Çalar imanını şeytan habersiz

47. Âşık-ı Sadıklar Yardan Ayrılmaz⁶⁰

Hattı üstüvada hakkı görenler
Âşık-ı sadıklar yardan ayrılmaz
Yolunda serini kurban verenler
Nutm-u şeyda gibi zardan ayrılmaz

Yedi ayet yazmış veçhi âdeme
Harfin okuyanlar gelir lisana
Nazar kılar tecellayı rahmana
Mesdi hayran olur nurdan ayrılmaz

Cavidan ilminin sırrına eren
Vücut güferini fark edip bilen
Her nazarda cemelullahı gören
Hak ile söyleşir Tur'dan ayrılmaz

Ahkam u şeriat buyruğu haktır
Rah-i tarikatta hiç leke yoktur
Marifet hakikat irşadı çoktur
Gönül hak gördüğü yerden ayrılmaz

Zikir teşbih cemelullah bizdedir
Taşlık almak ikrar imam özdedir
Her milletin fikri başka sözdedir
Mümin müvahitler evden ayrılmaz

59 **Meşayih:** Şeyhler. Pirler. İhtiyarlar.

60 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**7 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Âşıklar hakayık bahrini boylar
Bu esrarı bilen gayriyi neyler
Özünde hak gören ene'l-hak söyler
Şeyhi Mansur gibi dardan ayrılmaz

Ey **Fedayi** fazla söyler kelimde
İşaret olunmuş nun vel kâlemde
Musallamdır on sekiz bin âlemde
Hünkâr Hacı Bektaş pirden ayrılmaz

48. Bağışla Geç Günahımdan⁶¹

Medet ey kadir Allah'ım
Bağışla geç günahımdan
Mürüvvet gül yüzlü şahım
Bağışla geç günahımdan

Hayır işlemedi elim
Daim hata söyler dilim
Sana malum benim halim
Bağışla geç günahımdan

Şah Hasan mücteba hakkı
Hüseyn-i Kerbela hakkı
Ali Zeynal aba hakkı
Bağışla geç günahımdan

Muhammet Bakır'dır canım
Cafer Sadık din imanım
Binbir isimli sultanım
Bağışla geç günahımdan

Musa Kazım sırr-ı miraç
Şah Ali Rıza'dan ilaç
Cümle âlem affın(a) muhtaç
Bağışla geç günahımdan

61 **Nefes/Medetname/Duvazımam, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**7 **Hece Ölçüsü:** 4+4 duraklı 8'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Şah Taki nur u enverim
Ali Naki'dir serverim
Dilimde verdim ezberim
Bağışla geç günahımdan

İmam Hasan Al(i) Askeri
Mehdi'dir dinin rehberi
Vilayet mülkün rehberi
Bağışla geç günahımdan

Ey **Fedayi** tavaf eyle
Ruz u şeb hakkını söyle
Divane gönlüm şad eyle
Bağışla geç günahımdan

49. Be Beratı Minallah Bai Bismillah Ali⁶²

Eliftir evvel ol âlemi yoktan var eden
Be beratı minallah bai bismillah Ali
T talallah kudretin âdemde izhar eden
S senada zikrederiz sümme vechullahı

Cim cemalin sahvesinden açıldı dört yüz kitap
Ha hayyül hâkimindir ister bizden yevmü'l-kitap
Hı hayra yaz kâlemin gösterme ya rabbi yap
Dal delil ola vafına yede yedullah Ali

Zel ziyade severiz kamudan Ali evladı
Re rehber oldu gösterdi bize ezel üstazı
Ze ziyaret ederek oldum pirimin irşadı
Sin saadet sultanımdır hem esedullah Ali

Şın şahadet ederiz Mustafa'nın timine
Sat salavat getiririz sallü ala şanına
Dat dalalette koyma bizi tı taharet ihsana
Zı zalimler geçeer her dem zilli zellulullah Ali

62 **Nefes/Hurufatname, Nazım Şekli:** Koşma Kıta Sayısı:9 Hece Ölçüsü: 7+7duraklı
14'lü hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Aydın ayıbım yüzüme vurma seddarü'l-ayıp
Gayın gayret eyleyip eylemez beni mağlup
Fe fenafillah fahri evinde mihmanız tal tel kuluz
Kaf kadim-i Kuran'ımdır kul kefvabullah Ali

Kef kelimi nutku haktan getirdi vahi Cebraîl
Lam lem yelit velem yulet oku ihlas-ı ey sail
Mim Muhammet Mustafa'nın emrine olduk kail
Nun nasrun minellahi sahibi Seyfullah Ali

Vav vilayet mülkünde oldur kadim padişah
He hidayet rahında müminler puşt u penah
Lam elif ladene herkes şeytan gibi olma gümrah
Ye yemutu mutah hayyü kündü kenzullah Ali

Hasan Hüseyin bendesiyiz Zeynal aba caheri
Bakır Cafer gulamıyım Kazım Musa Rıza kemteri
Taki Naki Şah Askeri alan Mehdi'nin kamberi
Bunların ceddi bağasını asiyesi resulallah Ali

Fedayi'yim Alevi'yim pirim Bektaş-i Veli
Kanda baksam görür gözüm Balım Sultan Kızıl Deli
Muradım maksudum sensin terrahum ya Ali
Binbir ismin müsamması aynı zatullah Ali

50. Besmeleyi Elif Lamdan Okuttu⁶³

Bir kâmil mürşitten dersimi aldım
Besmeleyi elif lamdan okuttu

Hakayık ilminin bahrine daldım
Yedi ayet harfin cimden okuttu

Altı bin altı yüz altmışaltı ayet
Kelamullah vech-i âdemden okuttu

63 **Nefes, Nazım Şekli:** Kaside **Beyit Sayısı:**5 **Aruz Ölçüsü:** Tespit edilememiştir **Kafiye Şeması:** ab/cb/db/...(Eser, beyitler halinde ve kaside nazım şekliyle yazılmıştır. Fakat ölçüsü aruzun kalıplarından herhangi birisine uymamaktadır. Sözlü kültür gereği aslına sadık kalınarak aktarılmıştır.)

Otuz iki harftir ilmi âdemin
Yigirmi sekiz harfi hatimden okuttu

Ey **Fedayi** musaf suret endamın
Manisini taha mimden okuttu

51. Biri Cennete Gider Biri Didara⁶⁴

Vücutun evinde dört kapı vardır
Biri cennete gider biri didara
Mümin olan desti sefa çekildi
Biri cennete gider biri didara

Aslı turaptır güferdir madenin
Anasırdır mayası bil âdemin
Hakka giden üç yüz altmış caddenin
Biri cennete gider biri didara

Musahip musahibine bir ikrar verse
İkisi beraberce erkâna girse
Yine birlik olup bir lokma yese
Biri cennete gider biri didara

Ömrümü hak canına eylersen sarf
Yüz dört kitap sana oluptur tavaf
Onlardır Hakk’a vasıl olan men araf
Biri cennete gider biri didara

Fasık ahilerden olursan beri
Sırat köprüsünden kalmazsan geri
Mürşide eren hak didarın görü
Biri cennete gider biri didara

Kudret kandilinde balkıyan nurlar
Vasfedip hak ismini zikreden diller
Yasin mahşer günü hem eder pirler
Biri cennete gider biri didara

64 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**7 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11’li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Fedayi Ali'nin nurudur bu hak
Cebrail gökten indirdi bir Burak
Bunlardır her daim etme müstehak
Biri cennete gider biri didara

52. Biri Vefa Biri Sefa Biri Naz⁶⁵

Dilberde üç türlü hasiyet vardır
Biri vefa biri sefa biri naz
Âşıklar üç güzel sever överek
Biri ahmer biri esmer bir beyaz

Herkes zemirince bir murat ister
Yarabbi bizlere cemalin göster
Şahin yuvasında üç yavru besler
Biri başak biri cura bir saz

Zerre ile dalsa yer ile gökler
Yoksula mal vermez ağalar beyler
Dünyada insanı üç nesne eğler
Biri ölüm biri zulüm bir az

Ahrette insanın üç korkusu var
Biri mizan biri sırat biri nar
Ehl-i dünya haktan üç nesne umar
Biri varlık biri sağlık biri şans

Bu **Fedayi** rahi hakka taliptir
Tarikatın ahkâmını biliptir
Arifler menzili üç mafatiptir
Bir münacat bir tefekkür bir niyaz

65 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

53. Budur Tahkik Sualinin Cevabı⁶⁶

Âdemin balçığı(1) kürreden karıldı
Budur tahkik sualinin cevabı
Yetmiş üç iklimden toprak alındı
Budur tahkik sualinin cevabı

Suyun mesganitten Mikail çekti
Kararken İsrail nur maya ekti
Azra(i)l nakkaş kalıbını döktü
Budur tahkik sualinin cevabı

Nuhun sefinesin Cebraile düzdü
Süleyman'ın mührün(ü) yedullah kazdı
İlim deryasında Muhammet yüzdü
Budur tahkik sualinin cevabı

İsrail'in suru arş-ı binada
Musa kelimullah(ın) Tur'u Sina'da
Bil vahdet şarını taktı sırada
Budur tahkik sualinin cevabı

Azrail'dir gelir iken seslenmez
O altındır yer altında paslanmaz
Güneş şavkı suya düşer ıslanmaz
Budur tahkik sualinin cevabı

Topraktır insanı yer karnı doymaz
Ahkâma halk uyar o halka uymaz
Hak intikam alır geriye koymaz
Budur tahkik sualinin cevabı

Fedayi arif rumuzu söyledür
Evliyalar bakmaz görür gözlüdür
Hızır İlyas'la mekânda gizlidir
Budur tahkik sualinin cevabı

66 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**7 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

54. Bunun Haberini Senden İsterim⁶⁷

Âdemin balçığı nerden karıldı
Bunun haberini senden isterim
Toprağı kaç yerden geldi derildi
Bunun haberini senden isterim

Ol balçığın suyun kim nerden çekti
Kararken mayayı nurun kim ekti
Nakkaş vurup kalıbını kim döktü
Bunun haberini senden isterim

Nuh peygamber sefinesin kim düzdü
Sultan Süleyman mührün(ü) kim kazıdı
İlim deryasından kim dalıp yüzdü
Bunun haberini senden isterim

İsrafil'in söyle suru nerede
Musa kelimullah Tur'u nerede
Vahdet ikliminin şarı nerede
Bunun haberini senden isterim

Ol nedir ki gelir iken seslenmez
Ol nedir ki yer altında paslanmaz
Ol nedir ki suya düşer ıslanmaz
Bunun haberini senden isterim

Ol mahir kim açtır da karnı doymaz
Ol kimdir ki okur o halka uymaz
Kim imtihan alır geriye koymaz
Bunun haberini senden isterim

Ey **Fedayi** kim rumuzu sözlüdür
Ya o kimdir bakmaz görür gözlüdür
Hızır İlyas ne mekânda gizlidir
Bunun haberini senden isterim

67 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**7 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

55. Dar İçinde Misli Olur Bir Henta⁶⁸

Söylenir dilinde bir Ali cenap
Dar içinde misli olur helata
Vasfını yaparsam olur bir kitap
Okunur Kuran'da Aliyyü'l-ala

Dest-i kudretten arş u semavat
Kemale mubeyni ayet beyanat
Emrine musahar bunca mahlûkat
Kuran'da canıma indi helata

Cemali şevkenin güneş zerresi
Uvandu ser-te-ser nur pervanesi
Kuvveti manada turnada sesi
Gelmedi cihana böyle la feta

Dört kapı kırk makam aynı erkânı
Şeriat tarikat senin beyanı
Marifet hakikat serin insanı
Kudret ilahi şah-ı evliya

Fedayi gulami met dahi haydar
Dilinde evradı eşgar-i hayber
Zillüllahi âlem vahidü'l-cabbar
Binbir ismin biri inalde ilya

56. Dedim Yolum Başım Vermeli Dilber⁶⁹

Bana rast geldi bir mabudu âlem
Dedim yolum başım vermeli dilber
Gözleri mestane kaşları kâlem
Vech-i kâlem zülfün sırmalı dilber

68 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

69 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Dedi yol ver geçem dedi ne sebep
Oldu aşkın ile ciğerim kebab
Hemendem yüzüne çattı bir nikap
Hışma geldi olup vurmali dilber

Dedim işte gerdan gel vur hançerin
Dedi vurur isem tez çıkar canın
Şimden gayrı sen benimsin ben senin
Velakin ahdine durmalı dilber

Dedi Âşıklara çok olur yalan
Dedim sensin beni sevdaya salan
Dedi benzemezsin sen mevtan olan
Dedim aşk ehlinden sormalı dilber

Fedayi sözüne verdi cevabı
Ol demde giderdi yüzden nigabı
Bin hacıyla beraberdir sevabı
Aşığın gönlünü görmeli dilber

57. Derdimin Dermanı Yar Sefa Geldin⁷⁰

Hamdülillah gördüm mah-i tab yüzün
Derdimin dermanı yar sefa geldin
Leblerin selsebil firgandır sözün
Çeşmim ruşanesi fer sefa geldin

Bize mihman geldi Kenan elinden
Lal-i mercan yüzer saçar dilinden
On iki imam Musa Rıza kolundan
Nesl-i Resulallah er sefa geldin

Çok şükür cananı eyledik şikâr
İmanı da arar iken buldum aşikâr
Verdi muradımı ol kani settar
Dost bizim ellere pür sefa geldin

70 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Düşüren sevdaya bunca aşığı
Yine sensin Âşıkların maşuğu
Dü çeşmi âlemin şem-i ışığı
Ta baştan ayağa nur sefa geldin

Bu **Fedayi** buldu Fevzi hak kemal
Sırr-ı Balım nuru Ahmed-i Cemal
Velinin neslinden bunlar payımal
Hünkâr Hacı Bektaş pir sefa geldin

58. Doğdum Kal ü Beli Rahmani Bildim⁷¹

Elest hitabında geldim ikrara
Doğdum kal ü beli rahmani bildim
Şükür biatım var kani Hünkâra
Cünem şehirinde imanı bildim

Kün emriyle cemi eşya var oldu
Her ervah huzur-ı hakka derildi
Dört kitap emrine karar verildi
İncil Zebur Tevrat Kuran'ı bildim

Hüda halk etmeden evvel cihanı
Takıp can gözüyle gördüm süphanı
Düşümde bir nida erdi nihanı
Avazından şah-ı merdanı bildim

Mana-yı burcundan doğdu tecella
Müminler ervahı geldi tevalla
Pak edip kalbimi geldim mücella
Din zahir almadan imanı bildim

Ey **Fedayi** Ahmet açtı şeriat
Tarikat marifet kutbu hakikat
Dört kapı kırk makam nuru tamamet
Kırkların ceminde irfanı bildim

71 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

59. Dört Kitabı Levh-(i) Kâlem Yazmadı Mı?⁷²

Gel âşık sualinin cevabına
Dört kitabı levh-(i) kâlem yazmadı mı?
Kudret kandilinde yeşil ligaba
Mürekkebin nurdan ol ezmedi mi?

Bilirim Cebrail çoktan havadan indi
Gündüz değil Muhammet'e gec(e) indi
Ayet ayet harfî Kuran gec(e) indi
Yazarken manasın(ı) o sezmedi mi?

İmullah bir nişandan ol nişana
Sün vücudun ruh oluptur nihana
Nebi ervah(i) geldi evvel cihana
Baba emir dünyay(ı) hep gezmedi mi?

Şark garp arasında sırat duraktır
Cennete tuğbayı yapıp budaktır
Bu dünya üç kısım maya topraktır
Azrail aleyhisselam ol kazmadı mı?

İpdida hak çaldı levh-i kâlemi
Cuma günü halk etti halk âlemi
Yirmi sekiz harftir Allah kelamı
Muhammet hat çekip satr düzmedi mi?

İlhamı duyurdum âşık sesinden
Bade nuş etmişim pirlar tasından
Çar iklim yedi derya hüla(sa)sından
Hızır ab-ı hayatı ezmedi mi?

Ayaklar altında kuldur **Fedayi**
Ahmed-i nurundan gün Ali ay'ı
Kuvveti baz ile Hamza dünyayı
Zemini yerinden ol üzmedi mi?

72 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**7 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

60. Eba Müslim Aldı Ehl-i Beytin Öcünü⁷³

Veyis vurundu Muhammed'in tacını
Eba Müslim aldı ehl-i beytin öcünü
Ali buldu bu dünyanın ucunu
Bir günde dünyayı gezen değil mi

Elli erdir bu âlemi döndüren
Allah idi İsmail'e kurban gönderen
Cebrail'dir yeryüzüne indiren
Koç kurbanı yüzen Halil değil mi,

Zekeriya'ya testereyi yahudu çaldı
Âdem öldürmek kabilden geldi
Muhammed'in nuru cennetten geldi
Musa'ya nezer kudur kırak değil mi

Nuh dokuz yüz yaşında dünyadan göçtü
Nemrut ecel şerbetini rüzgârdan içti
Salih'in devesi suyu kuyudan içti
Yahya'yı da kesen Karun değil mi

Fedayi bu ilmi pirden öğrendi
Hamza'nın ciğeri harpte doğrandı
Ak devin parmağı Kaf'da bağlandı
Bağlayıp da çözen Ali değil mi

61. Elestü Bezminden Geldi mi İkrar⁷⁴

Yeri göğü halk etmezden len yazel
Elestü bezminden geldi mi ikrar
Anasır hilatın⁷⁵ giymezen evvel
Bin can ile bende aldım haydara

73 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma Kıta Sayısı:5 Hece Ölçüsü: 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

74 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma Kıta Sayısı:7 Hece Ölçüsü: 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

75 **Hilat:** Kaftan

Nerahi alanın cevrinde idim
La düzen zümrenin yoğunda idim
Kamiller zatının sağında idim
Can gözüyle baktım ruh-i didare

Âdemin sülbünden süzülüp geldim
Her nebi destinden bir hüccet aldım
Din zahir olmadan imanı buldum
Ümmet oldum ol Ahmed-i Muhtara

Dört kapı kırk makam emr-i şeriat
Tarikat marifet gurb ü hakikat
On iki erkân küşat etti temamet
Biat ettim ol hazret-i Hünkâra

İlm-i laden müsammanın kitabı
Âdemde mubündür cümle hesabı
Şevadil insanda kaldım mihrabı
Şükür vakıf oldum ben bu esrara

Yirmi bir satır harfî üçünde
Pist hest dü huruf âdem içinde
Yüz on dört sure var Kuran içinde
Okurum sebbe'l-mesan aşikâre

Ey **Fedayi** ilm-i cavidan oku
Ölmeden evvel öl kalasın baki
Ayne'l-yakin göreyim der insan haki
Hizmet eyle bir mürşid ü rehber

62. Emsali Bulunmaz Cihan İçinde⁷⁶

Bir rane bir mahbuba oldum müptela
Emsali bulunmaz cihan içinde
Övmüş de yaratmış cenab-ı Mevla
Dişleri inci sedef dühan içinde

76 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Kaldı serv-i fidan yanağ-ı mis gül
Bir nevreste cihan avaz-ı bülbül
Veçhi mahi taban saçı tap sümbül
Misli yoktur inan turhan içinde

Gözlerime vali lebleri zülal
Kırpıkları deste kaşları hilal
İlahi ömrüne ermesin zeval
Gezsin böyle cenan insan içinde

Her gören enver nur yüze bakar
Nice âşıklar odlara yakar
Meyletmez bir ferde semadan çıkar
Fahir ilfadeler hayran içinde

Ey **Fedayi** melek midir bu dilber
Yoksa hurü müdür ver bize haber
Barekallah hub yaratmış mahteber
Cemalin gösterir bürhane dilber

63. Errahmanirrahim Rahmana Erdim⁷⁷

Bismillah Kuran'ı okuyup dinle
Errahmanirrahim rahmana erdim
Her sözün yüzün gör rumuzun anla
İbret nazarıyla seyrana erdim

Altı bin altı yüz altmışalt(1) ayet
Ehli elim bunu okurlar gayet
Hünkâr Hacı Bektaş Veli'ye biat
Ol kat bu arifi sultana erdim

Otuz cüzdür tamam yüz on dört sure
Bisd ü heşt dühavtdır haftikat kare
Harfi be harf misal(i) vücutta ara
İlm-i esmainüs insana erdim

77 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**7 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Yirmi sekiz hat var iki elinde
Doksan bin kelam var şarkı dilinde
Levh-i mahfuz yazılıdır alnında
Hadd(i) üsdüva sebbe'mesane erdim

Otuz iki harftir âdem aslı zat
Yirmi sekiz elçim hatmi nübüvvet
Aslı ferhi yetmiş iki mulzumat
Ümmül kitap serri Kuran'a erdim

Bir kâmil mürşitten irşat olmuşuz
Bahri hakikat ummana dalmışız
Sevadül âdemde hakkı bulmuşuz
Sitre-(i) müntahada süphana erdim

Ey **Fedayi** sende arz ile sema
Âdemdir manada nüshayı kübra
İlm-i laden nebzendir ol müsamma
Kulzumuza geçip kürhane erdim

64. Evvel Dört Kitabı Yazan Kim⁷⁸

Gel ey âşık sana sual sorayım
Evvel dört kitabı yazan kim idi
Aşkın hançeriyle bağrım yarayım
Yazmadan mürekkep ezen kim idi

Bilir misin peyik hala havada mı?
Gökten gündüz m(ü) indi yoksa gecemi
Ayet m(i) inzal etti kara hece mi
Yazarken manasın sezen kim idi

Varır mısın bir nişandan nişana
Çekilmiş İsrail suru nihana
İptida kim geldi işte bu hana
Bir günde dünyayı gezen kim idi

78 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**7 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Ol sırat köprüsü nerde duraktır
Cennetteki tuğba bil kaç budaktır
Bu dünya kaç guşun maya topraktır
Mührün bozup dibin kazan kim idi

İptida kim çaldı levh-i kâlemi
Hangi gün halk etti halik âlemi
Kaç harf kaç noktadır Allah kelamı
Hat çekip satırın(ı) düzen kim idi

Ne anlarsın âşıkların sesinden
Kadeh içmemişsin pirlere tasından
Çar iklim yed(i) derya hulasasından
Ab-ı hayat suyun(u) süzen kim idi

Ayaklar altında kuldur **Fedayi**
Hak neden halk etti gün ile ayı
Kuvvet-i pazuyla tuttu dünyayı
Zemini yerinden üzen kim idi

65. Gönüller Sultanı Eyledi Mevla⁷⁹

Söylenir dillerde bir Ali cenap
Gönüller sultanı eyledi Mevla
Vasfını yazarsam olur bir kitap
Okunur Kuran'da Aliyyü'n ola

Dest-i kudurettten avzı semavat
Kemale mübeyni ayet beyyinat⁸⁰
Emrine musahip bunca mahlûkat
Kuran'da şanına imdi hel ata

Cemalin şevkinin güneş zerresi
Vücudu ser te ser nur pervanesi
Kuvvet-i mandada, turnada sesi
Gelmedi cihana böyle la feta

79 **Nefes/Faziletname, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı
11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

80 **Beyyinat:** Kurandaki Beyyine suresi

Dört kapı kırk makam ayn-ı erkânı
Şeriat tarikat şerîn beyanı
Marifet hakikat sırr-ı irfanı
Kudret-i ilahî şah-ı evliya

Fedayi gulami⁸¹ dahi haydar
Dilimde evşadı ezkarı kayber
Zillullahı âlem vahedul cebbar
Binbir ismin biri İncil’de ilya

66. Gör Neye Uğrattır Kahar Onları⁸²

Sana zulm edeni görürsün gönül
Gör neye uğrattır kahar onları
Fes bir immallahu bilirsın gönül
Hak hıfz eder sabır eden canları

Asrında mervan gulm elini açtı
Al(i) evlada gazez edip dalaştı
Şahbaz Eba Müslim turuna düştü
Çirkeze karıştı kara kanları

Şimir lain azdı neye uğradı
Tuttu muhtar onu muhkem bağladı
Zelir edip lime lime doğradı
Küfe’ye gönderdi kara donları

Felek meydanında her gün at sürer
Halik onun ecel defterin dürer
Adüler mazlumun peşinde yeler
Hak hüsrana çeker hep azgınları

Mahzun olma ey **Fedayi** biçare
Hak sana müindir düşme efkâra
Sığınıp sıtk eyle çağır haydara
Zülfikar halleder çok azgınları

81 Köle

82 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11’li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

67. Gördüm ki Kafeste Bülbül Öter⁸³

Vücutum evini seyran eyledim
Gördüm ki kafeste bülbül öter
Üç yüz altmışaltı daireden geldim
Yanıyor ateşim külhanım tüter

Gördüm bir değirmen dönüyor çarkı
Kırk yerde tarttılar verdiler nargı
Herkesin dilinden çektiği korku
Düşerse hürmetten zindanda yatar

Gördüm bir ejderha yedidir başı
Kendi sahtekârdır hiledir işi
Kul olsa peşine düşse bir kişi
Götürür de onu bir yerde yutar

Ey **Fedayi** budur sözün doğrusu
Yağmalar dükkânı iman uğrusu
Yok ise dükkânda aslan yavrusu
Yoktur ki kıymeti her dem pul satar

68. Güruh u Naciden Soyu Dilberin⁸⁴

Urum diyarında bir mahkup sevdim
Güruh u naciden soyu dilberin
Zöhre yıldızını alnında gördüm
Seyabandır ebru mahi dilberin

Kudretten hub yaratmış ol kani
Cennet kürsüsünden vardır nişanı
Dercedip arasan kevn-i mekânı
Bulunmaz akranı tafi dilberin

Sacı sümbül servel kaşlar surane
Turuş kaşları hep ok atar cana
Yanağı güle benzer selv-i fidana
Haddeden çekilmiş boyu dilberin

83 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**4 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11’li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

84 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11’li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Kirpikleri deste gözler mevali
Hüsnünü görenlerin gider mebali
Mağripten maşrika vurur şuvali
Gelir kudretten pay-ı dilberin

Fedayi aşıktır üç dört birine
Yedi iklim çar köşede biline
Mekke mihrap olmuş zülfün teline
Kâdem secdegahtır ruh-i dilberin

69. Hacetimiz Kabul Eyle Yaradan⁸⁵

Marifet sahibi ey kadir Mevla
Hacetimiz kabul eyle yaradan
Birliğine inanmışız asnenna
Hacetimiz kabul eyle yaradan

Kusur u çürmümüz beri taraf et
Nefsimiz mazlüm et beri taraf et
Gelmiş gelecek kaz(ayı belayı) beri taraf et
Hacetimiz kabul eyle yaradan

Hidayet rahına kâdem basmadan
Nasihatten hayra kulak asmadan
Rahmetinden ümidimiz kesmeden
Hacetimiz kabul eyle yaradan

Rahimsin kuluna rahmet edersin
Dert verirsin yine sıhat edersin
Saklarsın hatadan şefkat edersin
Hacetimiz kabul eyle yaradan

Hazret-i Âdem Havva hakkı için
Sultan Süleyman'ın hatem hakkı için
Eyüb'e sürülen sitem hakkı için
Hacetimiz kabul eyle yaradan

85 **Nefes/Medetname, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**7 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı
11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Hatm-i Mürsel Mustafa'nın aşkına
Şah-ı Murtaza'nın nuru aşkına
Şah Hüseyin-i Kerbela'nın aşkına
Hacetimiz kabul eyle yaradan

Fedayi'nin gayet çoktur isyanı
Boldur erenlerin lütf ü ihsanı
Tamama kabul eyle eksik noksanı
Hacetimiz kabul eyle yaradan

70. Hak Bildirdi Almaz Cahil Alame⁸⁶

Muti kable ente muti sırrını
Hak bildirdi almaz cahil allâme
Ahiretin azabını sorunu
Sor kim bir gerçekten gidip gelene

Beytin(i burda) okunursan ahrette seçen
Sırat köprüsünü uğrayıp geçen
Burda ne ekersen orada biçen
İnanma bu sözden gayri yalana

Ahiret mezarıdır bu dünya
Ölüp yine diriliriz amenna
Âdem için hak buyurdu keremna
Çok müjdeler vardır bunu bilene

Malım mülküm deyip dünyaya tapma
Ruhi evliyanın yolundan sapma
İbadet taat kıl hakkı unutma
Yoksa emeklerin gider talana

Kötülük edene sen iyilik eyle
Acı söyleyene sen tatlı söyle
Allah'ın ahkâmı buyruğu böyle
Danış bu kelamı mürşit alana

86 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**7 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Men araf sırrını bilenler erdir
Burda hakkı görmeyen ahrette kördür
Ölünce esfeli safilin vardır
Can takarrüp kılar akrep yılana

Bu **Fedayi** hadilere karışır
Hakk'ı seven menziline erişir
Dünya mamuruna caklar çalışır
Ahiri baykuşlara kalır virane

71. Hakikatte Kâbe Veçh-i Âdemdir⁸⁷

Gel ey kardaş hacı olmak istersen
Hakikatte kabe veçh-i âdemdir
Küllü vasıvayı kalpten silersen
Hakikatte kabe veçh-i âdemdir

Nessema vechullah buyurdu halik
Bu ayet manasın bilmez halayık
Bilir bu lamsiye ehl-i maşayık
Hakikatte kabe veçh-i âdemdir

Nedir beytullahta ihramı giyinmek
Eynindeki esvapları soyunmak
Maksat küll-i günahlardan arınmak
Hakikatte kabe veçh-i âdemdir

Beyti tavaf edip zemzemden içmek
Beytü'l âlemey(i)nden süratla geçmek
Manayı hadd(i) üsduva ilmin(i) seçmek
Hakikatte kabe veçh-i âdemdir

Çıkıp Arafat'a münâcat kılmak
Bir kurban keserek Mina'ye gelmek
Şeytanı taşlamak cehaleti yenmek
Hakikatte kabe veçh-i âdemdir

87 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**7 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Lakiktir mescitte namaz kıldınız
Cemaati sırf kendine uydunuz
Ahirinde halka yüzün döndünüz
Hakikatte kabe veçh-i âdemdir

Ey **Fedayi** sen bir mürşit bulursun
Kabe'nin sırrını anlar bilirsin
Meramın ol ise hacı olursun
Hakikatte kabe veçh-i âdemdir

72. Harabat Demeye Küfürbaz Derler⁸⁸

Ne yüzden yaranın halkı âleme
Harabat demeye küfürbaz derler
Kimse rahm eylemez fakir halime
Herkes senin düşmanınız biz derler

Keramet sofrasını meydana sersen
Halkı davet edip lokma yedersen
Ayeti tefsirden nasihat etsen
La Fetiye alıp itiraz ederler

İblis ivvaasına uyuz giderler
Mervan gibi karaz buğz ederler
Deveyi hamuduyna yudarlara
Dünyanın varlığı bize az derler

Muhalipler ikrarında duramaz
İndallıda bir menzile eremez
Daşra din doğru söz halka yaramaz
Ahd-i peymanını sende bazderler

Bu azgın milletin içine düştük
Cümle nasın iyiliğine çalıştık
Mehri şerlerinden belaya düştük
Şeytan kitabından okunur derler

88 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**7 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Küreyişler resule bühtan eyledi
Gör kim hak onlara ahir neyledi
Anası batnında Ali söyledi
Müşrikler buna hilaf söz derler

Ey **Fedayi** keşf-i keramet açsan
Dehanından⁸⁹ türlü güferler saçsan
Pervaz⁹⁰ kılıp arş u semada uçsan
Yine inanmaz seherler derler

73. Hüsn ü Bağı Anan Görürüz Yeter⁹¹

Gönül müptelasın bulduğu zaman
Hüsn ü bağı anan görürüz yeter
Kâfirin küfrüdür mümine iman
Hak ile batılı biliriz yeter

Ali ismine İlya dedim Tevrat'tan
Hakkın inzal eylediği berattan
Akıl yolu ile geçip sıratı
Rah-i hakka doğru yürürüz yeter

Tevekkür babında tahammül gelip
Gavmas olup bahr-i hikmete dalıp
İlm-i esmadan müsemmaya yol bulup
Can ile canana ereriz yeter

Şifadır aşığa şarab-ı engür
Ab-ı hayat dest-i piran âla nur
Taharetle kalbini eylerler tenvür
Aşığın peymanesin süreriz yeter

Fedayi özünü gümene salmaz
Mürebbinin bulmayan aslını bulmaz
İlm-i zahir ile kamel ahz olmaz
Bir mürşide ikrar veririz yeter

89 **Dehan:** Ağız (Farsça)

90 **Pervaz:** Kanat

91 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

74. İkrar Ali İman Ali Din Ali⁹²

Evvel islamlığı abad eyleyen
İkrar Ali iman Ali din Ali
Peyik hazretine vahiy söyleyen
Avaz Ali nida Ali ün Ali

Kün dedi âlemi yoktan var etti
Resule mucizat tacı vuruttu
Zülfıkar'la kabe yolun azıttı
Vurdu Ali döktü Ali kan Ali

Binbir kısmet ile meydana çıkan
Devin parmağına bendini takan
Hayber Kalesi'nin burcunu yıkan
Aslan Ali merdan Ali şan Ali

Bütün nebilerde haşır olurdu
Mahı taban alıp doğdu dolundu
Anda kim çağırsa onda bulundu
Hazır Ali nazır Ali kan Ali

Kul olup kendini saile satan
Simi duvaz ile cismine daştan
Çekip ejderhayı leş gibi yırtan
Şahin Ali şahbaz Ali han Ali

Kâh mucize ile semaya ağan
Mağruptan aşarak maşrıktan⁹³ doğan
Hem bühtan âlemin üstüne çağan
Zerre Ali şule Ali gün Ali

Fedayi'ye ilmi tevil yazdıran
Haşır naşır ne olduğun sezdiren
İçe girip bu garibi gezdiren
Akıl Ali fikir Ali can Ali

92 **Nefes/Faziletname, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**7 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı
11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

93 **Mağrip-maşrik:** İslam dünyası Müslümanlar tarafından temel iki coğrafi bölgeye ayrılmıştır. Müslüman Asya'yı ve Mısır'ı içine alan "el-Maşrik" veya Doğu; Müslüman Afrika'yı ve Avrupa'yı kapsayan "el-Mağrib" veya Batı. Şark ve garp kelimeleri ile aynı köktür.

75. İlahi Sıtk Eyle Sana Sığındım⁹⁴

Kazadan beladan hıfzedip sakla
İlahi sıtk eyle sana sığındım
Hızırı klavuz et saklayıp bekle
İlahi sıtk eyle sana sığındım

Binbir ismin ile adın hakkı için
Bu miskin bendenin bağışla suçun
Kulunun bilirsin hem için dışın
İlahi sıtk eyle sana sığındım

Mustafa'nın Murtaza'nın aşkına
Şah şehidi Kerbela'nın aşkına
Şarda-i masum al-(i) aba aşkına
İlahi sıtk eyle sana sığındım

Gönlün(ü) şad et mahzun edip ağlatma
Çevre yanım çekip çekip bağlatma
Münkirlerin tuzağına uğratma
İlahi sıtk eyle sana sığındım

Hakkın rahmetine baldır dediler
Ol sebepten ümit kesmez gedalar⁹⁵
Yardımcımız olsun kırklar yediler
İlahi sıtk eyle sana sığındım

Hasan Hüseyin Zeynal aba hürmetin(e)
Bakır Cafer Kazım Rıza hürmetin(e)
Taki Naki Asker(i) Mehdi hürmetin(e)
İlahi sıtk eyle sana sığındım

Fedayi'nin hacetini kabul et
Seyyi hati haseneti tebdil et
Muradıma maksuduma nail et
İlahi sıtk eyle sana sığındım

94 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**7 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

95 Dilenci, yoksul

76. İmam Hüseyin'in Bendesiyim Ben⁹⁶

Sadığım kavlimde yoktur hilafım
İmam Hüseyin'in bendesiyim ben
İfasın matem çeker baht siyahım
İmam Hüseyin'in bendesiyim ben

Şah-ı merdan dersim verdi okudum
Bülbül olup dost bağında şakıdım
Mutaf olup hint kumaşın dokudum
İmam Hüseyin'in bendesiyim ben

Muhammet Ali'ye hüccet yazdırdım
Hazret-i Fatma'ya kundak çözdürdüm
Tayas olup kucağımda gezdirdim
İmam Hüseyin'in bendesiyim ben

Şah imam Hasan'a çok hizmet ettim
Hüseyin'in muhkem demanın tuttum
İmam Zeynel ile zindanda yattım
İmam Hüseyin'in bendesiyim ben

Muhammet Bakır'a biyat eyledim
Caferiyim güfer yükün tayladım
Musa Kazım ummanları boyladım
İmam Hüseyin'in bendesiyim ben

Şah Ali Rıza'dan tutmuşum eli
Taki'nin Naki'nin doğrudur yolu
Şah Askeri Mehdi cümleden ulu
İmam Hüseyin'in bendesiyim ben

Fedayi Derviş'in gör ki nesi var
Ne malı ne mülkü (ne) akrabası var
İmam Hüseyin gibi efendisi var
İmam Hüseyin'in bendesiyim ben

96 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**7 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

77. İslam Sancaklarını Çekti Yürüdü⁹⁷

Cihat ekber ilan oldu âleme
İslam sancaklarını çekti yürüdü
Askerin hesabı gelmiş kâleme
Harp nazırı önünce düştü yürüdü

İlham Rabbaniden geleni haktır
Her eşya çağır der Allah ü ekber
Eba müslim nesli ol sahib-i teber
Cümle maşay(1)k bile göçtü yürüdü

Kaza farz olundu İslam olana
Ulu bir nimettir bunu bilene
Ehl-i iman denmez geri kalana
Hak bilen rahına düştü yürüdü

Cihan çalkalandı ta baştanbaşa
Top tüfek sesleri dayandı arşa
Baba oğ(u)la bakmaz kardaş kardaşa
Suretle birbirin geçti yürüdü

Bin üç yüz otuz harb kıyam olundu
Şiddetinden gökte gümüş dulundu
Yusuf İzzet Ali gayrett(e) bulundu
Çok kumandan kanın saçtı yürüdü

Her tarafa nameler olundu izhar
Tellallar çağırdı her saat hevhar
Hacı Bektaş oğlu şeyh Nuru Cemal
Cümle muhipbanı seçti yürüdü

Ey **Fedayi** sende katıl cihana
Hedef Erzurum'dur yürü sırada
Körler ile topal kalsan burada
Analar da yola düştü yürüdü

97 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**7 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

78. Kaddin Taha Haddin Bir Handır Canın⁹⁸

Hamel kaştır kıl ol arş-ı üstüva
Kaddin⁹⁹ taha haddin bir handır canın
Kaşın ile saçın isme fetahna
İçin harfi sebbe'l-mesan(i)dir canın

Müjgânın bismillah dört rumuz ayet
Zülfün şakakında bir haddi kudret
On dört makat diştir sır-ı muhkemet
Yirmi dört hurufu beyandır canın

Lakin hayatullah hem dişin sedef
Dehanın kenzullah sırrımen arif
Muteber kâkülün şekli bir tefaf
Tevilli müfredat yezdandır canın

Nutkun Cebrail'dir çeşmin Mikail
Burnun İsrail'dir kaşın Azrail
Manaya bürhana ralbehül delil
Vücudun ser te ser Kur'an'dır canın

Yedi ayet ümma haddin izharı
Aslı kelimullah ferigüzarı
Erba-i anasır ensar(ı) kararı
Kitabı vechullah Kur'an'dır canın

Âdemdir manada nüşa-i kübra
Natık kelimullah allemel esma
Esrar-ı hakikat ferî müsemma
Zat-ı sıfat kadim sultandır canın

Ey **Fedayi** bu bir belli haberdır
Göksün kürsül azem bahr ile birdir
Göbekten aşağı yedi kay yerdır
Gerçek surette de insandır canın

98 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**7 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

99 **Kad:** Boy

79. Kaim Makam Bu Dünya¹⁰⁰

Vasi peygamber oldur / Kaim makam bu dünya
On bir evlat vasisi / Ayn-i erkân gel yetiş

Şah Hasan şah Hüseyin / Hülaseyi dürdanesin
Şah Ali Zeynel Abidin / Kamil insan gel yetiş

İmam Bakır imam Cafer / Rahmet geldi âleme
İmam Kazım Musa Rıza / Şah-ı Horasan gel yetiş

Taki Naki şah Askeri / Aça Nusret sancağı
El amanım ey Mehdi'yi / Sahip zaman gel yetiş

Ey **Fedayi** maksudumuz / Aliyullah veliyullah
Hatemen nebi Muhammet / Nuru rahmet gel yetiş

80. Kazadan Beladan Sakla İlahi¹⁰¹

Binbir ismin müsemmanın hakkı için
Kazadan beladan sakla ilahi
Fahr-i âlem Mustafa'nın hakkı için
Kazadan beladan sakla ilahi

Şah-ı merdan Murtaza'nın hakkı için
Zülfıkar'la ettiği kaza hakkı için
Ahd-i Peyman din iman hakkı için
Kazadan beladan sakla ilahi

Hatice Fatıma'nın hakkı için
Ehl-i beyti akrabanın hakkı için
Kamu mümin akrabanın hakkı için
Kazadan beladan sakla ilahi

100 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 7'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

101 **Nefes/Medetname, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**9 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Şah Hasan hulku Rıza'nın hakkı için
Şah Hüseyin-i Kerbela'nın hakkı için
İmam Zeynel rahman canan hakkı için
Kazadan beladan sakla ilahi

Bakır nur u bakanın hakkı için
Cafer-i sırr-ı hüdanın hakkı için
Kazım ruz u cezanın hakkı için
Kazadan beladan sakla ilahi

Rıza-yı şah harugan hakkı için
Muhammet Taki müctebanın hakkı için
Ali Naki nur u hüdanın hakkı için
Kazadan beladan sakla ilahi

Askeri cuş-i daranın hakkı için
Muhammet Mehdi-yi sahip livanın hakkı için
Çarda-i masum Ali abanın hakkı için
Kazadan beladan sakla ilahi

Yedi kat yer arş-ı alanın hakkı için
Şems-i kamer seyyarenin hakkı için
Sekiz uçmak huri gılman hakkı için
Kazadan beladan sakla ilahi

Evliyanın enbiyanın hakkı için
Hacı Bektaş şeyh kübranın hakkı için
Der **Fedayi** harf-i Kuran hakkı için
Kazadan beladan sakla ilahi

81. Kelime-yi Tevhit Dile Gizlendi¹⁰²

Muhamet Mustafa ahkem açınca
Kelime-yi tevhit dile gizlendi
Ali Zülfikar ile kanlar saçınca
Yetmiş arşın sürüp ele gizlendi

102 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Hak arz etti yere göğ e emanet
Tahammül edemedi eşya temamet
İnsan kabul etti gördü çok hikmet
Ol helakü cihan kula gizlendi

Hakk'ın miskandır rahimil gönül
Zalim ve cahiller dinde bir değil
Sultan-ı enbiya ekrem-i resul
Alın teri misk-i güle gizlendi

Dehre kıyas almaz hakkın vergisi
Talip erenlerin rehber görgüsü
Hanedanı al-i aba sevgisi
Mihsi muhabbeti bala gizlendi

Ey **Fedayi** şah vasiyet eyledi
Hasbihalin evvel olur söyledi
Hasan Hüseyin de essâdem dedi
Mutlak şah-i merdan yola gizlendi

82. Kıl Derdime Derman El Aman Dedim¹⁰³

Arz u hal eyledim şahlar şahına
Kıl derdime derman el aman dedim
Özüm turap ettim ben dergâhına
Dahi birliğine yok güman dedim

Kameti melektir siması huri
Uğruna koymuşam bu canı seri
Bir ihsan eylersen tez eyle bari
Serde takat yoktur hal yaman dedim

Beni mecnun etti mamur bakışın
Ciğer kebab aşk oduna yakışın
Ruhum gelip şu bedene çakışın
Şefaât kanimsin Mustafa dedim

103 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**4 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Kaşlar mizan kurmuş kirpik terazi
Nur ile boyanmış yüzünün benzi
Lebin şekerinden ver bazı bazı
Kulundur **Fedayi** ol zaman dedim

83. Kudretten Yazılmış Harfi Müfredat¹⁰⁴

Cemalin sure-yi sebbe'l-mesani
Kudretten yazılmış harfi müfredat

Vücutun adedi hadd-i beyanı
Altı bin altı yüz altmışaltı ayet

Üç yüz altmışaltı sinir damarın
El ve ayak yetmiş iki mehuzat

Göbekten aşağısı yedi kat yerdür
Göksün kürsül azem arşul semavat

Serdeki saç yıldızlara işaret
Akıl aydır veçhin gündür temamet

Âdemdir manada Mushaf-ı kübra
Anasırdan bina olmuş şeş cihat

Ey **Fedayi** ilm-i laden mahzeni
Âdemde mesdurur eşya kâinat

84. Kün Deyip Âlemi Düzen Kim idi¹⁰⁵

Gel ey Âşık sana sual sorayım
Kün deyip âlemi düzen kim idi
İlmin kündünü bunda sorayım
İlim deryasında yüzen kim idi

104 **Nefes, Nazım Şekli:** Kaside **Beyit Sayısı:**7 **Aruz Ölçüsü:** Tespit edilememiştir **Kafiye Şeması:** ab/cb/db/...(Eser, beyitler halinde ve kaside nazım şekliyle yazılmıştır. Fakat ölçüsü aruzun kalıplarından herhangi birisine uymamaktadır. Sözlü kültür gereği aslına sadık kalınarak aktarılmıştır.)

105 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**9 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Meleklerin peygamberi kaç tane
Hem onları çeken kimdir divane
Dünya var olmadan evvel cihane
Gelip de ibadet eden kim idi

Âdem'e hak emriyle can verdiği an
İptida dilinden çoktu ne lisan
Kim idi kundakta iken konuşan
Yedi yıl çürüyüp sızan kim idi

Dünyanın kutbu kimdir haber ver
Hem neden halk oldu gök ile yer
Aç gözünü ey ahmak sen olanı gör
Ab-ı hayat gölümü sezen kim idi

Kim vururdu Muhammed'in tacını
Kim aldı ehl-i beytin öcünü
Bulan kimdir bu dünyanın ucunu
Bir günde dünyayı gezen kim idi

Kaç ervardır bu dünyayı dönderen
Kim idi İsmail'e kurban gönderen
Tedbir alıp yeryüzüne indiren
Orda koç kurbanı yüzen kim idi

Zekeriya'ya tas deryayı kim çaldı
Âdem'i öldürmek kimlerden kaldı
Muhammed'in nuru nereden geldi
Musa'ya vezirlik yapan kim idi

Nuh kaç yaşında dünyadan göçtü
Nemrut neden ecel şerbetin içti
Salih'in devesi nerede su içti
Yahya'yı koyun gibi kesen kim idi

Fedayi bu ilmi kimden öğrendi
Hamza'nın ciğerini nerde dağlandı
Ak devin parmağı nerde bağlandı
Ak devi bağlayıp da çözen kim idi

85. Kün Emriyle Düzen Allah Değil Mi¹⁰⁶

İşte âşık sualinin cevabı
Kün emriyle düzen Allah değil mi
İlmin kündüne cevap vereyim
İlim deryasında yüzen Ahmet değil mi

Meleklerin peygamberi dört tane
Allah çekti hutbunvavı divane
Ali idi evvel gelen cihane
İlk ibadet eden Ahmet değil mi

Âdem'e can verdi allahü azimi şan
Elhamdülillah çekte nutkundan lisan
Ali idi kün'deki konuşan
Yedi yıl yatan Eyüp değil mi

Dünyanın kutbu Haydar Ali'dir
Hak emriyle halk oldu gök ile yer
Bunlar Allah sırr-ı Ahmet sende gör
Ab-ı hayat içen Hızır değil mi

Dört kapı kırk makam emr-i şeriat
Tarikat marifet gurbü hakikat
On iki erkân küşat etti tamamet
Beyat ettim o hazret-i Hünkâra

İlm-i ladün müsemmanın kitabı
Âdemde mubindir cümle hesabı
Şevadül insandan buldum mihrabı
Şükür vakıf oldum ben bu esrara

Yeferimi bir satırdır hardi veçhinde
Bişt hişt dü huruf âdem içinde
Yüz on dört sure var Kuran içinde
Okurum sebbe'l-mesani ben Âşıkara

Ey **Fedayi** ilm-i cavidan oku
Ölmeden evvel öl kalasın baki
Ayne'l-yakin göreyim dersen hakkı
Hizmet eyle bir mürşid ü çakpare

106 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**8 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

86. Mabudu Halik Değil¹⁰⁷

Sırr-ı naden farz etmiş
Mabudu halik değil
Gaflet meyın nuş etmiş
Kalbi uyanık değil

İlm-i hikmetten anlamaz
Pendi nasihat dinlemez
Kimsenin halin beğenmez
Gittiği tarik değil

Rah-i hakka gelmeyen
Aşere esma-yı bilmeyen
Kalp aynasın silmeyen
Âdem-i mutlak değil

Rahil şar beyan kimsedir
Halka suret gösterir
Melekleri gönderir
Özü safi sadık değil

İlm-i hikmetten ders almış
Ol mutlakta yanılmış
Olan akli dağılmış
Bildiği tahkik değil

Fatihâtü'l-ümmü'l-kitap
Arif okur eyler hesap
Onu bilmez münkir-i kelp
İlm-i hakayık değil

Fedayi rumuz sözlüdür
Gerçekler görür gözlüdür
Hak âdemde gizlidir
Her can bilmez tanık değil

107 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**7 **Hece Ölçüsü:** 7'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

87. Men Ali'yi Çok Severim¹⁰⁸

Ali'dir dinim imanım
Men Ali'yi çok severim
Ali haktır yok gümanım
Men Ali'yi çok severim

Ali dilde Kuran'ımdır
Ali güç hak burhanımdır
Ali cismimde canımdır
Men Ali'yi çok severim

Ali aklım Ali fikrim
Ali'dir daima şükrüm
Ali'dir dilimde zikrim
Men Ali'yi çok severim

Ali'dir savım salatım
Ali'dir hac ve zekâtım
Ali'dir cümle taatim
Men Ali'yi çok severim

Ali evvel Ali ahir
Ali batın Ali zahir
Ali hazır Ali huzur
Men Ali'yi çok severim

Ali'dir sırr-ı ilahi
Cümlelerin puşt-u penahı
Affeder cümle günahı
Men Ali'yi çok severim

Ali lah-ı evliyadır
Ali nur-i embiyadır
Ali cenab-ı kipriyadır
Men Ali'yi çok severim

Ali dönderen devranı
Ali'dir haşır sultanı
Ali bağışlar isyanı
Men Ali'yi çok severim

108 **Nefes/Faziletname, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**16 **Hece Ölçüsü:** 8'li hece
ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Ali kamudan uludur
Sırrı Bektaş Veli'dir
Kâinatın evvelidir
Men Ali'yi çok severim

Ali leyli Ali nehar
Ali'dir mevsim-i bahar
Bir Ali'dir bad-ı seher
Men Ali'yi çok severim

Ali'dir tevarih asar
Ali'dir sakiyi kevser
Ali mabuttur ey puser
Men Ali'yi çok severim

Ali bakmadan gören
Ali'dir kalplerde duran
Ali'dir muratlar veren
Men Ali'yi çok severim

Ali eserler istinası
Cümle müminler putası
Ali'dir evvel ötesi
Men Ali'yi çok severim

Gönül ayrılmaz güzelden
Hak kavuştura ezelden
Elest-i bezmin ezelden
Men Ali'yi çok severim

Ali'dir maksudum her gah
Severim harabatülillah
Ali'ye aşığım billah
Men Ali'yi çok severim

Ali'dir dertlere merhem
Ali'dir bir sahip âlem
Fedayi et methi gülem
Men Ali'yi çok severim

88. Mürvet Şah-ı Merdan Sana Sığındım¹⁰⁹

Zülfikar bağlayıp kemer kuşanan
Mürvet şah-ı merdan sana sığındım
Âşıklara dalga verip coşturan
Mürvet şah-ı merdan sana sığındım

Cevlan edip çıkacağız meydana
Heybetin görenler kalırlar tane
Sen verirsin nusret hem ondan sana
Mürvet şah-ı merdan sana sığındım

Muhammet Mustafa'nın carına gelen
Çekip Zülfikar'ı mermeri delen
Tefrit olup binbir kisbete giren
Mürvet şah-ı merdan sana sığındım

Hata ettim affet bağışla suçum
İsmail'e inen ol kurban koçun
Hasan Hüseyin-i Kerbela için
Mürvet şah-ı merdan sana sığındım

Zeynel Abidin'dir hakkın rehberi
Bakır Cafer'dir güferler kani
Fahri âlem iki cihan hünkârı
Mürvet şah-ı merdan sana sığındım

Kazım Rıza'yı mürğ ü zara uğrattım
Taki Naki Askeri'yle kisbet bürüttüm
Beytullahı putperestten arıtan
Mürvet şah-ı merdan sana sığındım

Fedayi durdum Muhammet Mehdi darına
Yakma bizi cehennemın narına
Gam günümdür gel yetiş carıma
Mürvet şah-ı merdan sana sığındım

109 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**7 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

89. Nazlı Yârin Sinesine Estin mi¹¹⁰

Eğlen bad-ı sabah haber sarayım
Nazlı yârin sinesine estin mi
Bağı hüsnün güllerimi dereyim
Siyah zülfün ak gerdana dizdin mi

Sözü ahvalini söyle sen bana
Zamiri fikrini de ondan sana
Bu sefil bendeni kim kesti sana
Gam gasavetlim vefadarım küstün mü

Der **Fedayi** talihimi bilmedim
Ahd-i bütün bir sadık yar bulmadım
Çoktan beri selamını almadım
Yoksa benden ümidini kestin mi

90. Okunan Evrat Üzere Harf Be Harfi Kelamullah¹¹¹

Evvela ism-i Ali'dir nokta-yi bai bismillah
Okunan evrat üzere harf be harfi kelamullah

Elif lam mim zalike'l-kitabı buyurdu
Lar eybefihy işarettir âleme rahmetullah

Sübhanelleziy esra yazılmıştır hüsnüne
Burnu meyce fehim edendir dedi hak künd ü kenzullah

Her huruf u mukaddes fazı şah-ı vasfıdır
Kashaya ayın sat nidasıdır zikrullah

Yasin vel-Kuranil hâkim inneke neminel mürselin
İsm-i latif cism-i Kuran hatem-i nebi resulullah

110 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**3 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

111 **Nefes, Nazım Şekli:** Kaside **Beyit Sayısı:**9 **Aruz Ölçüsü:** Tespit edilememiştir **Kafiye Şeması:** aa/ba/ca/da/...(Eser, beyitler halinde ve kaside nazım şekliyle yazılmıştır. Fakat ölçüsü aruzun kalıplarından herhangi birisine uymamaktadır. Sözlü kültür gereği aslına sadık kalınarak aktarılmıştır.)

Ha mim ayın sin kaf genç-i ilmin miftahıdır
Divaz dayı nur iman ve cardayı masumullah

Ümmü'l-Kuran ümmü'l-kitap sevdul azimdir insan
Ahseni tahvini üzere bu zatibi seyatullah

Nun vel kâlem vema yestürün buyurdu
Matifdur veçhinde fatihatü'l-kitabullah

Ey **Fedayi** bu hakikat ilmini her can anlamaz
Bu ilmin mahzeni Haydar Ali'dir ol veliyullah

91. Okur Amma Anlayamaz Nicesi¹¹²

Bu laden ilmini arifler bilir
Okur amma anlayamaz nicesi
Kaçan kim bir kimse üstazı bilir
Bil üstazdır ilm-i gaipen kaçan

Evvela eliften başlar okutur
Cim-i limden dersin verir şakıtır
Hadd(i) üstüva yedi ayet bakıtır
Yirmi sekiz harftir onun hecesi

Çar anasır pişti haşte oldu zarp
Mana derler fatiha ümmü'l-kitap
Zahir batın bundan çıkarır hesap
Mecmayı âlemün ruh derecesi

Bu ilmin mahzeni şah-ı vilayet
Yüz on dört surenin aslı tamamet
Altı bin altı yüz altmışalt(1) ayet
Ol anda bahş oldu miraç gecesi

Ey **Fedayi** âdem fazlı nicedir
Kelamullah hadd(i) üsdüva hecedir
Yaratmış cümlesinden yücedir
Cemalden sır olmaz nur derecesi

112 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

92. Ruy-i Zemin Çarh-ı Devran Ağlar Hüseyin İçin¹¹³

Muharremde hep muhipler ağlar Hüseyin için
Ruy-i zemin çarh-ı devran ağlar Hüseyin için

Cebrail haber verir Kerbela iştiyakından
Cümle melaik asuman ağlar Hüseyin için

Havalar kast eyledi Ali evladının zümresine
Mümin müsahhet ehl-i imam ağlar Hüseyin için

Asrında leytullah kara donlar bağladı
İnleyip şimdi irfan ağlar Hüseyin için

Nehirler sükûnetle deryalara karışır
Şat mübarek kahri umman ağlar Hüseyin için

Güneş nurun terkin eder tekkalla bak şınakına
Seyyareler malutaban ağlar Hüseyin için

Kümen yelükler geldiler zahmine eve kulmada
Hekimlerin pir tokmani ağlar Hüseyin için

Yas çeker Derviş **Fedayi** taş didi matem eden
Canan Rıdvan hur-i gılman ağlar Hüseyin için

93. Salat- ı Samadi Fark Edendeniz¹¹⁴

Boş kafa gezmeyiz fani cihanda
Salat-ı selamı fark edendeniz
Okumuşuz biz mekteb-i irfanda
İlim-i ebceci fark edendeniz

113 **Nefes, Nazım Şekli:** Kaside **Beyit Sayısı:**8 **Aruz Ölçüsü:** Tespit edilememiştir **Kafiye Şeması:** aa/ba/ca/da...(Eser, beyitler halinde ve kaside nazım şekliyle yazılmıştır. Fakat ölçüsü aruzun kalıplarından herhangi birisine uymamaktadır. Sözlü kültür gereği aslına sadık kalınarak aktarılmıştır.)

114 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Ervahımız huzur-(ı) hakka dizildi
Erba-(i) anasırdan hilat düzüldü
Mayamız hazret-i Şit'ten süzüldü
Türk ile seyidi fark edendeniz

Elestüden hakka demişiz beli
Kıblemiz Muhammet secdemiz Ali
Pirim Hünkâr Hacı Bektaş-ı Veli
Şeyh ile müridi fark edendeniz

Her millet bir deman tutmuş giderler
Kimisi baş deve elde yederler
Kimisi aslını inkâr ederler
Şeyh ile saidi fark edendeniz

Der **Fedayi** Al(i) evladı bilirem
Yolunda başımı kurban verirem
Dünyada ahiret kastin(i) görürem
Server-i şehidi fark edendeniz

94. Salatı Semeti Fark Edendeniz¹¹⁵

Boş kafa gezmeyiz fani cihanda
Salatı semeti fark edendeniz
Okumuşuz biz mektebi irfanda
Elifi epcedi¹¹⁶ fark edendeniz

Kıblemiz Muhammet secdemiz Ali
Pirimiz Hünkâr Hacı Bektaş-(ı) Veli
Ona beli dedik ezel(i) evveli
Şeyh ile müridi fark edendeniz

Her millet bir deman tutmuş giderler
Kimisi boş deve elde yederler
Kimisi aslını inkâr ederler
Şahi secdeyi de fark edendeniz

115 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

116 Geleneksel Arap alfabesinin eski sıralanışından ilk dört harfin okunuşlarıyla türetilmiş sözcüktür.

Ervahımız huzur(u) hakka düzüldü
Erba-(i) anasırdan hilat düzüldü
Mayamız hazret-i Şit'ten süzüldü
Asl-ı zat seyidi fark edendeniz

Der **Fedayi** hamı hası seçerim
Ab u hayat şarabından içerim
Muhabbetin kapısını açarım
Kelime-yi tevhid(i) fark edendeniz

95. Şah-ı Merdan Gel Yetiş¹¹⁷

Ey veliler serveri / Şah-i merdan gel yetiş
Fetheyleyen Hayber'i / Şah-i merdan gel yetiş

Gelmedi böyle cihana / Senin mislin bir handa
Dü cihanın serfirazı / Nur-ı meydan gel yetiş

Gözlerin mezehal basar / Dişlerin inci sedef
Kaşların yay kirpik meset / Vech-i taban gel yetiş

Bil imamı mütdağimdir / Zül celale kipriya
Keşifi kema vilayet / Sırrı süphan gel yetiş

Nokta-i bai bismillah / Cümle ilimin anası
Hel ata şanına nazil / Mirri Kuran gel yetiş

Vasisi peygamber oldur / Kaim makam bu dünya
On bir evlat vasisi / Ayın erkân gel yetiş

Şah Hasan şah Hüseyin / Hülaseyi dürdanesin
Şah Ali Zeynel Abidin / Kamil insan gel yetiş

İmam Bakır imam Cafer / Rahmet kıldı âleme
İmam Kazım Musa Rıza / Şah-i Horasan gel yetiş

Taki Naki şah Askeri / Aça Nusret sancağını
El amanım ey Mehdi / Sahip zaman gel yetiş

Ey **Fedayi** maksudumuz / Aliyullah veliyullah
Hatemin nebi Muhammet / Nur u rahmet gel yetiş

117 **Nefes/Faziletname, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**10 **Hece Ölçüsü:** 4+4 duraklı
8'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

96. Tamamı Noksanı Özümde Buldum¹¹⁸

Yeri göğü her eşyayı aradım
Tamamı noksanı özümde buldum
Her madeni mihenk ile sınıdım
Dür ile mercanı özümde buldum

Yedi iklim çar köşeyi hep gezdim
Akından okudum karasın yazdım
Allemel esmanın manasın süzdüm
Tefsiri Kuran'ı özümde buldum

Elif lam yüz on dört kitap anası
Cihana sığmaz bismillallah manası
Muhammet Mustafa dinin çırası
Ol fani cihanı özümde buldum

Yer gök ay gün seyyar âdem haddince
Lin vahşi tayyer ol âdem haddince
Mağrup maşrup hepsi âdem haddine
Ceyhunu ve ummanı özümde buldum

Bu haktan husule elen nebadat
Fayıl meyul eş caz huni varicat
Kul bende-i azat cümle mahlûkat
Hükmeden sultanı özümde buldum

Tecella eyledi nur u zülcelal
Hubbu haydar kalbim eyledi seyyar
Ayne'l-yakin zuhur eder her mahal
Takdiri Yezdan'ı özümde buldum

Ol deryayı aşkım ettikçe huruş
Gönül sefinesi raks eder bir kaş
Eyyam-ı nevbahar hem yaz ile kış
Nirani cananı özümde buldum

118 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**9 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Zahir batın inşa olan tavarik
Dört kapı kırk makam emri meşayık
Hayır ve şer salih amel serayık
Din ile imanı özümde buldum

Ey **Fedayi** can gedası zikrullah
İrşat için inzal oldu yedullah
Ol tek bildim mümin kalbi beytullah
Halk eden rahmanı özümde buldum

97. Tayyüla Mekânda Süphan Görünür¹¹⁹

İbret nazar eyle âleme seyir et
Taayyünü mekânda süphan görünür
Pak eyle kalbini varlığın mahvet
Şuleyi şerinde sultan eğlenir

Allemel esmanın kitabın oku
Suret-i âlemde bulagör hakkı
Cismini can eyle kalasın baki
Vücudun şehrinde civan görünür

Hak sana can verdi emanet sakla
Gerçekler nutkunu hak bilip sakla
Göferdir¹²⁰ ellerin veçhini yokla
Hakikat evinde bürhan eğlenir

Arifler cihanı elekten eler
Hicap perdesini nehyedip siler
Beşer hilatını soyunuz eyler
Mahveder cismini canan eğlenir

Ey **Fedayi** ara kul hakkı nerde
Ne arşta var ne kürşte var ne yerde
Ne sağdadır ne soldadır ne sırda
Müminin kalbinde mihman eğlenir

119 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11’li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

120 **Göfer:** Toprak, kutsal yerlerden alınan ve faydalı olduğuna inanılan toprak

98. Tövbe Günahlarımıza Estağfirullah¹²¹

Niyet hayra diyek bai bismillah
Tövbe günahlarımıza estağfirullah
Ya eyesüllezine amentü bir Allah
Tövbe günahlarımıza estağfirullah

Hata ettim hüda hakkı el aman
Küfrümüz eser evliyaya ayan
Her daim her saat işlediğimiz isyan
Tövbe günahlarımıza estağfirullah

Besmelesiz her sanata başladık
Nefsimize uyduk şeri işledik
Helali haramı yedik işledik
Tövbe günahlarımıza estağfirullah

Müflis iblis inkârına avunduk
Evvel cahilliğimize nadim olduk
Latık netubun rahmetine sığındık
Tövbe günahlarımıza estağfirullah

Bu ne zamandır bu nasıl bir asır
Beşer kul olanda çok olur kusur
Kalbimize öğüt etmiyor tesir
Tövbe günahlarımıza estağfirullah

Hünkâr evliyanın aziz başı için
Muhammed'in şehit düşen dişi için
Kerbela fırağı çeşm-i yaş için
Tövbe günahlarımıza estağfirullah

Hasan Hüseyin'in hakkı ilahi
Zeynel Abidin'in hakkı ilahı
Bakır'ın Cafer'in hakkı ilahi
Tövbe günahlarımıza estağfirullah

121 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**9 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

İmam Kazım Rıza hakkı bağışla
Taki be-Naki hakkı bağışla
Askeri Mehdi-liva hakkı bağışla
Tövbe günahlarımıza estağfirullah

Bu **Fedayi** asi kuldur mutlaka
Hakka yarar ameli yoktur bahaya
Ya rabbi cümle kulları yarlıkhya
Tövbe günahlarımıza estağfirullah

99. Turap Ol Gönül Turap Ol¹²²

Sana bir nasihatım var
Turap ol gönül turap ol
Aklını başına devşir
Turap ol gönül turap ol

Zevk ile sefayı unut
Dert bela çek zehir yut
Her vurana yüzünü tut
Turap ol gönül turap ol

Ko sana kötü desinler
Rızkını alıp yesinler
Ayaklarda çiğnesinler
Turap ol gönül turap ol

Arafiya tohum ekilir
Semaya bulut çekilir
Türaba rahmet dökülür
Turap ol gönül turap ol

Gel bu dersten al sabah
Sular gibi engine ak
Her maddenin aslı toprak
Turap ol gönül turap ol

122 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**11 **Hece Ölçüsü:** 8'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Kimsenin kanma sözüne
Ayıbın vurma yüzüne
Hep görün halkın gözüne
Turap ol gönül turap ol

Gel yüksekten engine in
Tutma ve gazez buğuz kin
Menzilin bir karanlıksın
Turap ol gönül turap ol

Bu dervişlik sana yeter
Gülşende bülbüller öter
Her mahsul toprakta biter
Turap ol gönül turap ol

Nadan ile konuşma
Kov gıybete karışma
Alâ'dan esvele düşme
Turap ol gönül turap ol

Kamil ol akıllan uslan
Ruhü'l-Kudüs'ten seslen
Selamet köşensin(e) yaslan
Turap ol gönül turap ol

Ey **Fedayi** olur şad
Dünyanın sonu berbat
Bir haraba külhanda yat
Turap ol gönül turap ol

100. Tut Mürşit Demanın İrşat Olursun¹²³

Gel gönül başıboş gezme cihanda
Tut mürşit demanın¹²⁴ irşat olursun
Siline kalp evin ruz-ı cihanda
Hayır dava işle abat olursun

123 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**3 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

124 **Deman:** Etek

Haddi üstiva esmanın defterin
Okuyanlar fazıl olur ekserin
Mevcutu ten vücuttan ol haberin
Âdemi zat hayma imlat olursun

Ey **Fedayi** takiki hak kimdedir
Sırr-ı kelamullah bab-ı mimdedir
Burhan-i ilahi keşfi cimeddir
Bilir isen ilm-i lügat olursun

101. Vech-i Mah-i Taban Yazı Aşığım¹²⁵

Tan etmen erenler müptela olduğum
Vech-i mah-i taban yazı aşığım
Aşk ile sararıp da solduğum
Melek sima bir dildara aşığım

Bir hayali sevda erdi başıma
Kavuşam mı yarenime eşime
Geceler olunca girer düşüme
Pervaz hisar hub didara aşığım

Ta ezelden vahdet serde eserim
Hançer vurup bu sineme keserim
Girip aşk oduna yanmak isterim
Pervaneler gibi nara aşığım

Âşık maşuk sırr-ı acayip haldir
Arif anlar gayri diyen cahildir
Bal yemeyen tadın bilmez misaldir
Haddi üsdüva okunan yâre aşığım

Fedayi dervişem mesliğe girdim
Aşk-ı mecazinden hak(i)kiye erdim
Vilayet nurunu alnında gördüm
Hünkâr Hacı Bektaş pire aşığım

125 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11’li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

102. Veçün Fatihatü'l Kitap Okumuş¹²⁶

Yedi ayet kut alimden yazılmış
Veçhün fatihatü'l kitap okumuş
Yedi âlem kusür eze düzülmüş
Veçhün fatihatü'l kitap okumuş

Vasfına vechullah oku kuşanı
On dört mukadderat cismeyle canı
Yazılmış ayeti sebbe'l-mesani
Veçhün fatihatü'l kitap okumuş

Bişt-i haşt harf oldu vücudu adım
Kulnu dahi buna deli dem âdem
Fi ahseni takvim hak dediği cem
Veçhün fatihatü'l kitap okumuş

Gözlerin oklar ümün haş lil veşit
Kaşların mihraptır kirpiğin mescit
Rafetin¹²⁷ veş şemsi alnında Hurşit
Veçhün fatihatü'l kitap okumuş

Âşıklar bir cana mayıl oldular
Allemel esmanın sırrın bildiler
Haddi üsdüvada hakkı buldular
Veçhün fatihatü'l kitap okumuş

Nebiler serveri hatmi nübüvvet
Böyle haber etti şah-i vilayet
Ser te ser vücut ayet be ye sin et
Veçhün fatihatü'l kitap okumuş

Bir mürşitten irşat nişanın takın
Ehl-i iman oldu sen sana bakın
Ümmü'l-Kuran ümmü'l-kitap sen yakın
Veçhün fatihatü'l kitap okumuş

126 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**8 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

127 **Rafet:** Şefkatli

Ey **Fedayi** âdem ilm-i hikmettir
Bilmeyen te hi bilir gafil erdir
Göbekten aşağı yedi kat yerdir
Veçhün fatihatü'l kitap okumuş

103. Yediği Haramdır Yerse Ne Fayda¹²⁸

Tarikat kutbunda tacı tutmayan
Yediği haramdır yerse ne fayda
Makbul dergâh biatına girmeyen
Ben layık şahımdır derse ne fayda

İsm-i azam kâğıdından düşmeyen
Dört kapıdan kırk makamdan geçmeyen
İşleğini yetmiş üçte seçmeyen
Beyhudedir özün yorsa ne fayda

Kişte Nuh'un gemisine girmeyen
Nar-ı bad u aba Hakka ermeyen
Bir mürşit elinden dolu içmeyen
İsmi evlatlık koysa ne fayda

Hem okuyup be di kubbe a idi
Bu cihan ne derya ne de su idi
Evvel ahir yine dünya bu idi
Ahmak buna özün yorsa ne fayda

Cebrail kırk bin yıl havada döndü
Çoğu zaman Allah gayıpta bildi
Görünce bir kubbe üstüne kondu
Sen sensin ben benim dese ne fayda

Fedayi tecelli noktaya ba ya
Kahi hece okur kâh verir saye
Özü çürük kırış oysalar ya
Menzil almaz oku koysan ne fayda

128 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**6 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

104. Yerde Gökte Kimdir Tara Düşürdün¹²⁹

Ey fitne hokkabaz hüner mert felek
Yerde gökte kimi zara düşürdün
Acizdir elinden insi cin melek
Kahrana kara bir yere düşürdün

Sen misin üstazı bu kâinatın
Yerde gökte kimdir senin müminin
Cihanı aldadan İblis lainin
Tak takıp başına nara düşürdün

Kim geldi dünyaya ata belinden
Kan ağladı çark-ı gerdan elinden
Fedayi'y(i) ayırdı gonca gülünden
Şeyda bülbül gibi zare düşürdün

105. Yüz On Dört Sure-yi Manadan Okur¹³⁰

Bu laden ilmine mahir olanlar
Yüz on dört sureyi manadan okur
Vücudun allemel esma bilenler
Büsdü yedi veçhi havadan okur

Elif lamdır cümle âlem atası
Hurufet şahsın haddi üsdüvası
Bişt haştı huruf adını binası
Tefsirini pa ça za ka'dan okur

Ey **Fedayi** insan cismi Kuran'dır
Harkamshuri Hep kamil ol ariflere ayandır
Vechullah ayeti sebbe'l-mesandır
Müsamması ilm-i esmadan okur

129 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**3 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

130 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**3 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

106. Zahir Batın Kaf Nundan Göründü¹³¹

Ta ezelden hak bir gizli güç idi
Zahir batın kaf-ı nundan göründü
Âlemi la hatde nasut tunç idi
Cemalın nakşedip günden göründü

Âdemi yarattı nurundan ezel
Nazı batı abe haktan lem yazel
Hüsnü¹³² yedi ayet eyledi inzal
Hadd(i) üsdüva arasından göründü

Dört unsurdan kurdu hak bu âdemi
İşaret eyledi nun ve'l-kâlemi
Yüz on dört surenin aslı kelamı
El ve ayak cismi candan göründü

Alt(ı) bin alt(ı) yüz altmışalt(ı) ayet yazdı
Arifler okuyup manasın süzdü
Dört kapı kırk makam ahkamı düzdü
Muhammet Mustafa dinden göründü

Ey **Fedayi** görünen hak sıfatı
Arifler seçerler sıfattan zatı
Var eder yok eder bu kâinatı
Celaliyle binbir dondan göründü

Fehmi

Alevi ve Bektaşî bir eren olduğu deyişlerinden anlaşılan Fehmi hakkında net bilgilere ulaşılmamaktadır. Celal Abbas Ocağı dedelerinden Ali Şar Dede'ye göre çok güçlü bir âşık olup, erenlerdendir. Kara Musa'nın hafızasında şaire ait bir kelam vardır.

131 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

132 Yüz

107. Muhammet Mustafa Ali Aşkına¹³³

Muhabbet açıldı cemal görünsün
Muhammet Mustafa Ali aşkına
İmam Hasan Hüseyin demi sürülsün
Hatice Fatıma gülü aşkına

Zeynal Abidin severiz candan
Muhammet Bakır'ı ziyade ondan
Erenler buyurmuş ikrar imandan
Dönmeyelim Cafer yolu aşkına

Musa-yı Kazım Ali Rıza'ya
Taki ve hem Naki nur-i hüdaya
Hasan-ı Askeri nokta hüdaya
Vermişiz ikrarı beli aşkına

Kaldır şahı başın yüzün görelim
Aşlımızı neslimizi bilelim
Abdal Musa Sultan demin sürelim
Doldur saki doldur dolu aşkına

Fehmi'yim hakiyim bir kemter geda
Rah-i erenlerden olmazam cüda
Canımız bu yolda edelim feda
Hünkâr Hacı Bektaş Veli aşkına

Fevzi

Yörede bilinen, hayatı ve yaşadığı dönem hakkında bilgi bulunmayan bir aşıktır. Değişleri anlaşılır rumuzsuz ve açıktır. Daha çok cem erkanlarında okunmaya müsait tarikat değişleridir. Kara Musa'nın da hafızasında birçok Fevzi değişi vardır. 17. yüzyıl ve 16 yüzyılda yaşamış Fevzi mahlaslı şairler vardır lakin bunlar divan edebiyatı şairidir. Burada değişleri kaydedilen halk edebiyatı türünde eserler vermiştir. Kara Musa'nın hafızasında şaire ait dokuz kelam vardır.

133 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

108. Affeyle Kusurum Ya Medet Mürvet¹³⁴

Bunaltma benden ey şah-ı cihan
Affeyle kusurum ya medet Mürvet
Kul kusursuz olmaz bağışla aman
Affeyle kusurum ya medet mürvet

Aziz kaldım bu cihanı gezerim
Hüda bilir eş canandan bezerim
İstemezler bizi görür ezerim
Affeyle kusurum ya medet mürvet

Fevzi car eder mürvet ihsanı
Unutma babında bağlı duranı
Yücedir her şanın duysan amanı
Affeyle kusurum ya medet mürvet

109. Cemalin Cennet-i Mervaya Benzer¹³⁵

Nedir bu güzellik sevdiğim sende
Cemalin cennet-i mevaya benzer
Çıktı beni zülfün eyledi bende
Leblerin yakudu haraya benzer

Yanağın açılmış bir gülü ahmer
Berk urur ey güzel ruyunda enver
Tig-i müjganına amâde dilber
Kaşların kurulu bir yaya benzer

Sen gibi dünyada mihr-i Murtaza
Açıp halk etmiş mi cenab-ı Mevla
Mihr-i muhabbeti **Fevzi'nin** sana
Onulmaz bir aşk sevdaya benzer

134 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**3 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

135 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**3 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

110. Eremez Hakkına İrfana Yahu¹³⁶

Sırr-ı hakikattan ne bilir ahmak
Eremez hakkına irfana yahu
İnsana güler yüz tatlı dil ancak
Budur lazım olan ademe yahu

Aşkı olmaz bahr-i aşka dalmadı
Er olup şu alemde bir nam almadı
Bize bu yerlerde geçim kalmadı
Başınla yıkıl git bir yana yahu

Fevzi'nin bendinden incinme sakın
Guş et remzini menguş et takın
Eğer hulüsün hakka olmazsa yakın
Yakmaz Hüda narına büryana yahu

111. Hüsnünde Sure-yi Rahman Yazılı¹³⁷

Sen bir la nazınsın eynu akdem
Hüsnünde sure-yi rahman yazılı
Menbayı vefasın ey kani kerem
Hakkında çün af nu Kuran yazılı

Yüzün bir mahitap zülfünse liyal
Lütfun Zülfıkar'dı Düldül'e misal
Lebin ab-ı kevser kaşların hilal
Sırate'l-müstakim mizan yazılı

Ne müşkül halimiz sana dil vermek
Fevzi'nin muradı vashına ermek
Acep ne nimettir cemalın görmek
Haktan bize lütfü ihsan yazılı

136 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**3 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

137 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**3 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

112. Muhammet Mustafa hakkı bağışla¹³⁸

Hüda kıl mağfired cümle günahı
Muhammet Mustafa hakkı bağışla
Vilayet mülkünün hem padişahı
Aliyy'el-Murtaza hakkı bağışla

Resulü ekreme her dem sır olan
Şefaitle bu nahsa hem rehber olan
Muhakkak ümmü ati ol ekber olan
Hatice ismeti hakkı bağışla

Budur envari bahrinin esası
Oluptur la'lü mercandır hası
Sürüp yüzler Fat(ı)ma'dandır ricası
Bu dem hayrünnisa hakkı bağışla

Bunların kapısı darul amandır
Şebi-yi ruy-ı siyah aşiyandır
Kerem kani imam dü cihandır
Hasan-ı hulk u Rıza hakkı bağışla

Ayındır ol esmayı aşer vel burcundan leman
Ziyasından ayırma eyle ihsan
Günahım çok hemen şah-ı şehidan
Hüseyn-i Kerbela hakkı bağışla

Yüzüm yerde özüm bu dar içinde
Muhibim müminim ikrar içinde
El aman yandırma har nar içinde
Ali Zeynel aba hakkı bağışla

Muhip ehl-i beyt eyle rahmet
Divanı dergahımda bula şefkat
Niyazım ki cihanda verme zahmet
İmam bakır baki hakkı bağışla

138 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**15 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Sürer güruhu naci pişivası
Tarik-i müstakimin hem müktedası
Beşerdir kul olur gerçi hatası
Ki Cafer-i rahnuma hakkı bağışla

Dedi Mürsel bunlar sana emanet
Biri evlat biri Kuran tamam et
Seveni yarlığa yevmil kıyamet
Şah-ı Musa-yı Kazım hakkı bağışla

Horasan hakimi şahın emiri
İmamı nuş deminin sahip sefiri
Cem-i bahrinin hem destigiri
Şahi imam Rıza hakkı bağışla

Bunlardan isteriz ne çare himmet
Ne denli kul günah işlerse elbet
Yine bir zerre değil ol şems-i nisbet
Taki mahiliga hakkı bağışla

Buyurmasalar bizi şefkatlerine
Bugün cem olmuşuz hak-i darına
Seza kıl rahmet kemterlerine
Naki muktedanın hakkı bağışla

Açık rahmet kapısı pişuvaya
Olupdur gelirler ol ilticaya
Umarım koyma ruz-i cezaya
Hasan Ali Askeri hakkı bağışla

Batında haşir kıl sahip livanın
Muhammet Mehdi oldu dü cihanın
Muhip bir bendesi şah-ı evliyanın
Be ismi kipriya hakkı bağışla

Çarda-yi masuman bilirim ekrem
Sığındı **Fevzi** ya affeder her dem
Huzuru hazretinde durdum epsem
Medet Ali aba hakkı bağışla

113. Nesl-i Tahir Nesl-i Mustafa'sın Sen¹³⁹

Nazırın misli yok ey nuru vahit
Nesl-i tahir nesl-i Mustafa'sın sen
Onunçün dü âlem emrine sacit
Feyzindi Aliyyü'l-Murtaza'sın sen

Berk vurur alnında Muhammet nuru
Arıttı aşkın hüsnün görel(i) beni
Şems-i¹⁴⁰ kamer¹⁴¹ yüzün ey mah-i peri
Suret-i velşemsi vet duasın sen

Sende nümayendir nuru lım yazel
Velilik fermanı ceddinde irsal
Cümlelerin malumu evlad-ı Mürsel
Şevk-i şemsi burcu evliyasın sen

Nazildir şanına o kutlu ayet
Sibd-i mükerremsin şah-ı vilayet
Hadis-i hidayet çu ya şahavet
Sahibi mürüvvet la fetasın sen

Eder **Fevzi** senin methin her demde
Nutkun mesihadır anı mevtimde
Gün gibi ayandır kün gün âlemde
Mürşid-i kâmilisin pişivasın sen

114. Nokta-i Nuru Nübüvvet Hakikattan Âşık¹⁴²

Çün bu çarkı böyle kurdu ta ezel perverdigar
Nokta-i nuru nübüvvet hakikattan Âşık¹⁴²
Sure-yi taha ve yasini verdi Cebrail yadigar
La feta illa Ali la seyfe illa Zülfikar

139 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

140 Şems: Güneş

141 Kamer: Ay

142 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Metin eyler İncil firgani Tevrat'ı zebur
Kulhü vallah meclisinde kevserime antakur
Hamdüllah loş edenler aşkınla kıldı zuhur
La feta illa Ali la seyfe illa Zülfıkar

Şah Hasan'ı hulku Rıza bil imam İncil'in
Şah Hüseyin-i Kerbela'dır nuru aynel müminin
Din ile iman چراغی şahı Zeynel Abidin
La feta illa Ali la seyfe illa Zülfıkar

Sevmişim ben can-ı dilden Bakır ile Cafer-i
Musa Kazım Rıza'nın Cafer'iyem Askeri
Şah Taki'dir Naki'dir dü çeşminin serveri
La feta illa Ali la seyfe illa Zülfıkar

Hem Naki'dir çeşmimin tuti Yasin bekler
Dilimde virdimde müdaime Asker-i şahi bir
Fevzi'ya fevzini Mehdi-i sahip (zamana) eriştir
La feta illa Ali la seyfe illa Zülfıkar

115. Sahib-i Ruhsansın Sen Sefa Geldin¹⁴³

Merhaba matla-i ey nuru celil
Sahib-i ruhsansın sen sefa geldin
Nesl-i Hüncar Hacı Bektaş-ı Veli
Efendim sultanım sen sefa geldin

Hüsnün sana eder dil ile efrat
Bu mürğ ü dil oldu her gamdan azat
Yıkılmış hatıramı eyledi abat
Kaşları kemanım sen sefa geldin

Berk vurup göründün neşebhaş oldun
Fevzi'nin senası ol nura mahrun
Serapa meclisi eyledim metyun
Serv-i revanım sen sefa geldin

143 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**3 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

116. Yedullah Bilmeyen Enama Gelmez¹⁴⁴

Dört bin dört yüz kırk dört ismi kerimin
Yedullah bilmeyen enama gelmez
Kün deyince kurdu cümle alemini
Ademden doğmayan aleme gelmez

Latenahı alem sana mekandır
Cismin hayat verir gevheri kandır
Kulun dilediği sana ayandır
Samıttan doğanlar saneme gelmez

Kabul et bu canı kurban senindir
Dört kitap içinde Kuran senindir
Nerde bir cem olsa irfan senindir
Fevzi'ya kelamın kaleme gelmez

Feyzullah

Kur'an ayetlerine hâkim olarak bunları mana yönünden
Türkçeleştirebilecek kadar usta olan bir gerçektir. Hayatı hakkında derli
topluluğu yoktur. Feyzullah adını kullanan birçok divan şairi vardır.
Lakin bunlar Batını yorum yapan Feyzullah değildir. Kara Musa'nın
hafızasında şaire ait bir kelam vardır.

117. Elif Be Te Se'yi Tamam Biliriz¹⁴⁵

Elhamda okuruz hem külhü vallah
Elif be te se'yi tamam biliriz
Ahedim Allah'tır ceddime rahman
Cinsi settar rahımızdır¹⁴⁶ biliriz

144 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**3 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

145 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**7 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

146 Yol

Maliki yevmiddin Allah u semet
İyyake nabudu verdim salavat
Ve iyyake nestağın Al(i)oğl(u) evlat
Ha hı dal'dan zel'i tamam biliriz

Lem yelit okudum bildim habibim
Muhammet'i ezeli sezdim rı'dır kaşlarım
Ze'yi sin'i şın'ı gördüm
Sat'tan dat'tan tı zı biliriz

Lem yelit şanına nazildir ayet
Sıratel müstakim şah-ı vilayet
Sıratellezine el aman Mürvet
Ayın kayın fe kaftan keş biliriz

Enamte aleyhim gayril mağdubi
Enamte aleyhim sevdim sadığı
Budur erenlerin bize verdiği
Lem'den mim'den nun'dan vav'ı biliriz

Veledallin he'de buldum kareri
Amin de almışız ilm-i haberi
Muhammet Mustafa hublar serveri
Lam elif dilleri ye'yi biliriz

Velem yekün lehü küfüven ah(a)dım
İsmim **Feyzullah**'tır verildi payım
Ceddim on ik(i) imam Mehdi'dir soyum
Mürşit Hacı Bektaş onu biliriz

Fuzuli

1483 ile 1556 yılları arasında yaşamış olan Fuzuli, Türk edebiyatında zirve isimlerden biridir. Divanında Farsça, Türkçe ve Arapça şiirler bulunmaktadır. Tasavvufi, dini ve tarihi nitelikte eserler kaleme almıştır. Doğum ve vefat tarihleri hususunda net bir bilgi olmasa da İsmet Zeki Eyüboğlu'na göre ise 1480 yılında doğuştur. Fuzuli'nin doğum yeri ihtimaller arasında en güçlü yerler Bağdat, Hille ve Kerbelâ'dır. 1556

ölmüştür, türbesi Kербela’da Hz. Hüseyin’in türbesine yakın bir yerdedir. Fuzuli devrinin bütün aklı ve naklî ilimlerini öğrenir. Fuzuli’ye göre şiir, Allah’ın bazı kullarına verdiği bir lütuftur. Fuzuli, şiirlerinde tasavvuf ve batınîlik konularına yer vermiştir. Hz. Ali sevgisi üst düzeyde olup Hz. Ali’nin kişiliğini ve faziletlerini işlemiştir. Fuzuli’ye göre Hz. Ali yiğit, erdemli, gönül gözü açık, olgun ve bilgili biridir. Hakikatüs Şüheda adlı yapıtı Kербelayı anlatan eserler arasında hala aşılabilmiş değildir. Kara Musa’nın hafızasında şaire ait dokuz kelam vardır.

118. Gördüm Ol Şehirde Şahlar Şahı Var¹⁴⁷

Vücudum şehrini seyran eyledim
Gördüm ol şehirde şahlar şahı var
Üç yüz altmış altı bargah denedim
Bin yüz kırk dört parça bendergahı var

Ol şehirde gezen daim ayıktır
Bir küpü var yetmiş iki koyaktır
Şeriat marifet tarikat haktır
Bilâ hakikatın doğru rahı var

Ol şehirde gezen Ali dediler
Akıllı demezler deli dediler
Okurlar Kuran’ı veli dediler
Okudum kitapta sözüm sayı var

Ol şehirde gezen aslan yürekli
Mahşer günü müminlere gerekli
Bir mescidi var da kırk bin direkli
Her tarafta yüz bin kıblegahı var

Ol şehirde gezen şahların şahı
Müminler penahı Âşıklar mahı
Ey **Fuzuli** der ki küll-i günahı
Kazası mümkündür eyvallahı var

147 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11’li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

119. Kandilde Şah Diye Yandım Bir Zaman¹⁴⁸

Üstaz kün deyince kevn ü mekanı
Kandilde şah diye yandım bir zaman
Doksan bin kelamı okudum yazdım
Sabahı elimden aldım o zaman

İnna fetakna hak hikmeti işi
Ve cinnemi (yen küsü) küyni eyledim caşu
Üç ihlas-ı şeriftir her ilmin başı
İlm-i simya haber aldım o zaman

Nebiler nebisi habibe vardım
Dellalim Cebrail darına durdum
Levlaha levlek suresin anda gördüm
Habibe salavat verdim o zaman

Üç babdan içeri bir kapı açtım
Kırk sekiz eflaktan bir şara düştüm
Yedi aze yerden dem verdi içtim
Kırkların ceminde coştum o zaman

Ten yokuken ruh var iken cihanda
Kırklar elinden içtim yeşil bade
Okudum bir nokta ilm-i simyada
Ak üstünde kara yazdım o zaman

Yasin vel Kurane'l-hakimdir türlü hikmet
Cavidan ilminde vardır ziyinet
Üç ihlas-ı şeriftir bir elham la edin met
Türlü hakikate daldım o zaman

Ben Ali'ye beli dedim inandım
Kat verdin bağıdır boşanmış bendim
Lali gevher aldım dürü satardım
Hakikatten bir dükkân açtım o zaman

148 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**9 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Okun tarihimi bilin künyemde
Men aref sırrını söylemem yâda
Yedi kere kondu göçtü dünyada
Piri Hacı Bektaş Veli bu zaman

Ey **Fuzuli** olduğun yol senindir
La ilahe illallah kabenindir
Binbir bahçıvan var gül de senindir
Kokar tarikatın gülü bu zaman

120. Karıştı Irmaklar Çağlar¹⁴⁹

Şu didemden akan yaşlar
Karıştı ırmaklar çağlar
Gazel düştü bu sineme
Virandır bahçeler bağlar

Hüseyin'i seven mümin
Gece gündüz demez ağlar
Ya ilahi sen kurtar bizi
Tamutu tutsaklardan yana

Yandı ciğerimiz üryan oldu
Eriş derdimize yarab
Şimr-i meluna hançer vurdu
Hüseyin'in ak gerdanına

Be hey melun nasıl kıydın
Ol Hüseyin'in canına
Sat hazaran lanet olsun
Ey münafık canına

Ta ezelden toku laneti
İndi senin şanına
Ya ilahi kurtar bizi
Tamudu tutsaklardan yarab

149 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**7 **Hece Ölçüsü:** 7'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Yandı ciğerimiz üryan oldu
Eriş derdimize yarab
Görün zalim neyledi
Halim sana malum yarab

Yârin ruzi mahşer günü
Dökem gözyaşımı yarab
Fuzuli'yi mahrum etme
Aman sana medet Mürvet

121. Kuran-ı Azim Muhammet İsm-i Azamdır Ali¹⁵⁰

Bismillahirrahmanirrahimdir hak tealanın binası
Kuran-ı azim Muhammet ism-i azamdır Ali
Hem ayettir hem hadistir dört kitabın manası
Kuran-ı azim Muhammet ism-i azamdır Ali

Bin bir ismin çağrılır ki evvel cismin Allah'tır
Yedi kat yer yedi kat gök semavat vechullahtır
Kudret hikmetin çoktur bu bir sırrı sırrullahtır
Kuran-ı azim Muhammet ism-i azamdır Ali

Vehüve bi küllü şeyin kadir buyurdu bir dem vücuduna bak
Böyle gelip lisanıma gönlümün arzusu hak
Derûnünden bu dualar kalbimizi eyler pak
Kuran-ı azim Muhammet ism-i azamdır Ali

La feta illa Ali var eyledi cihanı
Mümine bir dem böyle çaldı kalemi
La seyfe illa Zülfıkar ve aleyküm esselamı
Kuran-ı azim Muhammet ism-i azamdır Ali

Padişahlar padişahı sultana malum olsun
Gitsin aradan nizalar ortalık halim olsun
İtimat etmeyen canlara garim olsun
Kuran-ı azim Muhammet ism-i azamdır Ali

150 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**7 **Hece Ölçüsü:** 8+7 duraklı 15'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Sene bin yüz doksan altıda çoğaldı oldu ziyane
Gel gönül hakka teslim ol doğru yolundan azma
Mahlukattan hicap edip harfini noksan yazma
Kuran-ı azim Muhammet ism-i azamdır Ali

Ey **Fuzuli** bu vasfı söyleyenler bile
İnnallahu ma'assabirin şükür olsun bu hale
La yevmül kaybı innallahu teala
Kuran-ı azim Muhammet ism-i azamdır Ali

122. Melekler Yandı Ahımdan Muradım Şemi Yanmaz mı?¹⁵¹

Beni candan usandırdı cefadan yar usanmaz mı?
Felekler yandı ahımdan muradım şemi yanmaz mı

Men oldum hüsnüne mail sen ettin aklımı zail
Beni tan eyleyen cahil yaren haktan utanmaz mı

Dil ruhsat eyle yareme karış didemden akan kan ile
Talibin fazlı sırdaştır akan çaylar bulanmaz mı

Ey **Fuzuli** rindi şeydadır hemi de halka rüsvadır
Dedeler bu ne sevdadır bu sevdadan usanmaz mı

123. Onlar Birbiriyle Seyran Ederler¹⁵²

Bir yere gelince biraz muhipban
Onlar birbiriyle seyran ederler
On beşi er kişi üçü mülazım
Üçü cümlesini ferman ederler

Yemezler içmezler söylemez onlar
Daim üryan gezer giyinmez donlar
Seri feth eylesen akıtmaz kanlar
Rıza pazarında aşka peyman ederler

151 **Nefes, Nazım Şekli:** Kaside **Beyit Sayısı:**4 **Aruz Ölçüsü:** Mefâîlün / Mefâîlün / Mefâîlün / Mefâîlün

152 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**3 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

On dördü de dahi veletten hali
On dördünün yirmi iki hayali
Der **Fuzuli** onla görün bu hali
Alemleri de baştan seyrane ederler

124. Şerivayı Hüsnüye Erdiğim Zaman¹⁵³

Ettahü yati okunur dilde
Şerivayı hüsnüye erdiğim zaman
Billahi hakkın didarın gördüm
Ehli tarikata erdiğim zaman

Vesselavatü dedim habibe salavat verdim
Vetteyü batü dedim tefekül babına erdim
Esselatü dedim ehli muhibe iman getirdim
Marifet babını bildiğim zaman

Aleyke dedim Ali rah perimdir bildim
Eyyühen nebüyyü dedim mürşüdüne Muhammet yüzümü sürdüm
Rahmetullahi dedim hakkın rahmetine erdim
Hakikat babına erdiğim zaman

Ve berekatühü dedim gülaman katibi
Böyle yazdı mahbubum alayına dedi
Ali'dedir küllü varım kimseye demen sırrını
Dört kapı kırk makam bildiğim zaman

...

İbadetullahis dedim hakkın ibadetine erdim
Salihine dedim her günahlardan salih oldum
Ey **Fuzuli** Allah birdir birliğine erdiğim zaman

125. Şükür Cemalının Nurunu Gördüm¹⁵⁴

Amentü billah el şükürullah
Şükür cemalının nurunu gördüm
Muhammet Mustafa Hak habibullah
Ali'yi seven yârini gördüm

153 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:** 5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

154 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:** 5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Billahi okur sözlerin senin
Kaşların kirpiklerin gözlerin senin
Sure-i vel şemsi yüzlerin senin
Çok şükür hubların birini gördüm

Haydar-ı kerrardan aldık biatı
Minallahı tealadır zat-ı siyahı
Vasfın hecedir Kuran kameti
Çok şükür seyranda pirimi gördüm

Ol zaman yazmıştı levh ile kalem
Ebceti kebirde okundu ilham
Gece gündüz zikrim fikrim bu kelam
Kırklar meydanında yerini gördüm

Okuyup defterimi salan sende var
Dört kapı kırk makam bilen sende var
Dört kitap içinde Kuran sende var
Fuzuli meydanda serimi gördüm

126. Yahşi Durur iken Yaman Satılır¹⁵⁵

Şimdi terse midir dünyanın işi
Yahşi durur iken yaman satılır
Altını sarf etmez doğru bir kişi
Eğri tunç çıkarsa hemen satılır

Değerli ademler kaldı yolumuz
Değersizler elde gezer tertemiz
Alan kör satan kör kantar ayarsız
Buğdaydan fiyathı saman satılır

Başa gelmeyenler geliyor akla
Herkes dil altına almış bir bakla
Fuzuli sen seni kendinde sakla
Belki zaman gelir malın satılır

155 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:** 3 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Genci/Genci Abdal/Genç Abdal

Şairimizin hayatı hakkında ayrıntılı bilgiler yoktur Gencî, Genci Abdal ve Genç Abdal olarak mahlaslar kullanmıştır. 19. yüzyılda yaşayan bir Bektaşî şairi olduğu söylenmektedir. M. Tevfik Oytan'ın *Bektaşîliğin İçyüzü* isimli kitabında altmış kadar nefesine yer verilmiştir. Kitapta aktarılan bilgiye göre devlet memurluğu yapan şair İstanbul'a gelmiş ve Eskişehir'deki Seyyid Gazi ve Sultan Şücâ tekkelerinin şeyhleriyle tanışarak onlarla birlikte Eskişehir'e gitmiş ve tekkelerde inzivaya çekilmiştir. Bektaşî süreğinde önemli bir erendir. Kara Musa'nın hafızasında şaire ait beş kelam vardır.

127. Yârini fark etmeyen ağyari bilmez neydüğün¹⁵⁶

Yar ile yar olmayan yârini bilmez neydüğün
Yârini fark etmeyen ağyari bilmez neydüğün

Girmeyen rah-i tarike fark etmeyen sevda-yı aşk
Âşıkâ maşuk olan dildarı bilmez neydüğün

İçmeyen pir-i mügandan can aşkı eydilir
Mesdi hayale kul olup şarı bilmez neydüğün

İlm-i aşkın mektebi irfanda talip etmeyen
Yekni hak ola arifi epsarı bilmez neydüğün

Sırr-ı aşka **Genci'ye** nadana açmagil hazar
Aşk-ı manayı dil-i esrarı bilmez neydüğün

128. Bende-i Hası Habibi Köprüyü Derler Bize¹⁵⁷

Muti kalben vakıf sırr-ı hüda derler
Bende-i hası habibi köprüyü derler bize

İlm-i esrar-ı hakikat manevi ikmal biziz
Mazhar-ı nadi Aliyye'n la feta derler bize

156 **Nefes, Nazım Şekli:** Kaside **Beyit Sayısı:**5 **Aruz Ölçüsü:** Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilün

157 **Nefes, Nazım Şekli:** Kaside **Beyit Sayısı:**5 **Aruz Ölçüsü:** Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilün

Dida-i bina isen evlad-ı şaha kıl nazar
Sure-i eçzimi alemler hel'ata derler bize

Namı ve lanuz el fahri fahri der bizim
Lacerem güruh u enbiya derler bize

Mahremi **Genci Abdal** hidayet bizdedir hakke'l-yakin
Mahzeni fevzi vefa şah-ı ata derler bize

129. Zati Hakkın Mayasından Hak Sıfatı Gösterir¹⁵⁸

Suretin mahyeti aynel hayatı gösterir
Zati hakkın mayasından hak sıfatı gösterir
Sırrı sübhanellezi hüsnün beratı gösterir
Hak ecmalındır mutiyen kainatı gösterir

Görmedim alemde billah talatın yekdasını
Okuyan görsün açıldı vechinin esmasını
Vechi meşruh üzeri yazdı ilminin manasını
Peygamber yasin mübesser vasf edem imlasını

Kenzi hakkın mahzenidir nuru velcin evhamını
Vasfa kamil Muhammet fevzi asarı benenini
Genci Abdal esrarı hakikat be ulu müzül kiram
Dedi hakkı ilham Rabbani süzülmüş vesselam
Padişahı alem olmak bir kuru kavga imiş
Bin veliye bir Ali olmak cümleden ala imiş

130. Belki Sana Haktan Bir Haber Verir¹⁵⁹

Bir pir-i azizin pek tut eteğin
Belki sana haktan bir haber verir
Himmet talep eyle sarf et emeğin
Sana bir bergüzar bir eser verir

158 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**3 **Hece Ölçüsü:** 8+7 duraklı 15'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

159 **Nefes/Faziletname, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**4 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

İlki tahir uzun eriş murada
Terk eyledi benliği düşme nada
Kurtar öz canın düşme inada
Dü alemde sana çok keder verir

Men aref sırrını fark eyle hemen
Engin Fevzi sana ola hem işin
Hakkın hidayeti yedi erince yakın
Menzili belayı muteber verir

Genç Abdal vaslın yâre layık olursan
Şaha bin can ile Âşık olursan
Eşiğin bekleyip sadık olursan
Evimde mahsudunuz pir Haydar verir

131.Sırrı Tevhidi Ayan Etti Bana Perverdigar ¹⁶⁰

Okurum canı gönülden ism-i azam aşikâr
Sırrı tevhidi ayan etti bana perverdigar
Âşık isen sadıkane oku leyl-i vennekar
La feta illa Ali la seyfe illa Zülfıkar

Didem nuru Muhammet'tir Ali şah-ı kerem
Serveri kevn ü mekân olduğu için lalevem
Kalbinin niyazi nazı verdim desem dem be dem
La feta illa Ali la seyfe illa Zülfıkar

Vakıf ol ilm-i hakikat sırrına manayı bul
Dergâhı bab-ı Ali'den hacetin olsun kabul
Ereyim maksuda dersin oku durma pür usul
La feta illa Ali la seyfe illa Zülfıkar

Açılır ayn-ı basiret şad olursun bi-güman
Erişir haktan hidayet kalbini fevz-i nihan
Oku bu esmayı akıl isen daim her zaman
La feta illa Ali la seyfe illa Zülfıkar

Aşk ile hemdem olal(ı)dan dilde esrarım budur
Dilde ikrar-ı pazarım **Genç Abdal** kârim budur
Okurum ruz-i elestten verdi esrarım budur
La feta illa Ali la seyfe illa Zülfıkar

160 **Faziletname, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 8+7 duraklı 15'li
hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** aaab/cccb/dddb...

Gucani

Gücani, yöre zakirleri tarafından bilinir ama hayatı hakkında net bilgiler yoktur. Bir de 19. yüzyılda yaşamış Azerbaycanlı bir âşık olduğuna dair rivayet vardır. Bu rivayete göre gerçek adı Ali'dir ve Gürcistan'da Gülever köyünde doğmuştur. Âşık edebiyatının önemli temsilcilerinden biridir. Lakin bu Gücani'nin şiirleri genellikle aşk, doğa, kahramanlık ve toplumsal olaylar üzerine kuruludur. Burada aktarılan deyiş tasavvuf teması ile öne çıkmıştır. Şair hakkındaki bilgiler araştırmaya muhtaçtır. Kara Musa'nın hafızasında şaire ait bir kelim vardır.

132. Açar iken Ehl-i Cana Eriştim¹⁶¹

Lamekân elinden geldim cihana
Açar iken ehl-i cana eriştim
Elden ele kabdan kaba süzüldüm
Katarlandım doğru raha eriştim

Bir gerçeğin eteğinden elendim
Beli dedim belisine belendim
Arşı kürşü Yaradan'dan dilendim
Âdem olup erkânına eriştim

İhlas kemendini taktım eğnime
Marifette bir yol geçti önüme
Hakikatte su bağlandı gölüme
Katre idim bir ummana eriştim

Yolcu oldum canan bulup göz aldım
Ustaz olup gerçeklerden söz aldım
Hey gaziler geç eriştim tez aldım
Canım arz ettiği cana eriştim

Gucani söyledi göferler piri
Dost elinden içtim abı kevseri
Enbiya evliya hakkın mürseli
Söz sürüben şah-ı merdana eriştim

161 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Güzide/Katibî

Celalettin Ulusoy'un aktardığına göre; doğum tarihi ve yeri bilinmeyen Güzide Ana'nın 18. yüzyılda yaşadığı ve Şehit Feyzullah Çelebi'nin kızı olduğu; Hacı Bektaş Veli Dergâhı'nda, Hazret Avlusu'nun sol tarafındaki terasta mezarının bulunduğu bilinmektedir. Ne zaman vefat ettiği bilinmemektedir. Nefeslerinde Güzide Ana ve Katibî mahlaslarını kullanmıştır. Detaylı bilgi için bkz: <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/guzide-ana> Kara Musa'nın hafızasında şaire ait Güzide mahlashı on üç kelimedir.

133. Cihan Fitne ile Doldu Şeşte Siz¹⁶²

Size Muhammet'ten ne kaldı eser
Cihan fitne ile doldu şeşte siz
Yetmiş iki ile aynı gidenler
Kılı iprişime eş eylediler

Kimi posta oturur kimisi gezer
Kimi yol gösterir kimisi bozar
Kimi aklınca fetvalar düzer
Evliyanın sırrını farş eylediler

Kötürüm şah oldu çıktı zuhura
Çaylak vezir oldu gitti Mısır'a
Çok kavis verdiler baykuş fakire
Serçeyi ankaya eş eylediler

Mürüvvet tohumunu ham boza ekip
Muhabbet kadehini kenara döküp
Katırı beygiri tarlaya çekip
Eşeği küheylana eş eylediler

Bunca mahlûkatı bir yere derip
Yılda bir davarın kanına girip
Delilsiz burhansız yol erkân sürüp
Cahille gönlünü hoş eylediler

162 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**7 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Yolumuz uğradı kıra bayıra
İşimiz zar oldu mevlam kayıra
Hiç ağzımı açan yoktur hayıra
Bir acayip yolu iş eylediler

Güzide der ahdi iman zedeler
İşiniz zar oldu ocakzadeler
Helal haram demez şeyh ve dedeler
Bir acayip yolu iş eylediler

134. Dertliyim Derdime Dermana Geldim¹⁶³

Medet Allah ya Muhammet ya Ali
Dertliyim derdime dermana geldim
Bunlardan¹⁶⁴ kurtaran Bektaş-i Veli
Dertliyim derdime dermana geldim

Hasan Hüseyin'le arttı firağım
Zeynel Bakır Cafer melcei zatım
Kazım Musa Rıza kab(u)let hacetim
Dertliyim derdime dermana geldim

Taki'den Naki'den ola hidayet
Hasan Ali Askeri yareme el kat
Muhammet Mehdi her daim gayet
Dertliyim derdime dermana geldim

Güzide der mevlam sen bak halime
Medet mürvet fırsat vermez zalime
On iki imam yardım eyle kuluna
Dertliyim derdime dermana geldim

163 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**4 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

164 Bun: Sıkıntılı durum

135. Dünya Bir Acayip Zamana Kaldı¹⁶⁵

Gaziler cihanın müddeti doldu
Dünya bir acayip zamana kaldı
İnsanda itimat itibar noldu
Hemen bir zan ile gümana kaldı

Tat kalmadı sirke oldu şireler
Ben tabibim diye yüzün karalar
Yanlış merhem ile azdı yâreler
Bir nazık hekim-i lokmana kaldı

Düşerler ardına kıyl ile kâlun
Varmazlar yanına hiç ehl-i beytin
Mahlûk ol ettiği cengi cedalin
Cümlesi bir ulu divana kaldı

Gerçek erenlerin emsali yoktur
Bilirim dört kapı kırk makam haktır
Ehl-i hak olana hiç hürmet yoktur
Rehber yalan ile şeytana kaldı

Güzide güçtür nefsini öldürmek
Erlik midir koymadığın kaldırmak
Zamanın halkına hakkı bildirmek
Mehdi gibi sahip zamana kaldı

136. Düz Yolu Koyup da Sarpa Gidersin¹⁶⁶

Evliya cemine azmeden sofı
Düz yolu koyup da sarpa gidersin
Muhammet Ali'nin yüce yolunu
Gelmiş saf talibe pinhan edersin

Yol budur deyip de sürek sürersin
Cahili kinliyi başa derersin
Yılda bir hayvanın kanın girersin
Aklınca boynunun borcun ödersin

165 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

166 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**4 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Gel benlik eyleme nefsini öldür
Hak yola canını armağan gönder
Kin ile kibiri aradan kaldır
Bunca vebal dolu yükü nidersin

Senin elindedir şer ile hayır
Nefs-i emmareden özünü ayır
Güzide¹⁶⁷ söyler ki kendini kayır
Neyleyip de halkın zemin edersin

137. Evvela Hak ile Yeksan Olasın¹⁶⁸

Gel ey talip benden sana nasihat
Evvela hak ile yeksan olasın
Özünü teslim eyle kâmil mürşide
Pak eyle gönlünü insan olasın

Kin kibirle özünü yaralama
Hal gözüyle bak kimseyi yaralama
Sırrı sahip ol her yerde pazarlama
Kalleş katrelere umman olasın

Gel ey talip gözünden kaldır nikabı
Yarın mahşer günü duysan hitabı
Bundadır fark eyle ümmü'l-kitabı
Gördüğüm davaya derman olasın

Hakkında buyrulmuş alleme'l-esma
Senden zuhur etti bil cümle eşya
Kendini bil sensin Mushaf-ı kübra
Fark eyle özünü rindar olasın

Karışma bulanık akarsulara
Bet haline zebun olan kullara
Ömrün uluşmez et ehl-i dillere
Gönül hanesine mihman olasın

167 Katibi

168 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**11 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Talip benlik ile gelme meydana
Hak emriyle uygun fevli rindana
Sak uymayasın akli noksana
Yolunu takip et necat olası

Ne yola talipsin ne hakka kulsun
Sen yolu bulmazsan yol seni bulsun
Serdemen araftan haberin olsun
Davana hacetü'l bürhan olası

Otuz iki harfin hesabın görde
Dördü baki kalsın yedisi sırda
On yedi harfin aslına er de
Fark eyle gerçeği insan olası

Yirmi sekiz kelime üçü (de) hece
On dördü gündüzdür on dördü gece
Lam elif başıdır bilinir hece
Yerde gökte sırrı rahman olası

Harfin manasında hulğ oldu âlem
Rıza'yı hakkı gözet ola gör epsen
Hali budur âdem aleyhisselam
Zebur Tevrat İncil Kuran olası

Güzide der hakka olmuşum bende
Fark eyle nokta-i ba ile nunda
Bu kevn-i mekânın ta hali sırda
Böylece gazde-i sübhan olası

138. Gelip de Mecliste Babalanmasın¹⁶⁹

Sırrı men areften haber almayan
Gelip de mecliste babalanmasın
Gurba ayetine vakıf olmayan
Orada burada hocalanmasın

169 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Yük üstüne yüksek binalar çatıp
Bal içine soğan sarımsak katıp
Talip köşesinde safsata satıp
Kendin bilmeyenler böbürlenmesin

Atsın içindeki çirkin huyları
Çekip kopartmasın çürük yuları
Zemzem diye her gördüğü suları
İçip sarhoşluk (i)çin badelenmesin

Asilzade asıl evlat kan(i) olan
Şema olan taban olan gün olan
Ölmeden evvel ölüp hakkı bulan
Yarın kül olsa da zedelenmesin

Güzide der er postuna oturan
İçip gaflet meyın kendin yitiren
Kahi benlik kahi gurur getiren
Hünkâr nimetinden nasip almasın

139. Hakkı Bilmek midir Suçumuz Bizim¹⁷⁰

Sofu bizi niçin tan edersiniz
Hakkı bilmek midir suçumuz bizim
Lehep gibi puta baş eğmedik biz
Yoktur minnetimiz haçımız bizim

Haramdan zinadan zandan kaçırız
Hakka doğru menzil menzil göçeriz
Can baş meydanında serden geçeriz
Kurbanı ilahi koçumuz bizim

Kırkımızı bir telike yederler
Azmeyleyip haktan yana giderler
Gönül kabesini tavaf ederler
Günde yüz bin kere hacımız bizim

170 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**6 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Sırr-ı Bektaşiyiz ayrı değiliz
Hemen sağ gezeriz sayrı değiliz
Birlikteyiz ayrı gayrı değiliz
Bir kişi sayılır üçümüz bizim

Sırrı men areften nefsimiz bildik
Mürşit karşısında dar edip geldik
Gönül aynasını pak edip sildik
Taşradan görünür içimiz bizim

Güzide seyretti arşta zeminde
Hakkı ispat eder birlik ceminde
Okul meclisinde irfan ceminde
Bulunur bir iki kaçımız bizim

140. Kimselerden Ahd-i Vefa Kalmamış¹⁷¹

İbret ile baktım fani dünyaya
Kimselerden ahd-i vefa kalmamış
Herkesin hizmeti kendi nefsine
Kimseden kimseye fayda kalmamış

Herkes öz başına arar rahatı
Dört kapının ancak kalmıştır adı
Bitmiş bu dünyanın lezzeti tadı
Gönülde muhabbet sefa kalmamış

Artık bilinmiyor gerçeğin işi
Kin kibirle doldu dışıyla içi
Yularlandı şeytan(a) insanın başı
Nasihat tutacak kafa kalmamış

Şimdi rehber düştü yalana düşe
Herkes meyil verdi altın gümüşe
Tarikat yolunda Hünkâr yetişe
Mertçe müritte bir vefa kalmamış

171 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Güzide der unutma ikrar(1) andı
Çoğaldı dünyanın tuzağı fendi
Nice Süleyman'lar tahtından indi
Yalandır bu dünya Nuh'a kalmamış

141. Ne Tuzu Ne Tadı Kaldı¹⁷²

Hey yarenler bu dünyanın
Ne tuzu ne tadı kaldı
Tükendi balı kaymağı
Ne yoğurdu sütü kaldı

Şer tohumları ekildi
Şeriat göğsü çekildi
Davaya akçe döküldü
Ne müftü ne kadı kaldı

Yandı gitti asılacak
Ne kıyı kaldı ne bucak
Varıp müşkül danışacak
Fitne fücür adü ¹⁷³kaldı

Hey Allah'ım ey Yaradan
Kurtar bizi hey var eden
Doğru söz kalktı aradan
Hemen dedikodu kaldı

Ey **Güzide** mahlûk şaştı
İblis araya dalaştı
Karıştı cihan karıştı
Evvel kimin adı kaldı

172 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 8'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

173 **Adü:** Düşman

142. Sen Seni Gör Cümle Eşya Sendedir¹⁷⁴

Sen seni yitirip gezme ırağı
Sen seni gör cümle eşya sendedir
Sen sende bulursun sana gereği
Sen seni gör cümle eşya sendedir

Âdem değil midir alleme'l-esma
Âdem değil midir nevi mesliha
Âdem değil midir Mushab-i Kübra
Sen seni gör cümle eşya sendedir

Âdem değil midir bab-ı eyvallah
Âdem değil midir ol resulallah
Âdem değil midir sırr-ı seyfullah
Sen seni gör cümle eşya sendedir

Âdem değil midir nur u arşullah
Âdem değil midir kenzi sırrullah
Âdem değil midir kabe beytullah
Sen seni gör cümle eşya sendedir

Yedi iklim yedi derya sendedir
Yedi ayet yedi esma sendedir
Yedi kitap yedi bina sendedir
Sen seni gör cümle eşya sendedir

Özün bilmeyene esvel dediler
Yola gitmeyene yolsuz dediler
Benliğin fark edene ekmel dediler
Sen seni gör cümle eşya sendedir

Sen seni görürsen sensin adalet
Sen seni görmezsen sensin dalalet
Sen seni islah et ki gele inayet
Sen seni gör cümle eşya sendedir

174 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**9 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Sen seni bilirsen yeksan olursun
Sen kendi derdine derman olursun
Sen seni bilmezsen pişman olursun
Sen seni gör cümle eşya sendedir

Güzide der ki suret-i rahman
Âdemdir cümleye delil-i kurban
Habersiz dolaşma ey gafil insan
Sen seni gör cümle eşya sendedir

143. Şimdi El Kadehde Şarap İstiyor¹⁷⁵

Gönül bak şu insanların işine
Şimdi el kadehde şarap istiyor
Nemzi ehli fehmetmeyen cahile
Arifin ağzından cevap istiyor

Ne bilsin şehiri lep sanan dürzü
Görmez Hakk'ı kör olmuş gözü
Kulluk makamına eremez özü
Cenab-i ilahiden kitap istiyor

Kaba sofı olup meydana çıkar
Yanaşma yanına nefesi kokar
Tilkidir her ine burnunu sokar
Cavidan ilminden kitap istiyor

Marifetin gömleğini giyemez
Can-ı başı hak yoluna koyamaz
Elifi fark edip be de diyemez
Hocaya vermeden kitap istiyor

Güzide her dem de çok söyler yadı
Gördüm bu dünyayı kalmamış tadı
Kenarlara dalmış kalp ile kedi
Tepsi donatmaya kebab istiyor

175 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

144. Yeniter Dil Olup Kanım Çıkınca¹⁷⁶

Yer oynayıp gizli sular akınca
Yeniler dil olup başa çıkınca
Hükm-ü şeriatın kavli kalkınca
Safların azdığı yıllar gelecek

Dünya sütlü meme herkes emiyor
Herdem nakışlığı elden komuyor
Hiçbir kimse malım yeter demiyor
Alıp götürmeye yeller gelecek

Kudretli kalleşe belibes diyor
İşleri olunca kıtmir dost diyor
Evlat babasından hizmet istiyor
Ektiğimiz biçmedik yıllar gelecek

Her düvel ayakta bu nasıl hikmet
Dünya benim diye kılıyor gayret
Ne Allah'tan korkar ne sayar ahret
Şehirler batıran harpler geliyor

Güzide okur ağdan karadan
Hünkârım ayırma cemden sıradan
Bizi o günlere koyma yar eden
Hayır şer belirsiz kullar geliyor

145. Yönün Dönder Bize Doğru¹⁷⁷

Gel ey sofı hak ararsan
Yönün dönder bize doğru
Ne buldum beyhude laftan
Yaşın vardır yüze doğru

Her suya karışıp akma
Sen seni odlara yakma
Er isen kem göze bakma
Gelen giden kıza doğru

176 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

177 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 8'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Düşme nefsin durağına
Cahdeyle yolun urağına
Bir günde ömrün bağına
Gazel iner güze doğru

Hal bu dar al şeriattan
Yol bulasın tarikatten
Marifetten hakikatten
Eriş gerçek söze doğru

Güzide bildi suçunu
Seyretti onun içini
Gam değil çekti göçünü
Hakka giden öze doğru

Hamdullah/ Hasretî

1767-1836 arasında yaşamış, asıl adı Mehmet Hamdi olan Hamdullah Çelebi, Feyzullah Çelebi'nin büyük oğludur. 1824 yılında babasının ölümü üzerine Hacı Bektaş Veli Dergâhı'na postnişin olmuştur. Osmanlı padişahı Mahmut II, Yeniçeri ocağını lağvedince (1826) Bektaşî tekkesini de kapatmış, postnişin olan Hamdullah Çelebi'yi de Amasya'ya sürgün etmiştir. Hacıbektaş'ta yazdığı şiirlerinde “Hamdullah” ve “Hamdi” mahlaslarını kullanan Hamdullah Çelebi, sürgünde bulunduğu yıllarda “Hasreti” mahlası ile şiirler yazmıştır. Hamdullah Çelebi'nin özellikle miracname ve tevhid türündeki deyişleri ülkenin her yanında yapılan cemlerde söylenmiştir. Hamdullah efendi Amasya'ya gelince birçok talip ve derviş Amasya'ya yerleşmiştir. Amasya'daki irfan geleneğinin yakın zamanımızda zengin olması söz konusu dervişlerin yerleşmesi ile ilişkilidir. Bkz: Caner Işık, Alevi Erenler Geleneği, Onur Yayınları İstanbul, 2022. Kara Musa'nın hafızasında şaire ait Hamdullah mahlası beş kelimedir.

146. Ervahım Kandile Girdiğim Zaman¹⁷⁸

Bir hamdike Ahmediye yar oldum
Ervahım kandile girdiğim zaman
Nice bin kereler methler işledim
Kandilin içinde durduğum zaman

178 **Nefes/Faziletname, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**11 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı
11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Hak nasip eyledi uç dedi uçtum
Yer yokken gök yokken nice dolaştım
Arştaki bir yeşil kubbeye düştüm
Bir kâmil pire de vardığım zaman

La mekân oldum da ben sırda gezdim
Bunca ervahların tahtını yazdım
Âdemi balçıktan yoğurdum ezdim
Dev elin(i) ardından çattığım zaman

Ben babamı dört nesneden yoğurdum
Bunca meleklerle secdeye durdum
Anamı cennette kendim doğurdum
Babama nikâhı ettiğim zaman

Maviyey(i)¹⁷⁹ kendime edavet¹⁸⁰ kıldım
Âdemin evrakın yetmiş üç(e) böldüm
İbn-(i) Mülcem elinden hem şehit oldum
Devemi elimle yettiğim zaman

Erzene dağından Selman’a yettim
Selman’a bir top nergis hedy(e) ettim
Hem nişan gösterip muhabbet kattım
Haykırıp aslana çattığım zaman

Muhammet ile de miraca gittim
Doksan bin kelamı ben onda yuttum
Tevhidi kırklara armağan ettim
Aslana da bacı verdiğim zaman

İmam Hasan oldum imamlık ettim
Kırklar ile ben bu erkânı tuttum
Kırk yedi yaşında hem şehit gittim
Zehirli şerbeti tattığım zaman

İmam Hüsey(i)n oldum hazar eyledim
Şehitlik mertebn(e) nazar eyledim
Bir gerçek ile ben pazar eyledim
Top edip kelleme attığım zaman

179 **Maviye:** Muaviye

180 **Edavet:** Düşman

İmam Zeynel ile zindanda yattım
İmam Bakır ile çok sırlar ettim
İmam Cafer ile ummana daldım
İlim deryasını yuttuğum zaman

Musa Kazım Rıza yandım yakıldım
Taki Naki ile onda hak¹⁸¹ oldum
Hasan Al(i) Asker'le yundum pak oldum
Hamdüllah Mehdi'ynen mağ(a)raya girdiğim zaman¹⁸²

147. Hak Haberi Mustafa'ya de Gelsin¹⁸³

Zalimin zulmünden yıkıldı cihan
Hak haberi Mustafa'ya de gelsin
Her tarafta başkaldırdı adüvan
Şah Aliyye'l Murtaza'ya de gelsin

Onlar düşünmedi hak divanını
Kestiler şah Hüseyin'in gerdanını
Haşre dek incitti insan vicdanı
Zeynel aba evliyaya de gelsin

Muhammet soyunu boyadılar kana
Gör neler ettiler ol mazlumlara
Bu hal malum olsun şah-i Merdana
Acar şehit Kerbela'ya de gelsin

İblisi dergâhtan sür etti Hüda
Niçin zulümetler bu masumana
Naçarlar beklerler Mehdi-yi liva
Zatı nişan nesli pake de gelsin

Hamdüllah'ım söyler hak nefesini
Bir gün boş bulursun can kafesini
Zahir batın ilm-i ledün dersini
Tefsir eden ulemaya de gelsin

181 Toprak olarak kullanmış

182 Mahlas beyitinde, eserin sahibinin mahlası olması gerektiği için, burada Hamdullah ismi geçmektedir. Fakat hece sayısı 14'e ulaşmaktadır. Sözlü kültür gereği, derlediğimiz gibi, aslına sadık kalarak esere dokunmadan buraya aktardık.

183 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

148. Kimse Bilmez Sırda İdim¹⁸⁴

Dinle gel beni aslanım
Kimse bilmez sırda idim
Davut oğlu Süleyman'ım
Bir zaman mühürde idim

Nuh ile gemiyi çattım
Deryada gözcülük ettim
Bungların¹⁸⁵ carına yettim
Çağırana orda idim

Nice geldim nice gittim
Kar gibi dağlar erittim
Hud kavmini irşat ettim
Musa ile Tur'da idim

Eyüp ile çektim yâre
Sinem oldu pare pare
Yakup ile düştüm zare
Yusuf'la kuyuda idim

Ahseni tahvimde her dem
Vücuda geldim anadan
Bir hoş kokulu nergizden
Selman ile bile idim

Hızır ile âlem gezdim
Hemi gördüm hem bekledim
Kudret ilmin ezber ettim
Ricali gaipde idim

Dört kitapta ayan idim
Hem din hem de iman idim
İncil Tevrat Kuran idim
Mümine niyazda idim

184 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**14 **Hece Ölçüsü:** 4+4 duraklı 8'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

185 **Bung:** Dert, sıkıntı

Muhammet resule yettim
Binbir kelim sohbette ettim
Miraçta yoluna yattım
Hatim alan şirde idim

Kırklarda Ali göründüm
Kudretin eli göründüm
Gün oldu Veli göründüm
Ezilen engürde idim

Ayet kurba beyan oldum
Kahi sırrı nihan oldum
Horasan'dan sökün geldim
Urumda Hünkârda idim

Bir tarık koydum uruma
Kimse ermedi sırrıma
Mürselim geldim yerime
Kadıncıkla Hürrem idim

Balım Sultan olup geldim
Muhiplere elim verdim
Tariki nazan getirdim
Akpınar zemzemde idim

Evvel Ali ahir Ali
Cümle erler dedi beli
Belli ettim doğru yolu
Bir ismi haydarda idim

Hamdüllah'ım gelip gitti
Nicesi gümana battı
Cümlemizi irşat etti
Gök eşikte pirde idim

149. Lutfeyle Yüreğim Yarelenmesin¹⁸⁶

Gel sevdiğim gamzelerin kan eder
Lutfeyle yüreğim yarelenmesin
Mah cemalin daim kasti can eder
Keveni ciğerim parelenmesin

Âşık kimdir sana meyil vermeye
Kurban olup pak yüzünü görmeye
Oku kasteylemiş gülün dermeye
Dilerim gülşenim harelenmesin

Hamdüllah işitti dost ahvalini
Dudu ah bürüdü dört bir yanını
Görmeden almasın Mevla canımı
Ömrümün defteri karelenmesin

150. Yaratılmış Dünya Binasıyız Biz¹⁸⁷

Dünya bir kâlemden icat olunca
Yaratılmış dünya binasıyız biz
Hak bir dür yarattı bir de top nuru
İptida ol nurun ziyasıyız biz

Hak bir dür yarattı bir de top nuru
Kandile girdiler gel dünden beri
Üç isim halk oldu ahir ezeli
Üçünü bir isim koyamayız biz

Naad-ı Ali'yi¹⁸⁸ yazınca kâlem
Aslı bir eliftir söylenen kelam
Doksan bin hicaptan işittim selam
Yaratılmış dünya binasıyız biz

186 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**3 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

187 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**22 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

188 Dua

Ay güneş doğup da cila bulmadan
Yirmi dokuz harf de mevcut olmadan
Yüz on dört sure Kuran hatm(i) bulmadan
Yazılmış Kuran'ın lisaniyız biz

Dört ferîştah halk ettik dünyay(ı) kurdu
İsrafil Mikail Azrail Cebrail derdi
Altı günde dünya hatmine erdi
Yaratılmış derya havasıyız biz

Yerler deryaydı gökler de sırdı
Arşta on iki dalı yıldız vardı
Yedinci semada ol kandil nurdu
Beş isim kandile gireniyız biz

İsm-(i) azam suresi nazil olunca
Ezelinden ahirini bilince
On ik(i) huruf onda mevcut gelince
Kandilde yol erkân süreniyız biz

Cebrail alt(ı) bin yıl havada döndü
Kuş olup gelip de kandile kondu
Sen kimsin ben kimim suale geldi
Sıtkınan Cebrail(e) vuraniyız biz

Cebrail kendi âlemine uydu
Gelip de kandile başına koydu
Sen halik ben malik cevabın verdi
Cebraile üstaz olanıyız biz

İsm-(i) azam suresiyle tuttuk deman
Mümin olan komaz gönlünde güman
Cebrail deryaya gark ol(a)cak zaman
Yerin binasını kuranıyız biz

Ehlibeytin kavlini de güderken
Nazelim tarikin icat ederken
Muhammet miraca davet(e) giderken
Aslan olup nişan alanıyız biz

Muhammet miraca varıp gelince
Kırklar ayağ(a) kalktı habip girince
Bakıp hatemini elde görünce
Miracın kutl(u) olsun diyeniyiz biz

Doksan bin melake saldı cihana
Âdemi balçıktan düzdük nişana
Şit olup da geldim fani dünyana
Şit'le naciyyeden geleniyiz biz

Tavus kuş(u) donunda deryay(a) dalınca
Nuh ümmeti onda asi olunca
Cihan harap olup suyla dolunca
Nuh ile gemiye gireniyiz biz

Yusuf ile kuyuları boyladım
Eyüp geldim derde şükür eyledim
Yunus oldum balık karnında durdum
Halil'le Kabe'yi yapanıyız biz

İsa ruhullah oldum havay(a) uçtum
Zekeriya oldum kendimi biçtim
Yahya oldum kanım yerlere saçtım
Salih peygamberin pazarıyız biz

Musa oldum Tur dağında oturdum
Bin bir kelam sordum hem sırra erdim
Davut peygamberle demir döverdim
Mührü Süleymanı olanıyız biz

Bir noktadan yazdım yüz on dört kitap
Yaratılmış dünya eyledim hitap
Yedi kat yer yed(i) kat gök ettim hesap
Dünya kurulmadan geleniyiz biz

Abdulmuttalip'ten isimim Mehemmet
Eb(u) Talip'ten zuh(u)ra gelmişiz elbet
Bir zaman ismimi koydu vilayet
Uhut'ta Ahmet'e car edeniz biz

Eba Müslüm oldum cihana geldim
Yetmiş yıl Uruma hem kılıç çaldım
İmam Hüseyin'in kanını aldım
Urum diyarının Battal'ıyız biz

Güvercin donunda geldim Urum'a
Kimseler ermedi gizli sırrıma
Âşıklar âş(ı)k oldu yeşil elime
Urum diyarının Hünkârıyız biz

İncil Zebur Tevrat Kuran hatmolacak
Bin üç yüz elli dört¹⁸⁹ kullar ayırt olacak
Yetmiş beş seksende neler gelecek
Hamdüllah'ım sağlam(ı) seçeniyiz biz

Harabi

Esas ismi Ahmet Edib olan Harabi 1952 yılından İstanbulda doğmuştur. 17 yaşında Mehmed Ali Hilmi Dedebaba'ya intisap ederek Bektâşî olduğunu belirtmiştir. Fakirlik ve sıkıntı içerisinde bir yaşam sürmüştür. Turgut Koca, Harâbî'nin Deniz Levazım Binbaşılığından emekli olduğunu ve aynı zamanda Hacı Bektâş Postnişini Türbedar Mehmed Baba'dan babalık icazeti aldığını ve Feylesof Rıza Tevfik'in de mürşidi olduğunu belirtir. Harabi Babanın 1916 yılında vefat ettiğini fakat mezarının nerede olduğu ve ne şekilde öldüğü hakkında bilgimin olmadığı belirtilmiştir. Bkz: <https://islamansiklopedisi.org.tr/edib-harabi>. Kara Musa'nın hafızasında şaire ait bir kelim vardır.

151. Biz Onu Var Edip Eylân Eyledik ¹⁹⁰

Daha Allah ile cihan yok iken
Biz onu var edip eylân¹⁹¹ eyledik
Hakk'a hiçbir layık mekân yok iken
Hanemize aldık mihman eyledik

189 Atatürk ve Kul Fakir'in öldüğü sene

190 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**28 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

191 **Eylan:** Anons (ilan)

Kendisinin henüz ismi yok idi
İsmi şöyle dursun cismi yok idi
Hiçbir kıyafette resmi yok idi
Şekil verip tıpkı insan eyledik

İşte Allah ile burda birleştik
Nokta-i envariye girdik yerleştik
Sırrı kündü kenzi orada söyleştik
İsm-i şerifini rahman eyledik

Âşıkâr olunca zat-ı sıfatı
Birlikte yarattık bu semavatı
Kün dedik yarattık hep kâinatı
Nam u nişanı cihan eyledik

Yerleri gökleri yaptık yedi kat
Altı günde tamam oldu kâinat
İçinde yarattık bunca mahlûkat
Erzakını verip ifan¹⁹² eyledik

Asılsız fasılsız yaptık cenneti
Huri kılmanlara verdik ziyneti
Türlü vakitlerle her bir milleti
Sevindirip şad u handan eyledik

Bir cehennem kazdık gayetin derin
Lav ateşi ile eyledik tenzil¹⁹³
Kıldan gayet ince kılıçtan keskin
Üstüne bir köprü mizan eyledik

Arşı kürşü gezdik durduk bir zaman
Gerçi kün emriyle var oldu cihan
Âni boş kalmasın diye bu kevn ü mekân
Âdem'in halkına ferman eyledik

192 **İfan:** Doyurduk

193 **Tenzil:** İndirme

İnsan olan bilir sırr-ı mülhemi
Ezber etmek için ism-i azamı
Çamurdan yoğurup yaptık âdemi
Uruh babından bir ruh revan eyledik

Âdeminen Havva birlik idiler
Ne güzel bir mekân bulduk dediler
Cennetin içinde buğday yediler
Sürdük bir tarafa püyan eyledik

Âdem'le Havva'dan geldi çok insan
Yüz bin kere doldu boşaldı cihan
Nebiler veliler oldu münayan¹⁹⁴
Nuh nebiyullahı tufan eyledik

Salih'e bir deve eyledik ihsan
Kayanın içinden çıktı nagihan
Pek çokları ona etmedi iman
Onları hak ile yeksan eyledik

Bir zaman ashab-ı keyf'i uyuttuk
Hazret-i Musa'yı Tur'da okuttuk
Şit'e çulha yaptık bezler dokuttuk
İdris'e biçtirip kaftan eyledik

Süleyman'ı dehre¹⁹⁵ sultan eyledik
Eyüp'e acıdık derman eyledik
Yakup'u ağlattık nalan eyledik
Musa-yı Şuayb'e çoban eyledik

Yusuf'u kuyuya attırmış idik
Kul diye Mısır'da sattırmış idik
Zeliha'yı ona çattırmış idik
Zellesinden¹⁹⁶ bende zindan eyledik

194 **Münayan:** Doğru yola hizmet eden kişi

195 **Dehr:** Dünya

196 **Zelle:** Cemalinden

Davut peygamber'e çaldırdık udu
Kazadan kurtardık Lut ile Hud'u
Gör ne hale koyduk nar-ı Nemrud'u
İbrahim'e bağ u bostan eyledik

İsmail'e bedel cennetten kurban
Gönderdik şad oldu habib-i rahman
Balığın karnında hayli bir zaman
Yunus peygambere mekân eyledik

Bir mescide soktuk Meryem Ana'yı
Pedersiz doğurttuk orda İsa'yı
Bir ağaç içinde Zekeriya'yı
Biçtirip kanını mizan eyledik

Beytü'l-mukaddeste Kudüs şehrinde
Tedbir etmek için günün birinde
Nehr-i Şeriya'da erdem nehrinde
Yahya'yı İsa'yı üryan eyledik

Böyle cilvelerle vakit geçirdik
Bu embiyalarla çok iş bitirdik
Başka bir yerden nebişan¹⁹⁷ getirdik
Onun her nutkunu Kuran eyledik

Küffar'ı Kureş'i ettik bahane
Muhammet Mustafa geldi cihana
Halkı davet etmek için imana
Murtaza'yı ona ihvan eyledik

Ona kıyas olmaz asla bir nebi
Nebiler şahıdır hakkın habibi
Dünyanın uhbanın¹⁹⁸ öldür sahibi
Biz onu nebiyünşan¹⁹⁹ eyledik

197 **Nebişan:** Nebi

198 **Uhban:** Cennet

199 **Nebiyünşan:** Üstümüze var ettik. Memlekete var oldu

Muhammet Ali'ynen burda birleştik
Her beraber Kabe-i gavsene²⁰⁰ gittik
O mekânda çok muhabbet ettik
Böyle telavuzrayı²⁰¹ seyran eyledik

Bu sözleri sanma her insan anlar
Kuş dilidir bunu Süleyman anlar
Bu sırr-ı mülhemi arifan anlar
Çünkü cahillerden pinhan eyledik

Hakkıyla hak idik biz de ezelden
Tanrıyı elest ü habu baliden²⁰²
Mekânı hüdadan bezm-i celi²⁰³'den
Cemalini görüp iman eyledik

Vaktin âlemini bilmiyen insan
İnsan suretinde kaldı bir hayvan
Bizden ayrı değil hazret-i süphan
Biz onu Kuran'da ayan eyledik

Sözlerimiz bizim pekte mutlaktır
Doğan da ölen de hepisi haktır
Her nereye baksam hakkı mutlaktır
Vahdedin âleme beyan eyledik

Vahdet sarayına girenler için
Hakkı hakka yakın görenler için
Bu sırrı **Harabi** bilenler için
Birlik meydanında cevlan eyledik

200 **Gavsene**: Miraç

201 **Telavuzra**: Böyle güzel bir yer

202 Kalu bela

203 **Bezm-i Celi**: Allahın ismi

Hasan Dedem

Yakup oğlu Hasan olarak bilinen Hasan dede'nin kesin olarak doğum ve ölüm tarihi bilinmemektedir. 15.-16. yüzyıllarda yaşadığı düşünülmektedir. Nitekim Bektaşî şairlerinden sayılan Hasan Dede'nin bir nefesinde “*Eşrefoğlu al haberi/ Bahçe biziz gül bizdedir/ Biz de Mevla'nın kuluyuz/ Yetmiş iki dil bizdedir.*” dizeleri onun Eşrefoğlu Rumi ile çağdaş olduğu görünmektedir. Şiirlerinde Hasan Dede mahlasını kullanan şairin, babası gibi arif bir şahsiyet olduğu açıktır. Hasan Dede'nin aslen Horasan erenlerinden olduğu bu köye Karaman'dan gelip yerleştiği 1578 tarihli bir fermanan anlaşılmaktadır. O havalide yaşayan Alevilerin piridir. Beydili Aşiretini yanına alarak Tekesalan mevkiine yerleşen Hasan Dede burada bir ocak kurarak ismiyle anılan köyü kurmuştur. Mezarı köyündeki türbededir. Burası bugünkü Hasan Dede (eski adıyla Çukurcak) köyüdür. Diğer taraftan ise Kırıkkale yakınındaki Keskin'de yatan ve “Karpuzu Büyük Hasan Dede” diye anılan erenin de Hasan Dede olduğu ifade edilir. Doğum tarihi hakkındaki bilinmezlik ölüm tarihi için de geçerlidir. Bkz: <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hasan-dede> Kara Musa'nın hafızasında şaire ait bir kelam vardır.

152. Mehmet Dede Sultan Gene Kendidir²⁰⁴

Dalga vurup edna halin coşturan
Mehmet Dede Sultan gene kendidir
Muhabbeti hakka hakça düşüren
Mehmet Dede Sultan gene kendidir

Muhammet Ali'dir bizi yeldiren
Hakikati ehlullaha bildiren
Vücudum şehirden gümen kaldıran
Mehmet Dede Sultan gene kendidir

Erin dergahına bunu götüren
Hakikate ehlullaha yetiren
Çekip seçcadenin üstün(e) oturan
Mehmet Dede Sultan gene kendidir

204 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**7 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Hasan Hüseyin'in yasın çektiren
Zeynel'den Bakır'dan göfer tutturan
Hocam imam Cafer'den ilim satturan
Mehmet Dede Sultan gene kendidir

Musa-yı Kazım'dan kumaş dokutan
Ol imam Rıza'ya haktır beladan
Muhammet Taki'den dersin okutan
Mehmet Dede Sultan gene kendidir

Aliyyü'l-Naki'dir sabah aldıran
Bizi aşkın deryasına daldıran
Hasan Ali Asker'ini ala bildiren
Mehmet Dede Sultan gene kendidir

Hasan Dedem söyledini ar eden
Muhammet Mehdi'dir bizi yar eden
Münafığın sözlerine dur eden
Mehmet Dede Sultan gene kendidir

Hasreti/Hamdullah

Hamdullah Çelebi, Feyzullah Çelebi'nin büyük oğludur. Hacıbektaş'ta yazdığı nefeslerinde "Hamdullah" ve "Hamdi" mahlaslarını kullanan Hamdullah Çelebi, sürgünde bulunduğu yıllarda "Hasreti" mahlası ile nefesler yazmıştır. Bkz: Caner Işık, Alevi Erenler Geleneği, Onur Yayınları İstanbul, 2022. Kara Musa'nın hafızasında şaire ait Hasreti mahlaslı sekiz kelam vardır.

153. Biat Etmeyen de Civan mı Vardır²⁰⁵

Hünkâr Hacı Bektaş sırr-ı Ali'ye
Biat etmeyen de civan mı vardır
Ahadullah deyip tasdik edince
Yakayni kimseye peyman mı vardır

205 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Bai bismillahda okunan ayet
Dört kitap şahittir hakkında gayet
Mürebbi mürşitlik onda tamam et
Ol habibullahı güman mı vardır

Bu hake şanında delildir bürhan
Yedullahı deyi buyurdu süphan
Biat eden benim ol şah-i merdan
Hüseyn-i Kerbela zeval mi vardır

Lanet alıp şerli yola gidene
Ali evladını inkâr edene
Ehl-i beytten gayri biat edene
Şeytana tabidir iman mı vardır

Der **Hasreti** ikrar iman uluya
Sultan Balım sultan Bektaş Veli'ye
Ona şek getiren Mervan kalır ya
Ehl-i beytten gayri derman mı vardır

154. Çar Anasırdan Yarattı Âdem Safiyullahı²⁰⁶

Kün dedi karar eyledi yeri göğü arşullahı
Çar anasırdan yarattı Âdem safiyullahı
Âdem evvel hakkı gördü başına çok hal geldi
Alnına bir top nur indi âdem bildi saf(i)yullahı

Velekat keremna dedi melekler secdey(e) indi
İblis melun etmem dedi, takındı tak(ı)nullahı
Âdem'den zürriyet geldi hak em(i)rle dört güruh oldu
Dördüne dört sa(a)det verdi ak(ı)l fik(i)r il(i)m zikrullahı

Bir kadere nurdan oldu Âdem'den Şit'e geldi
Ehl-i hakla tagik kıldı hem Şit nebiyullahı
Açıldı haşıme ilki²⁰⁷ Mustafa Murtaz(a) nargi
Yüz yirmi dört bin nebi İbrahim halilullahı

206 **Nefes/Miraçlama, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**15 **Hece Ölçüsü:** 8+7 duraklı
15'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

207 **Ilk:** Soy

Halilin evladı gelip, Muttalip'ten Ebu Talip
Zaman nuru ikiy(e) bölüp bilen bildi vallahi
Oldu Abdullah'tan nebi zahir dü cihan oldu
Eb(u) Talip'ten oldu zahir, Aliyy(e)'n veliullahı

Dü cihan geçmiş alamet vahi geldi oldu şat
Münkir bilmedi ahah, ol sırrı nebiullahı
Hak emretti Cebrail'e habibim miraca gel
Önde delili bile Cebrail eminullahı

Dostunun selamın(ı) aldı gönüller arı geldi
Cebrail'i rehber bildi arz eyledi Allah'ı
Sitretül müntahay(a) vardı Cebrail orda durdu
Bundan öte sana verdi, göreceksin Allah'ı

Lalin(i) çıkarmak istedi haktan yardım diledi
Arş u muazzemiy(e) vardı lalinle hab(i)ullahı
Âşık maşuğuna vardı habibim mahsuda erdi
Doksan bin kelamı sordu danıştı kalamullahı

Otuz bin şariat oldu otuz bin tarikat oldu
Otuz bin marifet ve hakikat bilenler bildi
Bilenler bilir bileni hakikat aşığ(ı) olanı
Gördüm muhabbette civan(ı) habib bildi sırrullahı

Yetmiş bin perde geçti hakkın emri ile açtı
Eline bade geldi gözetti hikmetullahı
Ayak üzerine geldi destini habibe sundu
Utandırım Rab dedi uzattı desd-(i) sırrullahı

Beytullah ele sır oldu nur(u) âleme bezetti
Dü cihan fahri gözetti gördü hatemi vallahi
Sütü rahmet baldan oldu kudret lokması geldi
İkis(i) bile sundu loş etti azemetullahı

Gelmek için destur aldı vahiy geldi şad oldu
Engür hediye aldı secde kıldı babullahı
Kırklar yolunu gözetti vardı kırklar(ı) şad etti
Oturdu bir niyaz etti uzattı keşkullahı

Selmana gel dedi geldi, ol demde yâri gördü
Hepisi pervane döndü taktılar arşullahi
Esrar(ı) hak sır oldu Hatic(e) ana zuh(u)r oldu
Fatma pint-i resul geldi Ali bildi kelamullahi

Çar amenet fahri geldi Muhammet Ali'ye verdi
Ali'de evladın(a) verdi el veledi serullahi
Şah Hasan şah Hüsey(i)n geldi imam Zeynel parelendi
İmam Bakır şehit oldu verin rızalullahi

İmam Cafer din rehberi Musa-y(ı) Kazım serveri
Olalım imam Rıza'nın cak eri cananullahı
Taki Naki şah Askeri onlar birbirin yâri
Muhip mümin intizar(ı) tez Mehdi zamanullahı

Kütbü âlem Hünkâr geldi emanet sahibin buldu
Cümle erlere baş oldu başladılar tenullahı
Bendesin(i) almış yanına gelince baki saraya
Hasreti der biçareye şefaât etsin Allah'ı

155. Gayri Dost Eline Gidip Gelinmez²⁰⁸

Aramızı sıra dağlar alıyor
Gayri dost eline gidip gelinmez
Yahşi tabip benim yarem sormuyor
Beyhude söz ile menzil alınmaz

Geçti zamanımız devir bozuldu
Gülistanım artık gülleri soldu
Çaytaşı ol yakut kıymeti buldu
Göferler ummana düştü bulunmaz

Hasreti bu remzin keşfine delil
Fark edip evvela sen kendini bil
Meşhurdur dillerde söylenen eydil
Sağ iken bir şahsın kadri bilinmez

208 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**3 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

156. Hakikatten Haber Alanlar Gelsin²⁰⁹

Ehl-i irfan derilince bir yere
Hakikatten haber alanlar gelsin
Hünkâr Hacı Bektaş kutbülü arif
Hünkâra da biat kılanlar gelsin

Dilerim Allah'tan azan gelmesin
Delilsiz sohbeti düzen gelmesin
Cihana kesiret eden gelmesin
Ehl-i beyt yolunu bilenler gelsin

Özünü bilmezden biat etmeye
Körlerin gittiği yola gitmeye
Zerrece gönlünde kibir tutmaya
Arıtıp kalp evin(i) silenler gelsin

Kamil gerek yol kıymetin bilmeye
Arıtıp da kalp evini silmeye
Dünya malı için kani olmaya
Gayret kılıcını çalanlar gelsin

Hasreti'yim sözüüm işit gel beri
Fırsat elde iken yolu gör bari
Dört kapıdan kırk makamdan içeri
Ulaşıp nasibin(i) alanlar gelsin

157. İkrar Olmayanda İman mı Vardır²¹⁰

Hünkâr Hacı Bektaş nesli Ali'den
İkrar olmayanda iman mı vardır
Vahidullah deyip teslim olandan
Gayri bir kimseden yaren mi vardır

209 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

210 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Levlake şanına delili burhan
Yedi yedullahtır buyurdu süphan
Dünya benim dedi yezid-i Mervan
Hüseyn-i Kerbela'ya zeval mi vardır

Lanet olsun batıl yola gidene
Münafık ilmine amel edene
Hünkâr evladını inkâr gelene
Mahşer kapısında Rıdvan'mı vardır

Bab-1 bismillah ile okunur ayet
Dört kitap hakkında şeksiz inayet
Mürebbi müsahip alsa emamet
Hak habibullaha güman mı vardır

Hasreti'm ikrar iman Ali'ye
Sırr-ı settar Hacı Bektaş Veli'ye
Ona şek getiren mervan kulu ya
Ehl-i beyitten gayrı deman mı vardır

158. Netameti Naden Hazına Gelir²¹¹

Mürşid-i kâminden dersin almayan
Nedameti nadan hazına gelir
Hünkâr Hacı Bektaş kutbü'l-arifin
Nuru sülpten sülbe nurunan gelir

Kimi fehm eyledi Hakk'a ulaştı
Böylece Hünkâra pekçe yanaştı
Kimi yularıyla haze dolaştı
Münkirin emeği yelinen gelir

Mümin olan atasını bilmeli
Kazancını hak yoluna vermeli
Ba noktasın imamını bulmalı
İman irfan böyle yolunan gelir

211 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**6 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Urum eziyete eğer bir kişi
Taki müstakime uyarsa işi
On iki imama bağlanıp başı
Divan-ı hünkara darınan gelir

Men araf sırrını bilmeyen vahşi
Menendi hayvandır hüvaktır işi
Çekmolur cevahire kara çay taşı
İnanmadı münkire kalınan gelir

Hasreti'm söyleme nadene sızın
Ehl-i beyit yoluna erüben sezin
Lanetle mervanın cümle müminin
Muhammet soyuna kininen gelir

159. Yalan Söyler Nesli Ali'dir Diye²¹²

Ehl-i beyit düşmanı yol hasımları
Yalan söyler nesli Ali'dir diye
Nicesin kendine biat ettirmiş
Tarikim Bektaş Veli'dir diye

Ehl-i beyti taşlamaya başladın
Mavyanın işlediğini işledin
Pir Balım Sultan'dan elin başladım
Bizim şahtan senedimiz var diye

Ol adüler bir araya geldiler
Hünkâr öldü diye dava kıldılar
Şahin senedine mağrup oldular
Atamızdan gördüğümüz bu diye

Kör sofı ikrarı küfürle yalan
Biatı Hünkâra muhipban olan
Ayete la diyen kâfirdir inan
Lanet ol kavmin yoluna diye

212 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**7 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Pirde eli olmayana biat etmeyin
Kılavuzu şeytandır ona gitmeyin
Âdemden gayrıya secde etmeyin
Pençei Ali aba haktır hü diye

Evvel Ali sonra veli olundu
Ervah-i pak olan aradı buldu
Kudret emri ile Cebrail geldi
Cümlesi hakkında ikrar bu diye

Hasreti'yim hatmi'l-nebi kam oldu
Velilik fermanı Hünkâra geldi
Bil cümle erlerin nasibin verdi
Benden sonra evladımı bil diye

160. Yeri Göğü Arşullahı²¹³

Kün dedi kaza eyledi
Yeri göğü arşullahı
Çar anasırdan yarattı
Âdem safiyullahı

Âdem evvel Hakk'ı gördü
Başına çok kalles geldi
Alnına bir top nur indi
Adem bildi safiyullahı

Velagat keremna dedi
Melekler secdeye indi
İblis melun etmem dedi
Takındı takunillahı

Âdem'de zürriyet geldi
Hakkın emri dört güruh oldu
Dördüne dört saadet verdi
Akıl fikir zikrullahı

213 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**30 **Hece Ölçüsü:** 8'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Bir hatra nurdan oldu
Âdem'den Şit'e geldi
Ehl-i hakla takva bildi
Hem Şit nebiyullahı

Açıldı haşimi ılgı
Mustafa Murtaza nalgı
Yüz yirmi dört bin nevi
Ahirinde İbrahim halilullah

Hakk'ın bir evladı gelip
Abdulmuttalip'ten Ebu Talip
Ol zaman nuru ikiye bölüp
Bilenler bilir vallahi

Oldu Abdullah'tan nebi zahir
Dü cihan oldu tahir
Ebu Talip'ten oldu zahir
Aliyye'n veliyullahı

Dü cihan güneşi Ahmet
Vahi geldi oldu şad
Münkirler bilmedi aheth
Ol şah nebiyullahı

Hak emretti Cebrail'e
Habibim miraca gele
Önünde delili bile
Azrail eminullahı

Dostunan selamın aldı
Gönülleri arı kıldı
Cebrail'i rehber kıldı
Arz eyledi Allah'ı

Sıretü'l-müntaya vardı
Cebrail orada durdu
Bundan ötesi sana verdi
Sen göreceksin Allah'ı

Lalineni çıkart istedi
Haktan yardım diledi
Arşu muazzemeye vardı
Lalinle habibullahı

Âşık maşuğuna vardı
Habibim maksuduna erdi
Doksan bin kelam sordu
Danıştı kelimullahı

Otuz bin şariat oldu
Otuz bin tarikat oldu
Otuz bini marifet hakikat
Bilenler bildi vallahi

Bilenler bilir bileni
Hakikat aşkı olanı
Muhabbette bir civanı
Habib bildi sırrullahı

Yetmiş bin perde geçti
Hakk'ın emriyle açtı
Eline bir bade geldi
Gözettiler hikmetullahı

Ayak üzerine geldi
Destini habibe sundu
Utanırım ya Rab dedi
Uzattı dest-i sırrullahı

İzzetullah el uzattı
Nuru âlemi bezetti
Dü cihan fahri gözettiler
Gördü hatemi vallahi

Kudret lokması geldi
Sütü elma baldan oldu
İkisi de bile sundu
Nuş etti azimetullahı

Gitmek için destur aldı
Vahi geldi şad oldu
Engürü hediye aldı
Secde kıldı baullahı

Kırklar yolunu gözettiler
Vardı kırkları şaz etti
Oturdu bir niyaz etti
Uzattı keşgürullahı

Selman'a gel dedi geldi
Ol demde yar yâri gördü
Hepisi pervaneye girdi
Tutundular arşullahı

Esrar-ı hak sır oldu
Hatice ana zuhur oldu
Fatma pinti resul geldi
Ali bildi kelamullahı

Çar anasır fahri geldi
Muhammet Ali'ye verdi
Ali'de evvel adına verdi
Evvel dedi sırrullahı

Şah Hasan şah Hüseyin
İmam Zeynel parelendi
İmam Bakır şehit oldu
Vecellim Rızalullahı

İmam Cafer din rehberi
Musa-yı Kazım serveri
Olahım imam Rıza'nın cah eri
Verelim cenanullahı

Taki Naki şah Askeri
Onlar birbirinin yâri
Mühip mümin intizarı
Tez gele Mehdi zamanullahı

Kutbü Ali'm Hünkâr geldi
Emanet sahibin buldu
Cümle erlere baş oldu
Bağladılar terrallahi

Bendesin almış yanına
Gelince bahı seraya
Hasreti der biçareye
Şefaati etsin Allah'ı

Hüdayi

Asıl adı Sabri Orak olan Âşık Hüdâî, 1940 yılında Kahramanmaraş'ın Göksun ilçesine bağlı Yoğunoluk köyünde doğmuştur. Yetim büyümüştür. Âşık Hüdâî, askerlik dönüşü İstanbul'a göç etmiş ve hayatının yirmi beş yılını İstanbul'da geçirmiş, 1990'lı yılların başında buradan ayrılarak, Ankara'ya göç etmiştir. Ankara'da Çankaya Belediyesinde işe giren Hüdâî, Park ve Bahçeler Müdürlüğünde işçi olarak çalışmıştır. Âşık Hüdâî hayatını bir mistik olarak geçirmiş, dervişan bir kişiliktir. Demkeş bir hayat sürmüş, Hacı Bektaş Veli dergahına hep bağlı kalmış, gezerek muhatap olduğu aşkı sade bir biçimde aktarmaya çalışmıştır. Âşık Hüdâî, Ankara'da 2001 tarihinde vefat etmiş ve kabri Ankara'dadır Bkz: <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hudai-sabri-orak> Kara Musa'nın hafızasında şaire ait bir kelam vardır.

161. Gülüm Hacı Bektaş Elim Atatürk²¹⁴

Balık susuz olmaz insan vatansız
Gülüm Hacı Bektaş elim Atatürk
İlmim niyayetsiz yolum hatasız
İlmim Hacı Bektaş yolum Atatürk

Okuyabilirsen insan bir ilim
Fikirden mantıktan geçiyor yolum
Birbirine bağlı gönlümle dilim
Gönlüm Hacı Bektaş dilim Atatürk

214 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**4 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Hünkâr ruhumdaki yeşeren daldır
Atam o daldaki açılan güldür
Tıpkı buna benzer buna misaldir
Dalım Hacı Bektaş gülüm Atatürk

İşte **Hüdayi**'niz meydana geldim
Ben böyle inandım ben böyle bildim
Bir yüce uludan bir dolu aldım
Ulum Hacı Bektaş dolum Atatürk

Hürremi

Asıl adı Veliyettin Çelebi, 1867 yılında dünyaya gelmiştir. Hacıbektaş Veli Dergâhı Çelebi postnişinlerinden Feyzullah Çelebi'nin oğludur. Büyük kardeşi Ahmet Cemalettin Çelebi'nin vefatının ardından Hacı Bektaş Veli Dergâhı'na postnişin olmuştur. Aynı zamanda dergâhın vakıf mütevellisi görevini yerine getirmiştir. 1925 ve 677 sayılı kanunun (tekke ve zaviyelerin kapatılması hakkındaki kanun) yürürlüğe girdiği tarihe kadar da bu görevde kalmıştır. Uzun yıllar eğitim görmüş olan Veliyettin Çelebi, çevresinde oldukça bilgili ve aydın bir kişi olarak tanınmıştır. Arapça ve Farsçayı oldukça iyi düzeyde bildiği aktarılmıştır. Veliyettin Çelebi de tıpkı büyük kardeşi kendisinden önceki Hacı Bektaş Dergâhı postnişini Cemalettin Çelebi gibi Atatürk ile yakın ilişki içinde olmuş, ülkenin her yanında dergâha bağlı olan talip topluluklarına birlik bildirileri göndererek Atatürk'ün desteklenmesi için çaba sarf etmiş, ülke ve ulus bütünlüğü için uğraş vermiştir. Atatürk'ün Veliyettin Çelebi hakkında “Çok büyük insan. Onunla konuşunca adeta ruhum yıkanıyor. Kaynak suyu gibi temiz, okyanus gibi geniş ve derin...” biçiminde bir betimlemesi olduğu aktarılmaktadır. Veliyettin Çelebi, 1940 yılında vefat etmiş ve Hacı Bektaş Veli Dergâhı'ndaki Çilehane'de kendisi için yapılan türbesinde toprağa verilmiştir. Alevi ve Bektaşî geleneği içerisinde doğup büyüyen Veliyettin Çelebi, Alevi ve Bektaşî inancını ve tasavvufunu konu edinmiştir. Şiirlerini hece ölçüsüyle kaleme alan Veliyettin Çelebi'nin tasavvufu ve Bektaşî Tarikatı'nın derinlemesine bilen bir kişi olduğunu şiirlerinden anlamak mümkündür. Şiirlerinde “Hürremi” ve “Sefil Seyyid” mahlaslarını kullanmış, dili de sade ve anlaşılırdır. Bkz: <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hurremi-sefil-seyyid-veliyettin>. Kara Musa'nın hafızasında şaire ait üç kelam vardır.

162. Gördüm Pirin Kapıları Sürmeli²¹⁵

Sabahtan uğradım pir kapısına
Gördüm pirin kapıları sürmeli
Çare dedim yaremin acısına
Dedi seni bir mehenge²¹⁶ sürmeli

Hiç bina görmedim senin yapında
Oynanılmaz urganında ipinde
Dedim pirim çok mu kalam kapında
Dedi seni bir mahale sürmeli

Beklemeli ol sultanın eşiğin
Ertesi gün bekleyen bulur keşiğin
Ay ile gün gibi cemal ışığın
Günde yüz bin kere yüzler sürmeli

Ne dedim efendim yüzümden bezdin
Yoksa amelimde isyanım sezdin
Aşkım öldürmeye silah mı düzdün
Martin mavzeri birden sürmeli

Hürremi ah eder kanlı yeşile
Gündüz hayal ile gece düş ile
Menzil alamazsın bu gidiş ile
Hemen aşk atına binip sürmeli

163. İptida Ol İlm-i Kuran'ı Fark Et²¹⁷

Be hey gafil hakkı bulmak istersen
İptida ol ilm-i Kuran'ı fark et
Cemali müşerref almak dilersen
Varıp bir mürşide irfanı fark et

215 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

216 **Meheng:** Altının ayarını ölçmede kullanılan bir taş

217 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**7 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Mürşitlik Muhammet Ali'ye ilhak
Yalandır gayrisi inanma mutlak
Her kişiyi mürşit bilme ey ahmak
Mürşitlik bir haldir nişanı fark et

Dört kapı kırk makam on yedi erkân
Ben mürşidim diye eylesin beyan
Yedi farz evvela öğrenip ey can
Dinle bir kâminden fırkani fark et

Sulptan sulpa indi hüccetü'l bürhan
Bektaş-i Velî'de gösterdi nişan
Yedullah babında buyurdu süphan
Kutbu'l-âlem olan cananı fark et

Yeter biatına sulbutahene
Açma esrarına kavm ü zahire
Eğer muhip isen tapma secere
Veçhi vecullahı âdemi fark et

Kimin hakkındadır levleke levlak
Hak buyurdu lemma haliktü'l-eflak
Muhammet Ali'den gelen nesli pak
Muhammet neslinden insanı fark et

Hürremi söyler ki sözü'n tamamın
Arif olan bilir vaktin imamın
Hatmetmek istersen kudret kelamın
Men araftan sebbe'l-mesani fark et

164. Kabe-i İsyanın Sengi Bendedir²¹⁸

Ol kaşı nun ile beyte'l-fenada
Kabe-i isyanın sengi bendedir
Çünkü kudurettten halk etmiş Mevla
Hazret-i Âdem'in rengi bendedir

218 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**3 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Velakat keremna dediği demde
Aradık âlemi bulduk âdemde
Bunların hepsi benim sinemde
Sultan Süleyman'ın fendi bendedir

Hürremi bir elif buldum iptida
Binbir lisan üzre çağırdım illa
Bir kapı açıldı koptu vaveyla
İmam-ı Hüseyin'in cengi bendedir

Hüseyin

Hayatı hakkında yörede herhangi bir bilgi bulunamamıştır. Şiirlerinden alevi bir cem zakiri olduğu anlaşılan Hüseyin, tasavvufa hakim, yörenin erenlik geleneği bilgisine de vakıftır. Bunun dışında kaynaklarda Kırşehirli Hüseyin mahlasını kullanan yakın dönem bir şair vardır. Bu şair deyişlerin sahibi Hüseyin değildir. Bu şair, 1884 yılında Kırşehir Değirmenkaşı **köyünde doğmuştur. Hayatı fakirlik ve zorluklar içerisinde geçmiştir. Okuryazar değildir. 1950 yılında vefat etmiştir.** Bkz: <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/huseyin-mdbir>. Kara Musa'nın hafızasında şaire ait üç kelim vardır.

165. Akıllı Söylerken Deliler Güler²¹⁹

Kuldan Allah'tan özürün diler
Akıllı söylerken deliler güler
Bulandı pınarlar içilmez sular
Kurudu suyumuz çeşmimiz bizim

Kimisi kürk giyer kimisi aba
Baba oğul oldu oğullar baba
Nezaket kalmadı konuşma kaba
Zehir oldu şifa dalımız bizim

Kalmadı ortada dini diyanet
Muhtaç etmişler sitr-i siyaset
Herkes birbirine oldu biyaset
Kırıldı kanadı kolumuz bizim

219 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**7 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Kalmadı dünyanın lezzet-i hazzı
Dinleşilmez oldu gerçeğin sözü
Hicabı bıraktı geleni geze
Har ile karıştı gülümüz bizim

Hanımlar gitmezler erin sözüne
Cila verir endamına yüzüne
Darılırsa söver ağz-ı yüzüne
Ne aksine oldu yılımız bizim

Şimir hançerini almış eline
İblis kemerini takmış beline
Küfürü doldurmuş ağız diline
Böyle nasıl olur sonumuz bizim

Hüseyin'im nice olur halimiz
Harama gark oldu helal malımız
Münafık elinden azdı rahımız
Bozuldu ülkemiz elimiz bizim

166. Arttı Ah u Zarım Ne Âlemdesin²²⁰

Senden ayrılalı mah-i tabanım
Arttı ahu zarım ne âlemdesin
Sebeb-i varım serv-i revanım
Saadetli sultanım ne âlemdesin

Hasretlik çekmeye kalmadı takat
Ne dilde tahammül ne canda rahat
Bilirsin halimden salmak ne hacet
Güler yüzlü şahım ne âlemdesin

Kul olan unutturmu hiç sultanım
Gönülden nüşt ederim hep lisanım
Hüseyin söyler hal-i perişanım
Efendim Hünkârım ne âlemdesin

220 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**3 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

167. Yedullah Ayette Hüdasın Ya Ali²²¹

Bai bismillahta kulhü vallahsın
Yedullah ayette hüdasın ya Ali
Müminin cisminde cismi cansın
Hel ata şanında hüdasın ya Ali

Hem iliminde de ahitsin hemen
İkrar verdim hemen eyledim iman
Elest-i bezminde tuttuğum deman
Allah ü samet sen hüdasın ya Ali

Yasin ve'l-Kurane'l-hakimsin ezel
İlm-i cavidansın hem de lemyazel
Sırate'l-müstakim yedullah yazar
Yek dane harfinde hüdasın ya Ali

Altı bin altı yüz altmışaltı ayet sır ettim
Levlake levlak ayetin(i) var ettim
Yedi kere şu cihanı tur ettim
Teç dedi aynım sen hüdasın ya Ali

Yıl bin iki yüz seksen yediy(e) erdi
Yüz yirmi dört bin nebiden averdi
Levlaha levlakın şanına indi
Hüseyin'im der sen hüdasın ya Ali

Hüseyin Feyzi

Hüseyin Fevzi 1886'da doğmuştur. Hacı Bektaş Veli Dergâhı postnişini Veliyeddin Çelebi'nin (Hürremi) oğludur. Annesi Hatice Hanım'dır. Hüseyin Fevzi, doğduğu gün annesi rüyasında Hz. Hüseyin'i gördüğü için kendisine Hüseyin adı verilmiştir. Dergâhın son çelebi postnişinidir. Hüseyin Fevzi, 1928 yılında Tokat'ta vefat etmiş ve orada toprağa verilmiştir. Hüseyin Fevzi Alevi ve Bektaşî inancı ve tasavvuf merkezli nefesler yazmıştır. Hüseyin Fevzi, tarikatın güzelliklerini büyük bir

221 **Nefes/Faziletname, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı
11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

edebiyat birikimiyle harmanlayarak şiire dönüştürmüştür. Söylenceleri ustalıklı şiirleştirmiştir. Tarikatın tüm güzelliklerini kendine özgü bir anlatımla sergilemiştir. Bkz: <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/huseyin-fevzi>. Kara Musa'nın hafızasında şaire ait bir kelam vardır.

168. Evvel Var Olan Ol Binayız Biz²²²

Dünya bir kâlemden icat olunca
Evvel var olan ol binayız biz
Kün fe yekün deyip hak buyurmadan
Maşrık mağrip âlemin ziyasıyız biz

Bir dardan yarattım bir top ilimi
Künd ile girdiler dediler beli
Üç isim duyuldu huyu ezeli
Üçüne noktanın koyanıyız biz

Naad-ı Ali duası yapıldı ilam
İsmin bir eliftir işittim kelam
Doksan bin erenden işittim selam
Dünyada dertlerin devasıyız biz

Toprak yurt bulmaya güvercin uçtu
Yedi yıl deryada hem kanat açtı
Bir yeşil kubbeye kondu konuştu
Bir avuç turabın saçanıyız biz

Dört ferîştah halk edip ismi okundu
İsrafil Mikail Azrail Cebail dendi
Altı günde dünyanın hatmine erdi
Var olan dünyanın havasıyız biz

Âdem'e balçıktan verdim nişane
Doksan bin meleği saldı cihana
Şit oldum bir zaman kevn-i mekâna
Nuhun gemisinin yolcusuyuz biz

222 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**19 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Musa oldum Tur dağında gezerdim
Zat ile birlikte kelam ederdim
Davut peygamber olup demir döverdim
Mühr-i Süleyman'ın ustazıyız biz

İsa ruhullah oldum havaya uçtum
Zekeriya oldum kendimi biçtim
Yahya ile kanım yerlere saçtım
Salih peygamberin pazarıyız biz

Eyüp geldim derde şükür eyledim
Yusuf olup kuyuları boyladım
Yunus geldim ol dem ummana daldım
Halil ile Kabe'nin mimarıyız biz

Bir noktadan yazdım o dört kitabı
Bülbül âleminin ilm-i ilahı
Ladenden dört cihat verip cevabı
Bunca âlimlerin hocasıyız biz

Yüz dört nebi birdir elbet
Her biri bir türlü gösterdi heybet
Âşıklar didarda buldular cennet
Arafat'ta İsmail'in kurbanıyız biz

Abdulmuttalip'ten ismim Muhammet
Ebu Talip'ten şah-ı vilayet
Bir zaman Âdem koyarlar elbet
Uhud hazasının serveriyiz biz

İmam Hasan oldum zehiri içtim
Hüseyin oldum Kerbela'da kanımı saçtım
İmam Zeynel ile zindana düştüm
Bakır'ın cefasın çekeniyiz biz

İmam Cafer oldum ilm-i cavidan
Helata suresi buyurdu Sübhan
Hüsnüyeyle ders okuttum bir zaman
Cümle âlimlerin baş tacıyız biz

Musa-yı Kazım'la Bağdat'a gittim
İmam Rıza oldum zehiri yuttum
Taki Naki Asker'le imamet ettim
Mehdi mağrasının sert taşıyız biz

Eba Müslüm ile bir olup geldim
Ehl-i beyt düşmanına hem teber çaldım
İmam Hüseyin'nin himmetin aldım
Münkir diyarının Battal'ıyız biz

Hacı Bektaş oldum geldim Urum'a
Kimseler ermedi benim sırrıma
Erler Âşık oldu yeşil elime
Bunca Âşıkların ustazıyız biz

İncil Tevrat Zebur Kuran hatmin bulacak
Senesi gelince kullarlar ayrıralı olacak
Gözleyin cihanda neler gelecek
Çürükle sağlamı seçeniyiz biz

Derler ki **Hüseyin Feyzi**²²³ bek deli
Bize görünüyor ahretin yolu
Muininiz olsun Muhammet Ali
Hak bir name yazmış tellahıyız biz

Hüsnü Baba

Hacı Kırzade Hüseyin Hüsnü Baba, 19. yüzyılın sonları ile 20. yüzyılın başlarında yaşamış önemli bir Bektaşî büyüğüdür. Kendisi hakkında çok fazla detaylı bilgi bulunmamakla birlikte, Bektaşî edebiyatında ve sözlü gelenekte adı sıkça anılmaktadır. Hüseyin Hüsnü Baba'nın Bektaşî yolu üzerinde derin bilgilere sahip olduğu, tasavvufî düşünceleri ve felsefesiyle döneminde etkili olduğu bilinir. Özellikle nefesleri aracılığıyla Bektaşî inancının temel prensiplerini, Ehl-i Beyt sevgisini ve insana verilen değeri işlemiştir. Bektaşî kültürü içinde "Baba" unvanı, tarikat içinde belirli bir makama ulaşmış, irşat yetkisine sahip ve mürşitlik yapan kişilere verilir. Kara Musa'nın hafızasında şaire ait bir kelam vardır.

223 Veliyettin efendinin oğlu. Cemalettin efendinin kardeşi veliyettin efendinin

169. Ali'nin Doğduğu Eyyam Bu Demdir²²⁴

Gelin ey gaziler seyran edelim
Ali'nin doğduğu eyyam bu demdir
Bu benekli münkir(i) hayran edelim
Ali'nin doğduğu eyyam bu demdir

Ervahlar uyansın kurulsun cemler
Gülbengler çekilsin sürülsün demler
Cümbüşe gelsinler cümle erenler
Ali'nin doğduğu eyyam bu demdir

Hüsnü Baba eyler candan niyazı
Dev sunsunlar sahilar kulsınlar bazı
Okunsun nefesler çalsınlar sazı
Ali'nin doğduğu eyyam bu demdir

Işık Ruhan

Asıl İsmi Mehmet Ali olan Işık Ruhan Amasya Gümüşhacıköy Kuzalan Köyünde 1928 yılında doğar Çocukluğu ve gençlik yılları Çorum Osmancık, Seciyen köyünde geçer. Askerde Üstadım dediği piri ile karşılaşır. 40'lı yaşlarda gönül gözü açılır ve deyişler söylemeye başlar, yörenin usta gerçeklerindendir. Yanyatan Ali derviş, Sefil Memmet ve Kumbabalı İbrahim ağa, Aşık Sadık ve Şekip Şahadoğru'nun yarenidir. Sefil Kurban, Özlemi, Dertli Garip'in rehberidir. Alevi erkanına ve gerçeklik yoluna bağlı bir eren olarak Gümüşhacıköyde ömrünü 1995 yılında tamamlamıştır. Çalışma esnasında Kara Musaya Işık ruhan'ın şiiri okunmuş ve hemen ezberlemiştir. Bu hem Kara Musa'nın kavrayışının hem de gerçeğin kelamının kaydının delilidir. Bkz: Caner Işık, Derviş Işık Ruhan Hayatı ve Şirileri, Onur Yayınları İstanbul, 2022. Kara Musa'nın hafızasında şaire ait üç kelam vardır.

224 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**3 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

170. Be Bun Günlerde Cah Haydar Haydar²²⁵

BAİ Bismillahtır Elif varisin
BE bun günlerde cah Haydar Haydar
TE turabim anasır bir sırsın
SE bu sinemize er Haydar Haydar

CİM cemalin görüp vara inandım
HA hayasının taşından ben kandım
HI havale eyledim şaha sığındım
Rakipler elinden car Haydar Haydar

DAL dellal olmuşuz emek zay etme
ZEL ziyağdun bizi sen mahrum etme
Inze yolundan yabana atma
Dutta elimiz al Haydar Haydar

SIN sinem üstüne şın oldu Şahım
SAT selamet olsun duyula ahım
DAT dadından yanan puşdu penahım
TI tufanda koyma er Haydar Haydar

ZI zulumat olsa bile ayrılmam
AYIN aynı cemalinden ırılmam
GAYIN kudretinde kandım yorulmam
FE figan eylerim zar Haydar Haydar

KAF kuransın şu alemi görensın
KEF kerem gıl kalp evimiz girensin
LAM var olan Yazdanımız olansın
MİM muhabbet sensin gel Haydar Haydar

NUN nihayet olmaz senin vafına
VAV vilayet sahibisin aslına
HE hevesim günde artar nesline
LAM ELİF YE yiye sar Haydar Haydar

225 **Nefes/Hurufatname, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**8 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı
11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Bunca aşıkların ahı figani
Sensin bu cihanı yaradan Gânî
Duy güzel sevdiğim **Işık Ruhan**'ı
Çıkmadan canımız er Haydar Haydar

171. Gönlünde Bir Aşkı Ali Oldukça

Gam yeme hey gönül bin derdin olsa
Gönlünde bir aşkı Ali oldukça
İsterse bu cihan dert ile dolsa
Düşünme zikrinde Ali oldukça

Bin bir türlü gazez bühtan etse de
Nice deccal çakal fırsat bükse de
Dağlar gibi yük üstüne çökse de
Üzülme gönlünde Ali oldukça

Kişi hep gönlünde olanı söyler
Aşk ehli canlara bühtanlar eyler
Ali'yi sevenler el sözü neyler
Dinleme yalanı Ali oldukça

Sinemizde Ali'dendir yaremiz
Bütün derde Ali'dendir çaremiz
Ali'nin zikridir gönül kârimiz
Bir aşkınan devran Ali oldukça

Ali'yi görmeyen bakar kör olur
Bu canımız hep Ali'den sorulur
Ali'siz olanlar hayvanda kalır
Korkma **Işık Ruhan** Ali oldukça

172. Lam Elif Ye ile Yaratmadı mı²²⁶

Bunca veli nebi kainatının
Lam elif ye ile yaratmadı mı
He'yi var vallahi vilayetinen
Bunca aşıkları ün etmedi mi

226 **Nefes/Hurufatname, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**9 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı
11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Nun nihayet nokta yoktan var eden
Mim muhabbetiyle lamı yar eden
Size sığınmışım hakkı şar eden
Geyinip eğnine don etmedi mi

Vet kemer kudretin daktı beline
Gaf kudreti lisan verdi diline
Te beyan eyledi baktı haline
Gayın ayın aleme yön etmedi mi

Zi bunca zulumatı kaldıran
Ali Ti tufana gemiyi dolduran
Ali Dat tatlı dillerde bulduran
Ali Sat sabur gönüle el etmedi mi

Sınıg şahadeti sevdi can canı
Sin sinede olan gerçeği tanı
Ze ziyasın bulur olursa gani
İrı raha gider yol etmedi mi

Zel ziyası oldu adem aynında
Dal dellala düştü bin bir oynunda
Hi havale eyledi toku boynunda
Ha havarilere çal etmedi mi

Cim cemalin aynasını görene
Se saadet nutku erer yarene
Te turaba bak gör bunca kârene
Be aslı dört kitap tur etmedi mi

Elif asıl yüz bin oyun oynuyan
Dört harf oldu arş alayı boyluyan
Yüz on dört sureyi tamam eyliyen
Maracel bahreyni kaynatmadı mi

Payı çayı yüze yazdığı zaman
Zayı ka'yı sipare otuz üç hemen
Kul **Işık Ruhan'ım** Şah'ım el aman
Aşığımsın deyip zar etmedi mi

İbrahim

Yörede İpek Dede olarak bilinen Kumbaba ocağından ocakzade Büyük İbrahim ağadır. Yakın zaman dervişlerindendir. Aşağıda yer alan ilk kıta, duvaz niyetine söylediği dörtlüktür. Kara Musa'nın hafızasında şaire ait beş kelam vardır.

173. Cafer Musa-Yı Kazım Zikreder Fakır²²⁷

Ali'm Hasan Hüseyin Zeynel'den Bakır
Cafer Musa-yı Kazım zikreder fakır
Taki Naki Askeri Mehdi'ye şükür
İbrahim'im der ki destim demanım haydar

174. Gelmişin Cihan İçine²²⁸

İnsanoğlu zarin nedir
Gelmişin cihan içine
Ol sebepten karın nedir
Bakayım bağrın içine

Dinle hakkında ayeti
Koparırlar kıyameti
Eğri bakan hıyaneti
Basarlar narın içine

Gelir zebani sarılır
Görünce ödün yarılır
Vurdukça kemik kırılır
Doldurur derik içine

Düşün bunun burasını
Bul başının çaresini
Zay etmezler zerresini
Alır defterin içine

227 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**1 **Hece Ölçüsü:** Ölçü yoktur **Kafiye Şeması:** aaaa

228 **Nefes/Nasihatname, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 4+4 duraklı 8'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

İbrahim'im beli bestir
Hak Muhammet Ali dosttur
Mümin haktan davet ister
Al yeşil nurun içine

175. Hasan Hüsey(i)n Zeynel Ulu²²⁹

Allah bir Muhammet Ali
Hasan Hüsey(i)n Zeynel ulu
Bakır Cafer Musa-yı Kazım Rıza yolu
Taki Naki Hasan Ali Askeri
İbrahim'im der ki Mehdi'dir Ali

176. Şehitler Serdarı Ol Kerem Kani²³⁰

Kalktı Küfe şehrinden sökün etti
Şehitler serdarı ol kerem kani
Duramazdı ol Yezid'in kahrından
Seferim var diye gelirdi ünü

İmam ehl-i beyti yanına aldı
Kerimesi Zeynep Küfe'den geldi
Ağlayarak gözlerine kan doldu
Ağlaya ağlaya ol Şehriban'ın

Çekilir gülbengler ötüşür naylar
Al yeşil sancak da gün gibi parlar
Gülbengin çekiyor ulular pirlere
Cümlesi de yola oldu revâni

Vardı Kerbela'ya otağın kurdu
Ceng erbabı olanı da başına derdi
Gülbengin çekip de nasihat verdi
Hiç kimseye baki değil bu dünya

229 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**1 **Hece Ölçüsü:** Ölçü yoktur **Kafiye Şeması:**
aaaaa

230 **Nefes/Mersiye, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**38 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li
hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb... (Yörede Kumbaba köyünden Büyük
İbrahim Ağa'ya ait olduğu bilinir. Fakat yazılı kaynaklarda Şah Hatayi'ye ait olarak
yazılır. Sözlü kültür gereği, İbrahim mahlasıyla, derlediğimiz gibi aktardık)

Şam içinde otururdu ol Yezid
Düzerdi kendine kendine kamıt²³¹
Şimir'e dedi ki askerin çek git
Gamı gayretinen seversen beni

Ol Yezid'in bir evladı varıdı
Gayet pehlivandı ismi Har'ıdı
Her manada imamları görürdü
Hiç kimsede irşat etmezdi onu

Oğlan babasına dedi ki ey namdar
Askeri çektiğin o nasıl bir er
Dedi oğlum turab(i)lerden sorgu sal
Kara yerden kaldıracığım onu

Oğlan babasına dedi sen körsün
Hem körsün üstelik hem de münkirsin
Yarın şefaati kimden umarsın
Hiç mi düşünmezsın ulu divanı

Babası oğluna gayet kahretti
Oğlu babasına lanet okudu
Oğlanın ervah-ı ezel pak idi
Bir demde düşündü ordu hümanı

Oğlan der ki ben giderim o yana
Hak için bir kılıç çalarım sana
Ahrette şefaati ederler bana
Öyle dedi oğlan dönderdi dümeni

Oğlan süvari oldu bindi ata
Çok ok uçurdular gelmedi hata
Kerbela çölünde erişti zata
Birden bûs'eyleyip²³² etti beyânî

231 **Kuvvet:** Kuvvet

232 **Buse eylemek:** Öpmek, elini öpmek

İmam der oğlana kandan gelirsin
İsmin nedir ne diyardan olursun
Yezid'in ordusun nerde bilirsin
Dost musun düşman mısın bilelim seni

Oğlan der ki ben Yezid'in oğluyum
Gümen etme şahım sana bağlıyım
Babamla ettiğim cengi söyleyim
Sana dostum bunda etme gümânî

Oğlan eğiliben hem bus'eyledi
Babasıyl(a) ettiği cengi söyledi
Oğlanın ismi Har'dı Hür eyledi
Gayetin sevdiler Hür pehlivanı

Oğlan bir pehlivan meydanda döner
Gayet silahşördü çok idi hüner
Şimir'e dedi ki gel meydana gel
Sana göstereyim didarı dini

Şimir der ki bu oğlanı tutmalı
Öldürmeli değil ceza etmeli
Bunu babasına sağ iletmeli
Gayet izzet ikram çok olur yani

Böyle dedi Şimir yürüdü ordan
Biri beşi değil kamusu birden
Oğlan bindi ata ya şah-ı Merdan
Susuzluktan bitti tende takati

Hür'ü şehit etti Şimir Milcânı
İmamlar getirdi yıkanı anı
Dediler Hüseyin'e durmuyor kanı
Yağlıkla bağladı ister nişanı

Al(i) Abbas derler bir pehlivan vardı
Aldı gıbrasını suya yürüdü
İki elin(i) kesti ol Mervan soyu
Yine dişi ile tuttu kırbayı²³³

233 **Kırba (Kıbra)**: Eski zamanlarda sıkça kullanılan köseleden yapılan bir nevi su kabı

Yetmiş üç pehlivan hep şehit oldu
İmam Hüseyin'le Ebu'l Kas(ı)m kaldı
Kasım ağlayarak imama geldi
İstemem artık ben devr-i devrânı

İmam söylemedi sukuta vardı
Ebu'l Kasım onda çok melûl kaldı
Kolundan çıkardı pazvantı verdi
Birden bus'eyleyip etti beyanı

Döndü ayak ayak geriye geldi
Biraderi yazmış okudu bildi
Fatma'yı Ebu'l Kasım'a ver dedi
Eğer biraderim seversen beni

Yeşil hat yazılmış yazılan yazı
Bu imiş Hasan'ın Kasım'a sözü
Peygamber nişanı hem iki gözü
Emminin önünde veresin canı

Fatıma'sı olan kızı çağırdı
Nikâhını Ebu'l Kasım'a verdi
Dermedar²³⁴ olmayı münasip gördü
Savaş arasında oldu düğünü

Ne el ele değdi ne de eteği
Serilice melûl kaldı yatağı
Cennette olalım ballar peteği
Sen kavuştur sen görüştür yarabbi

Gelmiş çağırır ol Şimir-i Mervan
Kaldı mı askerin gönder Hüseyin
Yezid'e tab(i) ol ya başın(ı) ver dedi
Allah'tan beklerim böyle bir günü

Şimir'e de lanet Yezid'e lanet
Orduna da lanet sana da lanet
Buna razı olmaz fahr-i kâinat
Böyle dedi Hüsey(i)n sığındı gani

234 **Dermedar**: Ölmek, şehit olmak

İmdadına geldi Cafer-i cinni
Başına birikti yüz bin ecinni
Kıralım koymadan bunların birini
Bunlara gösterelim didar-(1) dini

İmam der ki böyle asker olamaz
Siz görürsünüz de onlar göremez
Siz vurursunuz da onlar vuramaz
Hak katında kabul olmaz devâhı

Emreyle âdem donuna girelim
Karşısında hem varalım duralım
Onlar bize biz onlara vuralım
Yolun(a) akıtalım bir damla kanı

Çekilin meydandan size izin yok
Ben izin veremem Hak'tan ruhsat yok
Hak izin verirse bana asker çok
Neyleyim periyi neyleyim cini

Ali Asker derler bir mâsuman var
Dedi kâfir şu masuma bir su ver
Masumu zehirli okla vurdular
Arttı Şehriban'ın ah u figanı

Tepti zembemini çıkardı suyu
Dedi kâfir bana su yok mu?
Haktan bize izin ve ruhsat yok ki
Kamusu bell(i) olur mahşer zamanı

Hüseyin vedalaştı meydana girdi
Zarbına dayanmaz öyle bin ordu
Her çalışta yetmiş bin kâfiri kırdı
Hak nida etti Hüseyin çek elini

Ehl-i beyt de koyun gibi meleşir
Şah Hüseyin al kanlara böleşir
Üzerinde melâikler dolaşır
Feryatlar yükseldi arş u Rahmana

Üryan büryan develere bindiler
Kara yas içinde Şam'a indiler
Ol Yezid'in huzuruna vardılar
Ağlayı ağlayı ol Şehribanı

Yezid'in düşüne fahr-(i) kâ(i)nat girdi
Uykudan uyandı titredi tenleri
Hep verildi ehl-i beytin donları
Medine'ye gönderdiler onları

İbrahim'im eydür kıssada tamam
Verelim Habib'in ruhuna vesselam
Yol için ne çekti on iki imam
Dergâhından mahrum koyma seveni

177.Ye Yardım Eyledi Leyl-İ Nihari²³⁵

Elif Allah için ağlayım dedim
Ye yardım eyledi leyl-i nihari
Be mahamı gördüm hıfzeyle hüdama
Lam elif dadına bin eder canı

Te temaşa eder de hayran kalan
He hidayet nuru münevver olan
Se sevap şehrine ol ruzi kılan
Vav ile vahdette bula gör bari

Cim cemalin ki efneba görünür
Nun nice dertlere derman verilir
Ha hikmet eder hep hikmet derilir
Mim ile mevlaya kılalım zari

Hı hayran mustain aşkı ahari
Lam gösterse görsem gülyüzlü şahi
Dal derdine düştüm kılarım ahi
Kef kerem kanisin hıfz eyler nari

235 **Nefes/Hurufatname, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**8 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı
11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Zel zikrimdir ruz u şeb-i niyazım
Kaf kadimdir ki incidir canım
Dal daim eyle hep çoktur isyanım
Fe ferman edersen verelim seri

Ze zelalin şehri eyler gezerim
Gayın gayrılara yoktur nazarım
Sin süphan ilmini okur yazarım
Ayın âşıkları ağlatmak kârî

Şın şefaât mahşer günü âleme
Sende geldin on dördüncü kelame
Ze zuhur eyleyip dursam selama
Tı tabip dertlere derman her bari

Dat delalet edip kalsak himamı
Yirmi dokuz huruf oldu tamamı
İçinde ruh olur hoca imamı
Divanda İbrahim çekelim darı

İbreti

Asıl adı Hıdır Gürel olan âşık, 1920 yılında dünyaya gelmiştir. Gürel'in doğum yeri Kayseri'nin Sarız ilçesine bağlı Kırkısrak köyüdür. Babasının adı Ali, annesinin adı ise Sultan'dır. Öksüz büyümuştür, ayakkabıcılık ve terzilik yapmıştır. Farklı mesleklere de yönelmiş saz yapıp satmış, dış çekmiş, madencilik yapmış ve en son fotoğrafçılık mesleğinde karar kılmıştır. 1976 tarihinde İstanbul'da vefat etmiş ve buraya defnedilmiştir. Hıdır Gürel, «Hakikatçi Aleviler» olarak adlandırılan “Kırkısrak Hakikatçileri” ile birlikte “Şöbeçimen Hakikatçileri” meclisine dâhil olmuş, şiir tarzının oluşmasında aralarında birçok âşığın bulunduğu bu meclisten önemli ölçüde etkilenmiştir. İbreti mahlasını kullanan âşık, şiirlerini konu bakımından, Alevi Bektaşî inancını ve tasavvufunu ele aldığı dinî tasavvufî konulu şiirler “dört kapıdan Hakikat kapısına biat eden, insanın Allah ile öz dost olduğuna ve kâmil insanın ruhunun ölümsüz olduğuna inanan” bir insan olarak tarif eden İbreti'nin her türden konudaki şiirlerinde bu anlayış açık bir biçimde görülebilir. Bkz: <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ibreti-hidir-gurel> Kara Musa'nın hafızasında şaire ait bir kelim vardır.

178. Sarık Seccadeyi Elden Bıraktım²³⁶

İlme değer verip uykudan kalktım
Sarık, seccadeyi elden bıraktım
Vaizin her günü vaazından bıktım
Ramazanı sele verdim de geldim

Karnım acıktıkça kederim arttı
Hele hac kaygısı ayrı bir dertti
Paralılar hemen hac' oldu gitti
Şeytanı taşlarken gördüm de geldim

Dört kitabı koyup torbaya astım
Cennet hurisinden ilgimi kestim
Muskacı hocaya sanmayın sustum
Ağzının payını verdim de geldim

Aklım ermez ahret eğlencesine
Saygım var insanın düşüncesine
Hayal cennetinin has bahçesine
Softa sürüsünü sürdüm de geldim

İbreti, emelim insana hizmet
Eşim bana huri, evim de cennet
Hacıya, hocaya kalmadı minnet
İrbığı, tesbihi kırdım da geldim

İsmail

Ankara/Çubuk Emirler köyünden Âşık İsmail mahlası bazı yerlerde “Günahkar” olarak da kullanan aşığımızın yaşadığı dönem ve tarihler hakkında hiçbir bilgi bulunamamıştır. Kara Musa'nın hafızasında şaire ait bir kelam vardır.

236 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

179. Ben Ali'nin Hangi Methin Edeyim²³⁷

Ta ezeli kandildeki nurudu
Ben Ali'nin hangi methin edeyim
Âdem yok ikene ezel varidi
Ben Ali'nin hangi methin edeyim

Ali kurdu bu erkânın binasın
Halk eyledi anasıyla atasın
İkiy(e) böldü ejderhanın çenesin
Ben Ali'nin hangi methin edeyim

Âdemde kırk bin yıl kalıpta yattı
Âdeme benzemez mahlûk halk etti
Kaf dağında devin bendine çattı
Ben Ali'nin hangi methin edeyim

Nebilerin cümlesini yarattı
Her birine bir mucize gösterdi
Cismi bin bir defa cihana geldi
Ben Ali'nin hangi methin edeyim

Aşkın kürresinde kaynayıp coşan
Musa ile Tur dağında buluşan
Nihan olup bin bir kelim danışan
Ben Ali'nin hangi methin edeyim

Erzenede Selman'ın carın(a) yeten
Oyudun²³⁸ her kanın üstüne yatan
Fazlıya kul olan kendini satan
Ben Ali'nin hangi methin edeyim

Cimcime sultanın atasın bilen
İnip kan suyunun geçidin bulan
Kâfirin gönlünü gümene salan
Ben Ali'nin hangi methin edeyim

237 **Nefes/Faziletname, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**10 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı
11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

238 O idi

Kesik baş miskinın carına eren
Odur çar köşeye bakmadan gören
Tevhidi kırklara armağan veren
Ben Ali'nin hangi methin edeyim

Cümle velilerin fermanın yazan
Doksan bin sure-i şerh edip düzen
Arafat'ta devin bendini çözen
Ben Ali'nin hangi methin edeyim

İsmail günahkâr ikrarın güder
Ali car diyenin carına yeter
Hem zahire hem batına hükmeder
Ben Ali'nin hangi methin edeyim

İsmail Hakkı

Şiirlerinde Hakkı mahlasını kullanan şairin asıl adı İsmail'dir ve şair İsmail Hakkı Evliyâzâde olarak tanınmaktadır. İsmail Hakkı Evliyâzâde Kütahyalıdır. Kaynaklarda doğum tarihi ile ilgili kesin bir bilgi yoktur. İsmail Hakkı Evliyâzâde kesin olmamakla birlikte kapatılan Bektaşî tekkelerinden birinde görevlendirilmiş Nakşibendi tarikatının 19. asırdaki önemli şeyhlerinden biridir. Bilgin ve arif bir kişidir. Faziletli bir zât olan İsmail Hakkı Efendi 1865 senesinde Kayseri'de, Kayseri Dergâhı'nda şeyhlik yaptığı sırada vefat etmiştir. Bektaşî tarikatının sırlandığı dönemde Nakşibendi şeyhleri dergahlara atanmış ve orada Bektaşî görgüsünden etkilenmiştir. Bu nefeste de bu sevgi ve görüğünün izleri görülmektedir. Kara Musa'nın hafızasında şaire ait bir kelim vardır.

180. Muhammeden Reslulullahtur Muhabbetin Binası²³⁹

La ilahe illallah'tır dört kitabın manası
Muhammeden reslulullah muhabbetin binası
Cihan(ı) bir noktadan düzdü elif oldu anası
Kitabullah din Muhammet ehl-i hikmettir Ali

239 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**7 **Hece Ölçüsü:** 8+7 duraklı 15'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Külh u Allahu ahat deyince hakkı bir bildim
Allah ü samet deyince hak kelamı söyledim
Lem yelit deyince ben de hakkı ikrar eyledim
Kitabullah din Muhammet ehl-i hikmettir Ali

Velem yelüt deyince halk eyledim ben âlemi
Velemye küllahi böylece çalmıştır kâlemi
Küfüven ahad okurum hakkın doğru kelamı
Kitabullah din Muhammet ehl-i hikmettir Ali

Hakkın binbir ismi vardır evvel ismi Allah'tır
Esselat(ü) vesselam Muhammet selevat Allah'tır
Müminin secdegâhı âlâ ehl-i beytullahtır
Kitabullah din Muhammet ehl-i hikmettir Ali

Hak mizan terazi kurdu Ali geçti başına
Lanet olsun ol yezide ne gelecek başına
Müminler hayır sunar yol ehli din kardeşine
Kitabullah din Muhammet ehl-i hikmettir Ali

Fatma ana mahşer yerinde ah Hüsey(i)n söylüyor
Lanet olsun ol yezide Ali'ye kast eyliyor
Ali ismi kalp evinde beni irşat eyliyor
Kitabullah din Muhammet ehl-i hikmettir Ali

Ey İsmail Hakkı bir bil doğru yolundan azma
Sene bin iki yüz elli çoğaldı veled-(i) zina
Lam elif yeyi görenler Mehdi'yi yakında bile
Kitabullah din Muhammet ehl-i hikmettir Ali

Katibi

Celalettin Ulusoy'un aktardığına göre; doğum tarihi ve yeri bilinmeyen Güzide Ana'nın 18. yüzyılda yaşadığı ve Şehit Feyzullah Çelebi'nin kızı olduğu; Hacı Bektaş Veli Dergâhı'nda, Hazret Avlusu'nun sol tarafındaki terasta mezarının bulunduğu bilinmektedir. Ne zaman vefat ettiği bilinmemektedir. Nefeslerinde Güzide Ana ve Katibî mahlaslarını kullanmıştır. Detaylı bilgi için bkz: <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/guzide-ana>. Kara Musa'nın hafızasında şaire ait bir kelam vardır.

181. Her Dem Sağ Gezeriz Gayrı Değiliz²⁴⁰

Sırr-ı bektaşiyiz ayrı değiliz
Her dem sağ gezeriz gayrı değiliz
Birlikteyiz ayrı gayrı değiliz
Bir kimse sayılır üçümüz bizim

Kıpkırmızı bir kelile yederler
Azmeyleyip haktan yana giderler
Gönül kabesini tavaf ederler
Günde bin keredir haccımız bizim

Sırrı men araftan nefsimiz bildik
Mürşit karşısında tevbeyle geldik
Gönül aynasını pak edip sildik
Taşradan görünür içimiz bizim

Katibim seyrettim anta zeminde
Hakkı ispat eder birlik deminde
Akıl meclisinde insan ceminde
Bulunsa bir iki kaçımız bizim

Kaygusuz

Asıl adı Alayi Gaybi'dir.1342'de Alanya'da (Alaiye) doğmuştur. Babası Alanya beyi Hüsameddin Mahmut'tur. Bektaşiler tarafından Kaygusuz Sultan olarak anılan Kaygusuz Abdal'ın hayatını *Menakıpname*'den edinilen bilgilerden öğrenilmektedir. *Menakıpname*'ye göre Alaiye Sancağı Beyinin oğludur. Çocukluğunda bütün ilimleri tahsil etmiş aynı zamanda da silahşörlük, pehlivanlık, avcılık gibi yeteneklere de sahiptir. Menkıbeye göre genç Gaybi, bir gün avlanmaya çıkar. Bir geyiğe rastlar ve ona ok atar. Ok, geyiğin koltuk altına saplanır. Yaralı geyik, koşa koşa Elmalı'da Abdal Musa'nın tekkesine ulaşır ve içeriye girer. Arkasından koşan Gaybi de tekkeye girer, dervişlere başvurur. Nihayet Abdal Musa'nın huzuruna çıkan Gaybi, işi anlatır, geyiğini ister. Abdal Musa, koltuğunun altından vücuduna saplanmış bir oku çıkararak, oğul der okun bu mu? Gaybi, attığı oku tanıyınca Abdal Musa'nın ayaklarına

240 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**4 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

kapanır ve artık tekleden çıkmaz. Kaygusuz mahlasını alan Gaybi Beyi babası aratır, Abdal Musa tekkesinde olduğunu haber alınca Teke Beyine müracaat eder. Teke Beyi, Abdal Musa ile savaşa kalkışır ancak onun manevi kudreti karşısında mağlup olur. Kırk yıl Abdal Musa'ya hizmet eden Kaygusuz, nihayet piri tarafından Mısır'a şeyh olarak gönderilmiş, Mısır'da bir tekke kurarak yolunu yaymış ve orada vefat ederek tekkedeki mağaraya gömülmüştür. Bkz: <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/kaygusuz-abdal-alaeddin-gaybi>, Kara Musa'nın hafızasında şaire ait bir kelam vardır.

182. Yitirdim Aklımı Başım Dererken²⁴¹

Bilmem şu şehirde ne kar eylesem
Yitirdim aklımı başım dererken
Dedim başım alup firar eylesem
Birine rast geldim çıkıp giderken

Sözünü tutup da dinledim anı
Varıp bir köşede ettim meskeni
Çiftçi oldum ele aldım sabanı
Öküzü öldürdüm düven sürerken

Ekmekçi(i) oldum tuttu muhtesip beni
Ateşlerde yaktım can ile teni
Eksiğim tuttular yedim sekseni
Amanı unuttum topuz inerken

Çorbac(ı) oldum ciğerim döndü kana
Paçac(ı) oldum bir kelp düştü kazana
Gemic(i) oldum çıktım bahri ummana
İpliğim kaçırdım yelken sorarken

Bakkal oldum bende geçtim dükkana
Gülmez oldu elma ile kestane
Bekri oldum yerim oldu meyhane
Geldiler kolbaşı bade içerken

241 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**16 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb... İnternette Şair Tahiri'ye ait "Uğursuz Destanı" şiirinin sözleri ile aynı. Lakin bu şiirde mahlas kıtası yok. Burada Kaygusuz mahlası verilmiş. Ayrıca Tahiri'nin şiirinde olmayan kıta mevcut.

Bakkal oldum oldu mekânım kapan
Benden yüz çevirdi cümle bezirgân
Bala yağa düştü beş on bin sıçan
Fıçıların ağzın açıp kaparken

Boyacı(1) oldum edemedim boyayı
Terzi oldum kesemedim çuhayı
Hallaç oldum tutamadım sopayı
Kolum çıktı tokmağını sallarken

Dellal oldum hayli maiş²⁴² eyledim
Kahve pazarında hayli savaş eyledim
Berber oldum bir kel traş eyledim
Başını kopardım sakal tararken

Hamamcı oldum da hasılı kâlem²⁴³
Bir sabah başıma yıkıldı hamam
Bir topal kâfir de külhana endam
Günde kendin yakmış ateş yakarken

Natır oldum açamadım kurnayı
Avcı oldum vuramadım turnayı
Mehter oldum çalamadım zurnayı
Derisin patlattım davul çalarken

Cambaz oldum edemedim saltayı
Balıkçı(1) oldum balık yuttu oltayı
Kasap oldum ele aldım baltayı
Kendi başımı yardım gerdan kırarken

Sakka oldum vardım çeşmeye hele
Başım gözüm kırdı bir kara köle
Şair oldum aldım sazımı ele
Kirişini kopardım çöğür çalarken

242 **Maiş:** Maaş

243 Bu kıta Tahiri'nin eserinde yok

Tabak oldum sürdüm bir iki meşin
Köpekler akçesin vermişler peşin
Yiyip bitirmişler kurusun yaşin
Üzerine vardım ağzın yalarken

Bilmem ne kar etsem avara²⁴⁴ kaldım
Muhtar oldum gayet hayrette kaldım
Vardım bir şehire bostancı oldum
Şehri suya verdim bostan sularken

Bilmem sualimde ne kar eyleyem
Ahvalim demekle nazar eyleyem
Dedim sarraflıkta karar eyleyem
Bir çingene kaptı para sayarken

Kaygusuz gezerken zahir ayanda
Kalmışım hayrette dar-ı fenada
İbadet eylerim bab-ı hüdana
Evim(e) mahsuduma erdim ararken

Kul Fakir

Kul Fakır, Gaziler Ovacığı'nın yetiştirmiş olduğu önemli isimler arasında yer alır. Yörede bilinen en önemli erenlerdendir. Asıl adı Ali Oymak olan Âşık Kul Fakır, Amasya'nın Merzifon ilçesi Kireymir **köyünde 1837 yılında doğmuştur. Yörenin en güçlü ruhsal önderlerindendir. Uzun boylu, iri kemikli, zayıf fakat heybetli, gösterişli biri olarak tarif edilir. Gaziler Ovacığı; Amasya'nın Gümüşhacıköy, Merzifon ve Suluova arasındaki bölgenin ismidir. Gaziler Ovacığı Kul Fakır'ın ifadesiyle "Hızır'ın azık torbasını döktüğü yer"**dir. Bu ovanın ereni evliyası eksik olmayacaktır. Önemli olan onu bulmak, ona hizmet etmek ve ondan himmet almaktır. Zaten Hakk'a hizmet, halka hizmetten geçer. İyi olan her şey için yapılan katkı, bilenler tarafından yazılır ve yine Kul Fakır'ın dediğine göre "*Erenler, duvarlarına konan sinekten vazgeçmezler.*" Her hizmet mutlaka Hakk katında bir anlama sahiptir, diye inanılır. Kul Fakır özellikle tarihsel konumu, yol içindeki cesur uygulamaları ve erenlik boyutu ile Gaziler Ovacığı

244 **Avara:** İşsiz

Alevileri için hak kelim sahibi bir gerçektir. Onun sözü anıldığında niyaz edilir. Onu rüyada görmek ruhsal bir işaret olarak algılanır. Yol içinde “*ahlaken olgunlaşmak hedefi*” onun sözleri ile gerek-**çelendirilir**. Kul Fakır, halk arasında diridir; bu güçlü inanç onun Hakk katında da diri olduğunun işaretidir. Kul Fakır üzerine 1991 yılında Ali İhsan Aktaş ve Sabri Yücel tarafından “*Anadolu’da Bir Duru Kaynak*” adıyla yapılmış önemli bir **ça-lışma** vardır. Bu çalışmanın dışında Kul Fakır üzerinde aka-demik **düzeyde yeterince çalışma yapılmamıştır. Kul Fakır**, Horasan erenlerinden olan Piri Baba evlatlarındandır. **İdriso-ğulları** olarak tanınırlar, bu anlamıyla ocakzadedir fakat talip-mürşit ilişkisine girmemiştir. Babasının adı Musa’dır, Kul Hüseyin tarafından yetiştirilmiş yörenin en önemli erenlerin-dendir. Pehlivan olduğu için düğünlerde güreş tutar ve üstat dediği Âşık Kul Hüseyin’in “*Asıl pehlivanlık; kendi hırsıyla, nef-siyle **güreşen ve onu yenendir.***” demesiyle orada “*Eyvallah üs-tat!*” der ve bunun ardından Kul Fakır mahlası verilir, dili çözülür. Kul Fakır çalışkan bir insandır. Bağ bahçe işleriyle uğ-raşır. Yaşadığı dönem Osmanlı İmparatorluğu’nun çöküş dö-nemi ve Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluş dönemidir. Bu sebeple Kul Fakır, Alevilerin söz konusu dönemdeki inanç ve tutumlarını en açık biçimde yansıtan şahsiyetlerdendir. Kul Fakır, Ehlibeyit çizgisine sadık olmakla birlikte çağdaş değerlerden de kopmamıştır. Bkz: Caner Işık – Ali Onar (2017), “*Gaziler Ovacığı Ereni Kul Fakır Hayatı ve Deyişleri*”, Alevilik Araştırmaları Dergisi-The Journal Of Alevi Studies, Kış-Winter 2017 Sayı/Volume 14, sayfa: 1-62. Kara Musa’nın hafızasında şaire ait on üç kelim vardır.

183. Aşkınan Gidende Yol İncinir mi²⁴⁵

Gel gidelim gönül dost illerine
Aşkınan gidende yol incinir mi
Sultanı bilirse kulun halini
Mushaf’ın yazmaya el incinir mi

Mushaf-ı Kübra’dır vücud-ı insan
Allame’l-Esma’yı buyurdu Sübhan
İlm-i Müsemma’yı zikreder lisan
Hal ile söyleyen dil incinir mi

245 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11’li hece ölçü-sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Dilde ikrar gerek tekrar olmasın
Güllerimiz has bahçede solmasın
Kel irakip andelibi görmesin
Bülbülün sesinden gül incinir mi

Güllük gülistanlık dostun cemalı
Aslı pak olanlar bulur kemalı
Su balığı sakın öldürmen anı
Balık oynayınca göl incinir mi

Kul Fakir'im marifet burasında
Kulluk hatmolundu ba-yı isminde
Yüz on dört sure de mevcut Yasin'de
Hakikate eren hal incinir mi

184. Balım Kızıl Sultan Deli²⁴⁶

Ya Allah, Muhammet, Ali
Balım Kızıl Sultan Deli
Şah Hasan'dan tuttum eli
Lâ feta illâ Ali

Şehid-i Kerbela olan
Hüseyn aşkına ser veren
Zeynel'le zindana giren
Lâ feta illâ Ali

İmam Bakır'dır yârimiz
İmam Cafer'dir pirimiz
Bir'e bağlıdır binimiz
Lâ feta illâ Ali

Musa Kazım Horasanî
Ezelden sevmişim anı
İmam Rıza'nın erkânı
Lâ feta illâ Ali

246 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**6 **Hece Ölçüsü:** 4+4 duraklı 8'li hece ölçüsü
Kafiye Şeması: abab/cccb/dddb...

Şah Taki'den ola yardım
Ba-Naki'dilimde virdim
Askeri'ye selam verdim
Lâ feta illâ Ali

Kul Fakir'i kul eyleyen
Arşâlâyı sır eyleyen
Hem yokları var eyleyen
Lâ feta illâ Ali

185. Biri Aydır, Biri Ol Güne Benzer²⁴⁷

Seyrimde gezerken üç dilber gördüm
Biri aydır, biri ol güne benzer
Aşkın dolusunu sundu elime
Biri allar giymiş ahtere benzer

Üçler olup beşten haber alınca
Üç sünneti yedi farzı kılınca
Sağıma soluma haber verince
Sağdaki sevdiğim sultana benzer

Mümin olan arı gibi iniler
Bin çiçekten alır balı bir eyler
Güzeli görenler aynayı n'eyler
İçi ahret dışı dünyaya benzer

Aklımı başımdan aldı bakışı
Yaktı şu sinemi aşkın ataşı
Ölmeden evvelin ölse bir kişi
Kur'an'da okunan imlaya benzer

Kul Fakir'im ezel ağladım gülmem
Okumuşum aktan karayı bilmem
Bin derman verseler bu derdi vermem
Her dem kalp evinde durana benzer

247 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

186. Doğru Söz Kimseye Tesir Etmiyor²⁴⁸

Arif olsam ilm-i hikmet söylesem
Doğru söz kimseye tesir etmiyor
Yalan, düzen şöhrat bulmuş cihanda
Fıskı-fücur kalbimizden gitmiyor

Kibir, gurur bize olmuş müptela
Şeytan bizi takip etmekte hâlâ
Doğru söyleyene derler budala
Akıl mağlup cahile güç yetmiyor

Softalar Hakk için ibadet kılmaz
Doğruluk cahilin işine gelmez
Zamana uymayan itibar bulmaz
Kitap, sünnet asla fayda etmiyor

Bir kimse Hakk için vermez selamı
Memur ürüşvetsiz²⁴⁹ tutmaz kâlemi
Yum gözünü sükût geçir âlemi
Kul Fakir'im senin aklın yetmiyor

187. Hak Muhammed Ali Kelamullahtır²⁵⁰

İblis'i dergâhtan süren Allah'tır
Hak Muhammed Ali Kelamullahtır
Görüp inanmazsa aslı felahtır
Asılzade duruşundan bellidir

Divanına durdum İmam Hasan'ın
Yüzüne bakmayın sakal kesenin
Hakkında nalet var mürvet basanın
Zülfıkar'ı çalışından bellidir

248 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**4 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

249 **Ürüşvet:** Rüşvet

250 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Zülfıkar elinde Şah Hüseyn'in
Pâ ile Çâ'nın da yerini bulun
Zâ ile Kâ'nın kıymetini bilin
Sahaveti soruşundan bellidir

Mânâ-yı Tur'unda ol İmam Musa
Kalp evinde mihman İmam İrıza
Şah Taki ba-Naki kanar görürse
Saki gönül sunuşundan bellidir

Hasan'ül-Askerî saki-yi kevser
Mehdi yaramazın ılkını keser
Kemalsiz kemlere sam yeli eser
Kul Fakir'in deyişinden bellidir

188. La Feta İlla Ali'dir Dilde Zikrullahımız²⁵¹

La feta illa Ali'dir aşk-ı kenzullahımız
La feta illa Ali'dir dilde zikrullahımız
La feta illa Ali'dir hem kelimullahımız
La feta illa Ali la seyfe illa Zülfıkar

La feta illa Ali'dir müminlerin aynası
La feta illa Ali'dir âşıkların hocası
La feta illa Ali'dir hem gündüzü gecesi
La feta illa Ali la seyfe illa Zülfıkar

La feta illa Ali'dir delili bürhanımız
La feta illa Ali'dir cism-i cinde canımız
La feta illa Ali'dir yârimiz cananımız
La feta illa Ali la seyfe illa Zülfıkar

La feta illa Ali'den açıldı eyyamımız
La feta illa Ali'dir kimse bilmez halimiz
La feta illa Ali'ye vermişiz ikrarımız
La feta illa Ali la seyfe illa Zülfıkar

251 **Nefes/Faziletname, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**7 **Hece Ölçüsü:** 8+7 duraklı
15'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

La feta illa Ali'dir âleme sultan olan
La feta illa Ali'dir gönülde mihman olan
La feta illa Ali'ye zerrece sığmaz yalan
La feta illa Ali la seyfe illa Zülfıkar

La feta illa Ali'dir kâinatın binası
La feta illa Ali'dir yerin göğün binası
La feta illa Ali'yi sevmeyen Hakk'a asi
La feta illa Ali la seyfe illa Zülfıkar

La feta illa Ali'dir yüz dört kitap manası
La feta illa Ali'dir hem hacısı hocası
La feta illa Ali'dir **Kul Fakir**'in suresi
La feta illa Ali la seyfe illa Zülfıkar

189. Mehdi Resûl Sahip Zaman Gel Yetiş²⁵²

Kâfirin kıralı dönmez sözünden
Mehdi Resûl sahip zaman gel yetiş
Hayır gelmez amelinden özünden
Mehdi Resûl sahip zaman gel yetiş

Yüz bin asker süvarisi peşinde
Hile çoktur ol melunun işinde
Atatürk var Türkiye'nin başında
Mehdi Resûl sahip zaman gel yetiş

Balım Sultan aman sonu uzatma
Mürüvvet diyeni tufana katma
Atatürk'ün fidanların budatma
Mehdi Resûl sahip zaman gel yetiş

Şu Çar melununun gider mi kini
Ali İmran okur gerçeğin dili
Gün gibi balkıyor Muhammed dini
Mehdi Resûl sahip zaman gel yetiş

252 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Kul Fakirim der ki sevmem ziyneti

Çalışalım Şah-ı Merdan gayreti

Kerbelâ'dan akan kanlar hürmeti

Mehdi Resûl sahip zaman gel yetiş

190. Ol Hak-i Payına Yüzümü Sürdüm²⁵³

Çok şükür Hünkârım cemalin gördüm

Ol hak-i payına yüzümü sürdüm

Muhabbet bağında gülünü derdim

Güle rengin veren sen değil misin?

Sultanımın teri gül gibi kokar

Mümin müslim senin hicabın çeker

Elinde Zülfikar münkürlere korkar

Devin bendin kıran sen değil misin?

Ülkemize kondu şahin donunda

Düldülün eğinde kamber yanında

Sırrı yezdan olup miraç yolunda

Hatemini alan sen değil misin?

Cihan yadigârı tekme içinde

Cebrail'(e) sor elin(i) kaç bin yaşında

Bi yek nazar kıldım onun peşinde

Kanadını sunan sen değil misin?

Evvel ahir Tanrı sana yar idi

Kırk budakta şamaların eridi

O sultanım şu cihanda bir idi

Kadıy(1) kudur olan sen değil misin?

Evvel Ali ahir Veli dedirdin

Sarının öküzü kurda yedirdin

Alıç ağacında elma bitirdin

Cansız ata binen sen değil misin?

253 **Nefes/Faziletname, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**7 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı

11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Kul Fakir'im Ali Haydar pirimiz
Sırrı Balım Sultan Bektaş Veli'miz
Sene bin üç yüz kırkta beyanımız
Horasan'dan gelen sen değil misin?

191. Orta Yerde Hak-Bereket Dur Oldu ²⁵⁴

Hayın kalleş iş başına geçince
Orta yerde hak-bereket dur oldu
Muhanet tohumu boz'a saçınca
Kör yanında darı eksen har oldu

Kör körün elinden tutmuş gidiyor
Körler sağlamlara bühtan ediyor
Gıybete gelince gör ki ne diyor
Surete gelince diller lâl oldu

Lâl olan dillerin ne oldu söyle
Beytullah sendedir, gir tavaf eyle
Kaf'u Nun'dan olan sürüyü heyle
Hak nidasın duyan canlar var oldu

Kul Fakir'im kasap girdi sürüye
Ali'yi seveni çekti beriye
Hem "bin üç yüz kırk" dediler seneye
Hayın kalleş iş başından tard oldu

192. Sesini Duyanlar Çekerler Yası ²⁵⁵

Yüz yirmi dört bin nebinin sesi
Sesini duyanlar çekerler yası
İsm-i azam ol Ali'nin duası
Okuyanlar mahrum kalmaz inşallah

254 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**4 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

255 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**7 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Nice nebi veli göçtü bu handan
Sevenleri bizde severiz candan
Alışveriş etmeyiz her dükkândan
Erenler verdiği almaz inşallah

Erenlerin kavli birdir iki olmaz
İkilikte kalan menzile ermez
Kora atsalar da şu canım yanmaz
Ali'yi sevenler ölmez inşallah

Mut-i kable ente mute ermişiz
Ölmeden evveli bir kez ölmüşüz
Biz de bu hana beş defa gelmişiz
Baki ikrar fani olmaz inşallah

Elestü bezminde bir ikrar verdik
Kahi akıllandık kah deli olduk
Sultan Veyis ile yemenden geldik
Sırrımıza kimse ermez inşallah

Aşığın çektiği aşk belasıdır
Hitabından gelen hak nidasıdır
Kendini bilmeyen hakka asidir
Böyle güruhlara salmaz inşallah

Kul Fakir'im başa gelen ne haldir
Hakkında ferman var işin de zordur
Balım Sultan düşmüşleri sen kaldır
Bize bühtan eden onmaz inşallah

193. Tazelendi Gönlüm Gülizar Gibi²⁵⁶

İkrarını aldım bir sadık dostun
Tazelendi gönlüm gülizar gibi
Gönül goncasını dermekdir cahtım
Açıldı bahçede ol entar gibi

256 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**12 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Len terani dedi ol haddi bölüğüm²⁵⁷

Karşımda da cemalini gördüğüm

Uzak değil aşk içinde bulduğum

Kalbi beytullahta gizli sır gibi

Tur-i Sina'sında Musa peygamber

Tekellüm²⁵⁸ söylerdi ol sırrı haydar

Muhammed miraçta görünce ol der

Haykırıben²⁵⁹ hamle kıldı şir gibi

Sak²⁶⁰ durun kapıda aslan yatıyor

Yaramazı habersizden yırtıyor

Oturmuş dükkana matah²⁶¹ tartıyor

Terazi gönüldür tartar dil gibi

Doğru tutun terazinin dilini

Doğrulukla Allah sevdi kulunu

Aliyinen Muhammed'in sırrını

Saklayanlar bu meydanda er gibi

İmam Hasan sırrını Hüseyin saklar

İmam Zeynel olan çilesin bekler

Muhammet Bakır'dır masum u paklar

Gönül gerek kalaylı bakır gibi

İmam-ı Cafer'in buyruğu elde

Musa-yı Kazım'ın lisani dilde

İmam-ı Rıza'nın mekânı sırda

Şeriksiz²⁶² ve nazirsiz²⁶³ Allah bir gibi

257 Hz. Musa'ya senin sınırın bu kadar beni göremezsın beni görmeye gücün yetmez, dağın haline bak kendine ders çıkar anlamındadır.

258 **Tekellüm:** Söyleme, konuşma

259 **Haykırıben:** Haykırarak -

260 **Sak:** Uykusu hafif, uyanık

261 **Matah:** Mal, bilgi, kültür, ilim

262 **Şerik:** Ortak

263 **Nazirsiz:** Benzersiz, eşsiz

Kadir Allah'ımın ihsanı boldur
Canını incitme nefsinin öldür
Zamanın halkının putası puldur
Şah Taki ve Naki sevgi can gibi

Can içinde cananını bulana
Hak mihmandır kanaatte durana
Erden nazar pirden himmet alana
Hasan'ül-Askeri Mehdi var gibi

Devranda okunan on ik(i) imamdır
Cümlelerin maksudu şah-ı merdandır
Gerçek âşıkların arzı didardır
Yaramazlar yâd oldular hal gibi

Har kondurma gonca gülün üstüne
Herkes har gülünü almaz destine
Çalışırız Kerbela'nın kastine
Har'ın oğlu imdat verdi Hür gibi

Kul Fakir'im matem ehli müminin
Makamı bellidir kaf ile nun un
Sevdası serimde mazlum Hüsey(i)n'in
Aşkı derunumu yaktı nar gibi

194. Ya Doğdu Ya Doğsa Gerek²⁶⁴

Mehdi resul gelse gerek
Ya doğdu ya doğsa gerek
İsa resul kavlince
Hem musahip olsa gerek

Kavili kararı birdir
Münkirler işi zordur
İnkâr yolda yorulur
Menzilden kalsa gerek

264 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**4 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Düzeltir erkânı yolu
Sorarlar mezhebi dini
Hakka giden doğru yolu
Âşıkare kılsa gerek

Âşıkâr Muhammet dini
Kadimdir Ali'nin yolu
Allah'ın sevgili kulu
Bir sahip de gelse gerek

Gözleriz sahip sultanı
Ya geldi ya gelecek yanı
Alır imamların kanı
Kem tufanı olsa gerek

Mümin yoluna çalışır
Tufana münkir yakışır
Küsülüler her barışır
İyiliğe dönse gerek

İyiler iyiliği güder
Azgınlr eğriye gider
İşleği Şimirden beter
Mümin yeter dese gerek

Mümin böyle mi olur
Müslüm öyle mi olur
Ehl-i beyte ser ver olur
İkrarında dursa gerek

İkrarımız amentüye
Yoldaş eyleme kötüye
Ay doğar gün durur diye
Şamalar da yansa gerek

Cemde çırağman yanacak
Bir ismi lam ile gelecek
Ayın aydınlık olacak
Cim cemalde görse gerek

Kul Fakir'im kul olursa

Ayınan mim bir olursa

Akıl ermez sır olursa

Mümine bu varsa gerek

195. Yetiş Balım Sultan Car Deyi Geldim²⁶⁵

Batın tarafından bir haber geldi

Yetiş Balım Sultan car deyi geldim

Okudu fermanı elime verdi

Yetiş Balım Sultan car deyi geldim

Sak durun erenler meydan açacak

Çürüğünen sağlamları seçecek

Kâfirin beyleri geri kaçacak

Yetiş Balım Sultan car deyi geldim

Ahmed-i Cemal'den gele bir emir

Şâh-ı merdan şu meydanda dolanır

Taberleri Horasan'da bilenir

Yetiş Balım Sultan car deyi geldim

Doksan bin evliya gülbengin çeker

Al-beyaz bayrağı meydana diker

Çok savaş eyleyip çok kanlar döker

Yetiş Balım Sultan car deyi geldim

Cihanda feleğe eyleme minnet

Mümine kaç oldu farz ile sünnet

Yine sizden olsun bizlere himmet

Yetiş Balım Sultan car deyi geldim

Kul Fakir'im otuz üçte kalacak

Yelikenler²⁶⁶ belasını bulacak

Yolu inkâr edenleri kıracak

Yetiş Balım Sultan car deyi geldim

265 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**6 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

266 Azanlar. Kontrolden çıkanlar

Kul Hasan

Yakup oğlu Hasan olarak bilinen Hasan dede'nin kesin olarak doğum ve ölüm tarihi bilinmemektedir. 15.-16. yüzyıllarda yaşadığı düşünülmektedir. Nitekim Bektaşî şairlerinden sayılan Hasan Dede'nin bir nefesinde “*Eşrefoğlu al haberi/ Bahçe biziz gül bizdedir/ Biz de Mevla'nın kuluyuz/ Yetmiş iki dil bizdedir.*” dizeleri onun Eşrefoğlu Rumi ile çağdaş olduğu görünmektedir. Şiirlerinde Hasan Dede mahlasını kullanan şairin, babası gibi arif bir şahsiyet olduğu açıktır. Hasan Dede'nin aslen Horasan erenlerinden olduğu bu köye Karaman'dan gelip yerleştiği 1578 tarihli bir fermanan anlaşılmaktadır. O havalide yaşayan Alevilerin piridir. Beydili Aşiretini yanına alarak Tekesalan mevkiine yerleşen Hasan Dede burada bir ocak kurarak ismiyle anılan köyü kurmuştur. Mezarı köyündeki türbededir. Burası bugünkü Hasan Dede (eski adıyla Çukurcak) köyüdür. Diğer taraftan ise Kırıkkale yakınındaki Keskin'de yatan ve “karpuzu büyük Hasan Dede” diye anılan erenin de Hasan Dede olduğu ifade edilir. Doğum tarihi hakkındaki bilinmezlik ölüm tarihi için de geçerlidir. Bkz: <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hasan-dede>. Kara Musa'nın hafızasında şaire ait bir kelam vardır.

196. Muhammet Ali'den Beri²⁶⁷

Serime bir sevda geldi
Muhammet Ali'den beri
Yandı vücudum kül oldu
Ta kalu beli'den beri

Ali Fatıma ol kamberi
Arka tutmuşum avları
Sevdik on ik(i) imamları
Atası pirimden beri

Hasan Hüseyin'i sevdim
İkrarım onlara verdim
Kâfirlerin putun kırdım
Halikiri hamdan beni

267 **Nefes/Duvazımam, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**9 **Hece Ölçüsü:** 4+4 duraklı
8'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Zeynal Abidin yolları
Açılmış gonca gülleri
Bakır imamlar serveri
Severim soyundan geldi

Muhammet dünyaya geldi
Şu âleme nurla doldu
Hocam imam Cafer oldu
Okurum Kur'an'dan beri

Musahibim Musa Kazım
Rıza'ya vardır niyazım
Kulumdadır şah ol başım
Beslerim zamandan eri

Taki'den etek tutmuşum
Naki sırrına ermişim
Askeri'den mey içmişim
Sarhoşum irfandan beri

Ben bir pınardan boşandım
İndim turaba döşendim
Mehdi'den kılıç kuşandım
Çalarım merdandan beri

Kul Hasan²⁶⁸ım hakka yalvar
Hak Muhammet Ali server
Sorarlarsa bizi erler
Geliriz divandan beri

Kul Himmet

Kul Himmet'in Tokat'ın Almus ilçesine bağlı Görümlü köyünde doğduğu kabul edilir. Alevi-Bektaşî inancıyla ortaya konulmuş pek çok şiiri bulunan Kul Himmet'in XVI.yüzyılın ikinci yarısı ile XVII.yüzyılın başlarında yaşadığı kabul edilir. İnancından dolayı çileli bir hayat geçirmiş, zindana atılmış olan Kul Himmet ve talipleri, Erdebil Tekkesi'nin Safeviye koluna bağlıdır. Köyünde bulunan Şahinli aşireti Kul Himmet'in ocağı olarak kabul edilir. Şair, deyişlerinde "Kul Himmet" mahlasını kullanmıştır. Kul Himmet'in

268 Kırıkkaladeki Hasan dede

nefes, destan, düvaz imam ve ağıt gibi ortaya koyduğu türlerden hareketle iyi bir tarikat ve tekke eğitimi görmüş olduğu anlaşılmaktadır. Edebiyat bilgileri, İslam tarihi, evliya menkıbeleri, tarikat kuralları gibi yaşadığı dönemin bütün bilgi ve donanımına sahip olduğu anlaşılan Kul Himmet, yaşadığı dönemin en önemli mutasavvıf şairlerinden biri olarak kabul edilir. Kul Himmet'in ölümüyle ilgili yeterli belge yoktur. Bugün, torunlarının da yaşadığı köyünde bir türbesi vardır. Kul Himmet, bazı nefeslerde Şah Hatayi ve Pir Sultan Abdal ile birlikte anılmaktadır. Alevi-Bektaşî edebiyat geleneği içinde –kimi itirazlar olmakla birlikte- Nesimî, Fuzulî, Hatayî, Pir Sultan Abdal, Viranî, Yeminî'nin yanında Kul Himmet'in de yer aldığı yedi büyük şairinden biri olarak kabul edilir. Bkz: <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/kul-himmet>. Kara Musa'nın hafızasında şaire ait yedi kalam vardır.

197. Ben Bilmem Bilenlere Söyleyin²⁶⁹

Benden sar(1) öküzü haber sorarsan
Ben bilmezem bilenlere söyleyin
Şu dünyayı uçtan uca sorarsan
Ben bilmezem bilenlere söyleyin

Şu dünyay(1) üstüne kurdu hü deyi
Öküzün balığın altı su deyi
Bu dünyanın damızlığı ne deyi
Ben bilmezem bilenlere soralım

Kuyruğunu gördüm yemen elinde
Nurdan kuşak kuşanmışlar belinde
Muhammet kalbinde Ali dilinde
Ben bilmezem bilenlere soralım

Ki ne sarraf bilir altınla tunca
Yılan imiş şu dünyanın siyeci
Marup maşrup dünyanın iki ucu
Ben bilmezem bilenlere soralım

Kul Himmet üstazım yazmış göndermiş
Yedi yılda suyunu vermiş kandırmış
Yönünü Hulbüzden tarafa döndermiş
Ben bilmem bilenlere soralım

269 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:** 5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

198. Bilir misin Benlik Şeytana Düştü²⁷⁰

Gül bittiği yeri bilirim dersin
Bilir misin benlik şeytana düştü
Cevahir madeni bulurum dersin
Cevahir bulanlar ummana düştü

Ben Ali'yi gördüm makbul çağında
Selmanın eğninde yolun sağında
Cennetten içeri Firdevs bağında
Bülbül figan eyler gülşene düştü

Hak Muhammed Ali birdir diyenin
Dört kapıdan geçer sırrın bilenin
Mürşit elinden dolusunu alanın
Kevser ırmağında cümlesi içti

Kul Himmet üstadım sözün söylerim
Meydan-ı aşkına yüzüm sürerim
Mürşit izniyle dem sürebilirim
Muhabbet meclisi erene düştü

199. Bir Gece Rüyama Gir Hacı Bektaş²⁷¹

Gece gündüz hayaline yeldiğim
Bir gece rüyama gir Hacı Bektaş
Günahkarım günahımdan bezerim
Özüm dara çektim sor Hacı Bektaş

Yana buğulunun nedir çaresi
Yine tazelendi yürek yaresi
Onulmaz dertlere merhem olası
Şu sönük bendimi sar Hacı Bektaş

270 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**4 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

271 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:** 6 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Arıma yap dişi bala benzersin
Şu garip ellerde gönül eğlersin
Bendedip de bir ikrara bağlarsın
Sahilin sattığı kul Hacı Bektaş

Kahi bulut olur göğe ağarsın
Kahi yağmur olur yere yağarsın
Ay mısın gün müsün gökten doğarsın
İlgıt ılgıt esen yel Hacı Bektaş

Derdimin dermanı yaremin ucu
Çar-ı anasırda güruhu naci
Belinde kemeri başında tacı
Yüzünde balkıyor nur Hacı Bektaş

Kul Himmet'im eder daim niyazı
Pir Sultan yolundan ayırma bizi
Yârin mahşer günü isteriz sizi
Önünce Muhammet car Hacı Bektaş

200. Destur Şahım Dedi Elini Aldı²⁷²

Selmanın çiğminde bir oğlan geldi
Destur şahım dedi elini aldı
Muhammet terini gül ile sildi
Ol zaman kokusu insana düştü

Muhammed'i gören canlar ağladı
Sel sel oldu çeşmim yaşı çağladı
Cebrail habibin belin bağladı
Kırkların ceminde erkana düştü

Kırklar geldi her çiçekten dardılar
Koklayuben yüzlerine sürdüler
Her destesin bir güzele verdiler
Gül Muhammet nergis ol mana düştü

272 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:** 5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Cennetin kayum da kırklan açtılar
Tohumunu yeryüzüne saçtılar
Bir üzümü engür edip ezdiler
Size mescit bize meyhane düştü

Kul Himmet üstadım dilek diledi
Seyyah olup şu alemi eledi
Arafat dağında bir koç meledi
İsmail önünde kurbana düştü

201. Kudretten Bir Nur İndi Süzüldü²⁷³

Yerde insan gökte melek yok iken
Kudretten bir nur indi süzüldü
Cümle mahluk bir kandilde nur iken
Ayın Ali mim Muhammet yazıldı

Ta ezelde vardı devinen peri
Kaf'tan kaf'a hükmederdi her biri
Anların var idi bir de beyleri
Gayet pehlivan idi zor ba zor idi

Üç yüz altmış batman kürzü çekerdi
Uzun kargı kafı küfü yıkardı
Cümle devler onun hayfin çekerdi
Yedi iklim dört köşede raz idi

Üç yüz altmış arşın idi kameti
Hiçbir kula benzemezdi heybeti
Yetmiş yedi arşın idi sıfatı
Bakınca mağripten maşrupdüz idi

Kaf dağında bağı vardı hurmadan
Ol zaman yok idi dünyada insan
Gördü bağ içinde bir taze civan
Şad-ı hürrem alıp gayet sevindi

273 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**28 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Şıkar mısın dedi sundu elini
Benliğinden geçti noldu halini
Az gitti bilmedi hiç ahvalini
Tezden hemen yüz üstüne yıkıldı

Yedi günden sonra buldu özünü
Eli bağlı kan doldurmuş gözünü
Sultan Süleyman'a vurdu yüzünü
Süleyman'a şu bendimi çöz dedi

Süleyman der kim bağladı elini
Kaddini dal etmiş bükmüş belini
Kim eyledi sana bunca zulümü
Haktan emir böyle imiş gez dedi

Dev de der ki beni bağlayan uşak
Akıl bağlı değil üç yaşında ancak
Bir darp ile beni eyledi helak
Yavru şahin gibi uçuşu süzüldü

Süleyman der deve kuruldu pazar
O işi tutanı bizler de sezer
Dev senin elini bağlayan çözer
Elin bağlı bin yıl daha gez dedi

Dev de der ki ahirinde nolacak
Bu dert bana kıyamate kalacak
Süleyman der Muhammet var gelecek
Ahir zaman yakın derler sezildi

Nice aylar geçti nice bin saat
Yer dürüldü karşı geldi yedi kat
Zahir oldu Ali ile Muhammet
Karşısında dev derildi düzüldü

Mekke Medine'nin halkı duruştu
Devi görenlerin tepdili şaştı
Kabe'nin üstüne gölgesi düştü
Kamu görenlerin benzi bozuldu

Muhammet der deve nerde eğlendin
İsmin nedir ne diyarda bağlandın
Süleyman nebiye Nuh'a varmadın
Elin bağlı bin yıl daha gez dedi

Ternepoşum yüz bin adım atlardım
Kaftan kafa kadar hüküm ederdim
Süleyman nebiye Nuh'a uğradım
Ne yarem onuldu ne bağ çözüldü

Büyük küçük bu haberi duydular
Dellal koyup çarşı pazar sordular
Cümlesi de derildiler geldiler
Hepsi de dev karşısına düzüldü

Muhammet der deve deva eyledin
Bunca halkı bir araya birledin
Oğlan burda sen oğlanı görmedin
Elin bağlı bin yıl daha gez dedi

Dev de der ki sanma ben de deliyim
Kaftan ırak yolarımdan gelirim
Ben oğlanı görünceğiz bilirim
Kaşlarında mim duası yazılı

Nice aylar geçti yıllar savuştu
Dert ehli de dermanına kavuştu
Bunca insan tekçe tekçe savuştu
Hepsi de dev karşısına düzüldü

Dev de der ki beni aldı bu merak
Bir daha gelemem menzilim ırak
Aradığım oğlan burdadır mutlak
Yana yana şu vücudum köz oldu

Hak emretti gökten Cebrail indi
İndi de nameyi sultana sundu
Allah Muhammet'e selam gönderdi
Ya Muhammet dev bendini çöz dedi

Muhammet Selman’a gel dedi geldi
Geldi de nameyi Sultan’a verdi
Selman’ın yanında bir oğlan gördü
Dev Muhammet hırkasına dolundu

Yüz yirmi dörte de verildi adet
Dev adam yerimiş o nasıl âdet
El aman medet kıl sen ya Muhammet
Kuşça canım kafesinden üzüldü

Bir daha adam yersem tövbeler olsun
Tövbe estağfullah dizlerim dursun
Kaf dağının ardı mekanım olsun
Ali sensin şu bendimi çöz dedi

Ali’m devin kusuruna kalmadı
Kimi inandı da kim(i) inanmadı
Ta ezelden ikrar verdi dönmedi
Yezidin kalbine lanet yazıldı

...

Yerde insan gökte melek yok iken
Duyardım ki çok dev başı keserdi

Büyük küçük bu haberi işitti
Ali’nin sırrına kim erdi yetti
Dev elin çizdirip sılaya gitti
Cemaat dağıldı alay bozuldu

Kul Himmet üstazın dediğim neden
Sevdası serimden gitmiyor her dem
İkrarlık güderdik elest deminden
Hakkın ismi kalbimize yazıldı

202. Lokman Gibi Dilin Olsa Ne Fayda²⁷⁴

Aklım vardır diye söyler tabipler
Lokman gibi dilin olsa ne fayda
Son nefeste söylemezse bu dilin
Bülbül gibi dilin olsa ne fayda

Malım vardır diye benlik edersin
Ecel şerbetini birgün içersin
Başın açık yalın ayak gidersin
Karun kadar malın olsa ne fayda

Sen ne kadar alim olsan kardeşim
Allah için akmyorsa göz yaşım
Eğer iman olamazsa yoldaşım
Dört kitabı yutmuş olsan ne fayda

Sur çalıp da gökler yere inince
Denizler kuruyup sular bitince
Dağlar taşlar kopup yere inince
Bütün dünya senin olsa ne fayda

Bir gün olur götürürler evinden
Hakkın kelimini kesme dilinden
Kurtuluş yok Azrailin elinden
Beş yüz sene ömrün olsa ne fayda

Sen söylersin senin bir çift sözün var
Çalarsın çarparsın oğlun kızın var
Şu dünyada üç beş arşın bezin var
Çün bedesten senin olsa ne fayda

Kul Himmet'im der ki çöksem otursam
Hakkın varlığını dile getirsem
Şu dünyayı zapteylesem götürsem
Bütün dünya senin olsa ne fayda

274 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**7 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

203. Yusuf Kuyusuna Zindana Düştüm²⁷⁵

Medet Allah ya Muhammet ya Ali
Yusuf kuyusuna zindana düştüm
Gül bengi çekilen Bektaş-ı Veli
Gayretiniz yok mu ummana düştüm

Fatıma ananın eteğin tuttum
Server Muhammed'e göz gönül kattım
İmam Hasan ile çok matah sattım
Şah Hüseyin ile dükkana düştüm

Zeynel'i sevdim de aşnaya yittim
Bakır'ı sevdim de musahib tuttum
Cafer-i Sadık'a göz gönül kattım
Naci deryasında ummana düştüm

Kazım Musa Rıza'ya kavuştum
Kerbela çölünde cenge karıştım
Kanlı asker ile hayli savaştım
Yaralandı sinem al kana düştüm

Taki Naki Askeri'dir nurumuz
Mehdi mağarada gizli sırrımız
Cebrail önünde, hem rehberimiz
Kırklar'ın Cem'inde erkana düştüm

On iki Imam Dergahı'nda ünüm var
Gece gündüz sohbetim var demim var
Çok günahım varsa neden gamım var
Ali gibi şahi Merdana düştüm

Kul Himmet ustadım bu nasıl yazı
Lezzet verir şirin muhabbet tuzu
Ali'nin alnında zöhre yildizi
Meyli muhabbetin selmana düştüm

275 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**7 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Kul Hüseyin

On dokuzuncu yüzyılda, Gaziler Ovacığı diye bilinen yörede yetişmiş ve yaşamış olan Kul Hüseyin, Alevi erenleri arasında sayılıp, kendine has bir üslubu olan “gerçek” bir şahsiyettir. Kendisi ile ilgili kesin bilgiler olmamakla birlikte, hayatı efsaneleşmiş, halk belleğinde mistik bir karaktere dönüşmüştür. Kul Hüseyin, Gaziler Ovacığı’nda yaygın olarak yaşanmış olan erenlik (derişlik) geleneğinin güçlü temsilcilerinden biridir. Kendisini yetiştiren mürşit kesin olarak belli olmamasına karşın, yetiştirdiğı Kul Fakır Ali Derviş ve oğlu Halil Ağa güçlü eren ve şairlerdendir. Bunun yanında Kul Hüseyin’in yaşadığı dönemde musahibi olan Kumbabalı İbrahim Derviş (Büyük İbrahim Ağa) de yörede tanınmış erenlerdendir. Bkz: Işık, Caner ve Koç, Erdoğan (2015). *Âşık Kul Hüseyin*. İstanbul: Can Yayınları. Kara Musa’nın hafızasında şaire ait bir kelam vardır.

204. Muhammet Ali’dir Ol Şems-İ Kamer²⁷⁶

Diline dur verdi beline kemer
Muhammet Ali’dir ol şems-i kamer
Şah Hasan Hüseyin ol imam Zeynel
Bakırda kan olan ırfan sendedir

Aç gözünü de bak Musa-yı Kazım
İmam-ı Rıza’dan döndürme özün
Mürşit eşğine sür de gel yüzün
Taki Naki hem Askeri sendedir

Muhipleri hak er oldu Mehdi’dan
İblisdir katil ilmine hükmeden
Ne gezersin Şam(ı) Medine, Mekmeden
Sen Kâbe ararsan Kâbe sendedir

Kul Hüseyin’im gezmez oldu uzağı
Süreğimiz şeyh Safi’nin süreğı
Muhammet Ali’dir ilmin direğı
Vücutuna hoş bak mihman sendedir

276 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**4 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11’li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Kul Mustafa

17. yüzyılda yaşadığı tahmin edilen Kul Mustafa, Sivas'ın Şarkışla ilçesinin Kümbet köyündendir. Bugün soyu Kümbet köyünde Tezcan soyadını taşıdığına inanılmaktadır. Alevi-Bektaşî ozanlarından olup Teslim Abdal'a bağlanmıştır. Pek çok şiiri olmasına rağmen çok azı bugüne kadar ulaşmıştır.

Bkz: <https://teis.yesevi.edu.tr/%20madde-detay/kul-mustafa-kumbetli>. Kara Musa'nın hafızasında şaire ait iki kelam vardır.

205. Hacı Bektaş Oğlu Celal Efendim²⁷⁷

Bin iki yüz yetmiş dördte göç oldu
Hacı Bektaş oğlu Celal efendim
Yaradan emrinin yâri üç doldu
Hacı Bektaş oğlu Celal efendim

Sultan Celal'de ruh halinde görüştü
Yaradanın didarına erişti
On ik(i) imam katarına kavuştu
Hacı Bektaş oğlu Celal efendim

Güvercin donunda geldi oturdu
Dağları taşları şahit getirdi
Ol Hazret-i Süleymana yetirdi
Hacı Bektaş oğlu Celal efendim

Altın ham eyle var döşeğin üstünde
On ik(i) imam sancağının destinde
Şeyh Feyzullah kadim olsun postunda
Hacı Bektaş oğlu Celal efendim

Kul Mustafa'm geldiği yol nur oldu
Ruh göçtü de kandildeki nur oldu
Cennet-i alaya köşkü kuruldu
Hacı Bektaş oğlu Celal efendim

277 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

206. Kulunun Kalbini Bilene Yalvar²⁷⁸

Şahin defterinden yaralı isen
Kulunun kalbini bilene yalvar
Eğer yar elinden yareli isen
Yeşil melhem edip sarana yalvar

Çeken bilir O isminin nazını
Göreyidim gül yüzlümün yüzünü
Karanlıkta karıncanın izini
Fark edip izini sürene yalvar

Ben bir nesne gördüm edelim seyir
Annesi koynunda üç hafta uyur
Bir beyaz hallerden halk etmiş duyur
Halk edip canını verene yalvar

Hiç isim sever mi metağı bende
Sakin bel bağlama şu fani yurda
Ensiz yensiz taş içinde bir kurda
Yeşil yaprak geda verene yalvar

Kimi cömert oldu kimi sak oldu
Ta ezelden ervahları pak oldu
İşaret eyledi iki şak oldu
Ay gelip koynunda görene yalvar

Cennetin oğlanın bülbülü öttü
Onlar aşnasına cevahir sattı
Ali Muhammet'in canına yetti
Zülfıkar kuşanıp çalana yalvar

Dört kapıya on ik(i) erkân kurdular
Tecelliye indi kırklar yediler
Pirin Hünkâr Hacı Bektaş dediler
Cem edip başına derene yalvar

Kul Mustafa'm yar olursan yaren var
Dört kitabı derc eyleyen Kuran var
Cümle âlem nasibini veren var
Künde bir kararda durana yalvar

278 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**8 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Kul Pervane/Pervane/ Sıtkı

Kul Pervane hakkında ayrı bir şahıs olarak bilgi bulunamamıştır. Sıtkı baba'nın mahlasının pervane olması ve Feyzullah Çelebiye Kul Pervanenin sadakatının nefeslerinin konusu olması, Kul pervanenin, Pervane olduğunu düşündürmektedir. Böyle kabul edecek olursak, Kul Pervane, Pervane ve Sıtkı mahlaslı nefesler Sıtkı babaya aittir.

Asıl adı Zeynel Abidin olan Sıdkî Baba, 1865 yılında Mersin'in Tarsus ilçesine bağlı Yenice köyünde dünyaya gelmiştir. Babasının adı Mehmet, annesinin adı ise Eşeli'dir. Sıdkî'nın ailesinin soyu Oğuzların Bozok koluna bağlı Dede Garkın aşireti ve ocağından gelmektedir. Hacı Bektaş evlatlarına bağlı olan Sıtkı baba Pervane ve Sıtkı mahlaslarını kullanmıştır. Sıtkı baba Merzifonda Harız köyüne yerleşmiş ve hizmetlerini orada gerçekleştirmiştir. Hacıbektaş Veli Dergâhı'nın bu yöredeki "Baba"sı olarak uzun yıllar hizmet etmiş ve burada bulunan Piri Baba ve Koçu Baba Türbelerini de onartmıştır. 1. Dünya Savaşı sırasında vatanın savunması için Cemalettin Çelebi'nin isteğiyle Alevi topluluklar tarafından oluşturulan gönüllü mücahit alayının fahri yüzbaşı olarak mücadele vermiştir. 63 yıllık ömrünün 51 yılını Hacıbektaş Veli Dergâhı'na hizmet ederek geçiren Sıdkî Baba, Merzifon'un Harız köyünde 1928 yılında vefat etmiştir. Sıdkî Baba'nın kabri bu köyde bulunmaktadır. Bkz:<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sitki-pervane-sidki-baba-zeynel>. Kara Musa'nın hafızasında şaire ait dört kelim vardır.

207. Nasip Veren Yeşil Eli Gözle Dur²⁷⁹

Gel ey gönül gafil gezme cihanda
Nasip veren yeşil eli gözle dur
Kavi tut tuttuğun dest-i demanı
Hakkı zikreleyen dili gözle dur

Gitmez oldu bu insanın körlüğü
Ahirette bulamasın dirliği
Sen nidersin ağalığı beyliği
Abdal ol hırkayı şalı gözle dur

279 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Kaptan isen göle uğratma gemi
Ayrılma deryadan çekersin gamı
Kan kana can cana lahmike lahmi
Kırkların sürdüğü yolu gözle dur

Eriş hakikate kevn ü mekânda²⁸⁰
Arif ol kabını doldur irfanda
Boş kafa gezdirme iş bu cihanda
Hakikat babında hali gözle dur

Kul Pervane'm eder dertlerim artar
Gerçek er olanlar gördüğün örter
Nice şahbaz vardır cihanı tartar
Boş durma dünyayı dolu gözle dur

208. Nur-i Feyzullahtan Elimiz Vardır²⁸¹

Biat kıldık hanedanın yoluna
Nur-i Feyzullah'tan elimiz vardır
Bülbül olduk hasbahçenin gülüne
İsmi zikretmeye dilimiz vardır

Kimimiz okuruz kimimiz yazar
Kimimiz kısalır kimimiz uzar
Kimimiz dünyayı arşınla gezer
Mağripten maşrığa elimiz vardır

Köhne şallar giyer abdallarımız
Her saat açılır ikballarımız
Doksan konak yürür topallarımız
Bir uzun tükenmez çölümüz vardır

Ha deyince dağı söker zorumuz
Deveyi kaşından avlar zarumuz
Kırk günlük menzili görür gözümüz
Ferasat kullanır kelimiz bizim

280 Kevn ü mekân: Kâinat, âlem

281 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Kul Pervane'm eder aslan döşlümüz²⁸²

Casayir avladın eli kuşlumuz
Kank gömlek giyer demir başlımız
Tımarhane bekler delimiz bizim

209. Nur-i Vahit Yedullahım Ali'dir²⁸³

Ezeli ervahtan eyledim biat
Nur-i vahit yedullahım Ali'dir
Okunur şanına doksanbin ayet
Nokta-i bai bismillahım Ali'dir

Hel ata suresin nazil eyleyen
Müminleri bir ikrara bağlayan
Gönül kuşun bir nur ile avlayan
Lalü balım illallahım Ali'dir

Şeriat mülkünde padişah olan
Kamu müminlere doğru rah olan
Tarikat babında secdegah olan
Kâbe'm kiblem beytullahım Ali'dir

Aslı vahit müminlerin piridir
Emreyleirse arş-kürsü yürütür
Marifet babının destigiridir
Hakikatte sırrullahım Ali'dir

Ab-ı kevser sunar pençe-i abadan
Mazhardır müsemması bir ba'dan
Nuru cemalettin kalbi hanedan
Sırrım nurum bir Allah'ım Ali'dir

Men Ali'den gayri nesne bilmezem
Tutmuşum demanın elden salmazam
Ol laden değilim yüze gülmezem
Daim dilde eyvallahım Ali'dir

282 **Döş:** Göğüs

283 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**7 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Kul Pervane'm eder yedullah dedim
Vilayet mülkünde aliyullah dedim
Kul oldum babına eyvallah dedim
Zikrim fikrim Feyzullah'ım Ali'dir

210. Sure Al(i) İmkânı Değer Kaşların²⁸⁴

Sure-i hel hata kaf Kuran yüzün
Sure Al(i) imkânı değer kaşların
Vel Fevzi okunur asuman gözün
Bütün hanümana değer kaşların

Hub cemalin ziya tutmuş ay gibi
İniletir Âşıkları nay gibi
Çekilmiş kurulmuş çifte yay gibi
Hükmü şu cihana değer kaşların

Minber giysindir yas ümmü'l-kitap
Gönül didarından imam gamu yap
İfha almış mah yüzünde afitap
Hurcu asumanı değer kaşların

Uğrunu uğrunu giden salini
Kılmana değişmem zülfün telini
Mısır'ı Bağdad'ı verin elini
Cimi Horasan'ı değer kaşların

Alnına yazılmış yüz on dört sure
Şahın bakışları benzer Hünkâra
Vermezem kıymetin bel hubü hara
Yemen'i Hindistan'ı değer kaşların

Arifler arş kürse saçın halk etsin
Bütün terk ederler zühtü takmasın
Tebriz'i Tiflis'i acem ülkesin
Mülkü gülistana değer kaşların

Kul Pervane'm eder yâre maşallah
Nurundan halk etmiş teberihallah
Hublar serfirazı şah-ı Feyzullah
Taht-ı Süleyman'a değer kaşların

284 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**7 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Kul Veli

19. yüzyılda yaşadığı kabul edilmektedir. Birçok farklı mahlas aynı gibi değerlendirilmektedir. Gelenekte aktarılan bilgilerin benzerliği hatta uslub benzerliği mahlasları birleştirmeyi kolaylaştırmaktadır. Veli, Kul Veli, Derviş Veli, Velim, Veli Abdal, Abdal Veli gibi isimlerin aynı olduğu kabul edilir. 19. yüzyıl ortalarında yaşamış Bektaşî saz şairi Veli Abdal, Sivaslı'dır. Sivas'ın Şarkışla ilçesinin Ağcakışla bucağına bağlı İğdecik köyünden olup annesi ve babasının da şair olduğu belirtilmektedir. Ailenin aslen Horasan göçmeni Alevi bir aile olduğunu ve Sivas'a Malatya'nın Hekimhan ilçesinden geldikleri kaydedilmiştir. Âşık Kemter usta-çırak ilişkisi çerçevesinde onu yetiştirmiştir. Bektaşî pirlerinden Hamdullah Efendi'yi tanıyıp ona intisap etmiştir. Askerliğini İstanbul'da yapmıştır. II. Mahmud'un Yeniçeri Ocağı'nı kaldırması ve Bektaşiliği yasaklaması üzerine şeyhi Amasya'ya sürgün edilmiştir. Bunun üzerine padişahı eleştiren üç şiiri askerler arasında okununca Yemen'e sürgüne gönderilmiştir. 1853 yılında vefat ettiği belirtilir Kendisinden sonra yetişen Alevi ve Bektaşî şairlerinin tümünü etkilediği ifade edilmektedir. Akıcı bir üslubu bulunmakta olup kendine özgü deyişleri bulunmaktadır. Dili sadedir ve Türkçe'nin başarılı örnekleriyle dolu olduğu ifade edilmektedir. Bkz: <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/veli-abdal>. Kara Musa'nın hafızasında şaire ait iki kelim vardır.

211. Eğer Arif İsen Dinle Sözümü²⁸⁵

Şunda bir çift kelim geldi dilime
Eğer arifisen dinle sözümü

...

Can tohumun(u) öz tarlana saça gör
Ele çalka taşcağzını seçe gör
Bir gerçeğin tükanını²⁸⁶ aç a gör
O gerçeğe teslim eyle özünü

Sabır harmanında sür harmanını
Yabası küreği dertler dermanı
Mürşit sabır ile savurur unu
Sakın dışarıya salma tozunu

285 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**8 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

286 **Tükan:** Dükkan

Unu elemeye yed(i) elek gerek
Hem su taşımaya hem delik kürek
Rıza teknesinde yoğuran melek
Hal değirmeninde öğüt ununu

Anca bu lokmayı ırıza taşır
Aşkın ateşinde lokmayı pişir
Muhabbet bendine meylini düşür
Muhabbet tozundan koysan tuzunu

Bir lokma vardır ki yiyebildin mi?
Binbir ismi vardır diyebildin mi?
O lokmaya bir nark koyabildin mi?
O gerçeğe teslim eyle özünü

Bir lokma vardır ki her can yutamaz
Elin(e) alsa kırk batmandır tutamaz
Gitti kervan geri dönse yetemez
Varıp bir gerçekten sormaz özünü

Bin kan etti bir lokma yedirdi gör
Yediren kanlı yiyenin hali de zor
İnanmazsan inde Şeyh sofuya sor
Bir gün anlan **Kul Veli**'nin sözünü

Kumru, Kumru-yu Gülizar

“Kumru Kenz-il-Mesaib Kumru-i Gülizar-ı Hüseyni” başlığıyla anılan Alevi Bektaşî çevrelerince okunan ve bilinen bir kitaptır. Bu eser, önemli bir mersiye (Kerbela olayında şehit düşenler için yazılan ağıtlar) kitabıdır. Genellikle Muharrem ayında ve Kerbela matem meclislerinde okunmak üzere derlenmiştir. Adından da anlaşılacağı üzere (“Kenz-il-Mesaib” = Musibetler Hazinesi, “Gülizar-ı Hüseyni” = Hüseyin’in Gül Bahçesi), Kerbela olayının tüm aşamalarını, Hz. Hüseyin’in şehadetini, ailesinin ve arkadaşlarının yaşadığı acıları, Hz. Zeyneb’in ve diğer Ehl-i Beyt mensuplarının çilelerini konu alır. Bu eserin tek bir kişi tarafından yazıldığını söylemek zordur. Genellikle bu tür isimler, farklı şairlerin mersiyelerini toplayan bir mecmuaya (antolojiye) veya tek bir şairin bu alandaki eserlerinin divanına verilebilir. Alevi ve Bektaşî geleneğinde

pek çok şair, “Kumru” mahlasını kullanmıştır. Genellikle Osmanlı döneminde, özellikle 18. ve 19. yüzyıllarda Alevi ve Bektaşî çevrelerinde oldukça yaygın olarak okunmuş ve el yazması nüshaları çoğaltılmıştır. Matbaa imkanları geliştikten sonra da basılı versiyonları çıkmıştır. “Kumru” mahlaslı yazara veya derleyiciye işaret edilebilir, ancak genel olarak bu tip eserler, Kerbela matemini anlatan, hüznü ve öğretici şiirleri içeren koleksiyonlardır. Kara Musa’nın hafızasında şaire ait dört kelam vardır.

212. Geldi Ayrılık Çağı²⁸⁷

Yıkılsın çarkın dağı
Geldi ayrılık çağı
Hüseyn sana emanet
Ey Kerbela toprağı

Burhan oldu asası
Yoktur saklıyan yası
Bas bağrına ablası
Gördü kardeş firağı

Güllü bağ-ı peygamber
Şehit nezde-i hançer
Emanettir Al(i) Ekber
Susuz idir gül dağı

Harap olsun bu çöller
Başıma döktün küller
Çocuktur Ali Asker
İstifar ana kucağı

Olmuşam fahre nası
Kaminden kara yası
Emanettir hemi Kasım
Virandır toy otağı

Söylen gelen zivare
Giysin bu demde kane
Kumruy(u) tek o zidare
Vir devnü niçin revane

287 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**6 **Hece Ölçüsü:** 4+3 duraklı 7’li hece ölçüsü
Kafiye Şeması: abab/cccb/dddb...

213. Nice Kıydın Sen Ovada Ol Resulün Canına²⁸⁸

Ey Yezit sen nice kıydın Kerbela sultanına
Nice kıydın sen ovada ol resulün canına
Hangi ümmet zulmü eder ki kendi imamına
Hangi millet ızdıraben imamını öldürür

Merkadinde kan ağlıyor evlad' için sultan-(i) din
Yarın ruz u mahşerde dest-(i) Ali onlara muin
Nasıl kıydın resule vefasız kalbi kara din
Hangi millet ızdıraben Mustafa'yı öldürür

Üç yaşında Al(i) Asker'i kıldınız susuz şehit
Yarın ruz u mahşerde ol resul sizlerden bait
Emri Şimir'e verdi ol yezidi ibn-i Yezid
Hangi ümmet ızdıraben elif lam mim ra'y(ı) öldürür

Elif lam mim gulûbet rumû Yusuf misli Al(i) Asker
Katimatın mis katin minni²⁸⁹ hadis(i) ettiniz inkâr
Ve inname aleyküm ayet(i) okudu peygamber
Hangi ümmet ızdıraben inna fetahnay(ı) öldürür

Üç yüz dinsiz deriluben bir araya geldiniz
Veliyullah vel resulallah ayetine yanlış mana verdiniz
Haktan haya etmeyip Hüsey(i)n'e gazez kıldınız
Hangi ümmet ızdıraben kul-keffayı öldürür

Kumru-yu Gülizar söyler Kerbela vakasını
Göz önüne almadınız helata suresini
Mahşerde düşünmediniz ol cahim arasını
Hangi ümmet ızdıraben Fatıma'yı öldürür

Mahzuni

Âşık Mahzunî Şerif (asıl adı Şerif Cırık), 17 Kasım 1940'ta Kahramanmaraş'ın Afşin ilçesine bağlı Berçenek köyünde doğmuştur. Türk halk ozanı, besteci ve söz yazarı olan Mahzunî, modern dönemde âşıklık geleneğini sürdüren en önemli temsilcilerden biridir.

288 **Nefes/Mersiye, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**6 **Hece Ölçüsü:** 8+7 duraklı 15'li
hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

289 Bunların elindedir dünya

İlk öğrenimini köyünde tamamladıktan sonra Elbistan ve Mersin’de eğitimine devam eden Mahzunî, kısa süreli bir askerî okul deneyiminin ardından halk müziğine yönelmiştir. 1960’lı yıllarda Anadolu’nun toplumsal sorunlarını, yoksulluğu, adaletsizliği ve özgürlük arayışını dile getiren eserleriyle tanınmıştır. Şiirlerinde ve türkülerinde hem toplumsal eleştiri hem de insani duyarlılık ön plandadır. Mahzunî, yaşamı boyunca yüzlerce türkü bestelemiş; Pir Sultan Abdal, Karacaoğlu ve Dadaloğlu gibi halk ozanlarının geleneğini çağdaş bir dille yeniden yorumlamıştır. Sanatında hiciv, mizah ve toplumsal gerçekçilik önemli yer tutar. Kara Musa’nın hafızasında şaire ait bir kelim vardır.

214. Sarı Saçım Mavi Gözlüm Neredesin²⁹⁰

Sana hasret sana vurgun gönlümüz
Sarı saçım mavi gözlüm neredesin
Bu gemi hemi de bu Karadeniz
Sarı saçım mavi gözlüm neredesin

Kara peçe yakışmıyor kullara
Kurban olam gideceğin yollara
Hele uyan bir bak bizim kullara
Sarı saçım mavi gözlüm neredesin

Bulutlar terinden dağlar korkundan
Sarhoştur **Mahzuni** senin kokundan
Bir daha gel ne olur Samsun’dan
Sarı saçım mavi gözlüm neredesin

Meluli

Melûlî, 19. yüzyıl sonu ile 20. yüzyıl başında yaşamış, Kahramanmaraş’ın Afşin-Elbistan yöresinden bir Türkmen halk şairi ve mutasavvıftır. Tasavvufî temaları, insan sevgisini ve fânîlik duygusunu sade bir halk diliyle işlemiştir. Mahlası “Melûlî”, hüznü anlamına gelir ve bu ruh hali şiirlerine yansımıştır. Klasik âşık geleneğini sürdürmüş, özellikle

290 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**3 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11’li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Âşık Mahzunî Şerif üzerinde derin etki bırakmıştır. Daha fazla bilgi için <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/meluli-latife-karaca-erbil> Kara Musa'nın hafızasında şaire ait iki kelam vardır.

215. Bahçıvan Yok Gül Arama²⁹¹

Bağ bahçeler viran olmuş
Bahçıvan yok gül arama
Evlere baykuşlar dolmuş
İnsan olan kul arama

Sanki Nuh tufanı gelmiş
Yeryüzünü afat salmış
Her tarafı sular almış
El atacak dal arama

Adı kalmış muhabbetin
Dinleyen yok hak sohbetin
İster zahir ister batın
Sevgi değer kul arama

Melulim hani bir gerçek
Var mı kul olacak çiçek
Yapılan hep kuru petek
Kovanlar boş bal arama

216. Muhabbet Ehliyiz Sevgi Bizdedir²⁹²

İnsanız insana saygı bizdedir
Muhabbet ehliyiz sevgi bizdedir
Gerçek vicdandaki sevgi bizdedir
Bırakmaz insafı elimiz bizim

Kamiller meclisi oldu kursumuz
Orada okuduk aldık dersimiz
Kalmadı dünyaya aldık dersimiz
Yetiş hırka ile salımız bizim

291 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**4 **Hece Ölçüsü:** 4+4 duraklı 8'li hece ölçüsü
Kafiye Şeması: abab/cccb/dddb...

292 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**4 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü
Kafiye Şeması: abab/cccb/dddb...

Biz dünyayı dünya bizi sevmedi
Haktan gelen ulu emri duymadı
Secdeyi âdeme boyun eğmedi
Lanet dedi ona ulumuz bizim

Melulim dünyaya hörmet etmedik
Haram matahını alıp satmadık
Rızasız yollara ayak atmadık
Bektaşî yoludur yolumuz bizim

Nesimi

İmadüddîn Nesîmî (ö. 1417 civarı), 14.-15. yüzyıllarda yaşamış, Hurûfilik düşüncesinin önde gelen temsilcisi, Türk edebiyatının ise ilk büyük Türkçe divan şairlerinden biridir. Gerçek adı kaynaklarda farklı şekillerde geçmekle birlikte en yaygın kabul göreni İmâdüddîn'dir; künyesi Ebu'l-Fazl'dır. Şiirlerinde "Nesîmî", "Hâşimî", "Seyyid", "Hüseynî" gibi mahlaslar kullanmıştır. Doğum yeri konusunda Tebriz, Şiraz, Diyarbakır, Nusaybin ve Şirvan (Şamahı) gibi farklı görüşler ileri sürülmüştür; günümüzde genellikle Şirvanlı olduğu kabul edilmektedir. Nesîmî, iyi bir eğitim almış, başlangıçta "Şeyh Şiblî tarikatı"na bağlıken daha sonra Aliyyü'l-a'lâ aracılığıyla Hurûfiliği benimsemiştir. Fazlullâh-ı Hurûfî'nin halifeleri arasında sayılan şair, bu düşünceyi yaymak amacıyla İran, Azerbaycan, Bağdat ve Anadolu'yu dolaşmıştır. Nesîmî, Hurûfiliği halka anlatmak üzere gittiği Halep'te, fikirlerinin "zındıklık" olarak değerlendirilmesi sonucunda Memlûk Sultanı el-Müeyyed döneminde derisi yüzülerek şehit edilmiştir (yaklaşık 1417). Bu olay halk arasında destanlaşmış ve efsanevi anlatılarla zenginleşmiştir. Nesîmî'nin düşüncesi vahdet-i vücûd, insanda Tanrı tecellisi ve aşkın hakikatini merkeze alır. Türkçe, Farsça ve Arapça divanlar yazmış; özellikle Türkçeyi klasik şiirde yüksek bir ifade dili hâline getiren öncü isimlerden biri olmuştur. Ölümüyle birlikte hem tasavvufî bir şehit, hem de Türk edebiyatında insan merkezli düşüncenin sembolü hâline gelmiştir. Daha fazla bilgi için <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nesimi-seyh-imaduddin-seyyid-nesimi> Bu bilgilere ek olarak Kara Musa şaire ile ilgili olarak iki tane menkıbe anlatmıştır ve bu menkıbeler aslına sadık kalınarak aşağıda verilmiştir:

Nesimi şehrin birinde yolda giderken Hz. Ali Nesimi'nin önüne geçmiş. Nesimi de onun peşine takılmış. Hz. Ali, kendini belli etmemek için hemen uzaklaşmış. Orada bulunan bir kiliseye girmiş. Nesimi de peşinden girince Hz. Ali papaz kılığındaymış ve Nesimi girer girmez Hz. Ali yanındakilere: “Kim bu, atın bunu dışarı...” demiş ve Nesimi'yi oradan atmışlar. Nesimi de “Kalmadı Sabrı Kararım Sende Ferman Ermeni” isimli deyişi söylemiş.

Diğer menkıbe ise herkesin bildiği derisinin yüzülmesiyle ilgilidir.

Bağdat'ta Abbasiler ile bir dava açılıyor. Ölen kişi mezarda canlanıyor ve kafasını mezara vurup öldüğünü anlıyor ve geri yatıyor. Nesimi bu duruma itiraz ediyor. Ölen dirilmez diyor. Dava büyüyor ve kadılar toplanıyor. Diyorlar ki; “Bir insanın ölünce dirildiğini nasıl anlayacağız? Ölen kişinin göbeğinin çukuruna dura darısı koyalım. Mezara koyalım ve başına da bekçi dikelim. Kaybedenin derisi yüzülecek. Yüzülürken seyreden birine kan sıçrarsa o da yüzülecek. Vakti zamanı gelip biri ölünce göbeğinin çukuruna bir avuç darı koyup bekliyorlar. Darı kıpırdamıyor. Hz. Ali Nesimi'nin rüyasına giriyor ve diyor ki; “Nesimi benden mi geçiyorsun yoksa saltanatından mı? (Nesimi haklı çıkacaktır, saltanat diye kastedilen bu)” Nesimi: “Pirim, ben senden vazgeçmem.” Hz. Ali: “O zaman darıyı dök” Nesimi gidip sallayıp döküyor. Sabah olup herkes toplanınca bir bakıyorlar ki darı dökülmüş. Nesimi'yi yüzmeye başlıyorlar ama bıçak bir türlü kesmiyor. Kan sıçrıyor sağa sola ve oradaki kadiya sıçrıyor. Ferman senin, sen de yüzüleceksin diyorlar ama kadı itiraz ediyor. Nesimi'den iyice kan sıçrıyor ama hala kesilmiyor. Nesimi, ayak başparmağından tutup kendi postunu yüzüp atıyor. Sonra yola revan olup gidiyor. Giderken de çeşme başında bir kadına denk geliyor. Kadın üzülüp:

- Dedem, noldu sana böyle?” diyor.
 - Kızım, doğruyu söylediğim için yüzdüler.
 - Dedem, doğruyu söyleyeni yüzerler mi?
 - Kızım, şimdi sana da doğruyu söylesem sen de kızarsın?
 - Yok dedem, kızmam. Söyle sen.
 - Demin oynaşınla (sevgilinle) zina yaptın da o yüzden su götürüyorsun.
 - Seni öldürmemişler de sadece derini yüzmüşler. Öldürmeleri lazım.
- Nesimi, “Kesseler kelleyi doğruyu derim / Doğru söylersem yüzerler derim” deyişini söylüyor ve gidip Halep'e yatıyor.

Kara Musa'nın hafızasında şaire ait on beş kelim bulunmaktadır.

217. Adem İçin Beytullahda Ab-ı Zemzem Damladı²⁹³

Çar-ı tertip bu faniye resmi Adem damladı
Adem için beytullahta ab-ı zemzem damladı
Elvel idi sırrı epsem mayasın zi eyledi
Onun için eyiden kem kemden eyi damladı

Maderiler dediler ki bu oğlan ne vaat eder
Tıfıl iken ayet okur Cebraîl ustazıdır
Ol hakkındır kim bu nefes bil evladıdır
Doğdu İsa'yı ruhullah sırrı Meryem damladı

La feta illa Ali la seyfe illa Zülfıkar talkın eyledi dini
İki nur doğdu cihana imameyn hüameyni
Hasan'a avu verdiler şehit ettiler Hüseyin'i
Ol sebepten aşure ayı yası matem damladı

Var Hüda'dan delili bul bu irfanda bu işe
Dini teklif eyledi gör o rehber herkese
Nemrutlar inanmadılar Halil'i attılar ateşe
Bitti üstünde gülü şebnem oraya damladı

Gel ha gel ey can **Nesimi** ola gör Hakk'a yakın
Uyma şeytanın şerine sen seni gayetin sakın
Takdir ilahi budur diye bozdular emrini hakkın
Kabil Habil'i şehit eyledi türaba kan damladı

218. Bin Derdim Var Bir Dermana Değişmem²⁹⁴

Muhabbet bağında bir gül açıldı
Bin derdim var bir dermana değişmem
Yaralarım göz göz oldu açıldı
Bir derdim var bin dermana değişmem

Gönül dostuyunan cümbüş ederken
Seyran olup katarını yederken
Yarem tazelendi yâre giderken
Bir derdim var bin dermana değişmem

293 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 8+7 duraklı 15'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

294 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**4 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Garip bûlbûl gönümü eğerse sinen
Gariplerin ömrü geçer yasınan
Acayıp bulduğum bir hevesinen
Bir derdim var bin dermana değişmem

Nesimi Sultan men bulanık akarım
Hem dolmuşum hem dolarak akarım
Mevlam bir dert vermiş bende çekerim
Bir derdim var bin dermana değişmem

219. Böyle Hak Mihmanı Ele Girmez²⁹⁵

Kadir geceleri fırsat sizindir
Böyle hak mihmanı ele girmez
Peygamberlere yüz sürmek bizimdir
Gülelim böyle bir gün ele girmez

Azrail el sunar alır canını
Kimler duyar avazını ününü
Allah'ın velisi imam soyunu
Böyle hak mihmanı can ele girmez

Özünü kul eyle ki iman bulasın
Cahteyle izada menzil alasın
İcapa mevt olup dahi gülesin
Duasın alacak kul ele girmez

Ey **Nesimi** sak durup oturma
Sırrın sakla nadanda taş götürme
Caht eyle ki imanını yitirme
Baş edersin imandır ele girmez

220. Cahile Verme Sırrını Cahilin Suyu Selden Çıkar²⁹⁶

Gel beri gel sofı kardeş her hata dilden çıkar
Cahile verme sırrın cahil suyu selden çıkar
Anlamak ister isen beşaretin manasını
Savum salat haccı zekat varisi birden çıkar

295 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**4 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

296 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**4 **Hece Ölçüsü:** 8+7 duraklı 15'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Eğer fidanın var ise büyür servi dal olur
Bir gün Azrail gelir de bülbül dilim lal olur
Ömr ü vaden yeterse de sana haktan gel olur
Dünya dedikleri handır konanlar handan çıkar

Aşkın yayı çetindir ki çeken bilir yayını
Bülbüle gül verilmiş baykuşa kuş tayını
Üstaza hizmet eyleyen alır pirden payını
Üstaza hizmet etmeyen yoldan erkandan çıkar

Ey **Nesimi** kimse bilmez bu muamma sırrını
Cihan haydarınan dolsa körse görmez birini
Kırklar meydanına vardım pirden aldım payımı
Üç huruh bir noktadır dört kitap ondan çıkar

221. Dedim Sarhoş musun Dedi ki Yok Yok²⁹⁷

Uykudan uyanmış şahin bakışlım
Dedim sarhoş musun dedi ki yok yok
Ak elleri elvan elvan kınalı
Dedim bayram mıdır dedi ki yok yok

Dedim ne gülersin dedi nazımdan
Dedim kaşın mıdır dedi gözümdür
Dedim ay mı doğdu dedi yüzümdür
Dedim ver öpeyim dedi ki yok yok

Dedim aydınlık var dedi ki aynımda
Dedim günahım çok dedi gönlümde
Dedim mehtap nedir dedi koynumda
Dedim ki göreyim dedi ki yok yok

Dedim vatanın mı dedi elimdir
Dedim bülbülün mü dedi gülümdür
Dedim **Nesimi**'ye lah der kulumdur
Dedim satar mısın dedi ki yok yok

297 **Nefes, Nazım Şekli:** Dedim dedili Koşma **Kıta Sayısı:**4 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı
11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb... Ercişli Emrah'a atfedilen bu
koşma Kara Musa'nın hafızasından Nesimi olarak kaydedilmiştir.

222. Fehmedene Manadır Hiç Gümana Benzemez²⁹⁸

Şu bizim imanımız bir imana benzemez
Fehmedene manadır hiç gümana benzemez
Adam değildir adımız ezelden iptidamız
Pirimiz üstazımız bir insana benzemez

Şu dünyada varımız edeptir imanımız
Halimiz devranımız bir zamana benzemez
Münkir ile münafık bizden ikrar eylemez
Katlederiz münkiri suçumuz kana benzemez

Yaptığımız Kabe'dir yıktığımız kilise
Ruhumuz rüya görür benzemez bir seyrana
Danışık da melallar karışmaz bu dirliğe
Kuş dili imran değil bir lisana benzemez

Süleyman'lar içinde Ali'dir Süleyman'ımız
Senin Süleyman bildiğin Süleyman'a benzemez
Günahımız bir kıldır dağlar kadar görürüz
Okuduğumuz ayettir bir Kuran'a benzemez

Mahlukatın birisi giremez bu derneğe
İçeridir dinimiz benzemez Müslümana
Abdestimiz tahmindir namazımız sabır ha
Orucumuz Muharrem'dir Ramazan'a benzemez

Alçaktır meskenimiz yücedir menzilimiz
İleri gider göçümüz bir kervana benzemez
Ey **Nesimi** bu hakkın sırrını bilemiyor değmeler
Bir deryadan içmişiz bir ummana benzemez

223. Gündüzü Karanlık Gece Sayılır²⁹⁹

Evlad-ı Ali'ye beli demiyen
Gündüzü karanlık gece sayılır
Kırklar meydanında dara durmayan
Yüz de kurban kesse hiçe sayılır

298 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**6 **Hece Ölçüsü:** 8+7 duraklı 15'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

299 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**3 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Arş u rahmanda başının tacı
Beytül-mukaddestir zülfünün ucu
Cümle yücelerde güruhunacı
Cümle yücelerden yüce sayılır

Nesimi niyazı pirine eder
Günahım çoktur af eyle settar
Her kim Ali evladına niyazlar eder
Bir niyazı yüz bin namaz sayılır

224. Hayvan Ne Bilir Dane Bilir Esrar-ı Muhammet³⁰⁰

Alem yüzünü saldı ziya Ali Muhammet
Hayvan ne bilir dane bilir esrar-ı Muhammet
Seyfini çok edip geldi gine Ali Muhammet
Ve Salli Ala Muhammedin ve ala Ali Muhammet
Sat salli âlâ mürşidine şah-ı vilayet

Kemter kuluyum menabinin ol şahı keremdir
Hasan başımın tacı Hüseyin gönlümde nemdir
Ol Zeynel aba bağırıp mihr-i haremdir
Ve Salli Ala Muhammedin ve ala Ali Muhammet
Sat salli âlâ mürşidine şahı vilayet

İmam Cafer-i Sadık gibi olmaya irfan
İmam Musa-yi Kazım gibi bir ulu sultan
Güneş yüzünü tutmuş ya şah-ı Horasan
Ve Salli Ala Muhammedin ve ala Ali Muhammet
Sat salli âlâ mürşidine şahı vilayet

İmam Taki gözlerime ayn-ı devadır
İmam Naki'nin gölgesi hut zilli humadır
İmam Askeri derdimize aynı devadır
Ve Salli Ala Muhammedin ve ala Ali Muhammet
Sat salli âlâ mürşidine şahı vilayet

300 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 8+7 duraklı 15'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Çün Mehdi zuhur ede kalmaya perde
Haricileri kesse gerek tiğ teberre
Seyit **Nesimi** methini okur şahın seherde
Ve Salli Ala Muhammedin ve ala Ali Muhammet
Sat sallı âlâ mürşidine şahı vilayet

225. Kalmadı Sabrı Kararım Sende Ferman Ermeni³⁰¹

Derde bent eyledi beni derde derman ermeni
Kalmadı sabrı kararım sende ferman ermeni

Sabahın seherinde seyr eyledim şu şehri
Sana benzer görmedim canda canan ermeni

Çar köşenin adamları derilseler gelseler
Zöhre yıldızı alnında nişaneni görseler

Hepisi dinine dönerler Ali olduğunu bilseler
Sende mürüvet mühürü nişanen var ermeni

Yürü bre putperest yürü kiliseden kovdun beni
Yarin huzuru mahşerdi İsa'ya şekvederim seni

Gösterme hub cemalini havariçler görmesin
Görürse imana gelir çok münkürlər ermeni

Ey **Nesimi** müstagahım senin gibi bir cana
Cennetteki huri misin yoksa gılman ermeni

226. Okur Onu Müderrisler Beyanı Kündü Kenzullah³⁰²

Yüzünün babından açıldı ey dilber cümle babullah
Okur onu müderrisler beyanı kündü kenzullah

301 **Nefes, Nazım Şekli:** Kaside **Beyit Sayısı:**7 **Aruz Ölçüsü:** Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilün. Bir Ermeni'de hakkın tecellisini görüp yazılmıştır. Bu da tecellinin nereden nasıl olacağının hakkın emrine bağlı olduğunun bir delilidir.

302 **Nefes, Nazım Şekli:** Kaside **Beyit Sayısı:**9 **Aruz Ölçüsü:** Mefâîlün / Mefâîlün / Mefâîlün / Mefâîlün (Adil Ali Atalay'ın "Seyyid Nesimi Divanı" isimli çalışmasında farklı bir şekline yer verilmiştir. Ama ikisi arasında çok büyük kelime ve anlam farklılıkları vardır.)

Kaşınla kirpiğin zülfün beyan eyliyen arif
Bilüptür epcetin sırrın onun adıdır ehlullah

Yüzün elhamdülillahtır onun içindir yedi ayet
Yazılmış nakşıyla gör kim acep satrı kalamullah

Tamamı Musa'yı gördüm okudum harfı be harfı harf
Görünmez gözüme billah gayril essame vechullah

Bu belayı dilareyi temaşa eyle gel ey arif
Alıp suret acep hayat budur dürrü kalamullah

Acayip mazhar'ul-haktur hü vallah'ül-ebed daim
Eğer hakdur desem vacip budur valla celalullah

Huvel evvel huvel ahir huvel haddi veya Mehdi
Ali ferzin desün saki-yi sensin bai bismillah

Ali sensin veli sensin vasiyi hak nebi sensin
Veli gör eklerin sahi ki sensin sırrı yezlullah

Malik ademi hava onun nutkuyla güsadir
Nesimi hastaya haktan demidir nevhi ruhullah

227. Var Karış Bir Katsayı Orada Umman Gizlidir³⁰³

Gönül bir derde düştü ki derde derman gizlidir
Var karış bir katsayı orada umman gizlidir
Terk eyle arı namusu giy melamet hırkasın
Ol melamet hırkasında nice sultan gizlidir

Değme dursun bir fakire hor bakıp kılma nazar
Gönlümün her köşesinde arş u rahman gizlidir
Ey **Nesimi** kimse ermez bu muamma sırrına
İki nokta üç huruf dört kitap onda gizlidir

303 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**2 **Hece Ölçüsü:** 8+7 duraklı 15'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

228. Veli Aynı Ezabım Yok³⁰⁴

Şu dünyada devahım yok
Veli aynı ezabım yok
Ne bir milletlere uydum
Bir mezhepte hitabım yok

Ne bir milletlere uydum
Ne yedim ne içtim doydum
Kamu varım elden koydum
Fena şekli dolabım yok

Ne dinim var ne imanım
Ne şekkim var ne gümanım
Ne turham var ne dükanım
Teraziyle hesabım yok

Mefasız mescide girdim
Ne abdest ne namaz gördüm
Ol zatın kenzine erdim
Güneş gibi ligabım yok

Halayıkta mubarayım
Kahi nuru mücellayım
Vücutta cümle eşyayım
Tasavvurda cevabım yok

Nesimi ayn-ı zat oldu
Hayatında memat oldu
Ne elden verdi mat oldu
Ol mahşerde hesabım yok

229. Velli Hare Zat-ı Tecellisidir³⁰⁵

Velleyli zati bu buyurdu sultan
Velli hare zat-ı tecellisidir
Ali'dir eşşada arada ayan
Fil cümle evliyanın embiyasıdır

304 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**6 **Hece Ölçüsü:** 8'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

305 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**3 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Akıl fikir ermez sırr-ı yezdana
Avasın buyurdu innel serdana
Şeriat rahini şahî sultana
Fevzi kıldı hatem embiyasıdır

Gel **Nesimi** gözle bab-ı razayı
Muhammet Mustafa mührü mefaya
Sırr-ı Hüda Aliyye'l-Murtaza'yı
Hakikat bu halkın iptidasıdır

230.Yürü Kantara Halis Olan Ağyarı Bul³⁰⁶

Gel gönül vezne etme kantarı bul
Yürü kantara halis olan ağyarı bul
Ne kazandın dü cihan fahri fenaya gideli
Serseri gezme boşa zikreyle serdarı bul

Bu nefsin seni dostunan düşman edecek
Yürü dil mülküne ehl-i kumandanı bul
Savsata mülkü konar birgün elden göçecek
Vakt iken tacı kalenderi ara bul

Koyacaklar seni birgün ol musalla taşına
Sana bir ev yapacaklardı mimar ara bul
Koyacaklar seni türaba bir gün yalnız
O gecede yanında bir yarar ara bul

Mümine farz olan savum salat haccı zekat
Şahı şerifi Ahmed-i muhtarı ara bul
Ey **Nesimi** ara bul alemde derdim ilaç
Kevserin sakası haydar-ı kerrarı ara bul

306 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**4 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Noksanî

Şiirlerinde Noksanî mahlasını kullanan âşığın hayatı hakkında kaynaklarda ayrıntılı bir bilgi bulunmamaktadır. Abdullah Ercan 14. Yüzyıldan Günümüze Çorumlu Şairler adlı kitabında Noksanî'nin Çorum'un Ortaköy ilçesine bağlı Cevizli köyünden olduğunu, 19. yüzyılda yaşadığını ve okumuş yazmış bir âşık olduğunu ifade etmiştir. Noksanî, hece ölçüsüyle şiirler yazmış, ehlibeyt sevgisi ve didaktik konular işlemiştir. Kara Musa'nın hafızasında şaire ait iki kelam vardır.

231. Bilmeyen de Söyler Bilen de Söyler³⁰⁷

Evvel kaldı hakikati bilmeyen
Bilmeyen de söyler bilen de söyler
Yedi derya denizine dalmayan
Dalmayan da söyler dalan da söyler

Hak Muhammet Ali üçü bir idi
Akıl ermez bir evliya sır idi
Kendi mevetasın(ı) kılan kim idi
Kılmayan da söyler kılan da söyler

Evvel elif yekta alan kim idi
Ebcet hesabında onlar cismidi
Almadan içeri ol dem var idi
Almayan da söyler alan da söyler

Olura olmaza sorma suali
Dört kapının kaç kattır ki duvarı
Yedi kere anasından doğanı
Doğmayan da söyler doğan da söyler

Noksaniyim hakikatın yoludur
Akıl ermez evliyanın sırrıdır
Kendi mevtasını kılan Ali'dir
Kılmayan da söyler kılan da söyler

307 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü
Kafiye Şeması: abab/cccb/dddb...

232. Medet Ey Derdimin Dermanı Haydar³⁰⁸

Oku na(a)d-(ı) Ali'yi ol şah-ı Merdan
Medet ey derdimin dermanı Haydar
Aşığın maşuğa canı cananı
Müminlerin dini imanı Haydar

Mazharul acayip aşka gir eden
Kün dey(i)p on sekiz bin âlem var eden
Uhut ceng'te Muhammet'e car eden
Vermezdin kâfire amanı Haydar

Tecdidi avnelleke ol Murtaza
Din aşkına çal Zülfıkar kıl kaza
Uğratma hışmına medet kıl bize
İhsan eyle keremler kani Haydar

Finni yanibün innallahi hikmet
Müşkül haller ayan şah-ı vilayet
Mümin kullarına sen kıl şefaât
Medet ey şefaât ummanı Haydar

Haceten küllü hammim ve de kammin
Sana inanmayan münkir müncümün
On ik(i) imamlar hürmetine efendim
Koyma zulumetta insanı Haydar

Seyenceli azametle ne hikmet
Muhammet Murtaza nuru nübüvvet
Şah-ı vilayete kıldım şahadet
Elest ü bezminde peymanım Haydar

Veleyha muhavelina ve aleyha dedi edirik
Çağırdı Mustafa dedi lepbeyik
Verdi selamını aldı aldı tüm alik
Elinde Zülfıkar üryanım Haydar

308 **Nefes/Faziletname, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı
11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Ne güfersin ne kıymetli madensin
Nice bu dünyaya gelip gidensin
Cenazenle ak deveyi yedensin
Bulunmaz merkadin pünhanın Haydar

O kadar ağlarım gece ve gündüz
Sevdası serimden ırılmaz hergiz
Üç yüz yıldan sonra Selmana nergiz
Verip selman(ı) irşat ederim haydar

Zülfıkar Düldül ve Fatıma kamber
Gece gündüz şahın hizmetin eder
Hemen derdin ile oldum müesser
İstemem cennet-i rıdvanım Haydar

Durmaz akar çeşmim yaşı revanda
Andelibin feryat eder gülşende
Ruzi mahşerde hem ulu divanda
Emanettir sana **Noksani** Haydar

Pervane/Kul Pervane/Sıtkı

Pervane hakkında ayrı bir şahıs olarak bilgi bulunamamıştır. Sıtkı baba'nın mahlasının Pervane olması ve Feyzullah Çelebiye Kul Pervane'nin sadakatının nefeslerinin konusu olması, Kul pervanenin, Pervane olduğunu düşündürmektedir. Böyle kabul edecek olursak, Kul Pervane, Pervane ve Sıtkı mahlaslı nefesler Sıtkı Baba'ya aittir. Bu bilgiler Kul Pervane kısmında detaylı verilmiştir. Bkz:<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sitki-pervane-sidki-baba-zeynel>. Kara Musa'nın hafızasında şairin Pervane mahlaslı iki kelamı bulunmaktadır.

233. Mah Bu Mustafa'sın Ali Feyzullah³⁰⁹

Mahbu bu mevlâsın Feyzullah
Mah bu Mustafa'sın Ali Feyzullah

309 **Nefes/Duvazımam, Nazım Şekli:** Kaside **Beyit Sayısı:**9 **Aruz Ölçüsü:** Tespit edilememiştir **Kafiye Şeması:** aa/ba/ca/da...(Eser, beyitler halinde ve kaside nazım şekliyle yazılmıştır. Fakat ölçüsü aruzun kalıplarından herhangi birisine uymamaktadır. Sözlü kültür gereği aslına sadık kalınarak aktarılmıştır.)

Cemalın görenler gelir imana
Ayın Murtaza'sın Ali Feyzullah

Nur-i cismi Ahmet sırr—Hüseyin
Şah-ı kerbelasın Ali Feyzullah

İmamü'l-müştakın Zeynel Abidin
Bakır ol bakasın Ali Feyzullah

Mazhar-ı nuşruhi Cafer-i Sadık
Maden-i hayasın Ali Feyzullah

Musa Kazım Rıza zatı pakindir
Kalka rahnumasın Ali Feyzullah

Şah Taki Naki'den vardır nişanın
Sen sahip livasın Ali Feyzullah

Savabi selabettin Askeri Mehdi
Kulbül evliyasın Ali Feyzullah

Gelmiştir kapısına **Pervane** kulun
Her derde devasın Ali Feyzullah

234. Ta O Zaman Âşık Oldum Nura Ben³¹⁰

Kudret kandilinde bir ziya iken
Ta o zaman âşık oldum nura ben
Gökler yerde iken yerde yok iken
Üç bin sene hizmet ettim pire ben

Elif lam suresin kandilde gördüm
Aslı bir noktadır sırrına erdim
Şol yedi kapıya yüzümü sürdüm
Cebrail'le bile erdim sıra ben

310 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**9 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Ziyasından halk eyledi toprağı
Vücut buldu bu eşyanın membağı
Cemalinden zuhur etti aşk bağı
Bülbül gibi düştüm ah u zara ben

Âdem cemalına bülbülen oldum
Açtım goncalarım bir gülşen oldum
Hakikat yolunda bezirgân³¹¹ oldum
Dört bin sene geldim gittim şara ben

Halk etmeden arş u kürşü âlemi
Şol yeşil kandile verdik selamı
Üstazdan öğrendik bunca kelamı
Bir harfiyle heves ettim kâre ben

Emr eyletti bu âlemi var etti
Vücutum evini ulu şar etti
Bu ruhumu şol âleme sır etti
Hamdülillah erdim gizli sıra ben

Emretti âdemden âleme saldı
Yedi yer yedi gök nur ile doldu
Yüzyirmidörtbin peygamber hep geldi
Musa ile bile gittim Tur'a ben

Kendi vücudumu âdeme sıktım
Bu fani dünyayı yedi kez yıktım
İsa ile bile göklere çıktım
Mansur ile bile durdum dara ben

Dest-i Kerbela'yı uğradım gezdim
Doksan bin kelamı okuyup yazdım
Nesim(i) gibi kendi kendimi yüzdüm
Şimdi **Pervaneyim**³¹² yandım nara ben

311 **Bezirgan:** Alışverişte aşırı kâr amacı güden kimse

312 Haruzlu Sıtkı

Pir Mehmet

Bazı tasavvufî kaynaklar ve Alevî-Bektaşî menkıbeleri içinde “Pir Mehmed” veya “Pîr-i Mehmed” adıyla anılan başka kişiler de vardır. Bu bağlamda Hacı Bektaş Veli yolunun Anadolu’daki halifelerinden biri olarak anılan bir veli-âşık figürüdür. Yöresel olarak özellikle Maraş, Elbistan, Afşin ve Sivas çevresinde anlatılan menkıbelerde halkı irşat eden, keramet sahibi bir derviş olarak geçer. Bu tür rivayetlerde tarihî kişiliğinden çok tasavvufî kimliği ve “pirlik” sıfatı öne çıkar. Kara Musa’nın hafızasında şaire ait bir kelim vardır.

235. Ululardan Ulu Yol Allah Allah³¹³

Gelin gaziler yola gidelim
Ululardan ulu yol Allah Allah
Muhammet Ali’ye niyaz edelim
Gerçekler demine hü Allah Allah

Dedem Hasan Hüseyin imamlar şahı
Zeynel Abidin de imamlar mahı
Muhammet Bakır da cemalın şahı
Balkıya balkıya nur Allah Allah

Mezhebim imam-ı Cafer-i Sadık
Kazım Musa Rıza yarene tabib
Ona nazar kıldı Muhammet habib
Derdimin dermanı der Allah Allah

Şah Taki Naki der bu yolu açan
Hasan Ali Askeri müşküller saçan
Muhammet Mehdi’den bir dolu içen
Pirlerin kalbinde şah Allah Allah

Pir Mehmed’im kendi halinde gezer
Sultan sırca dedem eylemiş nazar
Âşıklar methini okuyup yazar
Pirimin cemali nur Allah Allah

313 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11’li hece ölçüsü
Kafiye Şeması: abab/cccb/dddb...

Pir Sultan

Pir Sultan Abdal hakkındaki bilgilerin çoğu rivayetlere dayanır. bunlara göre XVI. yüzyılda Osmanlı-Safevî mücadelesinin yoğun olduğu, Anadolu'nun siyasi ve toplumsal karışıklıklarla sarsıldığı bir dönemde yaşamıştır. Sivas'ın Yıldızeli ilçesine bağlı Banaz köyünde doğduğu, asıl adının Haydar olduğu kabul edilir. Halkın sevgisini kazanmış, ancak Şah yanlısı tutumu ve halkı isyana teşvik ettiği gerekçesiyle Sivas Valisi Hızır Paşa tarafından idam edilmiştir. Pir Sultan Abdal, halkın anlayacağı yalın bir Türkçe kullanmış, şiirlerinde genellikle 11'li ve 8'li hece ölçüsünü tercih etmiştir. Eserlerinde Hak Muhammed Ali yolu, erkanı, edep, adaletsizlik, zulüm, ve halkın sıkıntıları gibi temaları işlemiş, ayrıca Alevilik inancını ve Şah sevgisini deyişler ile anlatmıştır. O, yalnızca bir halk ozanı değil, adalet arayışının simgesi olarak anılmıştır. Dönemin düzenine karşı halkın sesi olmuş, eleştirel tutumuyla halkın ortak duygularını yansıtmıştır. Ölüm tarihi kesin olmamakla birlikte, araştırmacılar XVI. yüzyılın sonlarında idam edildiği görüşünde birleşmektedir. Pir Sultan Abdal, düşünceleri ve şiirleriyle halkın vicdanında yaşamaya devam etmiş, haksızlığa başkaldırının ölümsüz simgesi haline gelmiştir. Kara Musa'nın belleğinde Pir Sultan Abdal ile ilgili bir adet menkıbe bulunmaktadır. Duyduğumuz şekline sadık kalınarak aşağıda aktarılmıştır.

Hız. Ali'nin bir ismi de güldür. Pir Sultan'ın ruhu halk oldu ve bir ismi de andeliptir. Andelip âşıklardır. Andelip bülbül demektir. Zaman zuhur olup İran'dan Paskal (Pers) kralı geldi. Yani Selman Farisi'nin babası geldi. Selman doğar. Çocuk mektebe gider ve İncil'in başındaki İlyas'a âşık olur. Kral, bunu öldürün diye fetva veriyor. Cellatlar, Basra Körfezi'nin oralarda bir dağın dibinde Erzene gölünün kenarına getiriyorlar ama çocuğa kıyamıyorlar. Orada çocuğu bırakıyorlar ve çocuk Allah'a yalvarıyor. Çalılar arasından bir aslan (atlı) geliyor. Çocuk, bir tutam Nergis tutup athıya veriyor. Adam da çocuğa bir gül veriyor ve ayrılıyorlar. Çocuk, Abdülmuttalıplere çoban duruyor. Bir koyundan kara bir erkek kuzu doğuyor. Bir gün çoban kuzuyu beslerken gömleğinin cebinden gülü düşürüyor. Çoban ne kadar üzülse de geçti artık. Ebu Talip'in karısı Fatma hastalanıyor. Hastalığının çaresi de; kara bir erkek kuzunun yüreğini yemesidir. Çobandan kuzuyu istiyorlar ve Fatma kuzunun yüreğini yiyince hamile kalıyor. İşte o gülden Hız. Ali dünyaya geliyor. Selman-ı Farisinin annesine de Hızır bir elma

vermişti ve öyle doğmuştu. Andelip olan Pir Sultan da ruhlar aleminde güle âşık oluyor. Hz. İbrahim de o gülün hatırına nardan kurtuluyor. “Ötme bülbül ötme bülbül / Derdi derde katma bülbül / Niçin giydin kara bülbül / Dayanamam zara bülbül” diye de demeleri vardır. Bülbül kuşu dertlidir. O bülbül de Pir Sultan’dır. Kara Musa’nın hafızasında şaire ait on iki kelam vardır.

236. Arşa Dilek Dilek Oldu Avazım³¹⁴

Birgün elim almaz oldum sazımı
Arşa dilek dilek oldu avazım
Dört şey vardır beli karındaşlarım
Bir ilim bir kelim nefes biri saz

Güzel alim çıksa çıksa salınsa
Yazgün aylar gibi dağda dulunsa
Üç şey vardır bir kardaşa bulunsa
Biri sabır bir ibadet bir niyaz

Cahil olan söyler sözün bilemez
Meydana gelince özün bilemez
Üç şey vardır cennet yüzün göremez
Biri münkir bir münafık bir kammaz

Yaz gelince çayır çimen üstüne
Armağan tutarlar taşlar dasduna
Üç şey vardır avın almış destine
Biri şahin biri doğan biri kaz

Pir Sultan’ım Haydar gelince gider
Âşık olan dünyasını terk eder
Üç şey vardır yıldan yıla devreder
Biri aydır biri kıştır biri yaz

314 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11’li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

237. Erdebilde Şîh Safide Buyruğum³¹⁵

Yezit ne ün eden benim pirime
Erdebil'de Şîh Safide buyruğum
Dedem beni Ruma çoban eyledi
Hilatımdır sırtımdaki keyliğim

Kible tarafından bir nur doğarsa
Müminlere haktan rahmet yağarsa
Hasan Hüseyin bize sahip olursa
Çok olurdu seveciye eyliğim

Arayıp da ben Zeynel'i bulursam
Şehit olup yollarında kalırsam
Eba Müslim gibi hayfım alırsam
Artık çıkar eksik çıkmaz aylığım

Mümin oldum bir ikrara tutundum
Nur-i bahr damızlığ(ı)na katındım
İmam-ı Cafer'den erkan tutundum
Onun için hak yanında beyliğim

Cennet-i âlâdan kevser akıyor
Musa-yı Kazım şu sinem yakıyor
Aşımız Muhammet Ali'y(e) çıkıyor
İmam-ı Rıza'ya vardır soyluğum

Taki'den Naki'den tuttum oturdum
Hasan Ali Asker rehber getirdim
Düldül oldum ben Ali'yi götürdüm
Üç yaşında yüğrük idi taylığım

Pir Sultan muhabbete meyl katarım
Muhammet Mehdi'den alır satarım
Hallaç oldum şu cihanı atarım
Her ağaçta bulunmazdı yaylağım

315 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**7 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

238. Gitmez Benem Meylim Sendedir Sende³¹⁶

Beni görüp yönün öte döndürme
Gitmez benem meylim sendedir sende
Yıkıp hilal kaşlarını çattırma
Günah sende değil bendedir bende

Şeker vardır dudağında dilinde
Arzumanın kaldı gonca gülünde
Sen padişahımsın hükmüm elinde
Seninledir devam sendedir sende

Sensiz çıkıp yaylaları yaylamam
Senden başkasına gönül bağlamam
Çok günah işledim inkar eylemem
İki elim kızıl kandadır kanda

Nice beylerinen gezdim yoruldum
Kan bulanık akıp akıp duruldum
Senin gibi çok güzele sarıldım
Dahi senin sevgin candadır canda

Pir Sultan Abdal'ım böyle deyipdir
Âşıklar güzeli seve geliptir
Bir güzel sevmekle kanım oluptur
Kellem terk ederim yandadır yanda

239. Gönül Kalk Gidelim Hüseyin'e Doğru³¹⁷

Evvel baştan Muhammet'e salavat
Gönül kalk gidelim Hüseyin'e doğru
Ecel gelip peymaneler dolmadan
Gönül kalk gidelim Hüseyin'e doğru

316 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

317 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Hasan Hüseyin'dir Ali'nin oğlu
Şehitler yoluna gider doğalı
İmam Zeynel aba Hüseyin'in oğlu
Gönül kalk gidelim Hüseyin'e doğru

İmam-ı Bakır'dan vuralım demi
Cafer-i Sadık'tan alalım gamı
İmam Musa kaldır gönülden gamı
Gönül kalk gidelim Hüseyin'e doğru

İmam-ı Rıza'dan alsın hidayet
Taki ile Naki gelsin hidayet
Ol Hasan Askeri şah-ı vilayet
Gönül kalk gidelim Hüseyin'e doğru

Pir Sultan Abdal'ım söyledi hemen
Yezidin kalbinden gitmedi gümen
Ahir nefesinde on iki imam
Gönül kalk gidelim Hüseyin'e doğru

240. Hasmını Ararsan Kundadır Âşık³¹⁸

Satır kulak ile carime yetti
Hasmını ararsan kundadır âşık
Gönül aldım diye dua edersin
Ham haşat nişanı kimdedir âşık

Ehl-i dil olmadan söyleme hemen
Senin mücadelen benimle neden
Muhammet Mustafa göçtü dünyadan
Muhammed'in nuru kimdedir âşık

Ben de bilemedim nasıl sevdadır
Hemen çık dileğim kuru dalgadır
Nebi Medine'de Musa Tur'dadır
Muhammed'in nuru kimdedir âşık

318 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**4 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Gör erkanını da dönme yolundan
Dererler de goncasından gülünden
Pir Sultan'ım hü der almam elinden
Senin sende benim bendedir âşık

241. İncinme Gönül İncinme³¹⁹

Türap olup düştüm toza
İncinme gönül incinme
Tahammül eyle her söze
İncinme gönül incinme

Turaplık cümlelerin başı
Üstüne atarlar taşı
Daim çiğnenmektir işi
İncinme gönül incinme

Koy sana kötü desinler
Her ayıbına gülsünler
Her gün gıybetini kılsınlar
İncinme gönül incinme

Muhammet miraçtan indi
Eli nuruyla boyandı
Emir Fatma'naya indi
İncinme gönül incinme

Pir Sultan'ım geçer aylar
Geçinir yoksullar baylar
Herkes sıfatını söyler
İncinme gönül incinme

319 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 8'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

242. Koyduğu Yerlerde Durmaya Talip³²⁰

Benden selam olsun Ali oğluna
Koyduğu yerlerde durmaya talip
Her kişi başına bir süre sürer
Rehberin buyruğun tutmayan talip

Avrat er sözü tutmuyor seyrimi
Farz ettiler erenlerin sereni
Hangi bir kitapta gördün yerini
Tariksiz tercüman biliyor talip

İçeri girer güzel haktır dersin
Dışarı çıkar ikrarı yok dersin
Senden gayrı halifelik çok dersin
Verdiği ikrardan dönüyor talip

Pir Sultan Abdal'ım eydür ne çare
Talip boynun eğip durmuyor dara
Sınıklar sarılıp onulmaz yâre
Görüp ne dert ile ölüyor talip

243. Mürvet Günahıma Kalma ya Ali³²¹

Hak Muhammet Ali geldi dilime
Mürvet günahıma kalma ya Ali
Küll-i günahımı aldım elime
Mürvet günahıma kalma ya Ali

Hatice Fatıma mihri muhabbet
Yine senden olur kuluna rahmet
İmam Hasan imam Hüseyin Mürvet
Mürvet günahıma kalma ya Ali

320 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**4 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

321 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**7 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

İmam Zeynel Abidin'e erelim
İmamların divanına duralım
Doksan bin erlere niyaz edelim
Mürvet günahıma kalma ya Ali

İmam-ı Cafer'dir didarın nuru
İmam Bakır imamların süruru
Dilerim çektirmeye ah ile zarı
Mürvet günahıma kalma ya Ali

Musa-yı Kazım'dan imam-ı Rıza
Umarım inayet edesin bize
Günahım benimdir diyeyim size
Mürvet günahıma kalma ya Ali

İmam Taki imam Naki'den verdim
Onlara sığındım dayandım durdum
Hasan Ali Asker yüzümü sürdüm
Mürvet günahıma kalma ya Ali

Pir Sultan'ım tamam oldu sözümüz
Muhammet Mehdi'ye var niyazımız
On iki imama bağlı özümüz
Mürvet günahıma kalma ya Ali

244. Okur İdim Elif Deyi Be Deyi³²²

Ben hocamdan böyle aldım dersimi
Okur idim elif deyî be deyî
Kimse bilmez şu cihanın harfinden
Ta ezelden çağırırım hü deyî

Okul vasy iken üzüm de çok iken
Davut sıtra iken bıçak yok iken
İsmail'e inen kurban sağ iken
Kime dedi şu lokmayı ye deyî

322 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Kimin azarlayıp kimin kakıdır
Kimine ders verir kimin okutur
Kimi dedi meydan kim kalıbıdır
Kime dedi şu meydanı yu deyi

Fatma ana şah Ali'nin gelini
Miraca inerken öptü elini
Haksızlara koklatmazdı gülünü
Muhammet'in bergüzarı bu deyi

Pir Sultan'ım şunda bir dolu içti
İçti o doluyu serinden geçti
Azgın ateşini yandı tutuştu
Kemiğin hallolup ilik su deyi

245. Onları Tutana Sevap Yazılır³²³

Aşura ayında matem orucu
Onları tutana sevap yazılır
Kerbela'dır yatan Hasan Hüseyin
Onları görenin beni bozulur

Birini tutanın hakkında yeter
İkisini tutan günahın atar
Üçünü tutanlar cennette yatar
Engür almış hak ceminde ezilir

Dördünü tutana veli dediler
Beşini tutana ulu dediler
Altısını tutana dolu dediler
Engür almış hak ceminde ezilir

Yedisini tutan havada uçar
Sekizini tutan hülle leş biçer
Dokuzunu tutan cennetin açar
Engür almış hak ceminde ezilir

323 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Pir Sultan Abdal'ım onunda zahmet

On birin tutana indi ırahmet

On iki tutana nasiptir cennet

Engür almış hak ceminde ezilir

246. Rüzgar Vurmuş Eriyip Gider³²⁴

Şu karşı ki kale dağı gördün mü

Rüzgar vurmuş ona eriyip gider

Akan sularından ibret aldın mı

Yüzünü yerlere sürüyüp gider

Sürünün önünde gider avcılar

Sıcak sıcak günde yakar güneşler

Ta ezelden yemiş veren ağaçlar

Onlarda kalmamış kuruyup gider

Kadirsin Allah'ım sende kadirsin

Üstümüzde dört direkli çadırsın

Çağırdığım yerde hazır nazırsın

Cümlemiz üstünde yürüyüp gider

Deryamız derindir bize boylanmaz

Bin nasihat etsen biri dinlenmez

Geldi merkep hiçbir yerde eğlenmez

Başında yuları sürüyüp gider

Pir Sultan'ım söyler sözü özünden

Âşıksın sakınır iki gözünden

Olur olmaz münkirlerin sözünden

Eksilmez gölümüz kuruyup gider

324 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

247. Şah-ı Merdan Oğlu İmam Hüseyin³²⁵

Hak için canını kurban eyleyen
Şah-ı merdan oğlu imam Hüseyin
Cümle erenlere ferman eyleyen
Erenler serveri imam Hüseyin

Muhammet Ali'nin cism-i çerağı
Erenler yolunda gülşen-i bağı
Ciğerler paresi gönül durağı
Gözlerimin nuru imam Hüseyin

Ceddi Muhammet'tir atası Ali
Anası Fatıma cihan evveli
Cümle evliyar ederler beli
Evliyar piri imam Hüseyin

Batının sultanı müminler şahı
Gaip aleminin şemsiyle mahı
Şah Hüseyin diye ederler ahı
Matem ile zari imam Hüseyin

Pir Sultan'ım eydür tutar demanım
Dostunun dostuyuz biz hanedanın
Dü çeşmi değil mi şah-i merdanım
Erenler hünkârı imam Hüseyin

Rıza

Mahlası Rıza olan Rıza Teyfik'in asıl adı Ali Rıza, doğduğu şehir Edirne'dir. Babası Debre-i Bâlâlı Hoca Mehmed Tefik Efendi, annesi Münire Hanım'dır. Eğitimine babasının görev yaptığı okullarda başladı. Ancak bir öğrencilik olayına katılınca okuldan uzaklaştırıldı. Daha sonra hocasının tavsiyesiyle Mekteb-i Tıbbiye'ye girip 1889 yılında mezun oldu. 1907 yılında girdiği İttihat ve Terakkî Cemiyeti'nde üst kademelerde görev aldı. 1913-1918 yılları arasında politikadan uzaklaşarak Dârülfünun'da felsefe ve estetik dersleri vermeye başladı.

325 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Sevr Anlaşması'nı imzalayan heyette yer aldı ama Milli Mücadeleye karşı tutumu nedeniyle çok tepki gördü. Bu yüzden 1922'de Mısır'a kaçtı. Çıkan af neticesinde 1943'te İstanbul'a döndü. Bazı gazetelerde edebiyat, sanat ve estetikle ilgili yazılar yazdı. 30 Aralık 1949'da vefat etti. Türk edebiyat ve kültür tarihinde "Feylesof" lâkabıyla tanınan Rıza Tevfik, aruz vezniyle şiirler kaleme almıştır ancak asıl ününü hece ölçüsü ve sade Türkçeyle yazdığı şiirlerle kazanmıştır. Türk milletinin öz malı dediği tekke ve halk edebiyatı örneklerini önemser. Konuyla ilgili yazdığı makaleler, Millî Edebiyat hareketini fikrî planda hazırlayan ve bir kamuoyu oluşmasını sağlayan unsurlar arasında değerlendirilmiştir. Asıl sanatkar şahsiyeti tekke şairleri ve halk âşıklarının musiki eşliğinde okudukları divan, nefes ve ilâhi gibi örneklerden hareket ederek kaleme aldığı divan, koşma ve nefesleriyle ortaya çıkar. Bkz: <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/bolukbasi-riza-tevfik>. Kara Musa'nın hafızasında şair ait bir kelimedir.

248. Şevkile Onda Dem Sürenlerdeniz³²⁶

Harabat ehliyiz bu bir âlemdir
Şevkile onda dem sürenlerdeniz
Hesap sorma bize bir hayli demdir
Defter-i ameli düzenlerdeniz

Hün idilmüş ettik bez-i sefada
Ze iki cavidanı bulduk Rıza'da
İfayı aht için vakti belada
Tece kahre göğüs gerenlerdeniz

Bu nefsi hatgemi çıkıp da dara
Gülerek ser verdik ulu servere
Bir gamze uğruna ulu servere
Canla başla gönül verenlerdeniz

Ders alıp cananın fattan gözünden
Şiir meşk eyleyip şirin sözünden
Gizlice bir yoldan batın yüzünden
Kâbe-yi maksuda erenlerdeniz

326 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**8 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Nur-u aşk inince dili agâha
Murg-i nuri saldı tagurlan gaha
Baba ocağıdır biz o dergâha
Destursuz pervasız girenlerdeniz

Tevacuh edip kılmadık bab-ı niyaza
İrfanla eriştik rütbeyi naza
Aşına çıkmışız şubede baza
Perdenin ardını görenlerdeniz

Arifsen kâmiller önünde eğil
İlmine övünme sen kendini bil
Bağ-ı marifette biz bir gül değil
Deste deste çiçek derenlerdeniz

Hey **Rıza** arifiz derviş nihanız
Alayık kahrinden çözülmüş şadız
Mest ile yakılır kamdan azadız
Postu meyhaneye serenlerdeniz

Sefil Ahmet

Yapılan araştırmalara göre 1840'lı yıllarda doğmuş olup, Sungurlu'nun Yamadı (Büyükerikli) köyündendir. Sefil Ahmet ile ilgili net bir bilgi bulunmamakta olup 19.yüzyılda Çorum'da yaşadığı bilinmektedir. Çorum, Amasya, ve çevresinde bulunmuştur. Sefil Ali ve Sıtkı Baba gibi şairlerle çağdaştır. Şiirlerinde Alevi inancı ile tasavvufi düşüncüyü temel almış; dönemin toplumsal sorunlarını, ahlaki değerleri ele almıştır. Hece ölçüsüyle şiirler yazmış; yalın ve akıcı bir dil kullanmıştır. Sarımbeyli Deli Boran, Yazırlı Sefil Ali, Keçiköylü Kul Hüseyin, Kumbabalı İbrahim, Merzifonlu Kul Fakır gibi dönemin tanınmış isimleriyle dostluk geliştirmiştir. Eserlerinden hareketle 1900'lü yılların başlarında vefat ettiği anlaşılmaktadır. Sefil Ahmet'in şiirlerinde hece ölçüsü kullanmıştır. Dili sade ve halk söyleyişine yakın olup, temalarında tasavvufî, insan sevgisi ve hakikat arayışı öne çıkar. Değişleri, günümüzde de özellikle Çorum, Amasya, Tokat, bölgelerinde bilinmektedir. Kara Musa'nın hafızasında şaire ait on kelim vardır.

249. Al'evladı Bilmeyince Fayda Ne³²⁷

Müslümanım dersin be hey havariç³²⁸

Al'evladı bilmeyince fayda ne

Kılarsın namazı tutarsın oruç

Al'evladı bilmeyince fayda ne

Müezzin olsan camide şakısan

Beş vaktini kılmayana gahısan³²⁹

Yüz dört kitabı ezbere okusan

Al'evladı bilmeyince fayda ne

...

Yüz on dört sureyi hatim eylesen

Doksan bin kelamı sırda söyleyen

Mescidin kapısın günde boylasan

Al'evladı bilmeyince fayda ne

Bu **Sefil Ahmet**'e gümen getirsen

Benliğine kalkıp durup otursan

Ayete hadise mana yetirsen

Al'evladı bilmeyince fayda ne

250. Bakmıyon mu Lalimize³³⁰

Bedestenden yeni geldim

Bakmıyon mu lalimize

Bir güzele meyil verdim

Bülbül âşık gülümüze

Bir deryaya kap daldırdım

Sırrımı şaha bildirdim

Ben bir şardan yük kaldırdım

Baha yetmez malımıza

327 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

328 Çıkmak, itaatten ayrılıp isyan etmek

329 Kah etmek, kahr etmek

330 **Nefes/Nasihatname, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**6 **Hece Ölçüsü:** 4+4 duraklı 8'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Bir kovanda tatlı şeker
Kimi girer kimi çıkar
Arılarım çiçek çeker
Akıl ermez balımıza

Âşıkların sözü haktır
Bir yar sevdim misli yoktur
Şu sinemde yarem çoktur
Değmen bizim telimize

Gönül durmaz dostun anar
Bir gün Mehdi düşman yener
Efendimin eli pınar
Kanılır mı gölümüze

Sefil Ahmet ikrar güde
Gönül dostu seyrane
Kırklarda Mehmed Dede
Destur verdi dilimize

251. İblise Uyup da Del'olma Sakın³³¹

Sarrafin yanında narkı işlerken
İblise uyup da del'olma sakın
Gerçekler şitili kesip aşlarken
İblise uyup da del'olma sakın

Bu yalan dünyanın sonu bir handır
Artı kalp evini bir sultan kondur
Her zaman özünü turaba indir
Pirin huzurunda dil olma sakın

Çoğu ceme dolu gelir boş gider
Hesap vakti defterleri şaş gider
Kul olanın başın(a) türlü iş gelir
Kalbi çürük kuldan sen olma sakın

331 **Nefes/Nasihatname, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı
11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Sana da ki kanlı katil desinler
Turap ol da tahamını yesinler
Teslim ol da cenazeni yusunlar
Huzur u mahşerde dil olma sakın

Sefil Ahmet bu manayı işitir
Ere bunluk veren gönül kışıdır
Kırcı yağar seni belde üşütür
Yüce dağ başında yol olma sakın

252. Muharrem'de Kara Giyenlerdeniz³³²

Zahit ne tan eden benim pirimi
Muharrem'de kara giyenlerdeniz
Fasıkınca beğenmezsin dinimi
Yedinci katere uyanlardanız

İnkâr ettiniz Mansurun darını
Makalatta göremiyom yerini
Gönlümüz olmazsa tutmah³³³ birini
Ramazanda oruç yiyenlerdeniz

...

Eğnimize biz kırmızı giyeriz
Ali'yi seveni biz de severiz
On ik(i) imam katarına uyarız
Perdenin ardını görenlerdeniz

Sefil Ahmet der ki okurum mim'i
Halis Müslümana has değil cami
Erenler aşkına ederiz cemi
Pir aşkına seri koyanlardanız

332 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

333 Tutmayız

253. Pirim Mehmet Dede Aziz Sultanım³³⁴

Gelir diye yollarına bakayım
Pirim Mehmet Dede aziz sultanım
Ol hak-i payına yüzler süreyim
Pirim Mehmet Dede aziz sultanım

Arz edip gelenler asla yorulmaz
Güruh u nacinin aslın sorulmaz
Daha senin üstüne er bulunmaz
Pirim Mehmet Dede aziz sultanım

Miracın kab(u)l olsun dedi sultanım
Cihanda bulunmaz senin emsalin
Muhammet Taki'dir senin ecdadın
Pirim Mehmet Dede aziz sultanım

Muhammet Mustafa dedi Haydarın
Haktan geliyor da senin didarın
Doksan bin evliyanın da serdarın
Pirim Mehmet Dede aziz sultanım

Sefil Ahmet der ki okunan Kur'an
Evvel inanmadı ol Yezit Mervan
Bunca evliyaya giriftar olan
Pirim Mehmet Dede aziz sultanım

254. Rabbil Âlemine Hüda Karimdir³³⁵

Elhamdır sabahım okur dökerim
Rabbil âlemine hüda karimdir
Errahmanirrahim gam mı çekerim
Maliki yevmiddin elde varımdır

334 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

335 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Dört kitap almışız bir adil beyden
İyyake nabüdü inmiştir gökten
Ve iyyake nestağ(i)n okurum aktan
İhtines kalbimde gizli sırrımdır

Sıratel müstakim virdimde gayet
Sıratel-lezine vermişiz biat
Muhammet Mustafa hakkında ayet
Enamte aleyhim tatlı nurumdur

Gayr'il madubu sırdan geldi zuh(u)ra
Yaralıyım dayanamam kahire
Mevlam bizi dellal etti zahire
Aleyhim dilimde gizli sırrımdır

Sefil Ahmet arzum vardır pirimde
Kimse bilmez bir dalga var serimde
Veledallin sermayedir şarımda
Âmin demek öze tastik karimdir

255. Senin İçin Hazırlanmıştır Narlar³³⁶

Gafil insan hakka yakın olmazsan
Senin için hazırlanmıştır narlar
Bir kâmil mürşitten dersin almazsan
Birgün derler hani ettiğin kârler

Erenler dergâhtan kovdu hayını³³⁷
Binde bir can anca alır payını
İçen bilir kuduretin meyini
Dem ehli halinden ne bilir körler

Dert ehli olmayan dermanın bulmaz
Mana, marifetten haberi olmaz
Konandan göçenden bir ibret almaz
Hayvan-ı natıktır elbette zırlar

336 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

337 **Hayın:** Hain

Ahmak bilmez her işlerin fendini
Yıkar viran eder gönül bendini
Kör şeytana kul eylemiş kendini
Halka boğazında bir karer³³⁸ zorlar

Sefil Ahmet pek tutagör demanı
Kelp ³³⁹rakip de hemen etsin gümanı
E(u)zu billah yoktur dini imanı
İt kavmidir giden yolcuya hırlar

256. Siz Ali'nin Kulu Olun Turnalar³⁴⁰

Hünkâr Hacı Bektaş Veli aşkına
Siz Ali'nin kulu olun turnalar
Balım Sultan Kızıl Deli aşkına
Haydar-ı sultana gelin turnalar

Eğer âşık kördür sizi övmezse
Denetlen³⁴¹ gidin alç(ı) kuş görmezse
Yavru şahin telinize değmezse
Keremi Ali'den bilin turnalar

Gökyüzünde server döner canınız
Cıngıllı'da vasf oluyor ününüz
Ergülü Baba'ya döndü yönünüz
Koçu'ya bir niyaz kılın turnalar

Hani sizin mor sümbüllü gölünüz
Seher vakti ırgalanır teliniz
Elmalı'dan doğru gelir yolunuz
Azak'ın gölüne dolun turnalar

338 **Karer:** Ayar

339 **Kelp:** Köpek

340 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**6 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

341 Denetleyin

Yirce'den geçmeyin adamı hardır
Lanet olsun münkir(e) durağı nardır
Yamadı köyünde bir âşık vardır
Siz de bir gıdayı bulun turnalar

Sefil Ahmet hal evine girelim
Dalgam yığın hub-didarı görelim
Daha yol gitmiyor burdan ne deyim
Mehemmet Tekke'de kalın turnalar

257. Sübhaneke Bize Bir Doğru Yoldur³⁴²

Evel Allah dedim virde başladım
Sübhaneke bize bir doğru yoldur
Allahümme çarşısında kışladım
Ve bihamdik işte alacak maldır

Ve tebarekeden ikrar güderim
Elif mim yoldaşım eli niderim
İsmikeyi sevdim yoktur kederim
Ve teala dostun ihsanı boldur

Ceddikeye ikrar verdim dönemem
Vecellem var yâd aşkına yanamam
Bu sevgiye düşenleri kınamam
Senâük okumak bir müşkül haldir

Şu gönülü bedestende gezdirdim
Vel Hasan'dan matahımı düzdürdüm
İlah(i) deryasında gemi yüzdürdüm
Gayrüke dediğin bir derin göldür

Otuz iki şardan doğru gelirim
Ben ustamın hak olduğun(u) bilirim
Benliğe yuh olsun turap olurum
Şu **Sefil Ahmet** de bir edna kuldur

342 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

258. Yaradanın Binasını Yıkma Gel³⁴³

Gafil insan sonra yerin nar olur
Yaradanın binasını yıkma gel
Musahibine hor bakan har olur
Sadık ol da ikrarından dönme gel

Muhabbeti getirmemiş aynına
Hak korkusu hiç girmemiş gönlüne
İblis gibi halka iner boynuna
Sakın benlik davasını gütme gel

Gayet şer işlere gönül koşarsın
Elin gybetine kuyu eşersin
Ebu Cehil gibi kendin düşersin
Sakın bir kimseye kuyu kazma gel

Yolda abdal oldu nice fakirler
Ahret için türlü kaftan dokurlar
Eren evliyalar hazar okurlar
Seydi Vakkas oğlu gibi azma gel

Sefil Ahmet der ki pişman olursun
İmanın yok ise mındar ölürsün
Son deminde cehennemde kalırsın
Mav(u)ya gibi yanlış fetva yazma gel

Sefil Ali

1847 yılında Çorum'un Boğazkale ilçesine bağlı Yazır köyünde doğmuştur. Türkmen kökenli Devocioğulları ailesindendir. Küçük yaşta anne ve babasını salgın hastalık nedeniyle kaybeden Sefil Ali'nin okuma-yazma bilmediği, çocukluk yıllarında çobanlık yaptığı bilinmektedir. Hayatını genellikle sazı eşliğinde tekkeleri, türbeleri ve dergâhları gezerek geçirmiştir; Çorum, Amasya, Yozgat, Tokat, Kırşehir ve Malatya çevresinde bulunmuştur. Sefil Ahmet ve Sıtkı Baba gibi çağdaş halk ve tekke şairleriyle tanışmış, onlarla birlikte cem ve muhabbet meclislerinde yer

343 **Nasihatname, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li
hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

almıştır. Ölüm tarihiyle ilgili farklı görüşler bulunmakla birlikte, Mehmet Çevik'in değerlendirmesine göre 1907 yılında vefat etmiştir. Âşıklığının, rüyasında Seyit Ali Sultan'dan bade içmesiyle başladığı rivayet edilmektedir. Şiirlerinde Alevi inanç ve tasavvuf anlayışını merkeze almış; toplumsal eleştirilerini bu inanç sisteminin ahlak ve erkân ilkeleri çerçevesinde dile getirmiştir. Eserlerinde akıcı, coşkulu ve öğretici bir üslup benimsemiştir. Sefil Ali, özellikle duvaz-i imam, mersiye, tevhit türlerinde verdiği eserlerle tanınmakta; deyişleri günümüzde cemlerde ve müzik icralarında yaşatılmaktadır. Sabahat Akkiraz'ın seslendirdiği “Şah-ı merdan coşa geldi sırrı âşikâr eyledi” deyişi en bilinen deyişidir. Kara Musa'nın hafızasında şaire ait on yedi kelimedir.

259. Al'evlada İman Eyle Gel Münkîr³⁴⁴

Bozuk düzeninen gelme meydana

Al'evlada iman eyle gel münkîr

İkrarsız olandan sana ne fayda³⁴⁵

Al'evlada iman eyle gel münkîr

İkrarsızın işlerine gidersin³⁴⁶

İlmin tarikatın inkar edersin

Benlik davasını gütmek güdersin

Al'evlada iman eyle gel münkîr

...

Çiğ kalmışsın pişmemişsin kürrede

Tarık düşmanısın gezme sırada

Yetemen menzile kalın arada

Al'evlada iman eyle gel münkîr

Ne anlarsın sen bu gümrah gezmeden

Ali ol da kusurunu kimse sezmeden

Maviyâ gibi yanlış fetva vermeden

Al'evlada iman eyle gel münkîr

344 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**6 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

345 Bir varyantında Ömerden Osmandan sana ne fayda ifadesine rastlanmıştır

346 Bir varyantında Ömer, Osman işleğini güdersin ifadesine rastlanmıştır.

Sefil Ali'm der ki turab olaman
İnkarsın Adem'e secde kılaman
Sayır kimselerden fayda bulaman
Al'evlada iman eyle gel münkir

260. Boş Kervanı Salmış Yolu Bulunmaz

Ne acayip kulun var hey kadir Allah
Boş kervanı salmış yolu bulunmaz
Ben sofuyum diye meydana çıkar
Bir hayır amelde eli bulunmaz

Meydana gelmişte beli bes diyor
Toplamış haramı kazanç(ım) has diyor
Haktan haberi yok cennet istiyor
Pirsiz şu cennetin yolu bulunmaz

Tazece kesildim akçayım diyor
Erenler elinde bohçayım diyor
Dört duvarı mamur bahçeyim diyor
Meyvesi bitecek dalı bulunmaz

Kime sorsam hakkın yâriyim diyor
Lokmanım yarayı sarayım diyor
Her çiçekten aldım arıyım diyor
Boş tutmuş kovanı balı bulunmaz

Sefil Ali'm hakkın binasın yıkma
Kulda kusur çoktur kusura bakma
Ali ismi çoktur hep delip takma
Benim aradığım Ali bulunmaz

261. Cümle Ayetlere Baş Olmadı mı³⁴⁷

Elhamdülillahtır külhallah(ü) ahat
Cümle ayetlere baş olmadı mı?
Rabbil âlemindir âlemler şahı
Mümine farz olan beş olmadı mı?

347 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**6 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Errahmanirrahim arşın kumaşı
Maliki yevmiddin elif ovası
İyyake nabudü inanmad(1) asi
Münkür kalbi kara taş olmadı mı?

İyyake nabüdü hatmi Kuran'ım
Seyyidine derde derman bulanım
Sırat'el-müstakim dinim imanım
Müminler kalbinde hoş olmadı mı?

Enamte aleyhim âhir zamanı
Budur âlemlerin dini imanı
Âşık şarabından kevser sunanı
Hep âşıklar ondan coş olmadı mı?

Onunda salavat verdi aldım bir gonca
Muhammet'in muradın dilden koma
Sırrın beyan edüp nadını deme
Laden kalbi kara taş olmadı mı?

Sefil Ali'm yüz çevirme biattan
Dört kitap yazıldı yedi ayetten
Muhammet Mustafa sevdim gayetten
İsmi cüml'âleme baş olmadı mı?

262. Evvel Binbir İsmi Dilime Geldi³⁴⁸

Ey benim mabudum maksudum Allah
Evvel binbir ismin dilime geldi
Aradım da beni âdemde buldum
Süzüldü semadan sırdan sır geldi

Ana doğurmadı nerden uyandım
Giyindim libasına boyandım
Âşıklar zikreder sudan uyandım
Sorulmaz ervahım sırdan sır geldi

348 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Dinle benden gulamın sözü pirim
Elif dedim be noktası bir geldi
Lam şanından halk oldu Kuran-ı Kerim
Süzüldü semadan sırdan sır geldi

Elif dedim be noktası bir geldi
Mim ile ha del Muhammet oldu
Aydın ile lam Ali'nin ismine geldi
Bunca ilim elif üstüne geldi

Sefil Ali'm burda nokta ararsan
Elhamdan ebcetten kulfü sorarsan
Altı bin altı yüz altmış ayeti kalsan
İlim tahasın oldu musaf bir geldi

263. Gördüm Yedi Kapısı Var Bir Ulu Şehir İdi³⁴⁹

Bu gün ben bir şara vardım çevresi hisar idi
Gördüm yedi kapısı var bir ulu şehir idi
Girdim ol şarda gezerken gördüm bir minare var
Çıkmış dellal çağırır sakının haremici³⁵⁰ var

Üç yüz altmışaltı çarşısı var

....

Bin şehirde bulunmayan ol şehirde var idi
Otuz iki dükkânı var altısı pazar eder
Sekizi altıya tabi yediden hazar eder
Yirmi sekiz burcu var her gelen de nazar eder

Burcun biri sultan tahtı ol şarda mazhar idi
Yüz on dört sure gördüm iki kimse yazı yazar
Ben ona selamı verdim yirmi bir sekiz ettim
Otuz ikiye erdim ol şarın putunu kırdım

349 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 8+7 duraklı 15'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

350 **Haremici:** Nefs

Ol zaman küffar idim...
Yedi esma yedi ayet ol şarda var bile geldi
Çar anasır kaf-i nundan ol şardan bir lisan aldım
Yedi kaleyi fetih etmiş bir merdan er idi

Sefil Ali'm böyle gördüm ol şarın ahvalini
Kündü kenzen haber alan buldu kevser gölünü
Yetmiş üçe eren okur Ali imran dilini
Hakikatte marifette bu bir gizli sır idi

264. Kulak Verip Dinler İse Erenler³⁵¹

Okuyalım şah-ı merdan buyruğun
Kulak verip dinler ise erenler
Nergiz didar yüzü görmez vallahi
Şeytan libasına meyil verenler

Yaradan Allah'ın kavli üzere
Emrini tutmayan kâfirdir zere
Yüzü kara varma ulu mahşere
Kayuklu görmediğin diyenler

Yârin mahşer günü murat alamaz
Her dem ah eder de birdem gülemez
Zerrece derdine derman bulamaz
Yalan söyleyip de kezzat olanlar

İnkâr eden gani settarullahı
Özünü bilmeyen bilmez Allah'ı
Daima reddeder kelimullahı
Eli ile koymadığın alanlar

Aslı har olur hardan seçmez özünü
Özünü bilmeyen bilmez sözünü
Onlar görmez hergiz didar yüzünü
Piri dinleyip de gybet edenler

351 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**9 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Çak aralara sürerler canını
Yılan çıyan sararlar tenini
Onlar yanar cehennemin narını
Yalan söyleyip de gıybet edenler

Zebani cehennem narına atar
Onların kalıbın esvele katar
Cehennem güferin metahın tutar
Kaza tutup karar buğuz edenler

Bizi okutan üçler beşler yediler
Sözümüzü tutmaz oldu adüler
Yedi başlı henfer alur dediler
Nikâhlı avrada elin sürenler

Sefil Ali ulu divan kurulur
Yetmiş üç millet hep orda derilir
Yerin göğün arasından sürülür
Allah buyruğunu inkar edenler

265. La Feta İlla Ali La Seyfe İlla Zülfıkar³⁵²

Hatm-i bismillahsın İncil içinde ilya
La feta illa Ali la seyfe illa Zülfıkar
Errahmanirrahim okunur zül-kibriya
La feta illa Ali la seyfe illa Zülfıkar

Elif lam-ı mimsin nur-ı haydar-ı kerrar
Zelike'l-kitap şanına indi Ahmed-i server
Lareybe fehesein nur-i şebberi şübber
La feta illa Ali la seyfe illa Zülfıkar

Hü dellil mutdağımsın cümlelerin dest-i piri
İllezine yetmününe hatm-i pirlerin piri
Bil gaibi nutkullahın dedi cenabı bari
La feta illa Ali la seyfe illa Zülfıkar

352 **Nefes/Faziletname, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**12 **Hece Ölçüsü:** 8+7 duraklı
15'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Ve yuğumunes selati buyurdu sır-ı cabbar
Ve mümma razağa nehüm coşa geldi Zülfıkar
İnna felah laneke fethun geldi tar u mar
La feta illa Ali la seyfe illa Zülfıkar

Yunzi guyna şanına indi kutbu âlem Hünkârın
İllezine yütmününe şekli piri peygarın
Bima unzüle ileyke küllü maksut didarın
La feta illa Ali la seyfe illa Zülfıkar

Vema ünzülemin gablıke buyurdu ecma-i zat
Ve bil ahireti hümmü yedi Mushaf yedi ayet
Fatımatü'l-ümmü'l-kitapsın yakınsın vilayet
La feta illa Ali la seyfe illa Zülfıkar

İla ile elahüden indi billahi zata
Minrabbihim vallahi ve ezaikehümül hel ata
Hem esmaü'l-hüsnasın müflükunsun la feta
La feta illa Ali la seyfe illa Zülfıkar

Sadak allahül mevlane'l-azimsin vallah
Sübhane rabbike cüml âlemine Allah
Çün bu izzetin hakkı nur-i kututullah
La feta illa Ali la seyfe illa Zülfıkar

Emma yasulüne dedi hak la ilahe illallah
Vesselamün Aliyyü'n-veli yullah
Akıl nur yelü bu bir sırrı sırullah
La feta illa Ali la seyfe illa Zülfıkar

Elhamdülillahi rabbil âlemine kulh u Allah u ahad
Fatiha zikrullahımız selavat
İncil Zebur Tevrat Kuran dört kitapsın kâinat
La feta illa Ali la seyfe illa Zülfıkar

Ali Hasan Hüseyin Zeynel Bakır Cafer perverdigar
Cafer-i Sadık Kazım Musa Rıza Taki'dir sır-ı settar
Ali Naki Askeri gele Mehdi şeyhsüvar
La feta illa Ali la seyfe illa Zülfıkar

Sefil Ali'm eder tuta geldim hakkın yedullah-ı elin
Aşığ-ı sadık olanlar vird eder penah dilin
Şah-ı Horasan-ı Kerbela'sın nur u aynel müminin
La feta illa Ali la seyfe illa Zülfıkar

266. Muhammet Ali'ye Selam Hacı Bektaş-ı Veli³⁵³

Yer yok iken gök yok iken kandilde sürdü demi
Muhammet Ali'ye selam Hacı Bektaş-ı Veli
Şöyle mucizata isar külliye³⁵⁴ kadir Ali
Muhammet Ali'ye selam Hacı Bektaş-ı Veli

Gökte güne emreyledi gün geldi indi yere
Güne selam vermek için iki şavk oldu zere
İsar etti hazrete güneş selam vere vere
Muhammet Ali'ye selam Hacı Bektaş-ı Veli

Gökte aya emreyledi ay geldi koyna girdi
Ay koynunda durur iken süzüldü arşa gitti
Bir ay iki olmuş iken iki mahı bir etti
Muhammet Ali'ye selam Hacı Bektaş-ı Veli

Parmağını çaldı arşa ayı iki şak etti
Hazreti gökyüzünde hazreti güneşi tuttu
Öğlen yerindeki günü kuşluk vakte getirdi
Muhammet Ali'ye selam Hacı Bektaş-ı Veli

Parladı doğdu zöhre yıldızı alnında beyan
Mümin kullar bunu görüp oldular hep Şaduman
Bir elinden ay doğdu da bir elinde gün beyan
Muhammet Ali'ye selam Hacı Bektaş-ı Veli

Bindi cansız duvarlara can verdi de yürüttü
Bu hikmeti görenlerin akli nutku kurudu
Nazar etti kara taşı su edüben eritti
Muhammet Ali'ye selam Hacı Bektaş-ı Veli

353 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**8 **Hece Ölçüsü:** 8+7 duraklı 15'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

354 **Küllî:** Bütün, tamamen, her şey

Ne kadar vasfını yapsam vasfın gelmez kâleme
Ehl-i hikmet madeniysen nazar eyle kelama
Ay Ali oldu gün Muhammet doğdu tüm âleme
Muhammet Ali'ye selam Hacı Bektaş-ı Veli

Deryalar mürekkep olsa ağaçlar dahi kâlem
Dünya dolu kitap olsa yazsa hep **Sefil Ali'm**
Zerre kadar vasfın yaptım valla Aliyyü'l-âlem
Muhammet Ali'ye selam Hacı Bektaş-ı Veli

267. Onun İçin Gonca Güller Soluyor³⁵⁵

Garip bülbül has bahçeyi göremez
Onun için gonca güller soluyor
İstersen kan eyle kimse aramaz
Herkes de suçunu elde arıyor

Ali'yle Muhammet halk oldu nurdan
Onların ervahı vallahi sırdan
Bize yardım eyle ol şah-ı merdan
Yalancılar hak cemine doluyor

Âşık dokunur nâdenin taşı
Keserinden belli ustanın işi
Elinde sermaye olmayan kişi
Hakikatte post davası güdüyor

Mehdi gelmeyince bir dem sürülmez
Talip kalles olmuş öğüt verilmez
Zaman sofosunun suçu sorulmaz
Dedeler hatr' için erkân çalıyor

Sefil Ali'm eydür sen çık sıradan
Kov ve gıybet hiç gitmiyor aradan
Mehdi'ye bir nara vurdu yaradan
Biraz ünü bize ağır geliyor

355 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

268. Piç İşlek İşleyen Şeytan Zatıdır³⁵⁶

Aslı zat olanda piç işlek çıkmaz
Piç işlek işleyen şeytan zatıdır
Erenler kem gözle kimseye bakmaz
Erenler nefesi oddan etlidir

Şimdi secdeye de çıkmaz kabalar
Üstüne yol varsa kalkar dedeler
Evladına kast eyleyen dedeler
İnanmayın cehennemin itidir

Hakk'ı hak bilin de hak olasınız
Caht eyle mevlaya kul olasınız
Pir deyi onlardan ne anlarsınız
Ötesi yoktur ki cahil kötüdür

Velakin burada külli veçhinde
Şeytanınan bile konar göçü de
Zina benlik pahal bunun üçü de
Kim işlerse o şeytanın atıdır

Sefil Ali'm eydür haram yiyenler
Nefsin(e) uyup hakkı yokta bilenler
Cebrinen müminin malın yiyenler
Yemey(i)verin Peygamberin etidir

269. Sofu Olan Meydanı Zarar Sayar³⁵⁷

Onda sofulara eyleme minnet
Sofu olan meydanı zarar sayar
Kayısı gönülü engine bırak
Baharı tez gelen engin(i) yaz sayar

356 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

357 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

İblise bent olmuş kimseye uymaz
Türlü işlek işler sonuna bakmaz
Sofuyum der ama sonunu saymaz
Erenler katında onu kâr sayar

Bu yol kimden kaldı kim icat etti
Atamız dedemiz bu yola gitti
Talip piri pir talibi unuttu
Ekin bitmez tarlasını boş sayar

Bu yol kadim yoldur doğru güderek
Doğru gidip birbirini yederek
Bu yolu verene şükür ederek
Bu yola gitmeyi boran kar sayar

Sefil Ali'm unuttular her şeyi
Cihan fesat oldu azaldı eyi
Hile doğru kelim kalmasın deyi
Bühtan eder kerameti kâr sayar

270. Şah-ı Merdan Coşa Geldi Sırrı Âşikâr Eyledi ³⁵⁸

Yağmuru yağdıran benim diye ol Ömer'e söyledi
Şah-ı merdan coşa geldi sırrı âşikâr eyledi
Ol demde şimşek yalayup yedi sema güreledi
Hem sakidir hem hem bakidir nur u rahmanım Ali

Ömer geldi ol Muhammed katında etti beyan
Ya Muhammet Ali'midir arş (u) alada güreleyen
Çarh-ı gerdan elinde mi sırr-ı hikmet eyleyen
Hem sakidir hem hem bakidir nur u rahmanım Ali

Lahmike lahmi buyurdu yektir Ali demmike
Hem evveli hem ahiri her şeye kadir dedi
Kim Ali'ye şek getirse mutlaka kâfir dedi
Hem sakidir hem hem bakidir nur u rahmanım Ali

358 **Nefes/Faziletname, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**6 **Hece Ölçüsü:** 8+7 duraklı
15'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Lahmike lahmi buyurdu Ali ismi dembehe
Ali benim veçhim dedi zülcelali rabbüke
Hükmü baki adül hansın velailahe gayrüke
Hem sakidir hem hem bakidir nur u rahmanım Ali

Kün deyince karar kıldı on sekiz bin âlemi
Yazan sensin bozan sensin levh-i mahfuz kâlemi
Küllü derdin dermanısın yarelerin merhemi
Hem sakidir hem hem bakidir nur u rahmanım Ali

Sefil Ali'm erilir mi ol Ali'nin sırrına
Sarraf olan kıymet biçer güferine laline³⁵⁹
Âşık maşuk görünür aklım aldın deline
Hem sakidir hem hem bakidir nur u rahmanım Ali

271. Şahım Dert Ehline Sensin Dermanım³⁶⁰

Yüz sürüp payına sev ziya sultanım
Şahım dert ehline sensin dermanım
Çeşmim çağlar mestaneler kandurur
Kıyma aşığına ey ruhu kemanım

Gözlerin felakna kaşların mühun
Hatdin şahındadır sure-i yasin
Avileyke saadet lütfun fevziya avu
Elhamdülillah sana tageh imanım

Sana zerrece güman ederler şahım
Rahmelenden bet kalsın rahım
Emri'l-müminin Fevziye penahım
Etti Ahmet Ali aba demanım

Leblerin ihlastır şerhi Kuran'ın
Avcin sebbe'l-mesani hatmi Kuran'ın
Velşemsi ziyası sensin cihanın
Cümlesi sepbil eden nura rahmanım

359 **Lal:** Parlak kırmızı renkte, billurlaşmış, saydam bir alüminyum oksidi olan değerli bir taş

360 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Sefil Ali'm pire arz edem halim
Şahım bun deminde alasın elim
Medet ya hünkarım Fevzi'ya balım
Bun günümde yetiş sahip zamanım

272. Şın Azgın Ateşini Bu Sinemde Koymaz Narım³⁶¹

Dat ile datlı merhem et sat ile sadık yârine
Şın azgın ateşini bu sinemde koymaz narım
Sin sinemde imdat eyle bun günümde sultanım
Sırat mizan başında sevdiğim sultan sensin

Ze zeyin olmuş nurum ile müminin kalbi dolu
Re rızıktır amma erenlerin doğrudur yolu
Del dilekte koyma bizi imdat eyle Ali
Bun günümde düşkünlerin carına yeten sensin

Dal delil olmuş âleme he hüdanın ahseni
Ha hayat buldu cisminde sıtkınan seven sensin
Cim cemalin nuru tutmuş sert eser bu cihanı
Hem mağripde doğur maşırıka gezen sensin

Se sevdiğim yad eyleme te divanında şak ahım
Beytullahım oluptur secde-i kiblegahım
Be cemal okudum elif zül olalı İbrahim
Dört kitapta okunan ol Kuran sensin her zaman

Sefil Ali'm hakkı bir bil pek yapış demanına
İblis koyma şarına kasteder imanına
Kulh ü Allah ü ahad lem yazıldı şanına
Şehr-i hayber kapısının fihtahın kıran sensin

361 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...(Defterde deyişin üst tarafı karalanmış olduğu için okunamadı, kayıtlara bu şekilde aktarıldı)

273. Yetmiş Bin Hicaptan Ötesini Gören Sensin³⁶²

Ye yasin vel Kuranü'l-hakim okuya gör
 Yetmiş bin hicaptan ötesini gören sensin
 La feta illa Ali lam elif la reybe fihi levh-i mahfuz
 Kâlemi çalan sensin La feta illa Ali
 Sensin ilm-i hikmet madeni ismini okurlar naad-ı Ali
 İlmi hikmet suresinin madeni la feta illa Ali
 He hesabın gelmez kâleme vav ilm-i cavidansın cümle âleme
 Nun nurunla halk ettim on sekiz bin âlemi la feta illa Ali
 Mîm Muhammet'in ismi lam elif Aliyy'el-Murtaza
 Hem zahirdir hem batındır şanın delili burhan sensin la feta illa Ali
 Kef kerem ismi vardır destimizde yarlıkla mümin kullarını yarın mahşer
 gününde Kaf Kudret ilmi vardır sende la feta illa Ali
 Fe felaket verme efendim kamdan eyle hali. Teşanuş yarelerime eyle merhem
 ya bahri sendedir eyli hikmetin sırrı la feta illa Ali
 Gayın gaipten nida eder Âşıkların putası ayın sensin cümle ilmin atası
 Tabipler tabibi mümin kullarının ey hası la feta illa Ali
 Dat iki cihandan selamete erdiren meni sat salih eylemiş iki cihanda fahri
 hüda seni. Ümidim sensin ruz-u mahşer günü la feta illa Ali
 Şın şahadet eylerim her dem dilimde sin beni kurtarın ki kabirimde sinimde
 Eserin gitmez üç yüz altmış altı damarımda la feta illa Ali
 Ze zeka olmuştur mümin kullarına re rahmeten lil âlemin soran sensin
 hallarıma. Zel zikrim fikrim sana yar ettim dillerimi la feta illa Ali
 Dal delil oldun Ali hı hüdasın ha ismin habibullah da cihanın eyhası
 Sıtkınan seveni yarlıklayan sensin la feta illa Ali
 Cim cemalin nuru tuttu şemsi cihanı se semavata ulaştım sensin meni. Te
 türaptan halk ettin yoğurdun bu teni be beytullahım kiblegahım la feta illa
 Ali
 Allah ismin elif oldu zül celali rahim dört kitabı yazan sensin gülyüzlü şahım
 Kuran sensin eren sensin ya mahim la feta illa Ali
Sefil Ali'm kulh ü vallahi ahad oldum âleme miraçta okudum doksan bin
 kelamı. Yazan sensin bozan sensin levh-i mahfuz kâlemi la feta illa Ali

362 **Nefes, Nazım Şekli:** Kaside **Beyit Sayısı:**15 **Aruz Ölçüsü:** Tespit edilememiştir **Kafiye Şeması:** aa/ba/ca/da/...(Eser, beyitler halinde ve kaside nazım şekliyle yazılmıştır. Fakat ölçüsü aruzun kalıplarından herhangi birisine uymamaktadır. Sözlü kültür gereği aslına sadık kalınarak aktarılmıştır. İlk beyit eksiktir)

274. Zemini Asuman Etti Nale İhvan Ya Hüseyin ³⁶³

Bastı ol şah kademini Kerbelâ'nın hakine
Zemini asuman etti nale ihvan ya Hüseyin
Şahadet şerbeti içti murat ola ol şahım
Bu sahranın namı nedir dedi Şehriban ya Hüseyin

Buyurdu lafzı lütfünden dedi ki ya Şehriban
Bu sahraya Kerbelâ derler Kerbelâ'yı mihriban
Adinin zulmünden etmem sakın şaki giriban
Dayanır mı hasretin şemine ya Hüseyin

Hak yoluna daima canla başla ölenleriz
Sefa ile cefa ile cevri hak bilenleriz
Hak yoluna seri varı kurban eden canlarız
Fedayı evladı devlet hanı yanı ya Hüseyin

Sefil Ali'm döktü gamın gamı sen
Bir gün ola ki alına bu hayıfı intikam
Lanet olsun kavmi Yezit'e her zaman
Bulmasın divanında derdine derman ya Hüseyin

275. Zülfünün Telleri Uğrandı Geldi ³⁶⁴

Salını salını Cemal Efendim
Zülfünün telleri uğrandı geldi
Gâhî ihsan ile gâhî cevrinle
Hasretin gönlümde eğlendi geldi

Leyl-ü Nehar sevdasına yeldiğim
Bu sevdayı aşk yolunda bulduğum
Kusurum çok sen affeyle sevdiğim
Cömertlik şanına ihsan da geldi

363 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**4 **Hece Ölçüsü:** 8+8 duraklı 16'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

364 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Hüsnün gören âşık divane neden
İsmin virdimdedir söylerim her dem
Aslın Muhammed den neslin Ali den
Cennet bahçesinin bağbanı geldi

Tarikat şahısın ezel ezelden
Sensin müminlerin kalbin düzelten
Bun günümde yetiş bize tez elden
Ziya kandilinden nur kendi geldi

Sefil Ali'm beli dedim inandım
Bir güzel bağlamış kim çözer bendim
Yetiş bu günlere Cemal Efendim
Yaramı sarmaya yâr kendi geldi

Sefil Hasan

17. yüzyılın sonlarında yaşamış bir Bektaşî şairi olan Kul Hasan'a ait sınırlı bilgilere Turgut Koca'nın *Bektaşî Nefesleri ve Şairleri* isimli kitabından ulaşılmaktadır. Şairin doğum tarihi bilinmemekle birlikte Serezli olduğu söylenmektedir. Urfalı Halil İbrahim Dede-Baba'nın ölümü üzerine boşalan postnişinliğe atanarak Dede-Baba olmuştur. Şair genellikle Kırıkkale'nin Hasan Dede köyünde mezarı bulunan Karâmani Şeyh Hasan Fakih ile karıştırılmaktadır. Fakat Hasan Fakih Kul Hasan'dan çok önce yaşamış hatta Kanuni Sultan Süleyman'ın Viyana seferine katılmıştır. Balım Sultan'dan sonra sekizinci Pir Evi postnişini olan Kul Hasan 1736 tarihinde vefat etmiştir (Koca 1990: 270). Kara Musa'nın hafızasında şaire ait bir kelim vardı.

276. Biri Ak Bir Yeşil İki Nur İndi³⁶⁵

Muhammet Haydar-ı Ali hakkında
Biri ak bir yeşil iki nur indi
Hünkâr Hacı Bektaş Veli hakkında
Kutb idi cihana hemen bir indi

365 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Şah Hasan’a ağı verdi meceye
Mümin olan ehl-i beyti haneye
Kerbela’da imam Hüseyin hani ya
Zahir batın cümlesine bir geldi

İmam Zeynel çile çekti zindanda
Şah Bakır’a kiriş taktılar handa
Halil’i nara attılar külhanda
Narı nur eyleyip gül-zara geldi

İmam Cafer valim ol misaline
Taki Naki şefaate ede bize
Askeri Mehdi ol sahibi zeyze
Evveli nur ahiri de sır geldi

Sefil Hasan Balım Sultan sadesi
Aşka verilen de aşkın badesi
Hünkâr Hacı Bektaş Veli dedesi
Ehl-i beyti sevenlere yar geldi

Sefil Necmi

1860 yılında Tokat’ın Artova ilçesine bağlı Tuzla köyünde doğan Sefil Necmi’nin asıl adı Mehmet’tir. Annesi Şerife, babası Recep adını taşır. Fakir bir hayat süren âşık, boyunun kısa olması nedeniyle “Küçük Âşık” olarak da tanınmıştır. Uzun yıllar Zile ve Yozgat köylerini dolaşarak halk arasında ün kazanmıştır. Yoksul yaşamından dolayı “Sefil Necmi” mahlasını kullanmış, bazı kaynaklarda yerel söyleyişle “Zefil Necmi” olarak da geçmiştir. Okuma yazma bilmediği söylene de bazı kaynaklar az da olsa eğitim gördüğünü belirtir. Uzun süre Zile’nin Maşat (bugünkü Yalinyazı) köyünde çobanlık yapmıştır. İlk eşini kaybettikten sonra Tokat’ın Tanyeli (Fecirgen) köyüne yerleşmiş, ikinci evliliğini burada yapmıştır. 1933 yılında bu köyde vefat etmiştir. Şiirlerinde yoksulluk, gurbet, sıra özlemi ve Bektâşî kültürü önemli yer tutar. Bir mürşide bağlı olduğu belirtilse de kimliği bilinmemektedir. Zile ve çevresinde bulunan cönk ve mecmualarda yaklaşık 100 kadar şiiri tespit edilmiştir. Onu yakından tanıyan Âşık Çakır Kasım (Kasım Özfalay) ve öğretmen Hüseyin

Evcimen, 1988 yılında hakkındaki bilgileri derlemişlerdir. Araştırmacılar Mehmet Yardımcı, Hayrettin İvgin ve Doğan Kaya, Sefil Necmi üzerine önemli çalışmalar yapmışlardır. Kaya'ya göre Sefil Necmi'nin şiir tekniği sağlam, dil ve kültür birikimi güçlüdür; görülen kafiye hataları yazıcı kaynaklıdır. Sonuç olarak, Sefil Necmi, sade dili, derin duyguları ve Bektâşî geleneğine bağlılığıyla Zile yöresinin önemli halk ozanlarından biri olarak kabul edilmektedir. Detaylı bilgi için <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sefil-necmi-mehmet>. Kara Musa'nın hafızasında şaire ait bir kelimedir.

277. Hamd Dolsun Bilmişiz Sünneti Farzı³⁶⁶

Gafil olup ele güman eyleme
Hamd dolsun bilmişiz sünneti farzı
Düşün aklını da herkes(e) söyleme
Onlar da benliğinen kıldı namazı

Küfe ehli ordusunu kurdular
Kerbela çölünde cenge durdular
Ok yayınan Hüseyin'e vurdular
Onlar da benliğinen kıldı namazı

Haşa bunu kabul eder mi Allah
Şefa'at ne mümkün hem vallah billah
Zulmüden hükmetti Ziyat oğl(u) Abdullah
Onlar da benliğinen kıldı namazı

Akıttı al kanı ettiler bayram
Her biri bir yandan ettiler seyrân
Şahı şehit etti Şimiri Mervan
Onlar da benliğinen kıldı namazı

Bilmediler namusunu arını
Düşünmeyip cehennemden narını
Ali oğlu Muhammet'in torunu
Onlar da benliğinen kıldı namazı

366 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**6 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Sefil Necmi namaz ehlinin harcı
Bilip kılmayanın boynunun borcu
Arafat dağında seksen bin hacı
Onlar da benliğinen kıldı namazı

Sefil Sadık

1947’de Yozgat’ın Aydıncık ilçesi Kırımoluk köyünde doğan Sadık Kıyak, şiirlerinde Sefil Sâdık mahlasını kullanmıştır. Yoksul bir çocukluk geçirmiş, çobanlık ve inşaat işçiliği yapmıştır. İlkokulu köyünde bitiren âşık, sevdiği kızı kaçıırarak evlenmiş, altı çocuk babası olmuştur. İki dönem muhtarlık yaptıktan sonra ailesiyle Ankara’ya göç etmiş ve Hüseyin Gazi Cemevi’nde zakirlik görevine devam etmiştir. Kökeni Malatya Arapgir Şih Hasan’daki Bayat Aşireti’ne uzanır; Alevi-Bektaşî kültürüne bağlıdır. 15 yaşında saz çalmaya ve şiir yazmaya başlamış, irticalen değil yazarak söylemeyi tercih etmiştir. Mahlası “Sefil”i arkadaşları vermiştir. Nesimî, Fuzûlî, Pir Sultan Abdal, Şah Hatayî gibi isimlerden etkilenmiştir. İlahi aşkı merkeze alan şiirler yazmış, beşerî aşkı işleyen anlayışa mesafeli durmuştur. Mahzunî Şerif, Ali Kızıltuğ, İsmail İpek gibi âşıklarla aynı meclislerde bulunmuştur. Detaylı bilgi için <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sefil-sadik-sadik-kiyak>. Kara Musa’nın hafızasında şaire ait bir kelam vardır.

278. Civanımız Geldi Elhamdülillah³⁶⁷

Yine bir mabudu burcu şeriften
Civanımız geldi elhamdülillah
Cihan hales³⁶⁸ buldu zulmü esfel’den
Hakanımız geldi elhamdülillah

Budur iki cihan padişahımız
Aya güne ziya şems-i mahımız
Andelip tekkesi oldu ahımız
Hanedanımız geldi elhamdülillah

367 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**9 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11’li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

368 **Hales:** Kurtulmak

Kaşların elif ve lamdır bismillah
Gözlerin errahman teberrek(e) Allah
Yüzlerin velşemsi Ali'dir billah
Nuranımız geldi Elhamdülillah

Kaşların elim lam gözün vetdua³⁶⁹
Yazılmış alnıma sure-i taha
Şefa(madenim) nebim enbiya
Şefa(a)tçimiz geldi elhamdülillah

Kaf Kuran kâlemdir kaşların kevser
Sure-(i) evvel fecri cisminde isar
Hel ata dersinin hocası Hünkâr
İmranımız geldi elhamdülillah

Vilayet nişanı alnında beyan
Nokta-i nübüvvet destinde ayan
Veca aleyküm el mihaldır Kuran
Hakanımız geldi elhamdülillah

Hakkında da Ali hadi mensuri
Sağında solunda batın askeri
Tarikat şahbazı er serfrazı
Piranımız geldi elhamdülillah

Sene bin üç yüze deyince nuruz
Leylayı ceminde gözlerin mahruz
Durmayıp rahını gözleri şebuz
Mihmanımız geldi elhamdülillah

Sefil Sadık ömrüm eyledin tecdit
Bir melek misali âleme mürşit
Sitretül nihanda talkını Hurşit
Cenanımız geldi elhamdülillah

369 **Vetdua:** Hz. Ali'nin hakkında inan ayet

Sersem Köle

Kendisiyle ilgili yazılı kaynaklarda yeterli bilgi yoktur. Sözlü gelenek içinde Çorum/ Osmançık Kumbaba köyünde yaşamış olan ve Kum Baba evlatlarından olarak bilinen Büyük İbrahim Ağa olarak yer almaktadır. Alevi-Bektaşî geleneği içinde yazdığı tasavvuf şiirleri işe ön plana çıkmaktadır. “Sersem” kelimesi mecazen “dünya işlerinden uzak, “köle” ise “Hakk’a teslim olmuş kişi” anlamındadır. Pir Sultan Abdal, Hatayî, Kul Himmet gibi isimlerle aynı tasavvufî gelenekten beslenmiştir. Eserlerinde vahdet-i vücud (birlik anlayışı) ve tasavvufî kavramları güçlü biçimde yer alır. Kara Musa’nın hafızasında şaire ait bir kelim vardır.

279. Evliyanın Yolun Sürmez Dedeler³⁷⁰

Talip peydah etmiş göcük götürür
Evliyanın yolun sürmez dedeler
Benlik eder kendi kendin yitirir
Tuttuğu ilmiyle alim olmaz dedeler

Eğer sezerlerse elde varını
Kabul eder avununan çorunu
Önüne getirsen kanı irini
Lokmayı yabana salmaz dedeler

Dört kesmiş de şal yerine bez dokur
Doğru söyler isen hem küser kahrır
Hem nasihat söyler hem delil okur
Onun ötesini bilmez dedeler

Gerçek meydanına çeker oturur
Tecellasin temennaya yetirir
Günde kement pes olanları görütür
Ahrette imanı bulmaz dedeler

Yolu bırakmış da hatire bakar
Bilmez kendi kendini ateşe yakar
Zengin olanları köşeye çeker
Benzer günahlara kalmaz dedeler

370 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**6 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11’li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Sersem Köle göreyidim Hüda'yı
Ah neyleyim eremedim Fedayi'(ye)
İtibar kalmadı Fakir Geda'ya
Marifeti pula almaz dedeler

Seyfi

Şair hakkında yeterli bilgi yoktur. Sivaslı olduğu ve 19. Yüzyılın son yarısında yaşadığı rivayet edilir. Seyfi'ye ait olan “Kerbela'da Şah Hüseyne baksana” mersiyesi Esiri mahlasıyla da söylenmektedir. Feyzullah Çınar'ın Esiri'den söylediği mersiye Kara Musa'dan farklı kelimelerle Seyfi'ye ait olarak kaydedilmiştir. Kara Musa'nın hafızasında şaie ait iki kelam vardır.

280. Dedi ki Vetturi Sin ile Hakka Şanıdır Senin³⁷¹

Dışlerin vetdini velzeytünü zübânındır senin
Dedi ki vetturi sin ile hakka şanıdır senin

Allemül kaybi ve hazel velet olduğun budur ki
Kayri-i Hakdan kalmadı ol evde mihmanın senin

Kim lugat ismin tahikan halek nadır bilirse
Oldu fi ahseni tahvim seyri seyranıdır senin

Bilmeyenler sümme redet nanedir hiç bilmeyenler
Esvel-i sefilin oldu şekl-i hayvanındır senin

Duyduğum elleziden ve amenüden bir haberdir
Amelü's-salihati ol eser bu canındır senin

Veleküm ecren erersin anlayınca sen kendini
Kayri-i memunlar müyesser³⁷² ede sultanın senin

371 **Nefes/Vücutname, Nazım Şekli:** Kaside **Beyit Sayısı:**9 **Aruz Ölçüsü:** Tespit edilememiştir **Kafiye Şeması:** aa/ba/ca/da...(Eser, beyitler halinde ve kaside nazım şekliyle yazılmıştır. Fakat ölçüsü aruzun kalıplarından herhangi birisine uymamaktadır. Sözlü kültür gereği aslına sadık kalınarak aktarılmıştır.)

372 **Müyesser:** Karanlıkta ortaya çıkan

Bilfema yükezzibekenin halini ehvalini
Badi bittin yazulullah bu dinin imanın senin

Ki aleysallahi bildi bildi haktan gayrısı yok
Oldu ki fi-ahkemül hâkimin çü süphanın senin

Mazharu hak ayet oldu bu vücudu da **Seyfi**'nin
Sofu niçin secde etmez ola şeytanındır senin

281. Kerbela'da Şah Hüseyin Baksana³⁷³

Deli gönül cah şat olup açılma
Kerbela'da şah Hüseyin baksana
Uyup nefsine kahkaha gülme
Ehl-i beyt yanda kana baksana

İnsi cinsi devler yasadadır âlem
Hakk'ın emriyle çalındı kâlem
Ali oğlu şah Abbas kolları nedem
Fırat suyu kan ağlıyor baksana

Ümmü Gülsüm Zeynep ciğerin esip
Kerbela çölleri mazluma nasip
Hani ya Ali Ekber misali Yusuf
Leyla'nın da feryadına baksana

Yezid kast eyledi vermedi suyu
Orada tutuldu Kasım'ın toyu
Sırrıya bağrıyor ne murat deyu
Haymangahın yanmasına baksana

Sat hezaren lanettül ibni Ziyat
Hakkında okunur yüz bin defa lanet
Kucağında masum Ali Asker şehit
Şehribanın mahsumuna baksana

373 **Nefes/Mersiye, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**7 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li
hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Çok cifeye düştü Zeyneli sani
Erişe müseyip bal ile kani
Hür şehit de Kerbela'nın kurbanı
Sağ kolunda nişanına baksana

Seyfi ya coş eyle bu dünya ceza
Bunca kahramanlar sürmedi sefa
Ağalar ağası ol Necef Şaha
Harabada Sekine'ye baksana

Seyit Nizamoğlu

İstanbul'da doğdu. Silivrikapı tekkesi şeyhi Seyyid Nizameddin Ahmed Efendi'nin oğludur. Doğum tarihi tam olarak bilinmez. Asıl adı Seyyid Seyfullâh Kâsım olup babasının ismine izâfetle Seyyîd Nizâmoğlu denmekle meşhur oldu. Halvetiyye tarikatının Sinaniyye kolunun kurucusu olan İbrahim Ümmî Sinan'dan ders alıp eğitimini tamamladı ve 1601'de İstanbul'daki vefatına kadar Silivrikapı Emirler Tekkesi'nde irşad faaliyetlerini sürdürdü. Vefatının ardından bu tekkenin haziresine defnedildi. Adı geçen tekkede kendi nesli uzun süre irşad faaliyetlerini sürdürdü. Nizamoğlu, Seyfî ve Nizamoğlu mahlaslarını kullandı. Şiirlerinde çokça işlediği konular, İlâhî aşk, ehl-i beyt sevgisi ve on iki imama bağlılıktır. Nizamoğlu'nun manzum eserleri bir külliyyat hâlinde İstanbul'da 1908-1909 yıllarında basılmıştır. Kara Musa'nın hafızasında şaire ait bir kelam vardır.

282. Tenim İçindeki Canım Aliyyü'l-Murtaza'dandır³⁷⁴

Şu benim dinim imanım Muhammet Mustafa'dandır
Tenim içindeki canım Aliyyü'l-Murtaza'dandır

İçirdi ibn-i Süfyan zehiri kan oldu şahıma
Ciğeri bin pare olduğu Hasan'ul-Rıza'dandır

374 **Nefes/Duvazımam, Nazım Şekli:** Kaside **Beyit Sayısı:**11 **Aruz Ölçüsü:** Tespit edilememiştir **Kafiye Şeması:** aa/ba/ca/da...(Eser, beyitler halinde ve kaside nazım şekliyle yazılmıştır. Fakat ölçüsü aruzun kalıplarından herhangi birisine uymamaktadır. Sözlü kültür gereği aslına sadık kalınarak aktarılmıştır.)

Yezitler kıydı Ali Resul'un kanını içtiler
Onun için coş eder kanım Hüseyin-i Kerbeladan

Vücudunu yetmiş iki pare eylediler şahın
Şarha çekeceği bu sinem Al(i) Zeynel abadandır

Muhammet Bakır'ın ilm-i bahri evlad-ı peygamber
Ona mihr-i muhabbet eylemek aynı imandandır

Hele ben Cafer-i Sadık yolunda hak-i pay oldum
Kemale erdiği sinem haktan şah-i iftidandır

Ayırıp ağzına kurşun akıttı ol havariçler³⁷⁵
İmam Musa'nın aşkına yananlar evliyadandır

Katıp engüre zehir verdiler kan oldu şahıma
Sarıp solduğu benzim Ali Musa Rıza'dandır

Muhammet Taki'nin ol ilmi müfdedasıdır bil ki
Ziyası dini dünyanın Naki nuru Hüdadandır

Hasan Al(i) Askeri mülkü vilayet padişahıdır
Zuhuru Mehdi-i âşıklara derde ol devadandır

Yürü **Seyit Nizamoğlu** havariç kahrına sabret
Bize bu derdinen mihnet cenabı kipriyadandır

Seyrani

Asıl adı Mehmed olan Âşık Seyrânî, Kayseri'nin Develi (eski adıyla Everek) ilçesinde doğmuştur. Doğum tarihi konusunda farklı görüşler bulunsa da araştırmacıların çoğu 1807-1808 yıllarını en yakın tarih olarak kabul etmektedir. İlk eğitimini babasından almış, ardından Halasiye Medresesi'nde öğrenim görmüş, daha sonra İstanbul'da Köprülü Medresesi'nde eğitimini tamamlamıştır. Rüyasında gördüğü manevi bir olay sonucu âşıklık yeteneği kazandığına inanılmaktadır. Geçimini âşıklıkla sağlayan Seyrânî, bir dönem İstanbul'da bulunmuş, burada

375 **Havariç:** Harici

sanatını padişah huzurunda da icra etmiş; ancak şiirlerindeki eleştiriler nedeniyle saray çevresinin tepkisini çekerek Develi'ye dönmüştür. Seyrânî, hece ve aruz vezniyle yazdığı şiirlerinde hem tasavvufi hem de toplumsal konuları işlemiştir. Heceli şiirlerinde sade ve akıcı bir dil, aruzlu şiirlerinde ise daha sanatlı bir söyleyiş benimsemiştir. Özellikle dönemin sosyal ve siyasal yapısını hicveden taşlamalarıyla tanınan Seyrânî, keskin gözlemleri ve eleştirel üslubuyla halk şiirinde özgün bir yer edinmiştir. Şiirleri günümüze cönkler, mecmualar ve sözlü gelenek aracılığıyla ulaşmıştır. Seyrânî 1866 yılında Develi'de vefat etmiştir. Kara Musa'nın hafızasında şaire ait bir kelam vardır.

283. Şah Olursan Sana Gıda Bulunur³⁷⁶

Âdem tabiatlı melek sıfatlı
Şah olursan sana gıda bulunur
Her kim güler yüzlü dilleri tatlı
Olsa onda lütf-i hüda bulunur

Kal u bela ikrarını güdersen
Onda olan karen bunda ödersen
İsmailveş canın teslim edersen
Sana gökten inen feda bulunur

Pehlivanlık edip nefsin yıkarsan
İmanın nurundan şama³⁷⁷ yakarsan
Musa gibi Tur dağına çıkarsan
Sana hak dilinden nida bulunur

İkrar kapısından dışarı durdu
Seyrani imandan ne haber sordu
Deryada mermer taş içinde kurdu
Ağzında yeşil ot gıda bulunur

376 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**4 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

377 **Şem:** Mum. Şemin olabilir mi

Sıtkı/Pervane/Kul Pervane

Sıtkı ismi ile doğrudan bir şair bulunamamıştır. Üst bilgilerde verildiği gibi Sıtkı/Pervane/Kul Pervane'nin aynı kişi olduğu düşünülmektedir. Asıl adı Zeynel Abidin olan Sıdkî Baba, 1865 yılında Mersin'in Tarsus ilçesine bağlı Yenice köyünde doğmuştur. Babası Mehmet, annesi Eşeli'dir. Ailesi, Oğuzların Bozok koluna bağlı Dede Garkın Ocağı soyundandır. Küçük yaşta babasını kaybeden Sıdkî, altı yaşında "Pervane" mahlasıyla şiir söylemeye başlamış, on iki yaşında annesinin izni olmadan Hacıbektaş Dergâhı'na gitmiştir. Burada Feyzullah Efendi'ye, ardından oğlu Cemalettin Efendi'ye bağlanmış, ondan "Sıdkî" mahlasını almıştır. 1893'te Dergâh hizmetkârlarından Hatice Hanım ile evlenmiş, kısa süre sonra Merzifon'un Harız (Gümüştepe) köyüne yerleşmiştir. Ömrünün kalan kısmını burada geçirmiş, Hacıbektaş Veli Dergâhı'nın bölgedeki temsilcisi olarak hizmet etmiş, Piri Baba ve Koçu Baba türbelerini onartmıştır. I. Dünya Savaşı'nda, Cemalettin Çelebi'nin çağrısıyla kurulan Alevî gönüllü birliğinde fahri yüzbaşı olarak görev almıştır. 1928 yılında Harız köyünde vefat eden Sıdkî Baba'nın kabri de burada bulunmaktadır. Şiirlerinde sevgi, hoşgörü, birlik, kardeşlik ve vatan sevgisi temalarını işlemiştir. II. Meşrutiyet döneminde "Hürriyet ve Müsavat Destanı", Kurtuluş Savaşı sonrasında ise "Sulh Destanı" adlı eserlerini yazmıştır. Sekiz yüzden fazla şiiri bulunan Sıdkî Baba, eserlerinde hem hece hem de aruz vezni kullanmıştır. Detaylı bilgi için <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sitki-pervane-sidki-baba-zeynel>. Kara Musa'nın hafızasında şaire ait Sıtkı mahlaslı on iç kelim vardır.

284. Âdemi Bil Âdeme Gel Âdeme³⁷⁸

Allemel esmayı bileyim dersen
Âdemi bil âdeme gel âdeme
Hakikat rahına ereyim dersen
Âdemi bil âdeme gel âdeme

Âdemdir âleme ilmi zat olan
Şeş cehit içinde kâinat olan
Âdemdir Allah'a hem mirat olan
Âdemi bil âdeme gel âdeme

378 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**15 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Âdem'i bilirse sultan olursun
Yedi ayet içinde Kuran olursun
Âdemi bilmezsen şeytan olursun
Âdemi bil âdeme gel âdeme

Errahman suresi indi âdeme
Fehmeyle kendini eriş bu deme
Âdemi bilmezsen düşersin game
Âdemi bil âdeme gel âdeme

Levlake buyurdu hakkında bizzat
Âdemde bulunur reng-i muhabbet
Âdemden açılır her bir müşkilat
Âdemi bil âdeme gel âdeme

Yedi sekiz dokuz âdemde tamam
Böyle emreyledi ol rabbi'l-âlem
İç ruh beş noktada âdemdir âdem
Âdemi bil âdeme gel âdeme

Dört kapı kırk makam erkân âdemdir
Halikin cemalına seyran âdemdir
Yedi musaf Ali imran âdemdir
Âdemi bil âdeme gel âdeme

Âdemdir şariat ilmini bilen
Üç sünnet yedi farz selatın kılan
Tarikat babında miftahı olan
Âdemi bil âdeme gel âdeme

Âdemdir marifet sırrına eren
Bir noktadan arşı eyleyen seyran
Tarikat babında müşteri olan
Âdemi bil âdeme gel âdeme

Âdemdir kabe-i beytullah olan
Arş u rahmana nuru vecullah olan
Âdemdir ayeti yedullah olan
Âdemi bil âdeme gel âdeme

Âdemi bilenler irfan olurlar
Çar anasır sebbe'l-mesan olurlar
Âdemi bilmeyen mervan olurlar
Âdemi bil âdeme gel âdeme

Âdem olan biat kılar Bektaş'a
Sak baş indirme kalbi kalleşe
Âdem isen tapma ağaca taş
Âdemi bil âdeme gel âdeme

On yedi uruftur ulyamız âdem
On iki noktadır deryamız âdem
Ta ezelden cedd-i Ali'miz âdem
Âdemi bil âdeme gel âdeme

Âdemi bildikte ilm-i zat olduk
Âdem ol evlattır bir agâh olduk
Her ne arar isek âdemde bulduk
Âdemi bil âdeme gel âdeme

Âdemdir evladı nesl-i Muhammet
Ebu cehil ona eylemez biat
Sıtkı der âdemden olmuşuz irşat
Âdemi bil âdeme gel âdeme

285. Ah Hüsey'n'im Ciğer Parem Diyerek³⁷⁹

Doğdu mah-i matem giydi kareler
Ah Hüsey'n'im ciğer param diyerek
Güneş deranünden açtı yâreler
Ah Hüsey'n'im ciğer param diyerek

Âdem ata ah u zara başladı
Hayretinden parmağını dişledi
Havva ana gözlerini yaşladı
Ah Hüsey'n'im ciğer param diyerek

379 **Nefes/Mersiye, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**12 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li
hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Dedesi Muhammet kara bağladı
Sekiz cennet hur-i kılman ağladı
Fatma Ana yüreğini dağladı
Ah Hüseyin'im ciğer parem diyerek

Atası Ali'dir hakkın aslanı
Yanındadır Kamber ile Selman'ı
Kan ağladı müminlerin sultanı
Ah Hüseyin'im ciğer parem diyerek

Yezitler bilmedi hak peygamberi
Götürdüler ol mübarek serveri
Mehil oldu iki cihan serveri
Ah Hüseyin'im ciğer parem diyerek

Güvercin kanına kanat batırdı
Ah eyledi dertlerini artırdı
Medine ehline haber götürdü
Ah Hüseyin'im ciğer parem diyerek

Ümmü Selimede cevher bardağı
Hatırına düştü vasiat çağı
Kana dönmüş Kerbela'nın toprağı
Ah Hüseyin'im ciğer parem diyerek

Al kana boyandı nübüvvet mührü
Er olanlar çekti cevriyle kahrı
Ateşlendi yandı medine şehri
Ah Hüseyin'im ciğer parem diyerek

Büründü melekler kara libasa
Hüseyin dertleri gelmez kıyasa
Embiya evliya girdiler yasa
Ah Hüseyin'im ciğer parem diyerek

Muharrem ayında kanlar kaynaşır
Yüreğime odlar düşer kaynaşır
İnsü melek kurtlar kuşlar ağlaşır
Ah Hüseyin'im ciğer parem diyerek

Bin üç yüz otuz konu seneler
Yenilenir dertler yanar sürüler
Sızlar yavrular ağlar analar
Ah Hüseyin'im ciğer parem diyerek

Sıtkı'ya çeşmimin yaşları çağlar
Sar sabanır dağlar iniler çağlar
Halis muhip olan her saat ağlar
Ah Hüseyin'im ciğer parem diyerek

286. Ayet Bilmez Yanlış Fetvaya Başlar³⁸⁰

Zamanın sakisi yalım mollalar
Ayet bilmez yanlış fetvaya başlar
Bir ümmi görüşse yazar imlalar
Ben Ali'yim diye davaya başlar

Ehl-i beyti inkâr eder taş atar
Dünyada meylini cifaya katar
Üç beş mangır için sofuluk satar
Ezilir süzülür takvaya başlar

Mana bilmez mefhumunu uydurur
Çoklarını doğru rahtan kaydırır
Yamandan şeytana papuç giydirir
Kari fitneliktir ihvaya başlar

Suret uğrusudur dünya perestir
Öyle münafığı sanma ki dosttur
Dışı İslam içi mümine kasttır
İblise eşittir huy haya başlar

Meth eylesen benlik ile sürüşür
Meth eylesen damarları uyuşur
Hasmını görünce kalkar savuşur
Kenardan kenara kavgaya başlar

380 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**7 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Kör olmuş gözüne çekilmiş perde
Dünya malı için düşmüş bu derde
Üç beş mangır sezer ise bir yerde
Dükkâncı bir uzun duaya başlar

Sıtkı der kör fakı eğdirir eli
Yalana yanlış aılmış dili
Bir topuz aşk etsem kırılır beli
Sürünür yerlerde vay vaya başlar

287. Beyhude Dağları Aşarsın Var Get³⁸¹

Terk eyle benliği edebin takın
Beyhude dağları aşarsın var get
Kimseye serkeşlik eyleme sakın
Kazdığın kuyuya düşersin var get

Her olur olmaza sırrın söyleme
Geçidin bilmezsen gölü boylama
Ben bilirim Ali'ye deva eyleme
Arif meydanında şaşarsın var get

Çokta çekme bu dünyanın yasını
Giyip de salınma hak libasını
Bal diye içersin ağı tasını
Sonra zehirlenir ölürsün var get

Ben evladım diye dava eylersin
Serkeş gibi her cıfayı boylarsın
Duymadığın sözü niçin söylersin
Kendi kalamından düşersin yahu

Sıtkı'ya efsane sözü dinleme
Haktan gayrısına gönül bağlama
Sakın her kazana girip kaynama
Savuran bulunmaz taşarsın var get

381 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

288. Devletli Sultanım Sen Sefa Geldin³⁸²

Azimet edinek bizim ellere
Devletli sultanım sen sefa geldin
Çoktan beri bakar idim yollara
Kaşları kemanım sen sefa geldin

Mistardır veçhinde yüz on dört sure
Gördüğün haneler gark olur nure
Noksanımız çoktur kalma kusura
Sahibü'l-ihsanım sen sefa geldin

Hüsnün gördüm Ruşen oldu gözlerim
Buse name nere aşla közlerim
Hak-i paya turap olsun yüzlerim
Ey aziz mihmanım sen sefa geldin

Asl-i pakinizden güruh-u naci
Cemalin kabesin görenler hacı
Kelamından her yaremin ilacı
Tabib-i lokmanım sen sefa geldin

Sıtkı fakir kapınızın kamberi
Cemalin görelî oldum serseri
Velilerin ser-firazı serveri
Şah-ı Horasan'ım sen sefa geldin

289. Hakikat Bahrinde Ummanı Buldum³⁸³

Coşkun sular gibi akıp çağlarken
Hakikat bahrinde ummanı buldum
Bülbül gibi zare düştüm ağlarım
Firdevs-i alada gülşeni buldum

382 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

383 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Ateş gibi yandım yel gibi estim
Bir zaman kendimi bir dara astım
Firkat olup nice kayalar kestim
Canı terk eyledim cananı buldum

Dostun cemalini gördüm hac ettim
Sarraf oldum türlü güfer harcettim
Baştanbaşa şu cihanı dercettim³⁸⁴
Şah-i Merdan şirr-i Yezdanı buldum

Eriştim kırlara sırrı vahdetten
Sabahım verdiler ilm-i hikmetten
Varıp okumadım gayri mektepten
Dost yüzünde ümmü'l-Kuran'ı buldum

Sıtkı sadık biat kıldım bu yola
Muhabbetim düştü bir gonca güle
Bir nazar eyledim cim ile dal'a
Nur-i cemallettin sultanı buldum

290. İnsan-ı Kamilden Ayırma Bizi³⁸⁵

İlahi Mustafa Murtaza hakkı
İnsan-ı kamilden ayırma bizi
Yüz yirmi dört bin enbiya hakkı
İnsan-ı kamilden ayırma bizi

İmam Hasan destigire mucriman
Hüseyn-i Kerbela şah-i şehidan
Zeynal Bakır hürmet için el aman
İnsan-ı kamilden ayırma bizi

İmam Cafer müminlerin serveri
Musa-yı Kazım Rıza'da rehberi
Medet Mürvet Taki Naki Askeri
İnsan-ı kamilden ayırma bizi

384 **Derc etmek:** Aramak

385 **Nefes/Medetname, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı
11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Muhammet Mehdi'dir şah-ı vilayet
Işıtır cihanı nur-i hidayet
Niyazımız budur her dem her saat
İnsan-ı kamilden ayırma bizi

Sıtkı'ya dünyaya eyleme heves
Ruh pervaz eder de kalır bu kafes
Ya ilahi evvel ahir son nefes
İnsan-ı kâminden ayırma bizi

291. Muallakta İki Nura Düş Oldum³⁸⁶

Çatılmadan yerin göğün binası
Muallakta iki nura düş oldum
Birisi Muhammet birisi Ali
Lahmike lahmi de bire düş oldum

Ezdi aşkın şerbetini naş etti
Birisi doldurdu biri nuş etti
İkisi bir derya olup coş etti
Lal-i mercan inci düre düş oldum

O derya yüzünde gezdim bir zaman
Yoruldu kanadım dedim el aman
Erişti carıma bir ulu sultan
Şahin lah bakışlı ere düş oldum

Açtı nigabını³⁸⁷ ol ulu sultan
Yüzünde yeşil ben göründü nişan
Kafi nun suresi okudum o an
Arş kürş binasında yola düş oldum

Ben Âdemden evvel çok geldim gittim
Yağmur olup yağdım ot olup bittim
Bülbül olup firdevs bağında öttüm
Bir zaman gül için hara düş oldum

386 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**9 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

387 **Nigab:** Yüz örtüsü, peçe (Azerice)

Âdem ile balçık olup ezildim
Bir nokta dört hurufa yazıldım
Âdem'e can olup Şit'e sürüldüm
Muhabbet şehrinde kara düş oldum

Mecnun olup leyla için dolandım
Buldum makbulümü inanıp kandım
Gılmanlar elinden hülle donandım
Destür visalinde nara düş oldum

On dört yıl dolandım pervanelikte
Sıtkı ismim buldum divanelikte
Sundular aşk meyın mestanelikte
Kırkların ceminde dara düş oldum

Sıtkı'yam çok şükür didare erdim
Aşkın pazarında Hak yola girdim
Gerçek ariflere çok metah verdim
Şimdi Hacı Bektaş pire düş oldum

292. Muhammedü'l-Ekber Ali'den Geldi³⁸⁸

Masum u pakların adın sorarsan
Muhammedü'l-ekber Ali'den geldi
Hem Abdullah masum imam Hasan'dan
O da bir kudretin balından geldi

İmam adına da oldular taksim
Onları andıkça artıyor yasım
Bu iki masumdu Abdullah Kasım
İmam Hüseyin gerçek veliden geldi

Zeynel Abidin'den geleni işit
Hüseyin birisi Kasım-ı Sait
Birisi Ali'dir envar-i Hurşit
Bu bir masum Bakır uludan geldi

388 **Nefes/Duvazımam, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**12 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı
11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Cafer-i Sadık'tan gelenin adı
Biri Abdullah biri Yahya gel hadi
Salih ile Tayyip dinin bünyadı
Bu ikisi Kazım elinden geldi

Ol imam Rıza'dan Horasan geldi
Müminin kalbindedir anlasın sırrı
Cafer-i Sadık'tır anlasın bizi
O da imam Taki haliden geldi

Naki'den bir masum ismi hem Cafer
Kasım'ın atası Hasan Ali Asker
Bu masumu kırklar dilinde ezber
Cümlesi hazret-i Ali'den geldi

Tamamı oldu on dört masum peyani
İnanmazsan soyda seyreyle onu
Muhibbana bunlar şefaathane
Sıtkı'dan hepsi doludan geldi

293. Sarı O Meydandan Kalktı Savuştu³⁸⁹

Veliler Hünkâra kılınca biat
Sarı o meydandan kalktı savuştu
Kadı inkâr etti taş oldu lanet
Tevsün tuzağım döktü savuştu

Münafıklar tutuştular davaya
Onlar düştü kazdıkları kuyuya
Ehl-i beyte kast eyleyen mavuya
Fesatta hunvenu ekti savuştu

Münafıklar tutuştular davaya
Onlar düştü kazdıkları kuyuya
Ehl-i beyte kast eyledi Mavya³⁹⁰
Fesat tohumunu ekti savuştu

389 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

390 Muaviye

Muhammet cümleinin hak peygamberi
Enbiyanın evliyanın serveri
İbn-i süfyan inkar etti Haydarı
Dinin binasını yıktı savuştu

Ehl-i beyte biat edemez kalles
Nuru nübüvveti göremez huvvaş
Şah-i vilayete indirmede baş
Mervan Medine'den çıktı savuştu

Sıtkı'ya³⁹¹ niyazımız sırt-ı hateme
Rahmet için hak gönderdi âleme
İblis lain secde etmedi âdeme
Kayına takunu taktı savuştu

294. Şimdi Bir Sultana Eriştik Şükür ³⁹²

Bir zaman efsane yeldim cihana
Şimdi bir sultana eriştik şükür
Fehmeten eşyayı sebbe'l-mesanda
Nokta-yı birhane eriştik şükür

Yedi harften bir noktaya sürüldük
Esmâü'l-hüsneya onda yazıldık
Ehl-i beytin katarına düzüldük
Menzeli merdane eriştik şükür

Eliftir dersimiz be de hecemiz
Feyzi Hakk'a mazhar oldu nicemiz
Hakikat kitabın açtı hocamız
Sure-i imrana eriştik şükür

Otuz altı babdan içeri girdik
Hamdüllah ne hub didara erdik
Kaldırdı nigabın cemalin gördük
Acayip seyrana eriştik şükür

391 Kul pervane

392 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Sıtkı der dem-be-dem zikrullahımız

Cana hayat verir feyzullahımız

Ser tacı Muhammet eyvallahımız

Sure-i la-mekâna eriştik şükür

295. Tarif Etti Bezm-i Alaya Bakın³⁹³

Bu gün seyre çıkmış hublar serveri

Tarif etti bezm-i alaya bakın

Şevkiyle münevver geldi cihanı

Alnında nücumu zeyraya bakın

Mana-yı nulfehri okur gözleri

Bahseder sare-yi nurdan yüzleri

Aklımı yağmaya verdi sözleri

Kalbini devreden sevdaya bakın

Sanki gökten yere indi bir melek

Bezm- aşikana girdi gelerek

Bir elinde meze sunar gülerek

Bir elinde meyi sehpaye bakın

Dökülmüş zülûfler gül gerdanına

Hadisler yazılmış hub divanına

Yüz süren hacı olur asitanına

Cemale kebayı ülyaya bakın

Budur bu âlemde hub padişahım

Mesandır mihrabın hem kiblegahım

Alayı sure-i rahman işte günahım

Veçhin de esmaü'l-hüsneya bakın

Açıp gonca misal çeşm-i meftunum

Şad etti bülbül-i dili mahzunum

Tayin etmek için bezm- mecnunum

Kaldır da nigabın leylaya bakın

393 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**11 **Hece Ölçüsü:** 8'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Gelmemiş cihana böyle mahpare
Bir bakışla aklım aldı ne çare
Sıtkı'yı bülbul bile düşürdü zare
Şol yüzü gül lebi hamraya bakın

296. Ümmül Kuran O Nuktada Gizlidir³⁹⁴

Hakikat ilminde bir nokta buldum
Ümmül Kuran o noktada gizlidir
Okudum hecesin zatını bildim
Sırr-ı süphan o noktada gizlidir

Aslı bir noktadır taht-ı sarayda
Tecelli gösterir her bir eşyada
Allemel esmada bai gedada
Al-i imran o noktada gizlidir

Yedi musaf yedi esma yed(i) ayet
Manayı kendinde gösterir suret
Yedi kat yer yedi kat gök semavat
Arş u rahman o noktada gizlidir

Bir noktadan zahir oldu semavat
Salavat verenler bulur saadet
Mazhar-ı Muhammet nur u hidayet
Mah-i taban o noktada gizlidir

Sıtkı hatmeyledi cim ile dalı
Üstaza ermeyen bilmez bu halı
Mayası Muhammet ustası Ali
Sebbe'l-mesan o noktada gizlidir

Süleyman

Seyyid Abdulah'ın oğlu olarak Ankara'nın Çubuk ilçesinin Alevi köyü olan Susuz'da 1857 yılında doğduğu söylenir. Susuz köyüne gelenlerin Horasan'dan bölgeye geldiğine ve burayı yurt tuttuğuna, Alevi Dedelerinin

394 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

de Peygamber soyundan olduğuna inanılmaktadır. Seyyid Süleyman da bu bağlamda Peygamber soyundandır ve ümmidir. Kendisi hakkında menkıbeler vardır. Bunlardan birinde tenasüh ve hulul olarak bilinen ruh göçü inancından bahsedilmektedir. “Seyyit Süleyman, köydeki cem törenine katılır. Törenin ardından dervişlerden biri Seyyid Süleyman’a bir müşkülünün olduğunu ve halini istediğini ifade eder. Dervişin müşkülü, insanın öldükten sonra tekrar dünyaya gelip gelmediğini öğrenmeye yöneliktir. Bunun üzerine Seyyit Süleyman Dede şunları söyler: Bundan önceki gelişimde dünyaya bir dişi kısarak olarak geldim. Kalfat köyü ile Susuz köyü arasındaki Söbeçimeni yaylasında sahibim beni zikke ile yaylıma bağlamıştı. Ben orada otlarken aynı yaylanın diğer tarafında otlayan komşuların erkek atı benim üzerime geldi, ben ise erkeklerle beraber olmak istemiyordum, bu yüzden zinciri koparıp köye kaçtım. Sahibim beni bağladığı zikkeyi aradı fakat bulamadı. Şimdi ben size yerini tarif edeyim, der. Ertesi gün cem evindeki dervişler o zikkeyi tarif ettiği yerde bulurlar.” Seyyid Süleyman’ın, 1893’te aşk bâdesi içtiğini kendi deyişlerinden öğreniyoruz. Kendisi ilk deyişini (sefalama), Hacı Bektaş evlatlarından Cemalettin Efendi’ye “Sefa geldin dost bağının bülbülü” diye yazmıştır. Seyyit Süleyman, Çorum’un Sarımbeyli köyünden Deli Boran ve deyişlerinde Sefil Ali mahlaslı Âşık Ali ile çağdaştır. Üçünün çok çeşitli muhabbetlerde karşılıklı söyledikleri deyişler bulunmaktadır. Bkz: <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/seyyid-suleyman>. Kara Musa’nın hafızasında şaire ait bir kelim vardır.

297. Kün Deyip Ruhları Düzen de Ali³⁹⁵

Yerde insan gökte melek yok iken
Kün deyip ruhları düzen de Ali
Cümle erler bir kandilde nur iken
Mim Muhammet ismin(i) yazan da Ali

Bunların ervahı nurdan süzüldü
Doksan bin nur ile kelim düzüldü
Kubbe-(i) yeşil ele duvaz yazıldı
Ümmü’l-Kuran ism-i azam da Ali

395 **Nefes/Faziletname, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**14 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı
11’li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Bismillah okuduk mim-i nununan
Aşk ola deyince yunduk gülünen
Sıratı mizanı yeşil elinen
Sekiz bab cenneti düzen de Ali

Söylersen bir mana delilli olsun
Arifler züht³⁹⁶ etsin aferin alsın
Dahi sarp akarsın sen nasıl gölsün
Akan dört ırmağın bendi de Ali

Bek coşma kazanı dışa taşırın
İnen düz ovada yolun şaşırın
Üç yaşında elin çattı kasırın
Üç yüz yıldan sonra çözen de Ali

Aslan olup miraç yolunda yatan
Lal-i mercan olup güferdir satan
Altı bin tarikatı fikrinde tutan
Kandilde bu yolu kuran da Ali

Hakkına razı ol vezne kuruldu
Zülfikar'a hamle feta yazıldı
Erenler arş(ı) kürşü seyrinde buldu
İncil Tevrat Zebur Kuran da Ali

Fatm(a) ana kuşandı nurdan kuşağı
Delalette koyma insan uşağı
Ne gezen öküzden balık aşağı
Amentüye mana veren de Ali

Muhammet kümbette kıldadı dua
İkrarın sahibi dünyanın bağı
Habip bir kuyudur vilayet kufe
Âşıkların dersin yazan da Ali

Kahi sultan gelen kahi kul gelen
Kahi müminlere irehber olan
Yolup Cebraili deryaya salan
Hak kimdir halik kim diyen de Ali

396 **Züht:** Bir şeye rağbet etmemek, ona karşı ilgisiz davranmak, ondan yüz çevirmek

Çekerdi kâfire hub Zülfikar'ı
Bunlar hak yoluna verirdi seri
Muallakta tuttu bab-ı hayberi
Hint'de Muhammet'e yeten de Ali

Bunlar girer zahir batın donuna
Yedullahta nazil oldu şanına
Buna inanmayan lanet canına
Daima dür³⁹⁷ döken dillerde Ali

Söylersen bir mana delilli olsun
Katrandan kandan ummanı bulsun
Arifler züpt eylemiş dört kitap bilsin
Hemi dinim hemi imanım Ali

Süleyman pir aşkın(a) söyler kelamı
Bunlar(ı) işiten on sekiz bin âlemi
Olaydım kulamının kulamı
Hünkâr Hacı Bektaş Veli de Ali

Hatayi

Şah İsmail, 25 Receb 892 / 17 Temmuz 1487'de Erdebil'de doğmuştur. Babası Şeyh Haydar, annesi Uzun Hasan'ın kızı Halime Begüm'dür. Babasının Akkoyunlularla yaptığı savaşta ölümü üzerine İsmail ve kardeşleri bir süre İstahr Kalesi'nde hapsedilmiş, daha sonra serbest bırakılmıştır. 1497'de Akkoyunlu Rüstem'in ölümünü fırsat bilerek Anadolu'dan taraftar toplamış, Erdebil'e dönüp Akkoyunlulara son vererek 1501'de Tebriz'de Safevî Devleti'ni kurmuştur. Tasavvufî kimliğinin yanında güçlü bir şair olan Şah İsmail, "Hatâî" mahlasıyla Türkçe, Farsça ve Arapça şiirler yazmıştır. Türkçeyi resmî dil ilan etmiş, şiirlerinin çoğunu hece ölçüsüyle kaleme almıştır. Nesimî'den etkilenmiş, ancak konu bakımından daha zengin bir şiir anlayışı geliştirmiştir. Şiirlerinde Allah'a bağlılık, Hz. Muhammed, Hz. Ali ve Ehl-i Beyt sevgisi ön plandadır. Sade, halkın anlayacağı bir Türkçe kullanmış; yazdığı duvaz imamlar ve nefesler Alevî-Bektaşî çevrelerinde yüzyıllar boyunca okunmuştur. Hatâî'nin şiirleri, Türk dili ve kültürünün gelişimine büyük

397 inci

katkı sağlamıştır. Şah Hatayi hakkında Kara Musa bir adet menkıbe anlatmıştır. Bu menkıbe ise şöyledir:

Şah Hatayi, Şam'ı, Bağdat'ı gezmiş gelmiş. Bir gün de Kerbela'yı ziyarette gitmiş. Oradaki türbeleri gezerken; Hz. Hüseyin, Celal Abbas ve diğer türbelere bakarken Hürri şehitin mezarını görüyor ve bakıyor ki üstünde Yezid'in oğlu yazıyor. Bunun ne işi var burda diye kızıp tam mezarı sökecekken kolları sökülüyor. O an ne oldu acaba diye düşünürken mezarın başındaki adama gidiyor. O da; "Gidip ağaya (Hz. Hüseyin'e) sorayım diyor. Gidip mezara soruyor. Oradan Hz. Hüseyin cevaplıyor; "Ona söyleyin, hata etti. O (Hürri Şehit) benim gözbebeğim. Hata ettin, cezan affolmayacak" Diyor. Gidip söylüyorlar. Şah İsmail, türbeye gidip dua ediyor. "Hata ettim Hüda için bağışla, Muhammet Mustafa için bağışla, Aliyye'l-Murtaza için bağışla..." diye duvaz okuyor ve mezardan; "Hata ettin, suçun af olundu. Bundan sonra aşıklık yap" diye bir ses geliyor ve ondan sonra bir dönem aşıklık yapıyor. Şah İsmail'e aşıklığı veren de Hz. Hüseyin'dir. Kara Musa'nın hazıfasında şaire ait yirmi sekiz kelimedir. Ayrıca on tane de Hatayi mahlaslı beyit bulunmaktadır.

298. Aldırır Fettahı Bab-ı Cümle Alem Defteri³⁹⁸

Ey gönül yad et Hüda'yı ekberi vü ekseri
Aldırır fettahı bab-ı cümle alem defteri

Mustafa'ya rahmeten lil alemin çün dedi hak
Hel atada saki-yi kevser buyurdu haydarı

Serverazı dünü dünyadan Hasan hulku Rıza
Şah Hüseyin-i Kerbela'dır hem imamlar serveri

Olmasa her bir gönülde mihr-i Zeynel Abidin
Yekdürür manide onlardan yahudu Hayberi

Musa-yı Kazım kim oldur pişüvayı müminan
Şah Ali Musa Rıza'dır evliyalar serveri

398 **Nefes, Nazım Şekli:** Kaside **Beyit Sayısı:**11 **Aruz Ölçüsü:** Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilün

Şah Taki ve bağ Naki'dir kurretü'l aynı nebi
Oldur bu nem sadet evci alem ahteri

Şah Hasanü'l Askeri'dir kıblegahı ehlidir
Mehdi sahip zamandır mütdeğiler rehberi

Ta ezelden Mustafa ve Murtaza metdahiyem
Hem bu on iki imamın cakeriyem çakeri

Şah-ı merdanın kuluyum demeye hal dem değil
İsterem kim sadık alam kamberinin kamberi

Men tevella kılalı şol hanedana sıtkıyla
Olmuşam her dem havariç gözlerinin hançeri

Can feda gil ey **Hatayi** Ali ve peygamberin
Ta cehennem ateşine almak ister isen beni

299. Ali'yinen Muhammed'in Aşkına³⁹⁹

İnip gökten yere bina kuranlar
Ali'yinen Muhammed'in aşkına
Melekler misali secde duranlar
Ali'yinen Muhammed'in aşkına

Şeytanı sürdüler taş eylediler
Yezidin kalbini taş eylediler
Kırklar vilayetine baş eylediler
Ali'yinen Muhammed'in aşkına

Muhammet Ali'de kurdu bu yolu
Mümine saçıldı tarikat gülü
Yer alır dergahta süren bu yolu
Ali'yinen Muhammed'in aşkına

Şah **Hatayi**'m hatmeyledi kelamı
Evvela Cebrail verdi selamı
Mahrum olmaz seven aşkı imamı
Ali'yinen Muhammed'in aşkına

399 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

300. Allah'ın Eli Onun Elidir⁴⁰⁰

Şah iki cihanın eftalidir
Allah'ın eli onun elidir
Ellezki zamanın hay kalidir
Allah u Muhammet'tir Ali'dir

Olmak dilersen işin mücayim
Ol gel Ali'nin ilmüne kaim
Kim ehl-i hakkin dilinde kaim
Allah u Muhammet'tir Ali'dir

Gel diler isen olasın adem
Halk içre ola sözüm mükerrerem
Yol etki dua-yı ism-i azam
Allah u Muhammet'tir Ali'dir

Ol sırrı vilayeti keramet
Hem sahibi hünerü hem şecât
Hakkı sevene kula himayet
Allah u Muhammet'tir Ali'dir

Evradü cemadi verdi hayvan
Dürvüyü zemin çarhı geyvan
Teşbihi melek duayı insan
Allah u Muhammet'tir Ali'dir

Sahrada zebani her giyahi
Deryada hemişe zikri mahi
Hacet dileyen de ya İlahi
Allah u Muhammet'tir Ali'dir

Mürü mekişi tuyuru zembür
Hüşşarü divanı meştü mahmur
Her şanın seher dilinde meşkur
Allah u Muhammet'tir Ali'dir

400 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**18 **Hece Ölçüsü:** 10'lu hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Her şey ki yaratan derdü alem
Adem demine be devru hatem
Zikrinde hemen zatıhı ahşem
Allah u Muhammet'tir Ali'dir

İkbali heme kemali taat
Envari hüda چراغی rahmet
Müstağî kilidi bab-ı cennet
Allah u Muhammet'tir Ali'dir

Yazıldı veliler adı üzere
Cebrail'i emin kanadı üzere
Zülfıkar hattının üzere
Allah u Muhammet'tir Ali'dir

Kalkanı kaza zamanı mühlet
Turi keremini kemanı Nusret
Ümmeti cihan sefilî ümmet
Allah u Muhammet'tir Ali'dir

Her mütekifin gönlünde fikri
Sofuların her zamanda şükürü
Gazilerin her kazada zikiri
Allah u Muhammet'tir Ali'dir

Müminlerin oldu kamı gasarı
İsyan kışınan güzü baharı
Arşın durağı yerin koranı
Allah u Muhammet'tir Ali'dir

Sebhi şerefi nüfusu eyyam
Zikri havası havas ile avm
Nakşın alemleri civazda ilham
Allah u Muhammet'tir Ali'dir

Yakub'u kan ile ağlasam zar
Yusuf'a veren cemali ruhsar
Hem adü kılan hal ile gülzar
Allah u Muhammet'tir Ali'dir

Mümine nehada aşk iman
Hem def-i belayı şerr-i şeytan
Haktan sebebi nüsulu fergan
Allah ı Muhammet'tir Ali'dir

Mazmuri ibadete şeriat
Matbubu iradeti tarikat
Mahsudi hakayakı hakikat
Allah ı Muhammet'tir Ali'dir

Kamu kulunun ümidi gahı
Dünya ile ukbanın padişahı
Biçare **Hatayi**'nin penahı
Allah ı Muhammet'tir Ali'dir

301. Aşk Ateşi Beni Yandı Yandırdı⁴⁰¹

Bende şu dünyaya geldim geleli
Aşk ateşi beni yandı yandırdı
Ayakları şekil gözü sürmeli
Koçu İsmail'e kurban indirdi

On sekiz bin alem ismi doluya
Beş de hizmet ettik bizden uluya
Kimden kemlik gelse saldık Ali'ye
Düldülün kıtına onu bindirdi

Din islam bayrağı bir server aştı
Müminin gayreti sultana düştü
Muhammet Mustafa dünyadan göçtü
Hırkaynan tacı kime gönderdi

Bir yiğit gezerdi kendi halinde
Daim hakkı zikrederdi dilinde
Veysel Kara derler kendi elinde
Hırkaynan tacı kime gönderdi

401 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**6 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Ahmedi yeni zikrederim vallahi
Kalbimden çıkartmam habibullahı
Halile yaptırdı kabetullahı
Bilmem eşliğini kime yandırdı

Hatayi'm seyrettim kabe şarını
Onda gördüm Muhammed'in nurunu
Halile ördürdü dört duvarını
Eşliğini İbrahim'e yandırdı

302. Be Bulundu Kametin Vaslı Visalın Müntaha⁴⁰²

O elif kaddine menzil geldi haddi üsdüva
Be bulundu kametin vaslı visalın müntaha
Te teberrek söyledi her kim ki gördü hüsnünü
Se siyah katlı yazılmış alnınızda kaf ha

Cim cemalin manasını her kim sorarsa bir nefes
Ha hayat akar lebinden ya Muhammet Mustafa
Hı haber vergel ne yüzden okunur ismin senin
Dal delili evliyasın ya Aliyye'l-Murtaza

Zel zahirdir salar kim daima zikrin eder
Rı rakipler zehrin içmiş ol Hasan hulku Rıza
Ze zeminin Kabe'sin her kim görürse bir nefes
Sin sensin alem içre ey Hüseyin-i Kerbela

Şin şehit et canım Zeynel abanın aşkına
Sat sefayı Bakır'a ermek dilersen taliba
Dat dadın manesin Cafer biliptür bil tamam
Ta tarikat içre sensin yazmamı rahnuma

Zı zalimler şanlar kim zalimce zulüm etmiş
Ayn inat edindiler şunlara der ruz-i ceza
Gayın gayrı bilmem ben her ne ki görsem bu gün
Fe Fazlullahsın sen ya Ali'den Musa-yı Rıza

402 **Nefes, Nazım Şekli:** Kaside **Beyit Sayısı:**16 **Aruz Ölçüsü:** Fâilâtün / Fâilâtün /
Fâilâtün / Fâilün

Kaf kıyamet mahşerinde şah Taki ve baş Naki
Kef keramet madeninde ol Hasan Askeri liga
Lam lalin cem ediptür leşgeri Âşıkları
Mim Mehdi sancağıdır sancağı sahipliva

Nun nuzuli kaşlarına kılmayan candan sücut
Var visalin fırkatından ağlarım ben dembeda
He hava devranların taatleri küllü ziya
Lamelif laden göründü derdini çün kim deva

Ye yüzün nurun görelden bu **Hatayi** havadır
Maneden Mustafa'yı meth eder Suphi Musa
Pa pak et nefsinin ta kim bulasın nuranım
Ça çık cürmünü her ne gelde ise var Rıza

303. Beyanı Bu Hüdü Kuran Ali'dir⁴⁰³

Yakın bil ebceti bürhan Ali'dir
Beyanı bu hüdü Kuran Ali'dir

Muhammet miraca vardığı gece
Kapıda gördüğü aslan Ali'dir

Çıkardı yüzüğün verdi nişane
Hakikat gördü kim süphan Ali'dir

Hak ile dilde doksan bin kelamı
Ateş bin sırrı ile serdar Ali'dir

Çıkıp yeryüzünden göğe ol dem
Aperup getiren rahman Ali'dir

Görüp yer üzere bir gün bat yasınmış
Acaip gün bade katran Ali'dir

İçinde sürülür sırr-ı hakikat
Dürülmüş mahşeri mizan Ali'dir

403 **Nefes, Nazım Şekli:** Kaside **Beyit Sayısı:**20 **Aruz Ölçüsü:** Mefâîlü / Mefâîlü / Feûlün

İşleri yürüyüp kapıyı dalete
Ona kimsin deyü soran Ali'dir

Dedi kim hadi men hayrünisayım
Hem ol dem kapıyı açan Ali'dir

Çü gördü çile ervar sırr-ı kudret
İçinde server-i merdan Ali'dir

İçeri giriben kıldı muhabbet
Biri kırk kırkı bir eden Ali'dir

Acaip ramz içinde kaldı Ahmet
Bu rengi gösteren asan Ali'dir

Birine çaldı kırkından kan aktı
Hem ol dem neşteri çalan Ali'dir

Çıkardı bir üzüm sail donunda
Eline katmin sevnan Ali'dir

Ezildi şerbet aldı içti onlar
Cününü akiki hayran Ali'dir

Çalındı keffü desr koptu sema
Bunları mest eden mesdan Ali'dir

İçildi şerbet yırtıldı tülbent
Yüzüğün gösteren nişan Ali'dir

Yok iken yeri göğü arş ile kürş
Hakikat mizanın Kuran Ali'dir

Bu maniden Ali sırdır yakın bil
Havariç gözüne sinan Ali'dir

Bu biçare **Hatayi**'nin penahı
Devasız dertlere derman Ali'dir

304. Bu Deryadan Derin Sır Ne Bilsin Dengisen Sofu⁴⁰⁴

Hak-ı gönülde sır sakla özünde bir haber sofu
Bu deryadan derin sırrı ne bilsin dengisen sofu

Tanımamış o nefsin nice bilsin rehberini
Kalıptır tade illada görün ne terk eder sofu

Seviptir sim ile zeri kayıptur vaslı didarı
Eğer doğrusunu dersem olur hışmıyla ner sofu

Özünü bilen er sofu hem oldır sofu safı
Desen revadürür olan gel ey sahip nazar sofu

Hatayi mürşidi pirlere elini tutup aratma
Eğer arif isen anla kerem gel alma har sofu

305. Cebrail Önünde Kılavuz Oldu⁴⁰⁵

Kurbanlık koyunu meydana geldi
Cebrail önünde kılavuz deyi
Şakalak koçunan hesabın gördü
O da hakka geldi İsmail deyi

Dört kimse kurbanı yerinden alan
Getirip meydanda niyaza duran
Zakirin zikiri üç duvaz imam
Okundu tekbire gerçek pir diye

Okundu tekbiri götürün pinhana
Bince irşadiye irşat da cana
Arz etmiş gidiyor ulu divana
Onunda arzusu gerçek pir diye

404 **Nefes, Nazım Şekli:** Kaside **Beyit Sayısı:**5 **Aruz Ölçüsü:** Mefâîlün / Mefâîlün / Mefâîlün / Mefâîlün

405 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**8 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Okundu tekbiri bıçağını çal
Keşkürü boğazla kanını eyle gel
Hakkı seven anda eyledi kabul
Götürdü onunda canda ser deyi

Ol âla postundan getir meydana
İmam Hasan Hüseyin Zeynal-ı şaha
İmam Bakır'ınan girdik kazana
Kaynadı kürrede piş de ol deyi

İmam-ı Cafer'in ilminden okun
İmam Musa Kazım Rıza'ya bakın
Yağını meydanda bir delil yakın
Gerçek erenlerin şavkıdır deyi

Muhammet Taki'dir lokmayı sunan
Aliyyü'l-Naki'dir loş edip kanan
Hasan Ali Asker divanda nihan
Mehdi dedim şu cihanda ser deyi

Şah **Hatayi**'m sundu aşkın dolusun
Doluyu veren de pirim Ali'sin
Rehber olanlara verin derisin
Kamberin serdiği sofray(ı) gör deyi

306. Cümle İbadetin Başıdır Tevhit⁴⁰⁶

Evvel ol Allah'ın adı anıla
Cümle ibadetin başıdır tevhit
Pirim Şeyh Safi'den bize kalmıştır
Sofu kardeşlerindendir tevhit

Tevhit ile bitmez işler bitmiştir
Tevhitle bu dünyada karar tutmuştur
Tevhitle talip hakka yetmiştir
Cümle ibadetin başıdır tevhit

406 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Mürebbisiz musahipsiz demansız
İkrarından dönen yanar imansız
Yakın ihlasıyla çıkar gümensiz
Cümle ibadetin başıdır tevhit

Her kim Şeyh safinin sözünü tutmaz
Yar olup yollarda menzile yetmez
Gayri millet ona itibar etmez
Sofu kardeşlerin kanıdır tevhit

Can **Hatayi**'m tevhit derya denizdir
Tevhit etmeyenler bizim nemizdir
Pirim Şeyh Safiden sermayemizdir
On iki imamların başıdır tevhit

307. Çağırđı Ruhu Müminler Sefa Geldi Sefa Geldi⁴⁰⁷

Sevindi canı âşıklar açıldı bahtı sadıklar
Çağırđı ruhu müminler sefa geldi sefa geldi

Sefa ehl-i zeminlerde zamanlarda mukatdeme
Feleklerden meleklerden hezaran merhaba geldi

Feriştahlar inip gökten beşaret ehli irfana
Havarıca ecel yetti yezitlere bela geldi

Azazıl aslı şeytandır yeter ihvasına uyma
Öğüt tut hak yolun gör gel imamı rahnuma

İşitti mürşidi kamil kamu ehli iman aldı
Sevindi gaziler cümle ki hatmi enbiya geldi

Bahadır gaziler kaptı başında tacı devlet var
Budur Mehdi-i zaman devri cihan nuru bağa geldi

İmam Haydar oğuluna dil-i candan Rıza verdik
Cafer-i Musa-yı Kazım Ali Musa Rıza geldi

407 **Nefes, Nazım Şekli:** Kaside **Beyit Sayısı:**14 **Aruz Ölçüsü:** Mefâîlün / Mefâîlün /
Mefâîlün / Mefâîlün

Halilullah donun giymiş çağırılmış adın İsmail
Ona kurban olun deyü çün Allah'tan nida geldi

Hakka mazhardır adem sücut et uyma iblise
Ki adem donuna girmiş hüda geldi hüda geldi

Delalet içre zulumette bitirmiştir evrağım
Gözünü aç gör bu zulumetten ki dinlet rü cüda geldi

Cihani seher ile ferahın özüne kanı etmişti
Bunları yutmaya Musa asası ejderha geldi

Özü Yasin dili Taha yanağı kaf evvel Kuran
Kaşı nun saçı vell eylü yüzü şemsi dua geldi

Güzel şahım kamer mahım muratgahım gönülgahım
Cemali mazhar Allah'ım güzin-i evliya geldi

Hatayi hastasın şahın cemali vaslın istersen
Revanı can satın aş gel bu ilme can baha geldi

308. Evvel Rehberinden Kaçana Lanet⁴⁰⁸

Muhammet Ali'den kurulu yoldur
Evvel rehberinden kaçana lanet
Evvel ikrar verip sonra dönene
Yapıştığı elden kaçana lanet

Erenler bu yolda hazırdır hazır
Müşahip bunu teneşirden kazır
Gerekse eylesün bin kere özür
Onlar ile yiyp içene lanet

Aklını beğenip ikrarın koyup
Kalkıp havalanıp nefesine uyup
Teberra gömleğin eğnine giyip
Ezazil yurduna göçene lanet

408 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**7 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

İblis gibi eller ayıbın bakıp
İmanın terk edip dininden çıkıp
Elifnen boynuna imleğin takıp
Gıybet edip sırrı açana lanet

Beğenmeyip erenlerin sözünü
Benlik yurda kondurmuştur özünü
Hak kapıdan döndürmüştür yüzünü
Ezazil donuna giyene lanet

Arifler de böyle derler uluya
Ezazil neylesin kalbi doluya
Teberra okurdu yalnız ölüye
Kendi bildiğine uçana lanet

Hatayi'm der bir veliyim yoluyla
Sultanın sohbeti her dem kuluyla
Gönülde kibr olup sakuk diliyle
Özünü muhabbet seçene lanet

309. **Gevherin Yek Danesinden İleri Pergar İdim**⁴⁰⁹

Yer yok iken gök yok iken ta ezelden var idim
Gevherin yek danesinden ileri pergar idim

Gevheri ab eyledim tuttu cihanı ser-be-ser
İnsü cini arşı kürşü yaradan settar idim

Girdim adem donuna sırrımı kimse bilmedi
Ben o beytullah içinde ta ezelden var idim

On sekiz bin alemi gezmiş idim çerc ile
Derya altındaki sacı kızdıran envaridim

Ol zamanda benanın sırrını bildirdim ol benim
Onun için hak ile hem sırrı idim var idim

409 **Nefes, Nazım Şekli:** Kaside **Beyit Sayısı:**7 **Aruz Ölçüsü:** Fâilâtün / Fâilâtün /
Fâilâtün / Fâilün

Ey Hüseyin'i harici lam ile başdu postumu
Gah mansur donuna girip enel hakla dar idim

Ey **Hatayi** hakkı bilip tanımışam bi güman
Onun için ol yarattı ben ona inkar idim

310. Gökyüzünde Cay İmişsin Ya Ali Senden Medet⁴¹⁰

Hüsn içinde zay imişsin ya Ali senden medet
Gökyüzünde cay imişsin ya Ali senden medet

Âşık ile maşuku Âşık senden olmuştur nuzül
Sırrınan evhayyemişsen ya Ali senden medet

Hak okurlar ismini rahi hakikatte senin
Âşık ile şeyda imişsin ya Ali senden medet

Bunca yıl kim gezerem ben bu vücudun şehrinin
Hüsnü zihamedeyemişsin ya Ali senden medet

Yerde görmez gökte ister kör münafıklar seni
Zahirici peyda imişsin ya Ali senden medet

Kısmeti bezm-i ezelden Murtaza ismin senin
Nergisi şahla yemişsin ya Ali senden medet

Embiyalar evliyalar çoktur amma ki sen
Cümleden âlâyılmışın ya Ali senden medet

Bu cihanı seyredenler bir cemalullah için
Hüsnü ile ziba yemişsin ya Ali senden medet

Birliğe bel bağlamıştır bu **Hatayi** hasta dil
Vahid-i yekta imişsin ya Ali senden medet

410 **Nefes, Nazım Şekli:** Kaside **Beyit Sayısı:**9 **Aruz Ölçüsü:** Fâilâtün / Fâilâtün /
Fâilâtün / Fâilün

311. Gönlümün Evinde Şükrüm Ya Muhammet Ya Ali⁴¹¹

Daima fikrimde zikrim ya Muhammet ya Ali
Gönlümün evinde şükrüm ya Muhammet ya Ali

Kendi özün tanıyamaz seni yakın bilmişem
Alemin aynasısın ya Muhammet ya Ali

Kalmışam zulmet içinde sen inayet kıl bana
Ben günahkarım günahkar ya Muhammet ya Ali

Seyyid-i Battal Gazi Hacı Bektaş-ı Veli
Cümlesinin seri sensin ya Muhammet ya Ali

Başı açık yalın ayak yüğürdüşür abdallar
Kerbela'da çağrışurlar ya Muhammet ya Ali

Bu **Hatayi** vasıl olmuş sıtk ile şaha müdanı
Dü cihanda matlabım bu ya Muhammet ya Ali

312. Gözlerim Nuru Ziyası Zetre Manemdir Ali⁴¹²

Bendesiyim can-ı dilden padişahımdır Ali
Gözlerim nuru ziyası zetre manemdir Ali
Yoluna hak olduğum puşt u penahımdır Ali
Kiblegahımdır Muhammet secdegahımdır Ali

Ben Hasan hulku Rıza'nın bir muhüpbü Ali'yim
Hamdüllah kim hasret ile kiprikinden haliyim
Şah Hüseyin-i Kerbela'nın baş açık abdalıyım
Kiblegahımdır Muhammet secdegahımdır Ali

Şah-ı Zeynel Abidin hem Bakır ile Cafer'i
Biliriz bunları sevmektir imam erlerin eri
Söyle bu nutku olmayasın aman ha serseri
Kiblegahımdır Muhammet secdegahımdır Ali

411 **Nefes, Nazım Şekli:** Kaside **Beyit Sayısı:**6 **Aruz Ölçüsü:** Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilün

412 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**7 **Hece Ölçüsü:** 8+7 duraklı 15'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Musa-yı Kazım'ı her gün bildi oldu ehli hak
Gel zehem şah-ı Ali Mısa Rıza'dan al sabah
Ten gözünü giderip can gözün ile ona bak
Kiblegahımdır Muhammet secdegahımdır Ali

Şah Taki nun bağ Naki'nin kulu ol ey bahtiyar
Bunları sevene rahmet eyledi perverdigar
Mümin olanlar bu nutku zikri ederler Âşıkâr
Kiblegahımdır Muhammet secdegahımdır Ali

Askeriye asker olmak diler isen ey hüman
Kıl tevella hanedana Ahmed'i bul gel tenam
Hatmi Ali serdir imamet Mehdi'de beynel enam
Kiblegahımdır Muhammet secdegahımdır Ali

Hatayi gafil olma iş bu dünya fanidir
Her ne kim geldi vücuda alemin emanıdır
Bu kelamı virt edinmek arifin erkanıdır
Kiblegahımdır Muhammet secdegahımdır Ali

313. Güllük Gülüstanınan⁴¹³

Bağ ile bostanınan
Güllük gülüstanınan
Söyleyim de dinleyin
Halil'in destanını

Gözleri almaz idi
Derd canda kalmaz idi
Halil-i peygamberin
Hiç oğlu olmaz idi

Ağca oku karaya
Merhem eyle yaraya
Halil peygamberleri
Birledi bir araya

413 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**28 **Hece Ölçüsü:** 7'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Didem pürvan eyleyim
Sinem bürvan eyleyim
Hak bana oğlan versin
Yol(u)na kurban eyleyim

Hañcer yarada idi
İkrar arada idi
Ol demde ol saatte
İsmail anadaydı

Baba ben bir düş gördüm
Özümü derviş gördüm
Bize bir konuk geldi
Sağ elinde kuş gördüm

Düş değil hayal ola
Sağ baştan sefer gele
Söyledin İsmail'im
Düş değil hayal ola

Dostu düşman çağladı
Özün hakka bağladı
Vardı mescit kapısın
Zelil zelil ağladı

Baba sen ağlamışsın
Sen niye gamlanmışsın
Ne duydun ne işittin
Sen niçin gamlanmışsın

Kebaba köz dokunur
Bu cevre öz dokunur
Biricik İsmail'im
Korkarım göz dokunur

Kebaba köz neylesin
Bu cevre öz neylesin
Hakka kurban adadım
Kurbana göz neylesin

Sefa geldi hoş geldi
Özü öze düş geldi
Birgün kuşluk mahali
Çıkabir derviş geldi

Derviş sen sefa geldin
Ol kaftan kafa geldin
Sana diyom hey konuk
Acap sen niye geldin

Özüm düştü temraha
Habibe yalvarmaya
İsmail'i adadın
İşte geldim almaya

Gül düştü yâre düştü
Genç ömrüm zare düştü
Halil İsmâ(i)l Cebrail
Üçü bir yola düştü

Ara zemin olduğum
Al gül iken solduğum
Önüm(e) akbaşı geçti
Bilmedim kim olduğum

Ağlayıp gülmez misin
Gözyaşı silmez misin
Kırk yıl resüllük yaptın
Şeytanı bilmez misin

Kebabın közü çıktı
Bu cevrin özü çıktı
Attı hurma çiydini
Şeytanın gözü çıktı

Anası övüp gelir
Zülfünü yolup gelir
Yavrum İsmail diye
Dağları delip gelir

Vade yeli esmedi
Kan gelirken basmadı
Hakkın emri yok idi
Bıçak İsmail(i) kesmedi

Kessene zalım bıçak
Kesme diye dedi hak
Olan oluyor mutlak
Bıçak İsmail'i kesmedi

Dolandı dağı taşı
Aktı didemin yaşı
Oğlu kesmeyen bıçak
İkiye böldü göğ taşı

Kim gördü bir suçunu
Ördü sümbül saçını
Oğlu bıçak kesmedi
Getirin kudret koçunu

Gökten şakalak koçu indirdiler doksan bin evliyanan

Koç geldi kendi yattı
Münkir kaygıya battı
Ol hakkın emriyle
Bıçağını bileli

Budur hakkın duyuruğu
Böyle emir buyruğu
Bin batman eti geldi
Beşyüz batman kuyruğu

O manada ad kaldı
O yolda ispat kaldı
O koçun derisinde
Üç yüz batman et kaldı

Şah **Hatayi**'m böyle der
Aktı didemin çayı
Onu bab(a) emir kaptı
O da garipler payı

314. Kalmadı Dünya Yüzünde Mihnete Günge Kubar⁴¹⁴

İşte bu alemi tevhidiyle kıldı âşıkâr
Kalmadı dünya yüzünde mihnete günge kubar
Bu duvar zahir etti ol şahi düldül süvari
La feta illa Ali la seyfe illa Zülfıkar

Bin şükür bestahdına geldi Süleyman zaman
Hükmüne ferman ber aldı hem zemini asuman
Bu duayı hatemine yazdı nakkaşı nişan
La feta illa Ali la seyfe illa Zülfıkar

Çünkü çıktı Kabe'den hak ile batıl farkına
Batıl oldu ol kişi aldandı dünya zevkine
Bu duayı okuyan düştü rahmet gargına
La feta illa Ali la seyfe illa Zülfıkar

Tanrı arştan kürşe indirdi anı çün bi nigap
Sağı sırrın keşf kıldı aradan gitti hicap
Bu duayı hak bilenler secde-yi kıldı şitap
La feta illa Ali la seyfe illa Zülfıkar

...

Doğdu mağruptan güneş geldi kıyametten nişan
İsa gökten yere indi zakire devr ü zaman
Bu duayı eyledi hak leşgeri verdi zekan
La feta illa Ali la seyfe illa Zülfıkar

Mehdi sahip zaman devranı geldi aleme
Küllü eşya ehlinin sultanı geldi aleme
Bu duayı dert ehlinin dermanı geldi aleme
La feta illa Ali la seyfe illa Zülfıkar

Ey **Hatayi** Mehdi sahip zaman devranıdır
Ehl-i softa vadei huri cihan devranıdır
İsm-i azam zahir oldu cavidan devranıdır
La feta illa Ali la seyfe illa Zülfıkar

414 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**8 **Hece Ölçüsü:** 8+7 duraklı 15'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

315. Kamberinen Düldülünen Bile Geldi Zülfikar⁴¹⁵

Hak tealanın nurundan zuhur oldu Zülfikar
Kamberinen Düldülünen bile geldi Zülfikar
Hak emretti kaza kıldı Zülfikar
La feta illa Ali la seyfe illa Zülfikar

Muhammet miraca çıktı orda gördü Ali'yi
İndi kırklar meydanında bile içti doluyu
Ahirinde gerek olsun zapteyle bu manayı
La feta illa Ali la seyfe illa Zülfikar

İsm-i azam duasını bilmeyen mümin değil
Bilip de zikretmezse münkirdir ehl-i din değil
Bilip de zikrederse münkir olmak mümkün değil
La feta illa Ali la seyfe illa Zülfikar

İmam Ali Hasan hakka muciz ayet kanidir
Kerbela'da şah Hüseyin şehitler sultanıdır
Anlayana mana dinleyene din imanıdır
La feta illa Ali la seyfe illa Zülfikar

İmam Zeynel Abidin sırrı mucize bilene
Bakır Cafer hakkı için hazar ve lanet yalana
Dilinde zikreylesin bu duayı bilenlere
La feta illa Ali la seyfe illa Zülfikar

Musa-yı Kazım Rıza'da çok çekmiştir serence
İmam-ı Ali'nin de mühürünü haktır diye
Bilirim ki yakınlarda böyle dua yok diye
La feta illa Ali la seyfe illa Zülfikar

Muhammet Taki'yi sevdim asla yoktur gümanım
Aliyyü'l-Naki'dir benim dinim hem de imanım
Dergahından yad eyleme ela gözlü sultanım
La feta illa Ali la seyfe illa Zülfikar

415 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**8 **Hece Ölçüsü:** 8+7 duraklı 15'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Hasan Al(i) Askeri'nin müminleri garip gerek
Muhammet sahip Mehdi'nin eyyabındadır burak
Allahümme Salli Ali car içinde masumanlar pak
La feta illa Ali la seyfe illa Zülfıkar

Maşayuklar erkanında bu yol kadimdir anla
Arifler meydanında türlü manalar dinle
Arif ol da bu manadan hakikat sözü anla
La feta illa Ali la seyfe illa Zülfıkar

Şah **Hatayi**'m söylüyor ki şahın demanı dolu
Şah imam-ı Ali'min belindedir Zülfıkar'ı
Dilimde hep çağırırım Allah Muhammet Ali
La feta illa Ali la seyfe illa Zülfıkar

316. La Feta İlla Ali La Seyfe İlla Zülfıkar⁴¹⁶

Gel gönül okuyalım ism-i azam duasını
La feta illa Ali la seyfe illa Zülfıkar
Eüzü billah silelim kalbimizin pasını
La feta illa Ali la seyfe illa Zülfıkar

Geldi Düldül Zülfıkar Kamber Ali destine
Ali'm beline kuşandı gitti kafir üstüne
Bu kerem de yazılmıştır Zülfıkar'ın üstüne
La feta illa Ali la seyfe illa Zülfıkar

Bu dünya hoştur amma ki bi-vefadır bi-vefa
Eyüb'e haktan verildi bu derdinen bu cefa
Eyüp bu duayı okudu buldu dertlere şifa
La feta illa Ali la seyfe illa Zülfıkar

Yezitler de bu sırrın hiç manasın bilmedi
Mansuru dara çektiler dediğinden dönmedi
Halil peygamberi nara vurdular da yanmadı

416 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**10 **Hece Ölçüsü:** 8+7 duraklı 15'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

La feta illa Ali la seyfe illa Zülfıkar
Ali'm Düldül'e bindi de derç eyledi şu bağı
Ternepoşun yüreğine vurdu ol hücren dağı
Hurma çöpüynen bağladı o devin parmağını
La feta illa Ali la seyfe illa Zülfıkar

Musa Tur'da Hakka pek çok münacaat eyledi
Eyni zeyni hakidi gör mervanı bak neyledi
Enbiyalar evliyalar daim bu duayı söyledi
La feta illa Ali la seyfe illa Zülfıkar

Hamza Kaf Dağı'nda on sekiz yıl cenk etti tamam
Kırardı hep kafırları de hiç vermezdi aman
Ali'm kazaya giderken bu duay(ı) okur heman
La feta illa Ali la seyfe illa Zülfıkar

Bu duayı okuyanın gönlünde kalmaz gümen
Kalbine de dürüst yazılmıştır dininen iman
Yerinen ve göğün de musahip olduğu zaman
La feta illa Ali la seyfe illa Zülfıkar

İnip denizin dibinde sac kızdıran nar idi
Üstüne köşk kondurup oturan o sultan idi
Ta iki cihanda bile bu dua da var idi
La feta illa Ali la seyfe illa Zülfıkar

Muhammet Mustafa imam Ali Hasan Hüseyin
İmam Zeynel İmam Bakır Cafer Musa-yı Kazım
İriza Taki Naki Askeri sahib-i liva Mehdi
La feta illa Ali la seyfe illa Zülfıkar

Muhammet Mustafa da miraca çıktığı zaman
Hatemini ağzına verdi de ol şah-ı cihan
Hatayi sultanın bu duayı okurdu hemen
La feta illa Ali la seyfe illa Zülfıkar

317. Melaik Hem Adem Dev ile Peri⁴¹⁷

Yaradan bu kudreti göğü yeri
Melaik hem Adem dev ile peri
Erenlerin güzini cihan serveri
Nebiler içinde odur mehteri

Hemişe hüda ile hem dem alan
Serinde Muhammet'te mahrem alan
Zuhuru sıfat ile mahrem olan
Hem evvel hem ahirde hatem alan

Vilayet seveni zuhur eyleyen
Bu alem zünubün kafur eyleyen
Peygamberler içre umur eyleyen
Cihanın zuhur ile nur eyleyen

Peri Cebrail'e bulan ser-be-ser
Yakuben nişanı makamı meğer
Sıfat-ı kelim içre hayrül-beşer
Onun hem demi hem hakülimeker

Taha ve Yasin gelen şanına
Yeri gök yakışmaz hem ey canına
Delil el keşfi oldu furkanına
Hecezer herkis ermez hem ihsanına

Bu İslam kapısını açan aleme
Senanı Hüda bil adem deme
Veren mucizâtı ibn-i Meryeme
Getiren bişaret beni alem

Var idi hüda ile sırrı behem
Getirdi vücuda bizi ezadem
Onunla şerif aldı beytül-harem
Makamı vilayet mekan-ı kerem

417 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**15 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Hak idi kim alındı gökten yere
Ki halkı cihana yüzün göstere
Şefaatkar eyler bu alemlere
Olan lahmike lahmi peygambere

Adının şefaati hezaran hezar
Döner hikmeti birle beyti nehar
Ki ismi Ali'dir özü gerdigar
Tutuptur sözünden yeri göğü karar

Sıfat-ı elif lam ü yasin dili
Kün oldu onun la mekan menzili
Bu vakve keramet onun mah dili
Uçup Ruşen eden kamu müşkili

Makamatı rahman özü la mekan
Ol ervaha menzil kararı cihan
Mücevher muallat özü cavidan
Kahi Âşık ona kahidir nihan

Kelamını delilinde bürhan alan
Bu dünya vü ahabada sultan olan
Felekler onun içindir eyvan olan
Kimine makamatı gıynan olan

Odur tevke ber kalbi adem veren
Zi kark abı Nuh'u çekip kurtaran
Hem Eyüp derdim şifa gösteren
Demi kamda Yakub'a feryat eren

Hemişe özü hayyü takı olan
Benten gündüz alta burağı alan
Hak ile müdam etti takı alan
O kevser suyu üzüme saki olan

Kendine **Hatayi**'yi kul eyleyen
Cemi muradın husul eyleyen
Diline şefaatin nüzül eyleyen
Hasidim zalumen cahil eyleyen
Ali'dir Ali'dir Ali'dir Ali'dir
Aliyyü'l azümü şefiül veli

318. On İki İmamlar Kurbanıym Ben⁴¹⁸

Gönül yine bir hayale uğradı
On iki imamlar kurbanıym ben
İndi aşkın deryasını boyladı
On iki imamlar kurbanıym ben

Muhammet Mustafa Haydar Ali'sin
Seyit Battal Gazi sultan velisin
Elinden içmişim kudret dolusun
On iki imamlar kurbanıym ben

İmam-ı Hasan şefaât kanidir
Müminlerin can evinde canıdır
Şah imam Hüseyin Mürvet kanidir
On iki imamlar kurbanıym ben

İmam Zeynel Bakır zuhur eyledi
Cafer Sadık aşk deryasın boyladı
Kazım Musa Rıza niyaz eyledi
On iki imamlar kurbanıym ben

Taki Naki Asker dertler dermanı
Asker sevmeyenin yoktur imanı
Şah **Hatayi**'m Mehdi sahip zamanı
On iki imamlar kurbanıym ben

319. Onun (İ)çin Okurum Lanet Yezide⁴¹⁹

Söyleyim dinleyin mevali canlar
Onun (i)çin okurum lanet yezide
Muhammet Ali'yi sevmedi onlar
Onun (i)çin okurum lanet yezide

418 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

419 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**6 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

İmam yezitlere bab'tı yaşardı
Yezit imamların üstün basardı
Hasan Hüseyin'in başın keserdi
Onun (i)çin okurum lanet yezide

Görenler neyledi şu ben fakiri
İmam Zeynel aba kıldı şükürü
Kirişle boğdular imam Bakır
Onun (i)çin okurum lanet yezide

Bu erkanı imam Cafer yürüttü
O veli verirken o da kin tuttu
Musa-yı Kazım'a kurşun akıttı
Onun (i)çin okurum lanet yezide

Yezitler ağayı önüne kodu
Getirin imam İrıza'yı dedi
Taki Naki özün hakka bağladı
Onun (i)çin okurum lanet yezide

Şah **Hatayi**'m der ki böyle olupdur
Yezid-i Mervanın nuru donupdur
Hey erenler hizmet baştan oluptur
Onun (i)çin okurum lanet yezide

320. Ruz-i Mahşer Saki-yi Epsarsın Sen Ya Ali⁴²⁰

Yerde gökte haydar-ı kerrarsın sen ya Ali
Ruz-i mahşer saki-yi epsarsın sen ya Ali

Hamsetül esma akınlar ismini ey bul Hasan
İbn-i anemi Ahmed-i muhtarsın sen ya Ali

Anterim başını kesen Hayberin kapısın koparan
Çark içinde katil-i küffarsın sen ya Ali

420 **Nefes, Nazım Şekli:** Kaside **Beyit Sayısı:**11 **Aruz Ölçüsü:** Fâilâtün / Fâilâtün /
Fâilâtün / Fâilün

İyridin bendini aldım üç bin yıldan sonra
Desti erzende geçen kenarsın sen ya Ali

La feta illa Ali şanında aşmıştır nüzül
Haldi içinde zık ge vü devarsın sen ya Ali

Evvel-i ahirde sensin zahir-i batında sen
Akl-ı evvelden hüveyda yarsın sen ya Ali

Evvel ü ahirde sensin dinimi şarkı eyleyen
Dillere gönüllere ikrarsın sen ya Ali

Çıktı miraca Muhammet dedi doksan bin kelim
Sırr-ı hakka mahremi esrarsın sen ya Ali

Enbiyalar mihrisin sen evliyalar serveri
Gazilere serveri serdarsın sen ya Ali

Henüz adem tayından halk akın manuşıkar
Dü cihan halkı yok iken varsın sen ya Ali

Bu **Hatayi** bendenin sensin muradı mahsudu
Kanda baksam görünen didarsın sen ya Ali

321. Serilip Geriye Kalmak Görünür⁴²¹

Bir sofı yoluna küstahlık etse
Serilip geriye kalmak görünür
Bek marurlansa da kibirli olsa
Ahirinde murdar ölmek görünür

Ahreti koyup da dünya için deşerse
Nefsine uyar da yoldan şaşarsa
İki kardaş biri yoldan düşerse
Onun nasibini bölmek görünür

421 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Birinciden düşen ya bir hal olur
İkinciden düşenin gönlü kal olur
Üçüncüden düşene sitem yol olur
Onu yoluyunan görmek görünür

Dördüncüden düşenin özü dar olur
Beşinciden düşenin işi zor olur
Altıncıdan düşenin nuru nar olur
Bir vakit derdine yelmek görünür

Yedinciden düşenin yazı kış olur
Sekizinciden düşenin bağı taş olur
Dokuzuncudan düşenin gözü yaş olur
Malın mülkün guram etmek görünür

Onuncudan düşen yola gelemes
On birinciden düşen ağlar gülemes
On ikinciden düşen derman bulamaz
Bir mürşit bir buyruk bulmak görünür

Arayı arayı mürşidin bulur
Mürittir yakasını eline alır
Erenler yerden gökten kuvvetli olur
Yüzün süre süre ceme gelmek görünür

Yüzün süre süre ceme gelirse
Cem kuvvetli olur ceme gelirse
Erenler devşirip ceme gelirse
Ona imam Cafer tarığını çalmak görünür

Ona her dede de tarık çalamaz
Kaşncı babdan düştüğünü bilemez
Sitamcı da sitam hakkın alamaz
Onu dört kapıya bölmek görünür

Hatayi'mdir bundan böyle geçilir
Mucizattan hak evine göçülür
Mümin olana rahmet saçılır
Yeniden yoluna gelmek görünür

322. Tutabilirsen Gel Beri⁴²²

Aştı gitti bir örümcek
Tutabilirsen gel beri
Yediğimiz hak lokması
Yutabilirsen gel beri

Delil eylediler canı
Söylediler Süleyman'ı
İçtiğimiz aslan kanı
İçebilirsen gel beri

Has bahçenin gülüyüm
Şemsi kamer bülbülüyüm
Kırk kapının kilidiyim
Açabilirsen gel beri

Şah **Hatayi'm** aman aman
Dağları бүрүdü duman
İşte İncil işte Kuran
Seçebilirsen gel beri

323. Yavru Yitirmek Zor İmiş⁴²³

Yüce dağlar kar ımış
Yavru yitirmek zorumuş
Dört yanım gözetirdim
Meğer avcı var ımış

Yavrum üç günlük idi
Gayetin bölü idi
Ben yavrumu yitirdim
Yanıma şenlik idi

422 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**4 **Hece Ölçüsü:** 8'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

423 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**27 **Hece Ölçüsü:** 7'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Avcı kolun kırılsın
Temelinden sürülsün
Sen de kaybet yavrunu
Ciğerciğin bölünsün

Hayal geldi düş geldi
Sefa geldi hoş geldi
Birgün kuşluk mahali
Çıka bir Derviş geldi

Yedi sene tastamam
O geldi sahip zaman
Ol geyik imdadına
Alim erişti hemen

Nice himmet eyledi
Nice derya boyladı
Ali değil adına
Ulaş oğlu söyledi

Geyik sen ne melersin
Dağı taşı delersin
Geyik sen ne kaybettin
Niçin dertli melersin

Derviş ben de melerim
Dağı taşı delerim
Aldırdım da kuzuyu
Bunun için melerim

Kaç atlı çapardılar
Toz toza kopardılar
Geyik senin yavrunu
Ne yandan apardılar

Dört atlı çapardılar
Toz toza kopardılar
Derviş benim yavrumu
Kıbleden apardılar

Visalına ereyim
Gonca gülün dereyim
Geyik sen himmet eyle
Ben yavrunu bulayım

Okuyup yazandadır
Kelamı düzendedir
Nasıl bulun ya derviş
Yavrum şimdi kazandadır

Okuyup yazandaysa
Kalemi düzendeyse
Bende bulurum yavrunu
Yavrun şimdi kazandaysa

Geyik derviş söyleştiler
Toz toza bölüştüler
Yedi sene dolaştılar
Avcılara kavuştular

Oynayıp ütmen mi avcı
Kaldırıp atman mı avcı
Nasıl tuttun yavrusun
Hak'tan korkman mı avcı

Oynayıp atmaz idim
Can cana katmaz idim
Avcılık etmez idim
Allahtan korksa idim

Tat mısın tatar mısın
Her dilden öter misin
Avcılık ayıp değil
Sen avını satar mısın

Hem tatım hem tatarım
Hem her dilden öterim
Dört yüz altın verirseniz
Ben avımı satarım

Visalına erdiler
Gonca gülü derdiler
Bir yavrunun yüzünden
Dört yüz altın verdiler

Git yoldan kalma avcı
Ye ye de doyma avcı
Ne kazancın var ise
Bereket bulma avcı

Visaline ereyim
Gonca gülü dereyim
Geyik hele gel yanıma
Şimdi yavrun vereyim

Hey andına andına
İnanamam andına
İnsanlar çiğ süt emmiş
Ben inanmam andına

Oynayıp tutmaz mısın
Can cana katmaz mısın
Yavrum bahanesine
Beni de tutmaz mısın

Mele hey anam mele
Sesin dağ taşı dele
İnsanlar çiğ süt emmiş
Seni de geçirir ele

Oynayıp üten yoktur
Kaldırıp atan yoktur
Şah-ı merdan başı'çün
Seni hiç tutan yoktur

Kan kanınan kaynaştı
Can canınan söyleşti
Erler himmet eyledi
Geyik yavru kavuştu

Hatayî'm ulaştılar
Böylece uğraştılar
Pirler himmet eyledi
Hasretler kavuştular

324. Ye Yalanı Silmişem Ben La Feta İlla Ali⁴²⁴

Elif onu bulmuşam Be la Feta illa Ali
Ye yalanı silmişem ben la feta illa Ali

Be bağa mülkünde hakim Mustafa ve Murtaza
Lam elif la demezem men la feta illa Ali

Te temenna eyledim sırrında izhar eyleyip
He hilal levhinde gördüm la feta illa Ali

Se sebatim adım su toprak u yeldendir benim
Vav vücudun şehriyem ben la feta illa Ali

Cim cemalinle celalin isteyip kıldım talep
Nun nihayet buldu canım la feta illa Ali

Ha hayal eyler zebanim Ali'mi yad etmeğe
Mim Muhammet Mustafa'dır la feta illa Ali

Hı haber verdi Hasan hulku Rıza'yel bana
Lam letafet mülki içre la feta illa Ali

Dal dilimde şah Hüseyin-i Kerbela'nın methi var
Kel kerem kani Ali'dir la feta illa Ali

Zel zelil et nefsin Zeynel abanın aşkına
Kaf kadirdir hak yolunda la feta illa Ali

Re riya etti havariçler Muhammet bağına
Fe Fırat akıp dedi kim la feta illa Ali

424 **Nefes, Nazım Şekli:** Kaside **Beyit Sayısı:**17 **Aruz Ölçüsü:** Fâilâtün / Fâilâtün /
Fâilâtün / Fâilün

Ze ziyade kıldı gönlüm Cafer'in muhabbetin
Gayın gayri demezem ben la feta illa Ali

Sin sarhoş eyledi Musa Kazım bilmeni
Ayn aynında ayandır la feta illa Ali

Şın şah-ı Horasan ibn-i Ali Musa Rıza
Zı zuhur oldu cihanda la feta illa Ali

Sat safa ehli Taki'dir alem içre gerçi kim
Tı tariki gösterir hem la feta illa Ali

Dat zamirim mülküne server Naki'dir bilmişem
Askeri'nin zikridir hem la feta illa Ali

Ya Muhammet Mehdi sahip zaman sırr-ı resul
Teşbihim zikrim dilimde la feta illa Ali

Ey **Hatayi** gör hayatı cavidan bulasın nola
Gönlüne mihman oluptur la feta illa Ali

325. Yorulup Yollarda Kalmaz İnşallah⁴²⁵

Muhammet Ali'yi candan sevenler
Yorulup yollarda kalmaz inşallah
İmam-ı Hasan'ın yüzün görenler
Hüseyin'den mahrum olmaz inşallah

İmam-ı Zeynel'den bir dolu içen
İmam-ı Bakır'dan kaynayıp coşan
Sıtkıyla İmam Cafer'e ulaşan
Bundan özge yola sapmaz inşallah

İmam-ı Musa'dan gelen erenler
Can baş feda edip cemler görenler
İmam-ı Rıza'ya zehir verenler
Divanda şefaet bulmaz inşallah

425 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Birgün olur okuturlar defteri
Şah oğlunun elindedir teberi
Uyanırsa Taki Naki Askeri
Açılan gülümüz solmaz inşallah

Hatayi der birgün bu iş de biter
Özünü kata gör ulu ol katar
Mehdi şevki bu cihanı tutar
Şah oğluna sitem olmaz inşallah

326. Şah Hatayi Mahlas Beyitler⁴²⁶

Hatayi'm der sana bak
Senden açılır sabah
El üstünde toz gözetme
Gözündeki hezana bak

Hatayi'm der yol ince
Yol içinde yol ince
Bir kılı kırk kere bölmüşler
Daha derler yol ince

Hatayi'm hana gider
Handan da hana gider
Gafil durman gaziler
Bizim yol şaha gider

Hatayi'm der dara dur
Mıdara durma dara dur
Eğer kalbin karaysa
Yüz bin kere dar olur

Hatayi'm der hü deme
Hizmet eyle ademe
Hizmet edersen ademe
Sende erersin bu deme

426 Hatayi mahlası ile, diğer şiirlere ait olmayan toplamda 9 adet mahlas kıta bulunmaktadır.

Hatayi'm der demiş ol
Her meyveden yemiş ol
Tutarsa da tutmasa da
Hata bize demiş ol

Hatayi'm ol çağında
Bil gönül ol çağında
Vakit-i gaip etme
Bir himmet ol çağında

Hatayi'm der orucum
Oruçlardan orucum
Daima yer içerim
Hepisinden orucum

Hatayi'm der yarmalama
Yeri göğü durmalama
Muhabbetin kapısı dururken
Bacasından tırmanma

Tacettin

Şair hakkında yeterli bilgi yoktur, sitem içerikli yazdığı deyiş Kara Musa'nın diğer aktardığı deyişler gibi ağır bir deyiş değildir. Çorum ve çevresinde bulunan, fazla tanınmayan, Kara Musa'nın hafızasından kaydedilmiş bir şairimizdir. Yerel aşıklardan olduğu söylenebilir. Kara Musa'nın hafızasında şaire ait bir kelimedir.

327. Olamadım Hakka Gülyeri Yeri⁴²⁷

Geçen günlerini verdin boşuna
Olamadım hakka gül yeri yeri
Kolay değil olmak ilme aşına
Bir kaptan bir kaba dal yeri yeri

Ne bir söz dinlettin ne de dinledin
Her ne ettin ise kendine ettin
İnsan geldin hayvan çekildin gittin
Yandın ateşlere kül yürü yürü

427 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**4 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Yalan söze gerçek gibi çekıştin
Hayal ile ekip yalanla piştin
Kendi kazdığın o çukura düştün
Hayrını şerrini bil yürü yürü

Ey **Tacettin** bozuluyor sözlerin
Gerçeklere doğru çevir yüzlerin
Güler yüz tatlı dil kalır eserin
Ölmeden evvelin öl yürü yürü

Teslim Abdal

Teslim Abdal'ın hayatı ile ilgili bilgiler kaynaklarda farklılık gösterir. Araştırmalarda, farklı yer ve zamanlarda yaşamış Teslim Abdal (lar) ve türbesi olduğu görülmektedir (Denizli, Çorum, Malatya, Trakya). Bunlardan en bilineni 17. yüzyılda yaşamıştır ve asıl adı Mehmed'dir. Sultan 4. Murad döneminin bir Bektaşî büyüğü, yeniçeri ocağının halife babasıdır ve Bağdat seferine katılmıştır. Alevi ve Bektaşî şairleri içinde önemli yeri vardır. 17. yüzyılda Çorum yöresinde yaşadığı düşünülen Teslim Abdal'ın yaşamı üstüne ayrıntılı bilgi yoktur. Çorum'a bağlı Teslim köyü onun adını taşır. Mezarı ve türbesi Çorum ili Mecitözü ilçesine bağlı Teslim köyündedir. Köyün önceki adı Teslim Abdal değildir. S. Nüzhet Ergün, Vasfi Mahir Kocatürk, Cahit Öztelli ve Refik Ahmet Sevengil gibi yazarlar, Teslim Abdal'ın Denizli'de kendi adına izafe edilen Teslim Abdal Sultan zaviyesinde yattığını ve 4. Murat (1612-1640) dönemini gördüğünü, Bağdat fethine (1638) katıldığını söyleyen kaynaklara değer vermişlerdir. Ancak bu Teslim Sultan Abdal hakkında elimizde hiçbir belge ve bilgi yoktur. Bir başka Teslim Abdal daha vardır ki, Onun mezarı, Trakya Keşan'a bağlı Teslim Abdal köyündedir. Diğer bir Teslim Abdal Elazığ'ın Baskil ilçesine bağlı Şeyh Hasan (Şih Hasan) köyündendir. Şeyh Ahmet dedenin torunlarından dördüncüsü olan Şeyh Melek kolundan gelen Kalender Abdal'ın oğludur. Kalender Abdal da bir gerçektir ve nefesleri vardır 1670 yıllarında yaşamış olduğu anlaşılr. Teslim Abdal'ın sağlığında öldüğü için, Ceddi Şeyh Ahmet dede mezarlığında gömülüdür. Hüseyin oğlunun mezarı Teslim Abdal'ın türbesi içinde, Süleyman, Bektaş ve Cafer'in mezarları ise Teslim Abdal mezarlığındadır. Süleyman oğlundan gelen Derviş Ali'nin türbesi de Şeyh Ahmed dedenin türbesi bitişiğinde kârgir kubbeli bir türbedir. Derviş

Ali de bir gerçek Er'dir. Yaygın nefesleri vardır. Teslim Abdal'ın sayısı çok olan nefesleri vardır. Ama elimize ancak yetmiş kadarı geçmiştir. Köyünde onun soyundan gelenler onun eserlerini kimseye vermeyip saklamaktadırlar. Bu yüzden fazla elde edilememişlerdir. Teslim Abdal ata ve dedelerine saygılı bir kişidir. Bu yüzden öldüğü zaman kendisine daha fazla ilgi gösterilip, Şeyh Ahmet dedeye daha az ilgi gösterilme ve bu yüzden de saygısızlık etmiş olması htimaline karşı, kendi mezarının bugünkü Tepe Düzü mevkiine yapılmasını vasiyet etmiş. Onun için Şeyh Hasan köyünün iki mezarlığı var. Teslim Abdal'dan sonra bu soydan gelen kişiler Teslim Abdal mezarlığına defnedildiler. Yalnız Teslim Abdal'ın oğlu İmam Teslim Abdal hayatta iken vefat ettiği için Şeyh Ahmet Dede mezarlığına defnedilir. Teslim Abdal, tarikatta yüksek yeri olan bir pirdir. Pir Sultan Abdal kadar olmasa da Alevi ve Bektaşilerce benimsenmiştir. Kara Musa'nın hafızasında şaire ait iki kelam vardır.

328. Necattan isen Yol Bana Ne Eyler⁴²⁸

Dört duvar içinde olsa mekânım
Necattan isen yol bana ne eyler
Yanındaki sudan kaskı çekesim
Ayakta çağılayan sel bana neyler

Mekânım balçıktır ustazım Ali
Muhammet nesline demişiz beli
Çekerim kafrını sürerim yolu
Ben haktan korkarım el bana neyler

Dünyada gerçekler katara uydu
Aşk ile muhabbet ikrarın bendi
Pirimden almışım hayır gülbengi
Haramili alan bel bana neyler

Teslim Abdal eder gözler kanlı yaş
Aradım bulmadım ben sevdalı baş
Herkesin ameli kendine yoldaş
Haramzade olan kul bana neyler

428 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**4 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

329. Padişah Eylemiş Elin Üstüne⁴²⁹

Övmüş de yaratmış kendi nurundan
Padişah eylemiş elin üstüne
Cemalin gördüm de salavat verdim
Çiçekler sakınmış senin üstüne

Vallahi Kuran'dır senin sözlerin
Yasin-i şeriftir iki gözlerin
İnne fetahna suresidir yüzlerin
Vetdua inmiş de dilin üstüne

Kaşların üstüne benler düzülür
İkrardan bozulan haktan üzülür
Ak göğsünün üstüne tepbet yazılır
Vel şemsi inmiş te dilin üstüne

Alnımıza yazıldı böyle bir yazı
Hak için kılarız bizde niyazı
Ayete'l-kürsüyle güzel ihlası
Okuyup gideriz yolun üstüne

Teslim Abdal eder sensin çırası
Errahmandır iki kaşın arası
Güzel bismillahla elham suresi
Elif lam mim inmiş hattın üstüne

Turabi

Âşık Sefil Turabî'nin asıl adı Musa Eyüp Bozdemir'dir. 1951 yılında Tokat'ın Zile ilçesine bağlı Kızılca köyünde doğmuştur. Babası Ali, annesi Satı, kardeşleri Ahmet ve Fatma'dır. Amcasının kızı Ümmü Gülsüm ile evlenmiş, bu evlilikten Satılmış, Bayram ve Fadik adında üç çocuğu olmuştur. Sefil Turabî, şiirlerinde genellikle kişisel sorunlara yer vermekle birlikte toplumsal konulara ve Alevilik-Bektaşılık temalarına da değinmiştir. Şiirlerini çoğunlukla eş dost meclislerinde seslendirmiştir.

429 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Âşıklığa başlamasını şöyle anlatır: Üç yaşında babasını kaybettikten sonra dedesi tarafından büyütülmüş, gençlik yılları çobanlık ve tarla işleriyle geçmiştir. 15-16 yaşlarında şiir yazmaya başlamış, askerlik sonrası İstanbul'a işçi olarak gitmiştir. Gurbet hayatının zorlukları onun aşıklığını olgunlaştırmış, saz çalmayı da bu dönemde öğrenmiştir. Bir süre sonra memleketine dönerek Zile'ye yerleşmiştir. Detaylı bilgi için <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sefil-turabi-musa-eyup-bozdemir>. Kara Musa'nın hafızasında şaire ait bir kelim vardı.

330. Konya Tarafından Bor Dedi Bana⁴³⁰

Dedim dilber senin aslın nereli
Konya tarafından Bor⁴³¹ dedi bana
Dedim aşkın ile sinem bereli
Dermanı bulunmaz çar dedi bana

Dedim zülün eyle boynuma zincir
Dedi var yıkıl git hey ihtiyar pir
Dedim talim edip olsun muhap bir
Bir rüya görmüşüm yar dedi bana

Dedim ruhun ahmer yoksa al mıdır
Dedi serv-i kaddim hub ne hal midir
Dedim şirin lebin söyle bal mıdır
Şirin değil bir ez şal dedi bana

Dedim bir kısacık imam edip ver
Dedi hilma gelip bu herif nedir
Dedim hem yanımda birdir sim u zer
Derviş fakir sefil hor dedi bana

Dedim kemendimdir gisuyu telin
Dedi **Turabi** çeksen benden elin
Dedim seyreyleyim her gerdanda halin
İşte gözün görmez kör dedi bana

430 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb... Dedim dedili koşma olarak da bilinir. Karşılıklı konuşma yansıtır.

431 **Bor:** Niğde'nin ilçesi

Veli

Yazılı kaynaklarda doğrudan kendisi ile ilgili bilgi yoktur. Kaynaklarda Sivas Şarkışlalı Âşık Veli isimli bir şair yer almaktadır. Buradaki Veli mahlaslı şairin 23. Bektaşî postnişini Hamdullah Çelebi'nin Amasya'ya sürgün edilmesinden sonra ona olan bağlılığını ifade etmek için “Nasip olur Amasya'ya varırsan” kelimini yazan kişi olduğu düşünülmektedir. Hamdullah Çelebiye selam göndermesi onun 19. yüzyılın ilk yarında yarısında yaşadığını işaret eder. Hurufî özelliklerde gösteren Âşık Veli tasavvuf bilgisi gerektiren kelimeleri de vardır. Kara Musa'nın hafızasında şaire ait dört kelam vardır.

331. Fehmedersen Aziz Mihman Sendedir⁴³²

Gafil durma cümle cihan bir vücut
Fehmedersen aziz mihman sendedir
Secd(e) etti âdeme kılındı sücut
Eğer ki arş u rahman sendedir

Âdem hadd(i) üsdüva Âdem esmadır
Âdem beytullahtır Âdem kabedir
Mimberdeki Muhammet Mustafa'dır
Eğer kul olursan sultan sendedir

Âdem haktır hak Âdem'e sır oldu
...

Ali'yi sorarsan güferin kani
Dünyaya mey(i)l verme ahiri fani
Katerden ayırma yaradan kani
Be'nin altındaki nokta Ali'dir

Ali'yi sorarsan cümlelerin canı
On ik(i) imam aşkın(a) efendim kani
Cisim-i divanda eleyen kani
Be'nin altındaki nokta Ali'dir

432 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**7 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb... Şiirin aslı 7 kıya olmasına rağmen 3. kıta defterde yazılı değildir, Kara Musa'nın da aklına gelmemiştir.

La feta ill(a) Ali'm karanlık kaldır
Karanlığı kaldır aydına erdir
Ta ezelden sevdiğim bir tek oldur
Be'nin altındaki nokta Ali'dir

Veli'm eder sultan Ali'm uludur
Kızıl Deli Hacı Bektaş velimdir
Muhammet Ali'nin sevgil(i) yâridir
Be'nin altındaki nokta Ali'dir

332. Hepisinin Başı Bire Bağlıdır⁴³³

Lam elif be'nin altında bir nokta
Hepisinin başı bire bağlıdır
Doğru sürün evliyanın yolunu
Hepisinin başı bire bağlıdır

Âdemi balçıktan yaptın yarattın
Cansız yumurtaya bir can ilettin
Bunca mahlukatın rızkın dağıttın
Hepisinin başı bire bağlıdır

Doksan bin kelam da Ahmed'e indi
Yaz kâlem dedi de kâlem çalındı
Ayetli hadisli Kuran bilindi
Hepisinin başı bire bağlıdır

Kudret kandilinden bir nur açıldı
Yaz kâlem dedi de kâlem çalındı
Âdemin önüne levha açıldı
Hepisinin başı bire bağlıdır

Veli'm eder kulh ü allahü ahad
Allahümme salli âlâ Muhammet
Ver Muhammet Mustafa'ya salavat
Hepisinin başı bire bağlıdır

433 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

333. Ve de Allah u Semet Entüm Dedi⁴³⁴

Kulhü allahu ahad entüm dedi
Ve de Allah u semet entüm dedi
Lem yelit velem yulet entüm dedi
Velem yekün küfüven ahad dedi
Niyazım secdem hamdullaha dedi

Yedullah da yedi ayettir dedi
Yer ile gök yedi kat kat yedi
Be altına onun ismini kodu
Niyazım secdem hamdullaha dedi

Hak emir kılınca Cebrail saldı
Yetmiş iki yerden toprak al dedi
Onlardan ademi yapsınlar dedi
Cümle âlem birliğim(i) bilsin dedi
Niyazım secdem hamdullaha dedi

Yedi ayeti dört yanına dizdi
İblis de ne olacağını sezdi
Âdem'e secde etsin dedi
Etmeyenler kendini atsın dedi
Niyazım secdem hamdullaha dedi

Ali'm Hasan ve Hüseyin'in adı
İmam Zeynel Bakır Cafer'in tadı
Hem Kazım Musa Rıza'dır üstadı
Taki Naki Asker(i) Mehdi penahı
Niyazım secdem hamdullaha dedi

Ol yedi esmayı çatmıştır yedi
Yedi deryayı da katmıştır yedi
Sene tam bin iki yüz yetmiş yedi⁴³⁵
Söyler hü **Veli**'nin hocası dedi
Niyazım secdem hamdullaha dedi

434 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**6 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

435 Miladi 1860/1861

334. Yaz Ellerim Dile Gelen Destanı⁴³⁶

Gönül ne gezersin bağı bostanı
Yaz ellerim dile gelen destanı
Hacılar geziyor Arabistanı
Dolaşır Kâbe'yi boşu boşuna

Ali evladına sevgisi yoktur
Tarikat ehline buğuzu⁴³⁷ çoktur
Kıldığı namazın faydası yoktur
Hemen yatsın kalksın boşu boşuna

Aşk olmayan insan hayvan sayılır
Ehl-i beyt bilmeyen kırdı yayılır
Ferhat Şirin için yanar kavrulur
Kayalar yardılar boşu boşuna

Herkes bu dünyada kazanır azık
İmamlık taslanır ilmine yazık
İlim neylesin ki mayası bozuk
Sağa sola ürer boşu boşuna

Yetmiş üç milletin mezhebi vardır
Kimisi genişdir kimisi dardır
Lanet ol yezidin gözleri kördür
Okurlar Kuran'ı boşu boşuna

Söyle **Veli'm**⁴³⁸ söyle hemen bu sıra
Kerbela sultanı şah Hüseyin'e
Ehl-i beyt kavuştu ab-ı kevsere
Aksın Fırat suyu boşu boşuna

Veysel

Âşık Veysel Şatıroğlu (1894–1973), Türk halk edebiyatının en tanınmış ozanlarından biridir. 1894 yılında Sivas'ın Şarkışla ilçesine bağlı Sivrialan köyünde doğdu. Yedi yaşında çiçek hastalığı geçirdi ve iki gözünü de kaybetti. Genç yaşta saz çalmayı öğrenerek duygularını, acılarını ve

436 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**6 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

437 **Buğuz:**Kin

438 Çorum'un Kuzey Köyü'nden rahmetli Veli Çavuş'un deyişi

düşüncelerini halk şiiri geleneğiyle dile getirdi. Ustası Âşık Ali Ağa idi; onun aracılığıyla halk ozanlığı geleneğini benimsedi. Şiirlerinde insan sevgisi, doğa, vatan, ölüm, kader, zaman ve gerçekçilik temalarını işledi. Eserlerinde sade Türkçe kullandı; halkın diliyle derin felsefi anlamlar kurdu. Âşık Veysel, halkın içinden çıkan bir bilge ozandı. Hayatının büyük kısmını köyünde geçirdi, ancak sesi ve sözüyle tüm Türkiye'ye ulaştı. 1973 yılında Sivrialan'da vefat etti. Bugün hem Cumhuriyet Dönemi halk şairlerinin sembolü hem de insan sevgisinin sesi olarak anılır. Kara Musa'nın hafızasında şaire ait iki kelimedir.

335. Gel Birlik Kavline Girelim Kardaş⁴³⁹

İtimat edersen benim sözüme
Gel birlik kavline girelim kardaş
Birlik çok tatlıdır benzer üzüme
İçip şerbetini duralım kardaş

Son verelim iftiraya bühtana
Gel gardaşım sevişelim can cana
El birlikle çalışalım vatana
Çak oğul değdikçe gün olur kardaş

Çalışıp kurtulalım suizandan
Neden sen tek ben tek usandım candan
Çağamız neslimiz aynı bir kandan
Bütün yaraların saralım kardaş

Veysel'in⁴⁴⁰ sözleri kanun dışı mı?
Mantığa uymazsa kesin başımı
Bana düşman etmiş vatandaşımı
Sebebi ne ise soralım kardaş

439 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**4 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

440 Âşık Veysel

336. Yok Gözünde Perde Senin⁴⁴¹

Şu âlemi gören sensin
Yok gözünde perde senin
Haksıza yol veren sensin
Yok mu burda suçun senin?

Kâinatı sen yarattın
Her şeyi yoktan var ettin
Beni çıplak dışar(ı) attın
Cömertliğin nerde senin?

Ne acayip sırların var
Türlü türlü dillerin var
Ne karanlık yolların var
Sırat köprün nerde senin?

Âdem'i sürdün bakmadın
Cennetinde bırakmadın
Şeytanı niçin yakmadın
Cehennemin var da senin?

Kilisede despot keşiş
İs(a) Allah'ın oğlu demiş
Meryem ana neyin imiş
Hikmetin var burda senin

Kimden korktun da gizlendin?
Çok aradım çok izledim
Göster yüzün pek nazlandın
Mah yüzünde perde senin

Nidem **Veysel** aklım ermez
Uzun kısa dilim durmaz
Gözün görüp elim varmaz
Bir acayip sır da senin

441 Şathiye, **Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**7 **Hece Ölçüsü:** 4+4 duraklı 8'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** aaab/cccb/dddb...

Viran Abdal/ Virani/ Verani

Vîrânî Abdal, 16. yüzyılda yaşamış Alevî ve Bektaşî ozanı ve mutasavvıfıdır. Gerçek adı tam olarak bilinmez; “Vîrânî” mahlasını kullanmıştır. Safevî dönemi Anadolu’sunda yaşamıştır. Hacı Bektaş Veli yoluna bağlıdır ve Balım Sultan’ın halifelerinden sayılır. Şiirlerinde tasavvuf, vahdet-i vücud (birlik anlayışı), insan sevgisi, Hz. Ali ve Ehl-i Beyt sevgisi gibi konuları işlemiştir. Eserlerini hece ve aruz ölçüsüyle, sade bir Türkçeye yazmıştır. En tanınmış eseri “Vîrânî Divanı”dır. Alevî ve Bektaşî edebiyatının kurucu isimlerinden biridir. Kısaca, Vîrânî Abdal hem ozan hem tasavvuf düşünürü olarak Alevî ve Bektaşî kültüründe çok önemli bir yere sahiptir. Virani hakkında Kara Musa iki adet menkıbe anlatmış, aslına sadık kalınarak aşağıda verilmiştir. İlk menkıbemiz şöyledir:

Virani, birgün caminin kenarında oturuyor. Orada bulunanlar; “İbrik de su da var niçin almıyorsun?” dediklerinde Virani; “Getirin şu kırılascayı. Abdest alayım, kabul olmayascayı kılayım. Ondurmam namaz seni ondurmam/Alnımı değdirsem burnumu değdirmem” diyor ve ardından 17. sırada olan “Gönlünde Gümanı Salmaz Diyen Var” adlı deyişi okuyor. Diğer menkıbe ise Virani isminin nereden geldiğiyle ilgilidir. Yine ağzından duyduğumuz gibi aktardık.

Virani, şehrin birinde çok aç bir halde; “Ya Rabb, ben ne yapayım, bir nasip ver” deyince Hz. Ali, Hızır donunda karşısında görünmüştür. Hz. Ali:

- Camiden herkes yoğun bir şekilde çıkmaya başlayınca “Ali aşkına bana helva ile ekmek verin” deyip iste demiş.

Virani tamam demiş ve çıkan herkesten istemiş. Gönül gözü kör bir adam gelip;

- Kimin aşkına istiyorsun? demiş.

- Ali aşkına.

Adam alıp evine getirmiş ve gelir gelmez kölesine Virani’yi paramparça etmesini istemiş. Köle, Virani’nin kellesini vurup parçalamış ve bir çuvalın içine koymuş. Gece olunca bu gönlü kör adamın rüyasına Hz. Ali girmiş ve o adamı korkutmuş. Virani, bırakıldığı yerde bir yıl boyunca çuval içinde kalmış. Bir yıl sonra Hz. Ali yine Hızır donunda oradan geçerken çuvalın karartısını görmüş ve “Ya Rab, kerametini göster” demiş. Virani, cana gelince Hz. Ali’ye:

- Ben bir yıl önce kesilip buraya atıldım, demiş. Hz. Ali sebebini sormuş.

- Hz. Ali’yi çok sevdiğim için. Ben Ali’yim. Beni seversen yine gideceksin

*o camiye ve yine helva ve ekmek isteyeceksin, demiş Hz. Ali.
Virani gidip istemeye başlamış. Genç bir çocuk gelmiş ve demiş:
- Kimin aşkına istiyorsun?*

- Hz. Ali aşkına.

- Gel benimle, sana vereyim. Demiş ve Virani'yi eve götürmüş. Virani, evi tanımış. Önceki kesildiği ev. Virani korkmuş. Köşede kestiren adamı görmüş. Adam, kılı bir ayı olmuş. Virani'yi görünce yine homurdanmaya başlamış. Genç çocuk:

- Şu babamın halini görüyor musun? Senden sonra bu hale geldi, demiş. Virani, daha sonrasında Anadolu'ya gelmiş ve Balım Sultan'a dervişlik yaptı. Sonrasında Necefe gidip Hz. Ali'nin türbesinde bekçilik yapıp daha sonrasında Rum ellerine gitmiştir. Hz. Ali, onu bir Virane'de bulduğu için de adı Virane olarak kaldı.

Kara Musa'nın hafızasında şairin Viran Abdal mahlası ile beş şiiri Virani/Verani mahlası ile 38 şiiri vardır.

337. Efendim Sultanım Ol Şah-ı Merdan⁴⁴²

Hakikat cisminde bir cana canan
Efendim sultanım ol şah-ı Merdan
Ol dem kulum aldım emrine ferman
Muhammet Bakır'dır sultan-ı devran

Hasan hulku Rıza hem merdi Kuran
Hüseyin-i Kerbelâ din ile iman
Ali Zeynel abadır hem merdi meydan
Muhammet Bakır'dır sultan-ı devran

İmam-ı Cafer'dir hak şahı irfan
Dedilin Musa-yı Kazım'dır Rıza şah-ı Horasan
Taki'dir rehberi mümine Müslüman
Muhammet Bakır'dır sultan-ı devran

Naki'dir şubi nuş nuru Rahman
Hasan şah Askeri güneşte ayan
Zuhuru Mehdi'dir git dinle ey can
Muhammet Bakır'dır sultan-ı devran

442 **Nefes/Faziletname, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı
11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Viran Abdal garibin ismi viran
Velakin aşkıyla oldum menzin han
Dinlemez Rahmimin destine derman
Muhammet Bakır'dır sultan-ı devran

338. Ademe Bak Yedi Esmâ Sendedir⁴⁴³

Ademe okunur yedi yedullah
Ademe bak yedi esma sendedir
Ademde değil mi sırrı sırrullah
Ademe bak yedi esma sendedir

Sen seni bilirsen hepisi sende
Allemel esmanın tapusu sende
Yedi ayet yedi Mushaf kapusu sende
Ademe bak yedi esma sendedir

Hak seni yarattı saldı cihana
Bunca evliyalar geldi bu hana
Hakkı bir bil gark olursun tufana
Ademe bak yedi esma sendedir

Ey **Virani** bunu hak verdi vallah
Otuz iki hatmi amentü billah
Ademe şerifim demedi mi Allah
Ademe bak yedi esma sendedir

339. Ali Batın Ali Zahir⁴⁴⁴

Ali ezel Ali ahir
Ali batın Ali zahir
Ali'dir saki-yi kevser
Ali benim mihmanımdır

443 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**4 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

444 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**9 **Hece Ölçüsü:** 8'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Ali yağmuru yağdıran
Ali şimşek yalabadan

Ali gökleri gürleten
Ali yıldırımları atan
Ali yeri göğü tutan
Ali benim beytullahımdır

Âşıkların ataş(1) Ali
Zikredenın putas(1) Ali
Bu dünyanın ötes(i) Ali
Ali'dir benim Kabemdir

Evvel Ali ahir Ali
Dört kitabı okur Ali
Kandilde nurdan balkır
Ali Ali benim şahımdır

Yer altında oturan Ali
On sekiz bin aleme nasip kısmet getiren Ali
Cebraile yeşil kubbede sen sensin ben benim diye soran Ali
Ali benim şah-ı merdanımdır

Kün deyip deryayı düzen Ali
Dünyayı yedi kere bozan Ali
Hindi Hindistan'a dakkada gezen Ali
Ali benim şakkul kamerimdir

Tur-i sinada oturan Ali
Musa'ya binbir kelam yetiren Ali
Lenterani kudretten getiren Ali
Ali benim sıtretül müntahımdır

Ezel Ali ahir nebi Ali'den güzeli
Hangi dünya Ali'nin üstüne konu
Ali benim sebbel mesanimdir

Vallahi billahi Ali ismin göğre Ali
On sekiz bin alemin sırrı fazlullahı Ali
Bu **Verani**'nin Allah'ı Ali⁴⁴⁵
Ali benim bai bismillahımdır

340. Ali Kalbim Üzere Sıtkınan Yar Eyledim⁴⁴⁶

Muhammed'in ümmetiyiz hakka ikrar eyledim
Ali kalbim üzere sıtkınan yar eyledim

İmam Hasan bahçesinde oldum diyadin
Şah Hüseyin'in bülbülüym söyle gülzar eyledim

İmam Zeynel Abidin'in eşğinde oldum pir geda.
Bakır'ı sıtkınan sevdim aklımı yar eyledim

Canımı dellala verdim Cafer-i Sadık'ın şehrinde
Kazım'ın müşterisiyim ona pazar eyledim

Şah Musa Rıza yolunda doğruyum elif gibi
Şah Taki bağ Naki Askeri'ynen pazar eyledim

Der **Virani** Mehdi-i can-ı dilden severim
Canı sevdiğim için ismimi **Virani** eyledim

341. Ali Şanına Sıtkınan Ali Şanına Eyvallah⁴⁴⁷

Nazar kıl ey talip Ali'dir cümle zatullah
Ali Şanına Sıtkınan Ali Şanına Eyvallah

Ali Alim hakikattır Ali nuru nübüvvettir
Ali tacı saadettir Ali'dir bai bismillah

445 Ali'ye Allah demek ulaştığı makamın en sonunda hissettiği manasındadır. Kadiri Mutlak Yaradan anlamında değildir. Bunu anlamak için Alevi erenlerinin teolojik görüşlerini anlamak gerekir yoksa kaba bir yargılama yapılmış olur.

446 **Nefes, Nazım Şekli:** Kaside **Beyit Sayısı:**6 **Aruz Ölçüsü:** Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilün

447 **Nefes, Nazım Şekli:** Kaside **Beyit Sayısı:**19 **Aruz Ölçüsü:** Feilâtün / Feilâtün / Feilâtün / Feilün (Adil Ali Atalay'ın "Virani Divanı ve Risalesi" isimli kitabında 65-66-67 numaralı sayfalarda bulunmaktadır.)

Ali şai şeriattır Ali rahi tarikattır
Ali dilde hakikattır Ali nutkumda ruhullah

Ali'dir rahmet rahman Ali'dir ahad insan
Ali'dir din ile iman Ali ayn-ı kelamullah

Ali'dir canımın canı Ali'dir nutkumun kanı
Ali'dir canımın canı Ali'dir ilm-i babullah

Ali nuru hidayettir Ali şahi vilayettir
Ali sahip keramettir Ali'dir emri emrullah

Ali'dir lahmike lahmi Ali'dir dembeke demi
Ali'dir cismike cismi Ali'dir bil resulullah

Ali'dir evvel ahir Ali'dir batın ve zahir
Ali'dir tıpkı tahir Ali'dir rah-ı ehlullah

Ali cennet Ali Rıdvan Ali huri Ali gülman
Ali candır Ali canan Ali levh üzre arşullah

Ali'dir evim laden bahre Ali'dir yâri peygambere
Ali'dir saki-yi kevser Ali'dir as seyfilullah

Ali ateş Ali bent Ali ab Ali hak
Ali zikir Ali akıl Ali aşk ve hayatullah

Ali'dir cümlelerin varı Ali'dir mansurun darı
Ali'dir aşkın kari Ali'dir cim cemalullah

Ali eldir Ali ayak Ali gözdür Ali kulak
Ali'nin seri pek mutlak Ali'dir zat-ı seyfullah

Ali'dir mazhar u zat Ali'dir hatt-i ayet
Ali'dir cümle kemalet Ali'dir fevz-i veliullah

Ali İncil Ali Tevrat Ali Zebur Ali firgan
Ali fazıl Ali ferman Ali'dir sema vechullah

Ali'dir secdeye mevcut Ali'dir herkese mabut
Ali'dir kibleyi mabut Ali'dir şan-ı beytullah

Ali'dir sahib-i düldül Ali bülbül Ali güldür
Ali esrarı Ali baldır Ali lezzette nebatullah

Ali'dir gün gibi envar Ali mihrap Ali mimber
Ali'dir katl-i anter Ali destanda sebilullah

Ali'dir bu **Verani**'nin nazargahı umutgahı
Ali'den gayrı kimim vardır Ali'dir ol veliyullah

342. Ali'dir İptida-i İmtihanın⁴⁴⁸

Ali'dir padişah-ı dü cihan
Ali'dir iptida-i imtihanın

Ali'dir mazhar u ilm-i hakayık
Ali'dir aslı fer ü cavidanın

Ali'dir kibleyi mabud u maksut
Ali'dir secdegahı müminanın

Ali'dir ehl-i ikrarın imanı
Ali'dir şefi-i ruzi cefanın

Ali'dir Mustafa yâri Hatice
Ali'dir hem deva fahri nisanın

Ali'dir şah Hasan mirim Hüseyin
Ali'dir atası Zeynal Abidin

Ali'dir Bakır-ı Cafer-i Kazım
Ali'dir ismin muy-ı Rıza'nın

Ali'dir hem Taki ve be Naki hem
Ali'dir Askeri Mehdi zamanın

Ali'dir bu **Virani**'nin dilinde
Ali'dir methin eyler evliyanın

343. Allah Cemaline Müptela Etmmişti⁴⁴⁹

Sübhanek kâşların arası
Allah cemaline müptel'(a)etmişti
Veddua vel leyli cemal(ın) suresi
Canım cemaline müptel(a) düştü

Cihanda olduysa bu da seraser
Ruz u şeb nurundan olduk münevver
Yetiş Balım Sultan Haydar-ı Kerrar
Canım cemaline müptela düştü

Viraniye hakka ikrarım verdim
Allemel esmayı hüsnünde gördüm
Allah bir Muhammet Ali'dir virdim
Canım cemaline müptela düştü

344. Be askeri bir noktadır Bai Bismillahirrahmanirrahim⁴⁵⁰

Elif Allah Ali'dir Eüzübillahimine semi'ül-azim
Be askeri bir noktadır Bai Bismillahirrahmanirrahim
Te türaptan buldu necat cümle uruhu ilmin
Se selamet kavuşturan Ali'dir ba değil mi

Cim cemalin şelvesine cümle huriler muhtaç
Ha hayasızlık ettimse gel kusurumdan geç
Hı haliktir ben mahluk eyle derdime ilaç
Dal delaletten kurtaran Ali'dir ba değil mi?

Zel zikri ederim Ali'yi dünü günü dilimde
Rı razı olmaz gayrı zu mahşer gününde
Ze zevalım yaklaşınca **ölem** onun yolunda
Sin selverdir seversen Ali'dir ba değil mi?

449 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**3 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

450 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**8 **Hece Ölçüsü:** 8+7 duraklı 15'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Şın şehadetlik ediyor ki Ali'nin abidiyiz

Sad saliktir söylüyor ki Ali'dir mabudumuz
Dat helata okuyor ki Ali'dir ver muradımız
Tı tabipler tabibi Ali'dir ba değil mi?

Zı zalimleri görünce çağrışır gerdigara
Aydın alemin Ali'si el vurur Zülfıkar'a
Gayın gayıptan nida eder ruz u mahşere
Fe felaketten kurtaran Ali'dir ba değil mi?

Kaf kadirdir halas eder cümle mahşerde bizi
Kef kerem kanidir Ali'dir mahşerin peygamberi
Lam la illallah çağırır şimdi görün Haydar'ı
Mim Muhammet'e miraçta yar olan Ali'dir ba değil mi?

Nun nida ediyor ki atın bu gün **Şimir'i** nara
Vav vali olur hükmeder ol vakitte onlara
He ye ile bir olur lanet okur hor bakanlara
Lam elif yedullahımız Ali'dir ba değil mi?

Virani'yim derdim Ali, dertlerime derman Ali
İkrar birdir iki diyenler mutlaka şeytanın kulu
...
Ali'ye inanmayanların imanı fasık değil mi?

345. Benim Kıl Geç Günahımdan⁴⁵¹

Hüda ya Mustafa hakkı
Benim kıl geç günahımdan
Aliyyü'l-Murtaza hakkı
Benim kıl geç günahımdan

Hatice Fatıma hakkı
Hasanü'l-hulku Rıza hakkı
Hüseyn-i Kerbela hakkı
Benim kıl geç günahımdan

451 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**7 **Hece Ölçüsü:** 8'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...(Adil Ali Atalay'ın "Virani Divanı ve Risalesi" isimli kitabında 72 numaralı sayfada bulunmaktadır.)

Ali Zeynel aba hakkı
Muhammet Bakır'ın hakkı
İmam-ı Cafer'in hakkı
Benim kıl geç günahımdan

Musa-yı Kazım'ın hakkı
Ali Musa Rıza hakkı
Taki be Naki hakkı
Benim kıl geç günahımdan

İmam Askeri hakkı
Muhammet Mehdi'nin hakkı
Çarda-i masumun hakkı
Benim kıl geç günahımdan

İlahi evliya hakkı
İlahi enbiya hakkı
Bu bir nur-i bağa hakkı
Benim kıl geç günahımdan

İlahi evliya hakkı
İlahi enbiya hakkı
Virani'nin geda hakkı
Benim kıl geç günahımdan

346. Beyan Hat Esrarın Budur Emi Kelamullah⁴⁵²

Nazar kıl veçhine dilber yazılmış satrı bismillah
Beyan hat esrarın budur emri kelimullah

Budur remzi resullallah bugün beş vakit namazda
Bu remzi anlamak güçtür dedi hakkı kündü kenzullah

Niçin on yedi farz oldu bu beş vakit arasında
Ona nasıl durur esma sıfatında beyanullah

452 **Nefes, Nazım Şekli:** Kaside **Beyit Sayısı:**7 **Aruz Ölçüsü:** Mefâîlün / Mefâîlün /
Mefâîlün / Mefâîlün

Kılar arif temaşasın bu savmun sırrını anlar
Kaşın mihrap edinmiştir iki aynın kelimullah

Okur sebbe'l mesaniden temaşa olur nutkun
Diriltir cansız eşyayı budur ab-ı hayatullah

Der deryayı hikmettir elif lam ile ha mim dal
Budur bünyadi beş vaktin kelamı ilm-i fazlullah

Amelin gati kadir kim bilipdir anı ehli-dil
Hibadir taati bişekildir ehl-i hakkullah

Virani hakka bende vasıl vasıl ilahi yar ol
Dilinde daima zikri Ali'dir elvelkiyallah

347. Böyle Talim Eyledi Pervendigar⁴⁵³

Ay yüzün şekkül kamerden âşıkâr
Böyle talim eyledi pervendigar

Allemel esma olupdur haddi üsdü va yüzün
Görmez bu cihanda onu gerdigar

Kainatin aslıdır yüzün senin
Secdagahımsın benim ey hubdigar

Bu **Virani** bendenin ey aşkı şaha
Eyleme senden edna ey hoşdigar

348. Canı Baş Ali'ye Kurbane Yazdım⁴⁵⁴

Ezelden men meni merdane yazdım
Canı baş Ali'ye kurbane yazdım

453 **Nefes, Nazım Şekli:** Kaside **Beyit Sayısı:**4 **Aruz Ölçüsü:** Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilün

454 **Nefes, Nazım Şekli:** Kaside **Beyit Sayısı:**8 **Aruz Ölçüsü:** Mefâîlün / Mefâîlün / Feû-
lün (Adil Ali Atalay'ın "Virani Divanı ve Risalesi" isimli kitabında 112-113 numaralı
sayfalarda bulunmaktadır. Bizde, kitaptaki halinden bir beyit eksiktir.)

Yolunda dünü gün bu kadar Ali'nin
Kul iden deftere ol haktan yazdım

Tevella kılmışımıdır ol Ali'ye
Teberra-i zümreyi mevrane yazdım

Evvel kün kılmaz teberra yezidi
Yezidin lanetün ol canına yazdım

Ezeli ebedi eşiğinde Ali'nin
Başını top ellerim çakanı yazdım

Ali rahında başım her ne çıksa gam değil
Ben anı lütfetden ihsana yazdım

Hemen mabudum maksudum Ali'dir
Bu gayrı işleri efsane yazdım

Ali emriyle bu cismim ey can
Hakikat vasfını **Verani** yazdım

349. Dergahına Nazar Eyler Bu Aşkın Pir Gedasına⁴⁵⁵

Sefer canım feda eyler Âşıklar dilbadesine
Dergahına nazar eyler bu aşkın pir gedasına
Okurum sebbe'l-mesani cemalın fatihasına
Yedi nokta yedi ayet yedi üstüvasına
Yedi yerde niyazım var iki kaşın arasında
Yazıldı satrı bismillah cemalın Fatihasına

Yedi kat yer yedi kat gök yedi derya seni söyler
Yedi kudret yedi beyza seni söyler
Yedi iklim yedi yıldız yedi ukba seni söyler
Kamu eşya yedi nusha yedi esma seni söyler
Yedi yedi yerde niyazım var iki kaşın arasında
Yazıldı satrı bismillah cemalın Fatihasına

455 **Nefes, Nazım Şekli:** Mütেকerrir Müseddes, **Müseddes Sayısı:**5 **Aruz Ölçüsü:**
Mefâîlün / Mefâîlün / Mefâîlün / Mefâîlün

Çar anasır çar mürekkep çar-ı evrah nişan ettik
Çar mürekkep çar-ı alem çar ferîştah nişan ettik
Çar kuvvet çar kitap çarda bir mah nişan ettik
Kaf-i nun içinde veliyullah nişan ettik
Yedi yedi yerde niyazım var iki kaşın arasında
Yazıldı satrı bismillah cemalın Fatihasına

Muhammet Mustafa imam Aliyye'l-Murtaza sensin
Hasan Hüseyin hakka yakın Ali Zeynel Aba sensin
İmam Bakır imam Cafer Musa-yı Kazım ibn-i İriza sensin
Taki Naki Şah Askeri Mehdi-yi hatm-i Hüda sensin
Yedi yedi yerde niyazım var iki kaşın arasında
Yazıldı satrı bismillah cemalın Fatihasına

Der **Virani Abdal** sana kurban sahavet sahibi irfan
Hakikat ilminin sırrı senin çeşmindedir ayan
Gez söyleyip söyleden sensin dedi men mesdi sergan
Fakıram kapına geldim bir avuç hakkıyla yeksan
Yedi yedi yerde niyazım var iki kaşın arasında
Yazıldı satrı bismillah cemalın Fatihasına

350. Dünya Yüzü Efkanıyım⁴⁵⁶

Dar üzere meydan oldum
Dünya yüzü efkanıyım
Birbir enta tebdil oldum
Tuba-yı can kurbanıyım

Bu bir sırr-ı esrar oldu
Hizmetimiz necat oldu
İşte hanem elif oldu
Hay Haydarın mekanıyım

Mekanım bağdat-ı diyar
Canım ve cananım işgar
Cüda katma yârimdir yar
Men bu yârin gülzarıyım

456 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 8'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...(Adil Ali Atalay'ın "Virani Divanı ve Risalesi" isimli kitabında 71 numaralı sayfada bulunmaktadır.)

Sabredip yararın atma
Nunun vasfını unutma
Dostum beni ters mat etme
Elif dalın kaf nunuyum

Virani kırklara geldim
Serimi tercüman kıldım
Bu pazarda Haydar gördüm
Hay Hu evin Kuran'ıym

351. Ehl-i Hikmet Kitabını Gümrah Olan Anlamaz⁴⁵⁷

Yedi derya mihnetini binde bir can anlamaz
Ehl-i hikmet kitabını gümrah olan anlamaz
Kündü kenzen okusan cahil ondan ne anlar
Gözü kör kulağı sağır bi-basırlar anlamaz

Arifi billah olanlar her sözde yekta olur
Meydanda merdan çar nefsin katledenler
Haris şehvete uyanlar nefsine kurban olur
Yedi tamu şiddetini binde bir can anlamaz

Dü cihanın rah-numası Haydar-ı kerrar ola
Çıkıp miraç kapısında haykırıp aslan ola
Sitretü'l-müntahada Mustafa'ya yar ola
Secde edip naz-nihanım binde bir can anlamaz

İlm-i ledünden ders alan Âşıklar yoldan olur
Ahd-i Ali mahdu Ali fatihaya ban olur
Beş esmaya Fatımatü'l-Zehra'ya sırdan olur
Kündü kenzin esrarını Ali inkar anlamaz

Menaraf sırrını bilirim der şu ahmak fakı
Secde et mevlaya yakında bulursun hakkı
Ey **Verani** dört kitapta Ali'nin methini oku
Hanedanı ehl-i beyti Şimr-i melun anlamaz

457 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 8+7 duraklı 15'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...(Adil Ali Atalay'ın "Virani Divanı ve Risalesi"
isimli kitabında 36-37 numaralı sayfalarda bulunmaktadır.)

352. Ekzerannasi Fehümle Yutmunun⁴⁵⁸

Gel beri bu demde olma gabulun
Ekzerannasi fehümle yutmünün

Ol sebepten söylerim sende kitap
Ve vaslaküm hallakümdür yağıbin

Her kim tastik eylemez nulku hakkı
Ver esü lehum fehüm lehüm münkürün

Kim ki evlada hıyanet eyledi
İnna ve ülaike hümül zal(i)mün

Ey **Virani** zat-ı hakkı kim görür
İnnallahu ve minciley ki racuun

353. Elifi Mimden Ayıran Ol Kezzap Dinden Çıkar⁴⁵⁹

İki nokta üç huruftur dört kitap ondan çıkar
Elifi mimden ayıran ol kezzap dinden çıkar
Hatt(i) üsdüvanın hesabın binde bir can anlamaz
Ziya verir şemsi kamer mah-i tab ondan çıkar

Ümmete vasıl oldun ise doğru raha gel beri
Nasip veren yeşil eli gözet gezme arada serseri
Otuz iki haruf tamam oldu harf be harf cümle vari
Birisi kaymakam oldu valisi ondan çıkar

Menaref ilimini Arifler okur bilir
Ehl-i beyte yetmeyenin imanını şeytan alır
Çar-ı anasır babında gönül dostunu bilir
Bunca mahluğun atası kef ile nundan çıkar

Arifi billah olanlar seçer aktan karayı
Elif fe sat dal bilenler sarsınlar o yarayı
Dost cemalım görenler de gezer gönül sarayı
Cümle ilmin anasıdır nun ile vav dan çıkar

458 **Nefes, Nazım Şekli:** Kaside **Beyit Sayısı:**5 **Aruz Ölçüsü:** Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilün

459 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 8+7 duraklı 15'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Ey **Virani** tevekkül ol gözle hakkın yolunu
Kündü kenzden haber alan bilir edna halini
Pa ça za ka gösteriyor hakkın doğru yolunu
İlm-i hakikat madeni cavidan ondan çıkar

354. Gider Küfrü Dili Nuh u Necat⁴⁶⁰

Gel ey aşkı bulayım dersin hayat
Gider küfrü dili Nuh u necât

Oku haddin hududun defterin
Bula gör allemel esma-yi zat

Arıt kalb kabasını pek yap ol
Süre gör oradan lat-ı menat

Tavaf et oku elhamdülillah
Yedi ayet yedi sıfat imhat

Verani Abdal Ali sayesinde
Main eyledi her müşikilat

355. Gönlünde Gümanı Salmaz Diyen Var⁴⁶¹

Gel gönül gidelim hikmet-i hakka
Gönlünden gümanı salmaz diyen var
Sualî gıyabımızda edenler varda
İlm-i hakikatten bilmez diyen var

İlm-i hakikatte gafletten cayan
Her ne ki iş işlerse Allah'a ayan
Şah Hüseyin gibi al kana boyan
Oruç tutup namaz kılmaz diyen var

460 **Nefes, Nazım Şekli:** Kaside **Beyit Sayısı:**5 **Aruz Ölçüsü:** Feilâtün / Feilâtün / Feilün (Fa'lün)

461 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Kaptan olsam her aletim düzdürsem
Kadırgamı girdaplarda gezdirsem
Aşkın deryasında gemi yüzdürsem
Kayığını deryaya salmaz diyen var

Ölüversen camilerin yolunda
Gine derler ırakı var belinde
Yedi kez yıkansan rahmet gölünde
Gusül edip abdest almaz diyen var

Şuayb özümüze gelir nideler
Durmaz zemimi eder ladenler
Şu zefil **Verani**'ye bühtan ederler
Özü çürük kalbi fasık diyen var

356. Hakikat Teşbihi Zikrim Durağı⁴⁶²

Virane gönlümün şem-i çerağı
Hakikat teşbihi zikrim durağı
Havariç boynuna aşkın burağı
Şah Hasan'dır şah Hasan'dır şah Hasan

Nübüvvet tahtının tacı şeriri
Velayet tahtının zetci müniri
Hüseyn-i kulların hem destin sürü
Şah Hasan'dır şah Hasan'dır şah Hasan

Sevenler şah Ali Zeynel abayı
Muhammet Bakır'ı Cafer hüdayı
Ederler her demi lütfü atayı
Şah Hasan'dır şah Hasan'dır şah Hasan

Şah-ı Kazım Rıza'dan bil kıble gahım
Taki ve Naki'dir secde gahım
Gönlümde maksudum mensabü cahım
Şah Hasan'dır şah Hasan'dır şah Hasan

462 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

İmam-ı Askeri Mehdi-livamız
Ali evladına candır bahamız
Virani Abdal fakirin rahmanımız
Şah Hasan'dır şah Hasan'dır şah Hasan

357. Hem Mahımsın Hem Şahımsın Dergahımsın Ya Ali⁴⁶³

Ya Ali dedim başladım ihlas ile işime
Hem mahımsın hem şahımsın dergahımsın ya Ali
Her ne kadar kaza gelse senden gelir başıma
Hem mahımsın hem şahımsın dergahımsın ya Ali

Senden izin olmayınca tığ koparmaz bir tüyüm
Balçığımı sen yoğurdun Cebrail koydu suyum
Korkarım günahım çoktur Hakka hoş varmaz huyum
Hem mahımsın hem şahımsın dergahımsın ya Ali

Dilime bir nokta geldi kalbime oldu güher
Cümle murat veren sensin derim leyl-i ven nahar
Ağzıma bir lezzet verdin dilime tatlı cöfer
Hem mahımsın hem şahımsın dergahımsın ya Ali

Bir adın Bektaş çağırttın giydin elifi taci
Bir elin kabey(e) uzattın bir ismin oldu hacı
Yetmiş ik(i) millet yarattın bir de güruh u naci
Hem mahımsın hem şahımsın dergahımsın ya Ali

Ol Muhammet Mustafa'yı sen gönderdin miraca
Sırrını beyan ettin perden kalmadı zerrece
Seni sıtkınan sevenler ulaşır yüz bin hacca
Hem mahımsın hem şahımsın dergahımsın ya Ali

Bir adın Hızır çağırttın ettin ırağı yakın
Seni sıtkınan sevene ahrette gelin yakın
Seni candan sevenlere cennet de olur yakın
Hem mahımsın hem şahımsın dergahımsın ya Ali

463 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**17 **Hece Ölçüsü:** 8+7 duraklı 15'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Bir adın Ali çağırttın derim sana hü Allah
İki elim yere koydum dedim pirim eyvallah
Hem Ali'msin hem tanrımsın hemi vallah hem billah
Hem mahımsın hem şahımsın dergahımsın ya Ali

Kara taşa nazar kılsan lütfe dile getirin
Sar(ı) öküzü bahan(e) ettin dünyayı kendin götürün
Hem Ali'msin hem tanrımsın hiç kalmasın hatırın
Hem mahımsın hem şahımsın dergahımsın ya Ali

İmam Hasan hulku Rıza bendesinin bendesi
Kerbelada şah Hüseyin şehitlerin rendesi
Şefâtinden mahrum etme ey erenler ey hası
Hem mahımsın hem şahımsın dergahımsın ya Ali

İmam Zeynel Abidin'e beli dedim dönmezem
Kanat yayıp gergest gibi her üleşe konmazam
Hüsnün bana ebü zülal bakmayınan doymazam
Hem mahımsın hem şahımsın dergahımsın ya Ali

Dünü günü zikrettiğim ol Muhammet Bakır'ı
Eyübün tenin kurt düştü kesmedi senden şükrü
Şefâtinden mahrum etme şu günahkar fakiri
Hem mahımsın hem şahımsın dergahımsın ya Ali

İmam Cafer güle baktı sabahın aldı tamam
Evliyalar serçeşmesi cümleye oldun imam
Dünü günü zikrimdesin zikrimden çıkman hemen
Hem mahımsın hem şahımsın dergahımsın ya Ali

Nuha gemiyi yaptırdın ol deryayı azime
Dua kıldı Ali'ye ve su kaldırdı yüzüne
Ey erenler niyaz kılın şah Musa-yı Kazım'a
Hem mahımsın hem şahımsın dergahımsın ya Ali

Deryalar mürekkep olsa vasfın gelmez bu dile
İmam Rıza avu tasın el(i)ne aldı güle güle
Şefâtinden mahrum etme şu günahkarı hele
Hem mahımsın hem şahımsın dergahımsın ya Ali

Vücuduma gülşen oldu mihman oldu bağının
Ali dine imanımsın aklı yetmez çoğunun
Dergahından mahrum etme şah Taki'nin Naki'nin
Hem mahımsın hem şahımsın dergahımsın ya Ali

Güfer taş a nazar kılsan mesken oldu bir zaman
Yetmiş bin şehir od'a yaktın o da oldu bir gümen
Askeri'ye ata dede Mehdi-yi sahip-zaman
Hem mahımsın hem şahımsın dergahımsın ya Ali

Verani'yem erilir mi bu sırrın ötesine
Bir kuluna nazar kılsan yetişir atasına
Medet Mürvet şahım kalma kulunun hatasına
Hem mahımsın hem şahımsın dergahımsın ya Ali

358. Hünkar Hacı Bektaş Veli Gel Yetiş⁴⁶⁴

Horasan'dan kalktı yürüdü geldi
Hünkar Hacı Bektaş Veli gel yetiş
Urum erleri kıyam'a durdu
Hünkar Hacı Bektaş Veli gel yetiş

Ali evladı olan eyledi iman
Müşküller halloldu kalmadı güman
Güdelim birlikte diyelim aman
Hünkar Hacı Bektaş Veli gel yetiş

Güvercin donunda Urum'a geldi
Kadıncık anayı görünce bildi
Varıp evladına kendi söyledi
Hünkar Hacı Bektaş Veli gel yetiş

Emredip taşları yerde sürüten
Münkirleri su ediben eriten
Cansız duvarlara binip yürüten
Hünkar Hacı Bektaş Veli gel yetiş

464 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**7 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Ol demde secde ettiler kıyam
Divanına duruben aldılar selam
Ali evladından alarak doyam
Hünkar Hacı Bektaş Veli gel yetiş

Yezit gibi görünen eyledi firar
Cümle evliyanın başı ol gani hünkar
Elest ü bezminde vermişiz ikrar
Hünkar Hacı Bektaş Veli gel yetiş

Men **Verani** Abdal malı neylerim
İşte dileyene mani söylerim
Horasan'dan gelen eri dileyim
Hünkar Hacı Bektaş Veli gel yetiş

359. Kim Gördüyse Zindanı Ala Durur⁴⁶⁵

Hakkı bunda görmeyen âmâ durur
Kim gördüyse zindanı ala durur

Gafil olma gözünü aç din aydını
Hub u zatın allemel esma durur

Menarifle nefsin fehüm eyle var
Ol kim ki bildi vahu Mevla durur

İşte kim bilmedi hükmüyle hakkı
Cahil ve işit dürür rüsva durur

Ey **Virani** zülfünle kaşın kirpiğin
Arş u rahman leyletül esra durur

360. Kündü Kenzin Manası Senden Açıldı Pür Sefa⁴⁶⁶

Ya Muhammet Mustafa Aliyy'ül Murtaza
Kündü kenzin manası senden açıldı pür sefa
Hel'ata şanına geldi çün Aliyy'el Murtaza
Yerde gökte arşta kürşte kaffarımdır Murtaza

Bin bir ismin çağırırım menhası makbul celil
İsmi zikretti ol dem nara yanmadı Halil
Yüz dört kitabın içinde binbir ismin ya kebir
Yerde gökte arşta kürşte kaffarımdır Murtaza

Men **Verani** Fakir Abdal zikrederim her zaman
Okurum Kuran'da ismini ol ilahi müsta'an
Elham-i şerifte oldur ki ol kalamı firgan
Yerde gökte arşta kürşte kaffarımdır Murtaza

361. La Feta İlla Ali⁴⁶⁷

Derdim dermanı sensin / La feta illa Ali
Ömrüm peymanı sensin / La feta illa Ali

Düşmüşüm elden ayağa / Tarumar ola vücut
Zahmim tımarı sensin / La feta illa Ali

Geceler tusuv olunca / Zari giryan eylerim
Âşık didarı sensin / La feta illa Ali

Daima kıldım nazar / Ol nahşiye kim yazarmış
Ali'nin didarı sensin / La feta illa Ali

Şerikin vela nazrın / Zerrece mislin yoktur
Dünya eyyarı sensin / La feta illa Ali

Çar anasır şeş cihan / Çar anasır bir kalem
Cümle eyyarı sensin / La feta illa Ali

Çün beşerden gelüben / Doğdu **Verani** ondan
Devran dönderen sensin / La feta illa Ali

466 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**3 **Hece Ölçüsü:** 8+7 duraklı 15'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

467 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**7 **Hece Ölçüsü:** 7'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

362. La İlahe İllallah⁴⁶⁸

Söyleyelim zikr-i şaha
La ilahe illallah
Kudret hak-i padişaha
La ilahe illallah

Cümlesini var eden
Dört mualif yar eden
Heç çekmeye ar eden
La ilahe illallah

Kıl bu söze itibar
Olmayasın ehl-i nar
Oldurur ol neki var
La ilahe illallah

Mürşit edin bir piri
Gezme sakın serseri
İsterisen dilberi
La ilahe illallah

Gel beri gel doğruya
Meyil verme eğriye
Verme gönül gayriye
La ilahe illallah

İş bu fena bir hayal
Eylemesin sana al
Heç gayri yok bir zaval
La ilahe illallah

Cümle nedir fani hey
Fena durur cümle şey
Cümle fena baki hey
La ilahe illallah

468 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**15 **Hece Ölçüsü:** 7'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb... (Adil Ali Atalay'ın "Virani Divanı ve Risalesi" isimli kitabında 63-64 numaralı sayfalarda bulunmaktadır.)

Dertli isen iste em
Dünya için yeme gam
Zikrin olsun dem-be-dem
La ilahe illallah

Yaratılan her sıfat
Kendi durur Arafat
Anlaması müşkilat
La ilahe illallah

Aç gözünü sana van
Ta bulasın bir mekan
Baki odur cavidan
La ilahe illallah

Var olana yek deme
Az olana çok deme
Herkesi sen hak deme
La ilahe illallah

Âşık isen vahit ol
Hakkı görüp sücut ol
Birliğine şahit ol
La ilahe illallah

Evvelde ahirde hü
Zahir-i batında hü
Tayyib ü tahirde hü
La ilahe illallah

Allah Allah'tır müdam
Bir efendi hep gulam
Kasdı budur vesselam
La ilahe illallah

Derviş **Verani** benem
Emrine ferman benem
Zikreden her an benem
La ilahe illallah

363. Mim Zalike'l-Kitabı Ali'dir Be Değil mi⁴⁶⁹

Her sabahın zahirinde oku elif la mim'i
Mim ve zalike'l-kitabı Ali'dir be değil mi

La ve re ve be fihi hüden lil-i müddagıyn
Ellezine Ali'dir be değil mi

Levh-i mahfuz halk olunca ye'munune bil gaip
Veye giymunassalat Ali'dir be değil mi

Ve mimne Razak nehüm hakkı ile hak oldu
Yunfuğuna Ali'dir be değil mi

Ey **Virani** fakir abdal bu demde geldim cihana
İnneke alel mürselin Ali'dir be değil mi

364. Mustafa Murtaza Etti Ervah-i Aşîkar⁴⁷⁰

Alemin gaybi sensin kadir-i perverdigar
Mustafa Murtaza etti ervah-i aşîkar
Ta ezeli Ahmet'le kandile girdi ağyar
La feta illa Ali'm la seyfe illa Zülfîkar

Birgün Cebrail geldi peyik hazrete gerdigar
Peşisıra bile geldi veliyullah şeyhsuvar
Ayağa kalktı zat dedi Murtazaya tac-ı yar
Ol demde Cebrail'in gönlüne geldi gubar
Benden artık hürmet eder güyasine bu server
Der Muhammet ya Cebrail senden ersen bu sıra sende eden itibar
La feta illa Ali'm la seyfe illa Zülfîkar

Arş u aladan bir yıldız doğar bin yılda bir kez nail
40 bin defa doğduğunu bilir onun Cebrail
80 bin defa doğduğunu bilir onun Mikail
120 bin defa doğduğunu bilir onun İsrail
160 bin defa doğduğunu bilir onun Azrail
Cümlesi geldi gördüler ki Ali'nin alnında gail
La feta illa Ali'm la seyfe illa Zülfîkar

469 **Nefes, Nazım Şekli:** Kaside **Beyit Sayısı:**5 **Aruz Ölçüsü:** Fâilâtün / Fâilâtün /
Fâilâtün / Fâilün

470 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**13 **Hece Ölçüsü:** 8+7 duraklı 15'li hece öl-
çüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Adem nebinin bir dev nice bin oğlunu yedi
Adem nebi ol devin elinden aciz idi
Bir server geldi yoluna canın feda eyledi
Çekti devin ellerini hurmayınan bağladı
Kestirdi bent ellerini zari zari ağladı
Adem nebi bu ismi okudu şükür eyledi
La feta illa Ali'm la seyfe illa Zülfıkar

Ol devin ömrü mihnette baki kaldı seri
Bunu bağlayan çözer dedi her nebinin her biri
Geldikçe yüz sürerdi görürdü her peygamberi
Selman kucağına aluben getirdi haydarı
Çözdü devin ellerini bendin okudu insi peri
La feta illa Ali'm la seyfe illa Zülfıkar

Ol şahın Askeri geldi kondu bir derya kenarına
Dedi yahut kanber nice geçer dillere
Bu suyun geçidini gel haber ver haydara
Bilir misin cimeyi mermereyi kerkere
Okuyundu bu duayı derya size yol vere
La feta illa Ali'm la seyfe illa Zülfıkar

Dört kavim geldiler Ali'den vassfederler peygamberi
İsa kavmi Musa kavmi Davut İbrahim biri
Parmağını kullana ben dövdü aleyhim hari
Dua kıldı Ali'ye topraktan kaldırdı seri
Çekti esasını elinden vilayetler ejderi
Üstüne köşk olup oturdu Gülizar eyledi narı
Gördüler Ali'dedir her nebinin hüneri
La feta illa Ali'm la seyfe illa Zülfıkar

Uhud kazasında bunaldı asker-i mürselin
Fetvana selam götür ya emirü'l-müminin
Haktan selam getirüben buyurdu Cebrail emin
Şah-i merdan narasından titredi arş u zemin
Fakr u alem baş kaldırdı dedi Ali aferin
La feta illa Ali'm la seyfe illa Zülfıkar

Parmağını kullanüben kopardı bab-ı hayberi
Yedi kat gökte gördüler ki elinde hayderi
Öyle görüp ödü sındı yüreği yandı Anterin
Yetmiş adım iler(i) düştü hendeğinde ol yerin
Bin batmanlı kilidi kopardı hendeğinde ol yerin
La feta illa Ali'm la seyfe illa Zülfıkar

Ol Muhammet onu gördü güldü sonra ağladı
Yetiş imdi veliyullah nice iklim eyledi
Yedi gün ne bir yudum su içti ne yemek yedi
Cebail getirdi yedi hurmayınan doyundu
Köprü etti kapısını cümle asker sıyındı
La feta illa Ali'm la seyfe illa Zülfıkar

Murtazayı mancılığa attılar vardılar ki şah var
Haykıriben zarbindan kalkanına değdi Zülfıkar
Arş mahluğu olan bu duayı okudu bir ihtiyar
La feta illa Ali'm la seyfe illa Zülfıkar

Bildiler ki yerde gökte arta kürşte sırrı hüdadır Murtaza
İmam Hasan Şah Hüseyin İmam Zeynel abadır Mustafa
İmam Bakır İmam Cafer Musa-yı Kazım İriza'dır Murtaza
Taki Naki Şah Askeri Mehdi-yi sahip livadır Murtaza
La feta illa Ali'm la seyfe illa Zülfıkar

Ali'nin methini ederim yezidin düşmanıyım
Evliyanın enbiyanın defteri divaniyem
Gerçek Âşıkların da cism-i içinde canıyım
Ben **Virani** Ali methin ederim hayraniyem
La feta illa Ali la seyfe illa Zülfıkar

365. Mürşit Halin Bilenlere⁴⁷¹

Bir derdim var söyleyeyim
Mürşit halin bilenlere
Yedi yerde nişan gerek
Hak cemine girenlere

471 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 8'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddbb...

Birinci malın terk gerek
İkinci kuşağın pek gerek
Üçüncü yürek yek gerek
Bu meydana girenlere

Dördüncü farz budur ki
Uyma hırsla nefse
Sen onlara uyucu olma
Hırs ile kalanlara

Beşinci farz budur ki
Yetmiş ikiden seçile
Yetmiş ikiden seçilmeyen
Karışamaz erenlere

Virani altısını dedi
Berisin geriye kodu
Onu sonra derim dedi
Tenha تنها soranlara

366. Nokta Nokta Harfî Harf Tevhiyle Kuranileriz⁴⁷²

Biz Rum abdallarınız alemde bürhanileriz
Nokta nokta harfî harf tevhitte Kur'an'ileriz
Aşlınız mücerref vahid-(i) fazl Yezdanileriz
Başı açık serapacı şah-ı Merdanileriz

Aşlınız çar anasır narkımızdur kainat
Kesret-i tufanımızdır kesret-i pür necat
Bu rumuzu saft-ı sefa nutkumuz ab-ı hayat
Başı açık serapeci şah-ı Merdanileriz

Zikrimiz la ilahe illa huvel hayyül(ü) kadim
Kiblemiz nokta bai bismillahirrahmanirrahim
Secdemiz her dem ona gayrı değil vallah(i) alim
Başı açık serapeci şah-ı merdanileriz

472 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**7 **Hece Ölçüsü:** 8+7 duraklı 15'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Yolumuz rah-i Hüda'dır yoldaşımız ehl-i kemal
İlmimiz tevhid-i vahdet sıtkımızdır bi-zaval
Gönlümüz pak-i mücella yok zerrece kıyl u kal
Başı açık serapeci şah-ı Merdanileriz

Hü'müz hü Muhammet hulkumuz şah-i Veli
Dinimiz hatm-i nebi imanımızdır yani Ali
Fahri evinde pirimiz matlubumuz Sultan Bali
Başı açık serapeci şah-ı Merdanileriz

İptidamızı la-şeriki intidamızı la-yamut
Sağ iken öldüm ahir itdim muti kable entemut
Canımız canan olaldan beri cümle zulm olupdur
Başı açık serapeci şah-ı Merdanileriz

Ol sebepten oldu bizim **Verani** ismimiz
Levh-i mahfuzda zerrece kılmalı resmimiz
Ziynet etti altın penahla rengi rengi cismimiz
Başı açık serapeci şah-ı Merdanileriz

367. Odur Lahm i Muhammet Mustafa'nın⁴⁷³

Aliyyü'l-Murtaza şah-ı cihanın
Odur lahm i Muhammet Mustafa'nın

Ali'dir atısı çün ehl-i beytin
Hasan şah-i Hüseyin-i Kerbela'nın

Ali Zeynal aba Bakır-ı Cafer
Sinem kalkan oldu her belanın

İmam-ı Cafer Sadık sadadır
Muhakkak rehberi her arifanın

Şah-ı Kazım tutuptur dilme mesken
Onun için kuluyum Musa Rıza'nın

473 **Nefes, Nazım Şekli:** Kaside **Beyit Sayısı:**11 **Aruz Ölçüsü:** Mefâîlün / Mefâîlün / Feilün (Adil Ali Atalay'ın "Virani Divanı ve Risalesi" isimli kitabında 131 numaralı sayfada bulunmaktadır.)

Muhammet'tir Taki onun yolunda
Gönül merdanesi cümle cihanın

Ali'den çü nağemiri vilayet
Bunlardır nur u pak-ı evliyanın

Hasan Askeri çekip geldi murada
Doladı askerin küfrün gümanım

Hakikat bendesiyim can-ı dilden
Muhammet Mehdi-yi sahip zaman

Virani abdal gayrim bir kimesne
Ezelden kemteriyim abdalının

Edin gülbeng anladıkça ismini
Niyazı budur size **Virani'nin**

368. Özünde Hakk'ı Buldunsa Nacisin Sen⁴⁷⁴

Seni tavaf ettin ise hacısın sen
Özünde Hakk'ı buldunsa nacisin sen

Siyah her ruhi boyarsan agah
Katî üstaza boyacısın sen

Bir okla iki kuş vurdun ise
Ne mukhem okçu ve yaycısın sen

Ki verdimse sıfat-ı zâta
Acaba dürüst bahacısın sen

Okuyup ilm-i esma bildinse
Cahil marazına davacısın sen

Dört duvara on iki sıva çaldınsa
Yazı yazı üstüne imlacısın sen

474 **Nefes, Nazım Şekli:** Kaside **Beyit Sayısı:**21 **Aruz Ölçüsü:** Fâilâtün / Fâilâtün /
Fâilâtün / Fâilün

Anlarsan bu kelamın rumuzunu
Pa ve ça ve za ve ka'cısın sen

Hane hakkın on sekiz kat edersen
Yaptın temavat hanefacısın sen

Altı beden edersen her köşede
On iki burca temannacısın sen

Dört zincire yedi kandil asarsan
Her birisi bir burçtur temaşacısın sen

On iki kapı edersen ol evi
Kimini açıp kimini yapıcısın sen

Yirmi sekiz kişi koyarsan içine
Dört dahi var hampacısın sen

Ellerine elli çomak verdinse
Hükmedersin serâpâcısın sen

Etrafında yetmiş iki pasuman
Bend edip davayı belacısın sen

Yüz tınap edersen çevresini
Haymayı kurdun da sıracısın sen

Şeş cihattan temaşa eyleyip
Bin adet olup edacısın sen

Sekizi ilmi aslı olur hemin
Bini otuz iki zübâcısın sen

Otuz iki kelime-yi kelamısın
Aslı birdir sure-i beraticısın sen

Okursan ihlas ile sure-i ihlas
Bize bir dua kıl duacısın sen

Dalarsan vahdet deryasına
Coşa geldin envacısın sen

Virani Abdal bu sözün gerçekse
Mutlaka başların tacısın sen

369. Sırrı Nokta Nübüvvetinden Sefazlı Yezdan Bulmuşam⁴⁷⁵

Dilberin mah-ı yüzünden genc-i Kuran bulmuşam
Sırrı nokta nübüvvetten fazlı Yezdan bulmuşam

Dört kitaptır hatt-i zatin defteri
Hakkında muayerdir şah-ı merdan bulmuşam

Sen bizim muradımız verdin Aliyy'el-Murtaza
Biz sana ikrar vereli nur u iman bulmuşam

Pa ça za ka bu vücudum lam elif
Çün Zebur İncil Tevrat men de Kuran bulmuşam

Sırrı yetmiş yedi bin ruhun mayası sendedir
Sendedir sende vech-i rahman bulmuşam

Lani ferî gübeyna min ahd-i resul
Arifin cismi ölüdür onu bir can bulmuşam

Ey **Virani** küñç içinde bir fenadır bil hillat
Her gelen verem bulmuş ben de verem bulmuşam

370. Sure-i Surede Lafsı Dili Bismillah⁴⁷⁶

Tefsir-i ezel nutkumda aynımda kelimullah
Sure-i surede lafsı dili bismillâh

475 **Nefes, Nazım Şekli:** Kaside **Beyit Sayısı:**7 **Aruz Ölçüsü:** Fâilâtün / Fâilâtün /
Fâilâtün / Fâilün

476 **Nefes, Nazım Şekli:** Kaside **Beyit Sayısı:**11 **Aruz Ölçüsü:** Mef'ûlü / Fâilâtü / Mefâî-
lü / Fâilün

Ondan elif-i lam mim ve hamd eyledi âşıklar
Havti ayet okur anun ehl-i dili fazlullah

Söyler elif lam mim ra ha gaha yani sadı
Ta si mimle hamim kaf nun ile elmullah

Muhkem münteşaya harf oldu bize nazil
Bildik biz anı ilmi fihi fatiha-yi vechullah

Bu müfretle mürekkepten kün oldu dile peyda
Yetmiş iki harf oldu bize esrar-ı cemalullah

Bu nüsha-yı küfrait tasvir eden ariftir
Arifen olan âşıklar gelip açtılar aynullah

Ene medünetin ilmin ta kâl u bali de gördüm
Ayan oldu ki bize yani veliyullah

Alem bize hilkatidir alemde eşyayı sıfat-ı ledun
Hilkatı ve sıfatı fani bakidir zatullah

Savım salatın sırrın hem haccı zekatın elmin
Sofu ne bilir bunu bu kenzi kenzullah

Âşıkları tan etme vaiz yürü epsem dur
Billahi âşıkları tavaf eyler beytullah

Virani Abdal visalin vaf-ı şah oldu
Visalından dur etme bil hakkı ricalullah

371. Suretin Hatmi Beytullahımız⁴⁷⁷

Ay yüzün harfı bai bismillahımız
Suretin hatmi beytullahımız

Kafi nundan perdeyi raf eyledim
Zahir oldu künd ü kenzullahımız

Aynı zatin lamine muindir
Âşıkâr gün gibi Allah'ımız

Hali hafız suresi yasindir
Ol sıra'el-müstakimdir rahimiz

Ey **Virani** perdeyi raf eyledim
Gösteriliden beri gül yüzlü şahımız

372. Tadına Doyulmaz Balımdır Ali⁴⁷⁸

İstemem alemde gayri meyveyi
Tadına doyumaz balımdır Ali
İstemem eşyayı verseler dahi
Köle mazam sümbülü gülümdür Ali

Ali'mdir kadehim Ali'mdir şişe
Alim sahralarda morlu menekşe
Alim dolu yedi iklim dört köşe
Alim saki-yi kevser dolumdur Ali

Ali vahit şah-ı resul Kibriya
İmam Hüseyin şah-ı kerbela
İmam Zeynal aba ol sahipliva
Büküldü kametim dalımdır Ali

Muhammet Bakır'dır tendeki canım
Cafer-i Sadık'tır derde dermanım
Musa-yı Kazım'dır derde dermanım
Varlığım kalmadı malımdır Ali

Aliyyü'l-Rıza'dır şah-ı horasan
Taki ile Naki gösterdi bürhan
Hasan Ali Askeri mah-i teraşşan
Taktattım talihim falımdır Ali

478 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**7 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...(Adil Ali Atalay'ın "Virani Divanı ve Risalesi" isimli kitabında 48 numaralı sayfada bulunmaktadır.)

Muhammet Mehdi'dir sahib-i zaman
On iki imama kul oldum hemen
Masum u paklardır envar-i cihan
Esrar-ı hüdaya Alimdir Ali

Virani'yim düştüm şimdi derdine
Vücudum gark oldu çile bendine
Gönül sarmaz oldu kendi kendine
Söyler dehanımdan dilimdir Ali

373. Terk-i Tecridi Kim Bu Gün Sübhanımızdır Murtaza⁴⁷⁹

Biz Rum abdallarıyız sultanımızdır Murtaza
Terk-i tecridi kim bu gün sübhanımızdır Murtaza

Biz anın vechinden gördük mana-yı amel kitap
Suret-i hak mazharı rahmanımızdır Murtaza

Biz bu gün Ali Ali'den gayriya mail olmayız
Cismimizde canımızda cananımızdır Murtaza

Tekke gâhi aşk içinde biz mücavir olmuşuz
Hamdüllah kim bu gün mihmanımızdır Murtaza

Katreyiz gerçi makbulumuz zerre-i lakin güneş
Eftab-i alamız ummanımızdır Murtaza

Hazırız haşre-i hayat cavidan bizdedir
İçmişiz biz çeşme-yi hayvanımızdır Murtaza

Biz Ali'nin eline candan şahadet eyledik
Şüphemiz yok dinimiz imanımızdır Murtaza

Fazl-ı hakkın sırrını yezdanımız fehmedip
Kal u balide fazl-ı hak yezdanımızdır Murtaza

479 **Nefes, Nazım Şekli:** Kaside **Beyit Sayısı:**11 **Aruz Ölçüsü:** Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilün

Sinemizi çak eyleyip tuttuk yezidin taşına
Her belanın şerine kalkanımızdır Murtaza

Dört kitabın manesi İncil Tevrat Zebur
Bai bismillah-ı firganımızdır Murtaza

Ey **Verani** cümle mana nutkudur zat-i kadim
Oldur şah-ı şehre seyranımızdır Murtaza

374. Ümmü'l-Kitap Ol Noktada Gizlidir⁴⁸⁰

Hakikat ilminde bir nokta buldum
Ümmü'l-kitap ol noktada gizlidir
Hecsin okudum zatına erdim
Sırr-ı sübhan ol noktada gizlidir

Yedi huruf yedi musaf yedi ayet
Manasın kündünden gösterir suret
Yedi kat yer yedi kat gök harfi sahavet
Mah-i taban ol noktada gizlidir

Ol noktada zuhur oldu selavat
Selavat verenler bulur selamet
Esrar-ı Ali'dir mazhar-ı Muhammet
Arş u rahman ol noktada gizlidir

Virani der ol nokta bizzat Ali'dir
Melekler şah-ı nücumlar mahidir
Ol nokta on iki imamlar rahidir
Pirim Ali ol noktada gizlidir

480 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**7 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...(Adil Ali Atalay'ın "Virani Divanı ve Risalesi" isimli kitabında 61 numaralı sayfada bulunmaktadır.)

375. Vü Kemal-i Ademin Nutkunda Bürhan Olan Elif⁴⁸¹

Ey maniye burcunun tahtında sultan olan elif
Vü kemali ademin nutkunda bürhan olan elif
Dü cihan vahdette vahid-i sırr-ı yezdan olan elif
Ey cihanın padişahı şah-ı merdanım elif

Bir eliftir seyir eder hala ve hala
Bir eliftir hilatibi hilatibi Ademe
Bir eliftir nokta-i ba nokda-i bu deme
Bu dem be dem rahi kevser şah-ı merdanım elif

Bir eliftir müfreti muratta bu dört kitap
Bir eliftir hafızı hıfzı kelamı hak cevap
Bir eliftir mazharu'l-ilmi bu bab
Üçte beyanımız olan şah-ı merdanım elif

Bir eliftir haddi evveli kadim
Bir eliftir bai bismillahirrahmanirrahim
Bir eliftir üç sıratel müstakim
Üç sirate'l-müstakim şah-ı merdanım elif

Bir eliftir evel bünyat olan bize
Bir eliftir huvel evel huvel ahir rehber bize
Bir eliftir yârin ruhi mahşerde saki-yi kevserdir bize
Ol zindakena şah-ı merdanım elif

Bir eliftir aslı cismi kainat
Birdir anla kıl mümkünat
Bir eliftir hızır elinden ab u hayat
Ol şarabı ab-ı hayat şah-ı merdanım elif

Bir eliftir ey **Virani** ta ezel üstazımız
Bir eliftir var oluptur ta ezel efradımız
Bir eliftir nutkumuz sıtkımız bünyadımız
Ol binayı sıtkı muhkem olan şah-ı merdanım elif

481 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**7 **Hece Ölçüsü:** 8+7 duraklı 15'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Yemini

Yemini, Alevi-Bektaşî geleneğinde “Yedi Ulu Ozan” arasında yer alan önemli bir şairdir. Hayatı hakkında kesin bilgilere ulaşılamamakla birlikte, 15. yüzyılın sonları ile 16. yüzyılın ilk yarısında yaşadığı kabul edilmektedir. Eğribozlu Hafız veya Tosun Baba adlı bir kişinin oğlu olduğu belirtilmektedir. 1519 yılında yazdığı Fazîletnâme adlı eseri, onun bu dönemlerde yaşamış olduğunu göstermektedir.

Yemini’nin, Dobruca’da türbesi bulunan Akyazılı Bektaşî İbrahim Baba’nın dervişi olduğu bilinmektedir. Uzun yıllar Akyazılı İbrahim Baba zaviyesinde hizmet ettiği, hatta “Yemini” mahlasını burada aldığı düşünülmektedir. Akyazılı İbrahim Baba’nın 1469 yılında doğduğu, 1478 yılında vefat eden Otman Baba’nın etkisi altında kaldığı anlaşılmaktadır. Bu bağlamda Yemini’nin de Otman Baba–Akyazılı İbrahim Baba silsilesine bağlı bir derviş-şair olduğu söylenebilir.

Yemini’nin bilinen tek eseri Fazîletnâme, Hz. Ali’nin yaşamı, kahramanlıkları, erdemleri ve menkıbelerini konu edinir. Eser, Şeyh Rükneddîn’in Farsça mensur eserinin manzum bir Türkçe uyarlamasıdır; ancak deyim, atasözü ve özlü sözlerle zenginleştirilmiş özgün bir yapıya sahiptir. Bu durum, Fazîletnâme’nin yalnızca bir tercüme değil, özgün bir edebi eser niteliği taşıdığını göstermektedir.

Yemini’nin iyi derecede din bilgisine sahip olduğu, Kur’an’ı ezbere bilmesinden ve “Hâfız-ı Kelâm Yemini” olarak anılmasından anlaşılmaktadır. Şiirleri yoğun biçimde dini ve tasavvufi temalar taşır; yaratılış, insanın manevi yönü ve Hz. Ali’ye duyulan derin sevgi temel konular arasındadır. Fazîletnâme aynı zamanda Alevi-Bektaşî inancındaki bâtinî unsurları da yansıtır.

Şiirlerinde çoğunlukla hece ölçüsünü, zaman zaman ise aruz ölçüsünü kullanmıştır. Dil ve üslup özellikleri, şairin iyi bir eğitim gördüğünü ve edebi yetkinliğe sahip olduğunu göstermektedir. Ne var ki, Yemini’nin ölüm tarihi ve yeri hakkında kesin bilgi bulunmamaktadır. Kara Musa’nın hafızasında şaire ait on kelimedir.

376. Aliyye'l Murtaza'nın İzzeti İçin⁴⁸²

İlahi Mustafa'nın hürmeti için
Aliyye'l Murtaza'nın izzeti için

Hasan hulku Rıza halkı ilahi
Hüseyn-i Kerbela hakkı ilahi

Ki Zeynel Abidin'in izzeti için
Esir evladının hirkatı için

Muhammet Bakır'ın ilmi hakkı için
İmam-ı Cafer'in ilm-i hakkı için

İmam Musa-yı Kazım Ali Musa Rıza'nın
Hakkı için iki sırrı Hüda'nın

Taki'nin izzetine hem Naki'nin
Ki annardır hem yakını yakının

İmam Askeri hem Mehdi hakkı için
Keremsin ya ilahi kerem senin

...

Yemini bendi pür cürm ü günahkarın

377. Bilindi Cümle Alemde Sırr-ı Hüda Ali⁴⁸³

Al(i) ezelde hem dem nuru Ziy(a) Ali
Bilindi cümle alemde sırrı Hüda Ali
Oldu Ali amin Mustafa Ali
Salli Ala Muhammet Salli Ala Ali

Ahmet Murat hem dem Adem'dir yakın
Sultan enbiya hakkı hatemi mürselin
Haydar vasiyi sırrı nebi oldu hem encin
Salli Ala Muhammet Salli Ala Ali

482 **Nefes, Nazım Şekli:** Kaside **Beyit Sayısı:** 7 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** aa/bb/cc/dd...

483 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:** 8 **Hece Ölçüsü:** 7+7 duraklı 14'lü hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Ahmet habib nur cemale kudreti ezeldir
Övdü yarattı on iki lemyazeldir
Haydardan özge ona yakın kim mahaldir
Salli Ala Muhammet Salli Ala Ali

Ahmet ki batıl eyledi gayri şeriati
Bünyat kıldı ilmi sırr-ı hakikati
Haydar beyan kıldı bu ilm-i tarikatı
Salli Ala Muhammet Salli Ala Ali

Ahmet'tir şevk ü ruzu eczadır bu ümmete
İnanmayanlar ola seza lanete
Haya ordan özge kim erdi ilm-i hakikate
Salli Ala Muhammet Salli Ala Ali

Ahmet'tir enbiya hakkın özü serveri
Nutku diriltip söyletti mernuri
Haydar koparttı kavmet edip bab-ı hayberi
Salli Ala Muhammet Salli Ala Ali

Ahmet için hak verdi bünyat ademe
Nuru emanet ondan erişmiştir ademe
Haydar ki hem dem idi yakın nura hateme
Salli Ala Muhammet Salli Ala Ali

Ahmet'ten eğer istersen şefâti
Evrat et **Yemini** gel getir salavatı
Haydar'dan ayan işittim kerameti
Salli Ala Muhammet Salli Ala Ali

378. Bir Anda Hezar Alemi Ol Kadir Semet⁴⁸⁴

Halk etti Ahmet (i)çin alemi ahet
Bir anda hezar alem ol kadir semet
İşit bu sözümü tut hayır velet
Mührü Ali hayat ebettir ebet

484 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Kim ederse dilde evrat ismini
Mezar damar yeymiye nurla cismini
Memur fenada bağda telanunu,
Mührü Ali hayat ebettir ebet

Gönül ver Muhammet Ali imamı hak
Zincir ab-ı Haydar gerdana çandak
Uşşğa gönlünden can göz ile bak
Mührü Ali hayat ebettir ebet

Hakkın habibidir ulumun kezaini
İlm kapısı dedi düzen aynini
Ruşen ola bu nur gönül meda(i)ni
Mührü Ali hayat ebettir ebet

Muhammet atası şah-ı evliya
Saki-yi kevserdir imam-ı enbiya
Kuldur bu **Yemini** canla bir riya
Mührü Ali hayat ebettir ebet

379. Dinimiz Derdimin Dermanı Haydar⁴⁸⁵

Dediler keramet kani haydar
Dinimiz derdimin dermanı haydar
Hakkın kudretleri senden ayandır
Vilayet mülkünün sultanı haydar

He dide dil memle emri yezdan
Verip canı haydar olmaya nutkun
Hakikat ehlinin şahı ezelsin
Eren hakkın sende ihsanı haydar

Kamu necitlerin kalbine teskin
Olupsan kendinin haydar imanın
Yemini kela nihayet bildin
Koyma felalette kanını haydar

485 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**3 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

380. Harfi Bai Bismillahtır Ali'dir İsmi Azamdır Bir Nokta⁴⁸⁶

Cihanın kündü kenzi varımız alemde bir nokta
Harfi bai bismillahtır Ali'dir ismi azamdır bir nokta

Yedi kat yer yedi kat gök arş u rahmandır bir nokta
Sade-yi bai bismillahtır kudret ilmi kündü kenzidir bir nokta

Allah ismi nur-i cismi bir nokta
Ey **Yemini** kündü türap arşa sade bir nokta

381. Ne Gezersin Dağ Başında Konuşalım Düzde Gel⁴⁸⁷

Su bile engine akar gel fehm eyle bunu sen
Ne gezersin dağ başında konuşalım düzde gel
Âşık çoktur sadık az hezaren bin dertli var
Türlü ilim kitabını okuyan var bizde gel

Ademi balçıktan halk etti cenabül bahri
Feriştahlar tez nazar kıldı benzetti cemalını
Yirmi sekiz huruf vardır bilmez ise yolunu
Seyahati derviş misali dünyayı geniş gez de gel

Ehlullaha sadık olan fahretinde oturur
Karacoğlan işi için gezer aklını yitirir
Elinen dil değil midir başa neler getirir
Çok bilenler çok yanılır bir ariften düzde gel

Çay suyu bulanık akar deryaya karışır durulur
Biz varlığa yürümeyiz üstaz bize darılır
Çay suyu bulanık akmayınan derya bulanmaz durulur
Türlü sohbetlerini bir ariften süz de gel

Diyen bilmez bilen demez bu hakkın gizli sırrını
Yüz dört kitap kimde gizli bil de gezme serseri
Din isterler dil istemezler Kuran'da nizam barı
İsterisen yetmiş iki dilden bir kalender ol da şu cihanı yaz da gel

486 **Nefes, Nazım Şekli:** Kaside **Beyit Sayısı:**3 **Aruz Ölçüsü:** Mefâîlün / Mefâîlün /
Mefâîlün / Mefâîlün

487 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**6 **Hece Ölçüsü:** 8+7 duraklı 15'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Çok şükür Balımın bendesiyiz halk etti Cenabül bari
Yüz dört kitap sende gizli var heceler sen seni
Ey **Yemini** eli niderim islah eylesem ben beni
Ölmeden evvel ölmek var, var kabirini kaz da gel

382. Nuru Ahmet'tir Yakın Şemi Hidayettir Ali⁴⁸⁸

Hoş keramet madeni şah-ı vilayettir Ali
Nuru Ahmet'tir yakın şemi hidayettir Ali

Mucizat-ı Musa-i bir pare ağaçta gösterir
Şöyle bil sırrını bahr-i keramettir Ali

Bunca işlerdir ki kalıptur kudreti haktan ayan
Nesli İbrahim kanı salavattır Ali

Nice din düşmanlarının kanını döktü yere
Hakkı inkar edene sahibi siyasettir Ali

<Hulletü Aleyyü'l insan> menzildir şanına
Hem emini Ahmet Sahib-i emanet ahir Ali

Ey **Yemini** Haydarın methini tekrar eyle gel
Hem dem hemser Sultan şefaattir Ali

383. Ona Kast Eyledi Pervüz Gendine Etti Cefa⁴⁸⁹

Gör ne mucizeler eyledi Muhammet Mustafa
Ona kast eyledi Pervüz gendine etti cefa
Kıldı serkeşlik resulün ranuna ismini çak eyledi
Kendi oğlundan erişti kendi kendine ceza

Bilmez ki kendine kimden erişti saltanat
Oldu hem küfranı nimet akıbet erdi aza
Havadan Mustafa'ya kast eden melunlar
Kendine kimden umar mahşer gününde şifa

488 **Nefes, Nazım Şekli:** Kaside **Beyit Sayısı:**6 **Aruz Ölçüsü:** Fâilâtün / Fâilâtün /
Fâilâtün / Fâilün

489 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**4 **Hece Ölçüsü:** 8+7 duraklı 15'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Kimki evlad-ı resulü hor görüp cevri ettiyse
Saf hazarın lanet olsun ol merduda daima
Bende-i evlat olanlardır aziz rezi haşir
Havzu kevser sahibidir gün Aliyye'l Murtaza

Abidin Bakır imam Cafer-i Sadık yakın
Musa-yı Kazım Ali Musa'ul Rıza nuru şeyya
Hem Taki'dir hem Naki'dir Asker-i Resul
Ey **Yemini** Mehdi'dir devr ü ahirdi liva

384. Velakat Keremna Demanımız Var⁴⁹⁰

Sabahleyin kalktım Küfe'den yürüdüm
Velakat keremna demanımız var
Hüdayınan ben bu dersi okudum
Amentü billahi imanımız var

Ve malayı katibi derler hakkın meleği
Vekütübü derler hakkın dileği
Ver sülühü derler Hak peygamberi
Vel yemül ahirine imanımız var

Mebül kaderi kırkların elinden içtim bir dolu
Bize imdat eder hayrı Ali
Ver sülühü min allahü Teala
Vel eyemül ahirine imanımız var

İlla dedim la ilahe illallah
Şaha el ettim Muhammet'tir ya Resullallah
Ey **Yemini** gün gün olmaz illallah
Allah birdir birline imanımız var

490 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**4 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

385. Vilayet Rehberi Aliyye'l-Murtaza Geldi⁴⁹¹

Enbiya serveri Muhammet-i Mustafa geldi
Vilayet rehberi Aliye'l-Murtaza geldi

Şehid-i hepdemi Hasanü'l-hulk Rıza geldi
Hüseyn-i deşti Kerbela geldi

İmam Zeynel Ali evladı atası Muhammet
Bakır'a Cafer'e kamuya rahnuma geldi
Şehid-i hefdemi imam-ı Hüstemi geldi

Taki takva enbiyanın imanı padişahı
Askeri Mehdi fazlı erişti şükür sahipliva geldi

Ey **Yemini** ehl-i dil oldur ki Ali'ye ikrar eyleyin
İkrar vilayet ehline bir şifa geldi

Zefil Abdal

Asıl adı Muharrem'dir. Sefil Kul Abdal mahlasını kullanan âşık, 19. yüzyılın ikinci yarısı ile 20. yüzyılın başlarında yaşamıştır. Şarkışla'nın Ağcakışla beldesinin Kümbet köyünde doğmuş ve burada yaşamıştır. Sülalesi Tercanoğlu olarak bilinir. Şiirlerinde daha ziyade Alevi ve Bektaşî inancını yansıtmıştır. Saz çalmakta olup çevresinde yetişen ozanları etkilemiş birisidir. Bkz: <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sefil-kul-abdal>. Kara Musa'nın hafızasında şaire ait bir kelim vardır.

386. Biri Şemsi Biri Kamer İllelif⁴⁹²

Ben meylimi üç güzele düşürdüm
Biri şemsi biri kamer illelif
Ben özümü kürresinde pişirdim
Biri şemsi biri kamer illelif

491 **Nefes, Nazım Şekli:** Kaside **Beyit Sayısı:**5 **Aruz Ölçüsü:** Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilün

492 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

Çoktan sevdim sevgisine doyamam
Üçü birdir ayrı gayrı diyemem
Onlardan izinsiz lokma yiyemem
Biri şemsi biri kamer illelif

Ta ezelden kanın kattım kanıma
Geldi rakip hiç gelmedi yanıma
Azrail de el süremez canıma
Biri şemstir biri kamer illelif

Birisinin evi kaya başında
Birisinin nuru alnı döşünde
Biri değmiş yeni on beş yaşında
Biri şemstir biri kamer illelif

Zefil Abdal nuru gözümden buldum
Hakkın doğru rahın izimde buldum
Yer gök aradım hakk'özümde buldum
Biri şemstir biri kamer illelif

Zefil Geda

Şairin hakkında yeterli bilgi bulunamamıştır. Zefil ifadesi Çorum ve Sivas yöresinde yaygın olarak kullanılan bir ifadedir bu sebeple bu yörenin âşığı olduğu düşünülebilir. Deyişinin içeriğinden de Alevi ve Ali sevdalı bir zakir olduğu belirtilebilir. Kara Musa'nın hafızasında şaire ait bir kelimedir.

387. Bedirlenmiş Aya Benzer⁴⁹³

Bu gün ben bir güzel gördüm
Bedirlenmiş aya benzer
Muhabbet bahrine dalmış
Sahbet⁴⁹⁴-i kimyaya benzer

493 **Nefes/Faziletname, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**5 **Hece Ölçüsü:** 4+4 duraklı
8'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

494 **Sahabet:** Koruma, kayırma

Yedi nokta yedi ayet
Vasfına erişmez takat
Sultan Cemal'den hidayet
Ol Elif-i lam'a benzer

Üç yaşında kafa gitti
Ternepoşun⁴⁹⁵ elin çattı
Nuh nebi ye haber gitti
Yedi dery(a) ummana benzer

Erzenede Selman'a erdi
Selman'a top nergiz verdi
Üç yüz yıldan sonra gördü
Şah-ı merdan Ali'y(e) benzer

Bu **Zefil Geda**'nın virdi
Leyl ü nehar⁴⁹⁶ sensin derdi
Çekti ejderhayı yirdi
Haydar-ı kerrara benzer

Zefili

Asıl adı Ali Turalı olan Kul Sefili, 1964 yılının mart ayında Çorum'un Sungurlu ilçesine bağlı Beylice köyünde doğmuştur. Yoksul bir ailenin üçüncü ve son çocuğudur. İlkokulu köyünde tamamlamış, 1977 yılında Ankara Atatürk Lisesinde yatılı olarak ortaöğrenime başlamış, ancak eğitimini yarıda bırakmıştır. Şairin Mustafa Suphi adında bir oğlu vardır. Kul Sefili'nin şiire yönelmesi lise yıllarında öğretmenlerinin teşvikiyle olmuştur. İlk dönemlerinde aşk ve güzellik temalarını işlerken zamanla toplumsal içerikli şiirlere yönelmiştir. Ona göre halk ozanı bireysel duyguların değil, halkın sesi olmalıdır. Bu anlayışında Âşık İhsani'nin etkisi büyüktür. Pir Sultan Abdal, Koroğlu ve Dadaloğlu gibi halk ozanlarını örnek almış; çağdaşlarından Ozan Şahturna, Ozan Emekçi, Âşık Zamani ve Ozan Şiar'ı beğenmiştir.

495 Hz. Ali'nin faziletlerinden, devin elini bağlaması menkıbesindeki devin adı.

496 Gece ve gündüz

“Kul Sefili” mahlasını kendisi seçmiş, yaşamındaki zorluklardan dolayı bu ismi tercih etmiştir. Badeli âşıklık geleneğine inanmaz, irticalen şiir söylemez ve atışmalara katılmaz. Çalışma koşulları nedeniyle halk şenliklerine ve meclislere sınırlı katılım göstermiştir. Şiirlerinde genellikle 8’li ve 11’li hece ölçüsünü kullanmış, toplumsal eleştiri, adaletsizlik karşısında başkaldırı ve halkın sorunlarına duyarlılık temalarını işlemiştir.

Kul Sefili, 1990 yılında Ankara Halk Ozanları Derneğine, 2001’de ise Halk Ozanları Kültür Vakfına üye olmuştur. Ayrıca 2000 yılında arkadaşlarıyla birlikte “Toplum Sanat Siyaset” dergisini çıkarmıştır. Şairin yayımlanmış eserleri arasında Savrulacak Külüm mü Kaldı? (1994), Sınıfsız Dünya (2007) ve Düşün Gözümden (2009) adlı şiir kitapları bulunmaktadır. Şiirlerine çeşitli antolojiler, dergiler ve internet kaynakları üzerinden ulaşılabilir. Bkz: <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/kul-sefili-ali-turali>. Kara Musa’nın hafızasında şaire ait bir kelam vardır.

388. Her Dem Zikrederiz Kuran'ımız Var⁴⁹⁷

Rahnumamız kulhü Allahü ahad
Her dem zikrederiz Kuran'ımız var
Emanettir dedi Allah u samet
Ali evladına ikrarımız var

Lem yelitte velem yulet okuyan
Şeyda bülbül dost bağında şakiyan
Üstaz⁴⁹⁸ olup binbir kemah dokuyan
Fena-y(i) fahr içinde zişanımız var

Velem yekün lehü küfüven ahad
Armağan gönderdi taamı cennet
Hayli fikre vardı resulü Ahmet
Akıllar çark eden devranımız var

Zefili'yem zikrim fikrim şehâdet
Evvel kapı tarikat eba ve ecdat
Ali evladından cümleye imdat
Hazret(i) Hünkâr Veli efendimiz var

MAHLASSIZ KELAMLAR

389. Ehl-i Diller Manavat-ı Mazhar-ı Mevla İmiş⁴⁹⁹

Remz-i hakkı fehmedenler didar-i bina imiş
Ehl-i diller manavat-ı mazhar-ı mevla imiş
Mütmünün kalbinde mirat kabe-i hülya imiş
Padişah-ı âlem olmak bir kuru kavga imiş
Bir veliye bende olmak cümleden evla imiş

497 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**4 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb...

498 **Üstaz:** ilim veya sanatta üstün olan kimse

499 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**1 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü **Kafiye Şeması:** aaaaa ... (Deyişin sadece bu kıtası mevcuttur)

390. Elest ü Bezminde Geldim İkrara⁵⁰⁰

Yeri göğü halk etmeden lem yazel
Elest ü bezminde geldim ikrara
Anasır hilatını giymezen evvel
Bin can ile bende oldum Haydara

Ervahi olanın cevrinde idim
La diyen zümrenin yoğununda idim
Kamiller safının sağında idim
Can gözüyle baktım ruy-i dildara

Âdemin sulbundan süzülüp geldim
Her nebi destinde bir hüccet aldım
Din zahir olmadan imamı bildim
Ümmet oldum ol Ahmed-i Muhtara

500 **Nefes, Nazım Şekli:** Koşma **Kıta Sayısı:**3 **Hece Ölçüsü:** 6+5 duraklı 11'li hece ölçü-
sü **Kafiye Şeması:** abab/cccb/dddb... (Bu deyişte mahlas kıtası mevcut değildir)

SONUÇ

Yörede Âşık Kara Musa olarak bilinen Acıpınarlı Musa Yıldız, zihninde barındırdığı iki bine yakın kıta ile yaşayan bir sözlü kültür hazinesi olma özelliği kazanmıştır. Yaptığımız bu çalışma onun hafızasında bulunan kelimelerin -halk bilim derleme metotları ile- toplanmasıyla meydana gelmiştir.

Çalışmamız Alevi Aşıklık geleneğinin ne olduğunun açıklanması ile başlamış daha sonra Kara Musa'nın kim olduğunu tanıtarak devam etmiş, bir sonraki aşamada onun düşünce dünyası ele alınmıştır. Daha sonra onun zihninde yer alan kelimeler şairlerin alfabetik sırası ve şiir mısralarının sıralaması ile birlikte verilmiştir.

Âşık Kara Musa Alevi Aşıklık geleneğinin günümüze nasıl geldiğinin en büyük delilidir. Fotoğrafik bir hafızaya sahip olan Kara Musa gerçeğin kelamı dediği şiirleri hiç bozmadan kelimesine “hilaf” getirmeden günümüze kadar hafızasında taşımıştır. Çorumun kültür değeri olan Âşık Kara Musa bu kültür coğrafyamızın asli kıymelerindendir.

Çalışmanın sonraki aşamasında kelimeler içinde yer alan ve anlamı bilinmeyen kelimeler tespit edilerek bu kelimeler manalarıyla beraber ilgili kelimelerin dipnotlarında verilmiştir. Zira hem yörede kullanılan hem de eskimiş olan sözcüklerin manasının verilmesi okuyucuların değişleri anlamasında büyük kolaylık sağlayacaktır. Buna rağmen manası bilinmeyen bir çok kelime çözülmeyi ve üstüne çalışma yapmayı beklemektedir. Bu çalışmanın ikinci ayağı olacak olan ve doktora ile tamamlamayı düşündüğümüz çalışma tamamen bu değişleirnin manaları ve Alevi teolojisi üzerine olacaktır. Zengin bir kaynak sunan Kara Musa teoloji konusunda eşine az rastlanır bir çok vahdetname ve hurufat değişleri içermektedir.

Kitabımız Kara Musa'nın kuvvetli zihni sayesinde yıllar öncesine ait değişlerin günümüze duru bir şekilde aktarımının yapılmasını sağlamıştır. Kara Musa'nın buradaki meziyeti onun yalnızca kelimeleri günümüze taşıması değil, hafızasında olan bu değişler üzerinde asla hak iddia etmemesinde gizlidir. O, her daim *“Bu malların sahibi ben*

değilim, ben yalnızca bir aracıyım.” demiştir. Kendisini “usta malı alıp satan” bir aşık olarak tanımlayan Kara Musa Alevi erenler geleneğinin nasıl gerçeği takip eden aşıklar aracılığı ile günümüze kadar geldiğinin en önemli kanıtlarındandır. Yetişmiş olduğu geleneğe olan bu bağlılığı onu “gerçek” Aşık Kara Musa yapan özelliiktir diyebiliriz.

Kara Musa coşkuyla, aşkla, inanç ve itikatla bir ömür sürmüş, kelimeler ona hem hizmet etme imkanı hem diri bir hafıza ile keskin zeka hem de hakikat fısıldayan sözler ile birlikte bir ömür nasip etmiştir. Yüce Yaradan bu kitabın oluşmasında katkısı olan, bu kitabı okuyan ve gelecek nesillere taşınmasına vesile olan her candan razı olsun. “Hak Olan Ne İse O Olsun”.

ŞAİR VE ŞİİR DİZİNİ

Ali Haydar

Bu bir sır-ı hikmet aslın bilen var
Gönlüm bir kuştur uçu da gitti
On iki ruh üstüne kurulmadı mı

Ali İzzet Özkan

Davut oğlu mührü Süleyman da öldü

Ali Yılmaz

Cümle muratları verici sensin

Arabi

Ağlayarak al kan oldu baksana
Akar gözlerimden yaş bölük bölük

Âşık Hüseyin

Toza toprağa karıştı hem sakalım hem saçım

Âşık İsmail

Kiminiz helallik edip pire fani kıldınız

Âşık Süleyman

Ver benim muradım Mehemmet dede

Azmi

Sen ey mimar başı eyvanımsın

Balım Nihan

Maksudumuz yardırd bizim

Ballı

Dört Kapıyı Kırk Makamı Bilmeli

Bosnevi

Erenler ceminde birdir muhabbet
Yanıp kan ağlayın matem ayında

Budala

İblis de bu cemden sürülsün gitsin

Cemali

Akar derelerden sel yavaş yavaş
İnandığım nur-i Kuran'a düştüm

Dedemoğlu

Cemalinde neler gördüm neler var
Gökte melek yerde insan ağladı
On ik(i) imamların kurbanıyım ben

Deli Boran

Can u baş yoluna kurban haydarın evladının
Çok şükür dest ile deman bizimdir
Medet Balım Sultan hüncar efendim

Dertli

Azat alsak da bir almasak da bir

Dertli Kamber

Allah bir Muhammet Ali abdaldır

Derviş Ali

Ay ile güneşi görmüş gibidir
Ben Ali'den başka Tanrı görmedim
Gönül muradına erdi sonradan
Hakikat ilmüne hü demedi mi?
On ik(i) imam dergâhına varamaz

Derviş Musa

Fehmedersen aziz mihman sendedir

Derviş Süleyman

Merhaba sevdiğim sefa geldiniz

Derviş Yunus/Yunus Emre

Yeşil berat ile gelir Fatıma
Ol Ebu Sufyan'ın Dölü Değil mi?

Fakir Pervane

Serimi sevdaya salar baktıkça

Fedayi

Ağlayıp yandığım yâr senin için
Ali Fatıma Hasan'la Hüseyin
Ali'dir bai bismillah
Ali'yi sevmeyen kuldân hazar et
Âlim olsa ilmin kündün bilemez
Ancak bu rumuzu arifler bilir
Arayıp ustazın bulmak gayretin
Arif okur eyler hesap
Aslı Muhammet'tir başına gelir
Aşığın halinde canan habersiz
Âşık-ı sadıklar yardan ayrılmaz
Bağışla geç günahımdan
Be beratı minallah bai bismillah Ali
Besmeleyi elif lamdan okuttu
Biri cennete gider biri didara
Biri vefa biri sefa biri naz
Budur tahkik sualinin cevabı
Bunun haberini senden isterim
Dar içinde misli olur bir henta
Dedim yolum başım vermeli dilber
Derdimin dermanı yar sefa geldin
Doğdum kal ü belî rahmani bildim
Dört kitabı levh-(i) kâlem yazmadı mı?
Eba Müslim aldı ehl-i beytin öcünü
Elestü bezminden geldi mi ikrar
Emsali bulunmaz cihan içinde
Errahmanirrahim rahmana erdim

Evvel dört kitabı yazan kim idi
Gönüller sultanı eyledi Mevla
Gör neye uğrattır kahar onları
Gördüm ki kafeste bülbül öter
Güruh u naciden soyu dilberin
Hacetimiz kabul eyle yaradan
Hak bildirdi almaz cahil alame
Hakikatte kabe veçh-i âdemdir
Harabat demeye küfürbaz derler
Hüsn ü bağı anan görürüz yeter
İkrar Ali iman Ali din Ali
İlahi sıtk eyle sana sığındım
İmam Hüseyin'in bendesiyim ben
İslam sancaklarını çekti yürüdü
Kaddin taha haddin bir handır canın
Kaim makam bu dünya
Kazadan beladan sakla ilahi
Kelime-yi tevhit dile gizlendi
Kıl derdime derman el aman dedim
Kudretten yazılmış harfi müfredat
Kün deyip âlemi düzen kim idi
Kün emriyle düzen Allah değil mi
Mabudu halik değil
Men Ali'yi çok severim
Mürvet şah-ı merdan sana sığındım
Nazlı yârin sinesine estin mi
Okunan evrat üzere harfi be harfi kelimullah
Okur amma anlayamaz nicesi
Ruy-i zemin çarh-ı devran ağlar Hüseyin için
Salat-ı selamı fark edendeniz
Şah-i merdan gel yetiş
Tamamı noksanı özümde buldum
Tayyûla mekânda süphan görünür
Tövbe günahlarımıza estağfirullah
Turap ol gönül turap ol
Tut mürşit demanın irşat olursun
Vech-i mah-i taban yazı aşığım
Veçün fatihatü'l kitap okumuş

Yediği haramdır yerse ne fayda
Yerde gökte kimdir tara düşürdün
Yüz on dört sure-yi manadan okur
Zahir batın kaf-ı nundan göründü

Fehmi

Muhammet Mustafa Ali aşkına

Fevzi

Affeyle kusurum ya medet Mürvet
Cemalin cennet-i mervaya benzer
Eremez hakkına irfana yahu
Hüsnünde sure-yi rahman yazılı
Muhammet Mustafa hakkı bağışla
Nesl-i tahir nesl-i Mustafa'sın sen
Nokta-i nuru nübüvvet hakikattan Âşıkâr
Sahib-i ruhsansın sen sefa geldin
Yedullah bilmeyen enama gelmez

Feyzullah

Elif be te se'yi tamam biliriz

Fuzuli

Gördüm ol şehirde şahlar şahı var
Kandilde şah diye yandım bir zaman
Karıştı ırmaklar çağlar
Kuran-ı azim Muhammet ism-i azamdır Ali
Melekler yandı ahımdan muradım şemi yanmaz mı
Onlar birbiriyle seyran ederler
Şerivayı hüsnüye erdiğim zaman
Şükür cemalının nurunu gördüm
Yahşi durur iken yaman satılır

Genci

Yârini fark etmeyen ağyari bilmez neydiğün

Genci Abdal

Bende-i hası habibi köprüyü derler bize
Zati hakkın mayasından hak sıfatı gösterir

Genç Abdal

Belki sana haktan bir haber verir
Sırrı tevhidi ayan etti bana perverdigar

Gucani

Açar iken ehl-i cana eriştim

Güzide

Cihan fitne ile doldu şeşte siz
Dertliyim derdime dermana geldim
Dünya bir acayip zamana kaldı
Düz yolu koyup da sarpa gidersin
Evvela hak ile yeksan olasın
Gelip de mecliste babalanmasın
Hakkı bilmek midir suçumuz bizim
Kimselerden ahd-i vefa kalmamış
Ne tuzu ne tadı kaldı
Sen seni gör cümle eşya sendedir
Şimdi el kadehde şarap istiyor
Yeniter dil olup kanım çıkınca
Yönün dönder bize doğru

Hamdüllah

Ervahım kandile girdiğim zaman
Hak haberi Mustafa'ya de gelsin
Kimse bilmez sırda idim
Lutfeyle yüreğim yarelenmesin
Yaratılmış dünya binasıyız biz

Harabi

Biz onu var edip eylân eyledik

Hasan Dedem

Mehmet Dede Sultan gene kendidir

Hasreti

Biat etmeyen de civan mı vardır
Çar anasırdan yarattı Âdem safiyullahı
Gayri dost eline gidip gelinmez
Hakikatten haber alanlar gelsin
İkrar olmayan da iman mı vardır
Netameti naden hazına gelir
Yalan söyler nesli Ali'dir diye
Yeri göğü arşullahı

Hüdayi

Gülüm Hacı Bektaş elim Atatürk

Hürremi

Gördüm pirin kapıları sürmeli
İptida ol ilm-i Kuran'ı fark et
Kabe-i isyanın sengi bendedir

Hüseyin

Akıllı söylerken deliler güler
Arttı ah u zarım ne âlemdesin
Yedullah ayette Hüdâsın ya Ali

Hüseyin Feyzi

Evvel var olan ol binayız biz

Hüsnü Baba

Ali'nin doğduğu eyyam bu demdir

Işık Ruhan

BE bun günlerde cah Haydar Haydar
Gönlünde bir aşkı Ali oldukça
Lam elif ye ile yaratmadı mı

İbrahim

Cafer Musa-yı Kazım zikreder fakır
Gelmişin cihan içine
Hasan Hüsey(i)n Zeynel ulu

Şehitler serdarı ol kerem kani
Ye yardım eyledi leyl-i nihari

İbreti

Sarık Seccadeyi Elden Bıraktım

İsmail

Ben Ali'nin hangi methin edeyim

İsmail Hakkı

Muhammeden reslulullah muhabbetin binası

Katibim

Her dem sağ gezeriz gayrı değiliz

Kaygusuz

Yitirdim aklımı başım dererken

Kul Fakir

Aşkınan gidende yol incinir mi
Balım Kızıl Sultan Deli
Biri aydır, biri ol güne benzer
Doğru söz kimseye tesir etmiyor
Hak Muhammed Ali Kelamullahtır
La feta illa Ali'dir dilde zikrullahımız
Mehdi Resûl sahip zaman gel yetiş
Ol hak-i payına yüzümü sürdüm
Orta yerde hak-bereket dur oldu
Sesini duyanlar çekerler yası
Tazelendi gönlüm gülizar gibi
Ya doğdu ya doğsa gerek
Yetiş Balım Sultan car deyi geldim

Kul Hasan

Muhammet Ali'den beri

Kul Himmet

Ben bilmezem bilenlere söyleyin
Bilir misin benlik şeytana düştü
Bir gece rüyama gir Hacı Bektaş
Destur şahım dedi elini aldı
Kudretten bir nur indi süzüldü
Lokman gibi dilin olsa ne fayda
Yusuf kuyusuna zindana düştüm

Kul Hüseyin

Muhammet Ali'dir ol şems-i kamer

Kul Mustafa

Hacı Bektaş oğlu Celal efendim
Kulunun kalbini bilene yalvar

Kul Pervane

Nasip veren yeşil eli gözle dur
Nur-i feyzullahtan elimiz vardır
Nur-i vahit yedullahım Ali'dir
Sure Al(i) imkânı değer kaşların

Kul Veli

Eğer arifisen dinle sözümü

Kumru

Geldi ayrılık çağı

Kumru-yu Gülizar

Nice kıydın sen ovada ol resulün canına

Mahzuni

Sarı saçlım mavi gözlüm neredesin

Meluli

Bahçıvan yok gül arama
Muhabbet ehliyiz sevgi bizdedir

Nesimi

Adem için beytullahta ab-ı zemzem damladı
Bin derdim var bir dermana değişmem
Böyle hak mihmanı ele girmez
Cahile verme sırrın cahil suyu selden çıkar
Dedim sarhoş musun dedi ki yok yok
Fehmedene manadır hiç gümana benzemez
Gündüzü karanlık gece sayılır
Hayvan ne bilir dane bilir esrar-ı Muhammet
Kalmadı sabrı kararım sende ferman ermeni
Okur onu müderrisler beyanı kündü kenzullah
Var karış bir katsayı orada umman gizlidir
Veli aynı ezabım yok
Velli hare zat-ı tecellisidir
Yürü kantara halis olan ağyarı bul

Noksani

Bilmeyen de söyler bilen de söyler
Medet ey derdimin dermanı haydar

Pervane

Mah bu Mustafa'sın Ali Feyzullah
Ta o zaman âşık oldum nura ben

Pir Mehmed

Ululardan ulu yol Allah Allah

Pir Sultan Abdal

Arşa dilek dilek oldu avazım
Erdebil'de Şıh Safide buyruğum
Gitmez benem meylim sendedir sende
Gönül kalk gidelim Hüseyin'e doğru
Hasmını ararsan kundadır Âşık
İncinme gönül incinme
Koyduğu yerlerde durmaya talip
Mürvet günahıma kalma ya Ali
Okur idim elif deyi be deyi
Onları tutana sevap yazılır
Rüzgar vurmuş ona eriyip gider
Şah-ı merdan oğlu imam Hüseyin

Rıza

Şevkile onda dem sürenlerdeniz

Sefil Ahmet

Al'evladı bilmeyince fayda ne
Bakmıyon mu lalimize
İblise uyup da del'olma sakın
Muharrem'de kara giyenlerdeniz
Pirim Mehmet Dede aziz sultanım
Rabbil âlemine hüda karimdir
Senin için hazırlanmıştır narlar
Siz Ali'nin kulu olun turnalar
Sübhaneye bize bir doğru yoldur
Yaradanın binasını yıkma gel

Sefil Ali

Al'evlada iman eyle gel münkir
Boş kervanı salmış yolu bulunmaz
Cümle ayetlere baş olmadı mı?
Evvel binbir ismin dilime geldi
Gördüm yedi kapısı var bir ulu şehir idi
Kulak verip dinler ise erenler
La feta illa Ali la seyfe illa Zülfıkar
Muhammet Ali'ye selam Hacı Bektaş-ı Veli
Onun için gonca güller soluyor
Piç işlek işleyen şeytan zatıdır
Sofu olan meydanı zarar sayar
Şah-ı merdan coşa geldi sırrı âşikâr eyledi
Şahım dert ehline sensin dermanım
Şın azgın ateşini bu sinemde koymaz narım
Yetmiş bin hicaptan ötesini gören sensin
Zemini asuman etti nale ihvan ya Hüseyin
Zülfünün telleri uğrandı geldi

Sefil Hasan

Biri ak bir yeşil iki nur indi

Sefil Necmi

Hamd dolsun bilmişiz sünneti farzı

Sefil Sadık

Civanımız geldi elhamdülillah

Sersem Köle

Evliyanın yolun sürmez dedeler

Seyfi

Dedi ki vetturi sin ile hakka şanıdır senin
Kerbela'da şah Hüseyin baksana

Seyit Nizamoğlu

Tenim içindeki canım Aliyyü'l-Murtaza'dandır

Seyrani

Şah olursan sana gıda bulunur

Sıtkı

Âdemi bil âdeme gel âdeme
Ah Hüseyin'im ciğer parem diyerek
Ayet bilmez yanlış fetvaya başlar
Beyhude dağları aşarsın var get
Devletli sultanım sen sefa geldin
Hakikat bahrinde ummanı buldum
İnsan-ı kamilden ayırma bizi
Muallakta iki nura düş oldum
Muhammedü'l-ekber Ali'den geldi
Sarı o meydandan kalktı savata
Şimdi bir sultana eriştik şükür
Tarif etti bezm-i alaya bakın
Ümmül Kuran o noktada gizlidir

Süleyman

Kün deyip ruhları düzen de Ali

Şah Hatayi (İsmail)

Aldırır fettahı bab-ı cümle alem defteri
Ali'yinen Muhammed'in aşkına
Allah'ın eli onun elidir
Aşk ateşi beni yandı yandırdı
Be bulundu kametin vaslı visalın müntaha
Beyanı bu hüdü Kuran Ali'dir
Bu deryadan derin sırrı ne bilsin dengisen sofu
Cebrail önünde kılavuz oldu
Cümle ibadetin başıdır tevhit
Çağırdı ruhu müminler sefa geldi sefa geldi
Evvel rehberinden kaçana lanet
Gevherin yek danesinden ileri pergar idim
Gökyüzünde cay imişsin ya Ali senden medet
Gönlümün evinde şükrüm ya Muhammet ya Ali
Gözlerim nuru ziyası zetre manemdir Ali
Güllük gülüstanınan
Kalmadı dünya yüzünde mihnete güнге kubar
Kamberinen Düldülünen bile geldi Zülfıkar
La feta illa Ali la seyfe illa Zülfıkar
Melaik hem Adem dev ile peri
On iki imamlar kurbanıyım ben
Onun (i)çin okurum lanet yezide
Ruz-i mahşer saki-yi epsarsın sen ya Ali
Serilip geriye kalmak görünür
Tutabilirsen gel beri
Yavru yitirmek zormuş
Ye yalanı silmişem ben la feta illa Ali
Yorulup yollarda kalmaz inşallah
Şah Hatayi mahlas beyitler

Tacettin

Olamadım hakka gülyeri yeri

Teslim Abdal

Deşattan isen yol bana ne eyler
Padişah eylemiş elin üstüne

Turabi

Konya tarafından Bor dedi bana

Veli

Fehmedersen aziz mihman sendedir
Hepisinin başı bire bağlıdır
Ve de Allah u semet entüm dedi
Yaz ellerim dile gelen destanı

Veysel

Gel birlik kavline girelim kardaş
Yok gözünde perde senin

Viran Abdal

Efendim sultanım ol şah-ı merdan

Virani

Ademe bak yedi esma sendedir
Ali batın Ali zahir
Ali kalbim üzere sıtkınan yar eyledim
Ali Şanına Sıtkınan Ali Şanına Eyvallah
Ali'dir iptida-i imtihanın
Allah cemaline müptel'(a)etmişti
Be askeri bir noktadır Bai Bismillahirrahmanirrahim
Benim kıl geç günahımdan
Beyan hat esrarın budur emi kalamullah
Böyle talim eyledi pervendigar
Canı baş Ali'ye kurbane yazdım
Dergahına nazar eyler bu aşkın pir gedasına
Dünya yüzü efkaniyım
Ehl-i hikmet kitabını gümrah olan anlamaz
Ekzerannasi fehümle yutmunun
Elifi mimden ayıran ol kezzap dinden çıkar
Gider küfrü dili Nuh u necât
Gönlünde gümanı salmaz diyen var
Hakikat teşbihi zikrim durağı
Hem mahımsın hem şahımsın dergahımsın ya Ali
Hünkar Hacı Bektaş Veli gel yetiş

Kim gördüyse zindanı ala durur
Kündü kenzin manası senden açıldı pür sefa
La feta illa Ali
La ilahe illallah
Mim ve zalike'l-kitabı Ali'dir be değil mi
Mustafa Murtaza etti ervah-i aşikar
Mürşit halin bilenlere
Nokta nokta harfi harf tevhitle kuranileriz
Odur lahm i Muhammet Mustafa'nın
Özünde Hakk'ı buldunsa nacin sen
Sırrı nokta nübüvvetten fazlı yezdan bulmuşam
Sure-i surede lafs u dili bismillâh
Suretin hatmi beytullahımız
Tadına doyulmaz balımdır Ali
Terk-i tecridi kim bu gün sübhanımızdır Murtaza
Ümmü'l-kitap ol noktada gizlidir
Vü kemali ademin nutkunda bürhan olan elif

Yemini

Aliyye'l Murtaza'nın izzeti için
Bilindi cümle alemde sırrı Hüda Ali
Bir anda hezar alem ol kadir semet
Dinimiz derdimin dermanı haydar
Harfi bai bismillahtır Ali'dir ismi azamdır bir nokta
Ne gezersin dağ başında konuşalım düzde gel
Nuru Ahmet'tir yakın şemi hidayettir Ali
Ona kast eyledi Pervüz gendine etti cefa
Velakat keremna demanımız var
Vilayet rehberi Aliye'l-Murtaza geldi

Zefil Abdal

Biri şemsi biri kamer illelif

Zefil Geda

Bedirlenmiş aya benzer

Zefili

Her dem zikrederiz Kuran'ımız var

Mahlassız Kelamlar

Ehl-i diller manavat-ı mazhar-ı mevla imiş

Elest ü bezminde geldim ikrara